ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา)

ปริญญา

ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา	ดนตรี
สาขา	**ภาควิชา**

เรื่อง ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

Music in the Ways of Life of Karen Yang Nam Klat Nuea, Tambon Yang Nam Klat Nuea, Amphoe Nong Ya Plong, Changwat Phetchaburi

นามผู้วิจัย นายยศพนธ์ นิตย์แสวง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(รองศาสตราจารย์ปัญญา รุ่งเรือง, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(รองศาสตราจารย์ปพาณี ฐิติวัฒนา, คม., สค.ม.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬมณี สุทัศน์ ณ อยุธยา, M.M.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

Music in the Ways of Life of Karen Yang Nam Klat Nuea, Tambon Yang Nam Klat Nuea, Amphoe Nong Ya Plong, Changwat Phetchaburi

โดย

นายยศพนธ์ นิตย์แสวง

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา)
พ.ศ. ๒๕๕๓

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยศพนธ์ นิตย์แสวง ๒๕๕๓: ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา) สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาควิชาดนตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ ปัญญา รุ่งเรือง, Ph.D. ๒๗๕ หน้า

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ด้วยการศึกษาข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพสังคมและวัฒนธรรม ของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ๒) ศึกษาลักษณะทางกายภาพ และบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรี บทเพลง ประเภทของบทเพลงที่มีอยู่ในสังคมกะเหรี่ยง ๓) วิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีในเชิงคุริยางคศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สังคมของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก และการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย ทำให้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางสังคม และสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

๒. ดนตรีมีบทบาทหน้าที่ในการขับกล่อมลูก สร้างความบันเทิงให้แก่ตนเอง และสังคม ตลอดจนใช้ในพิธีกรรมต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. บทเพลงร้องที่ไม่มีการบรรเลงดนตรี เรียกว่า *ชาทาคู้* ๒. บทเพลงร้องประเภทที่มีการบรรเลงดนตรี เรียกว่า *เยิงปือ* เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบเพลง คือ “แคน” ชนิดแคน ๗ ทำหน้าที่เป่าสลับและสอดประสานกับการขับร้อง

๓. บทเพลงต่าง ๆ ใช้กลุ่มเสียงแบบ ๕ เสียง (Pentatonic) ในระบบเสียง (Tuning system) ของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือเอง ผิวพรรณของดนตรี (Texture) เป็นแบบทำนองเดี่ยว (Monophony) และสองแนวทำนองที่มีเสียงคราง (Homophony, Drone Harmony) รูปแบบของเพลงเป็นแบบทำนองเดียวแต่หลายเนื้อร้อง (Strophic form) ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Yodsapon Nitsawaeng 2010: Music in the Ways of Life of Karen Yang Nam Klat Nuea, Tambon Yang Nam Klat Nuea, Amphoe Nong Ya Plong, Changwat Phetchaburi. Master of Arts (Ethnomusicology), Major Field: Ethnomusicology, Department of Music. Thesis Advisor: Associate Professor Panya Roongruang, Ph.D. 279 pages.

This ethnomusicological qualitative research aimed to study the ways of life of Karen Yang Nam Klat Nuea, Amphoe Nong Ya Plong, Changwat Phetchaburi, using all information from fieldwork. The purposes of this research were to know; 1) people's history, social and culture of Karen Yang Nam Klat Nuea; 2) physical functions & sociology and anthropology of musical instruments, songs, kinds of music in the society of Karen Yang Nam Klat Nuea 3) music traits in light of musicology sociology and anthropology.

The research result were:

1. There was a lot of changes in the society of Karen Yang Nam Klat Nuea. Because of the adaption to outer societies and the migration that changed the people's ways of life, the tradition, culture and belief, all of these changes depended on the changed of the social conditions and environment of present time.

2. The music functioned for lullaby, self and social entertainment as well as for all rituals. Two kinds of music were found: 1) The vocal music with no accompaniment called *chataku*: 2) The songs with instrumental accompaniment called *yeangpaui*. *Kaen-jed* (the bamboo mouth organ with 7 tubes) was the only instruments found in this area and functioned in both of accompanying vocal and performed for interlude of vocal music as well.

3. Every pieces were in pentatonic mode within a tuning system of Karen Yang Nam Klat Nuea. Some pieces were constructed in monophony while some of them were in homophony with drone harmony and all were in strophic form. These people had no percussive instrument.

_____ _____ ___ / ___ / _____

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ปพาณี ฐิติวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความสมบูรณ์

ขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย มาลา รองอธิการบดี ลำดับที่ ๑๑ กรุณาให้ความอนุเคราะห์ทุนการศึกษา คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยจนสำเร็จด้วยความสมบูรณ์ ขอบพระคุณผู้บริหาร บุคลากร โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้

ขอบพระคุณ นักร้อง นักดนตรี ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด อบรมเลี้ยงดู ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ภรรยา และบุตร ผู้คอยเป็นกำลังใจยามที่พบอุปสรรค ปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งดูแลเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ตลอดจนพี่น้องชาวดนตรีชาติพันธุ์วิทยาทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมีความเพียรพยายาม อดทน มุ่งมั่นจนประสบความสำเร็จ

คุณค่าและคุณประโยชน์ที่พึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ ภาควิชาศิลปนิเทศ สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน และ วิทยาเขตกำแพงแสน ต้นสังกัด ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้

ยศพนธ์ นิตย์แสวง

๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๓

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (๕)

สารบัญภาพ (๖)

บทที่ ๑ บทนำ ๑
ความสำคัญของปัญหา ๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๕
ขอบเขตของการวิจัย ๕
ข้อตกลงเบื้องต้น ๖
คำนิยามศัพท์เฉพาะ ๖
ประโยชน์ที่จะได้รับ ๑๐
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๑๑
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ๑๑
แนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยดุริยางควิทยา ๑๒
แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ๑๕
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านการวิเคราะห์ดนตรี ๒๔
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านมานุษยดุริยางควิทยาและชนชาติกะเหรี่ยง ๓๑
ศึกษาเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมในบริเวณที่ศึกษา ๓๖
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบุรี ๓๖
ประวัติความเป็นมาของอำเภอหนองหญ้าปล้อง ๔๑
ประวัติความเป็นมาของตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ๕๓
ศึกษาเกี่ยวกับชนชาติและวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงในประเทศไทย ๕๗
ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของชนชาติกะเหรี่ยง ๕๘
กะหรี่ยงในประเทศไทย ๗๖
กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ๗๘
กะเหรี่ยงในตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ๗๙

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ศึกษาเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับแคน ๘๐
ประวัติความเป็นมาของแคน ๘๐
แคนในประเทศไทย ๘๒
ส่วนประกอบของแคน ๘๔
เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำแคน ๘๖
วิธีการทำแคน ๘๗
ชนิดและขนาดของแคน ๘๙
วิธีการเป่าแคนและลายแคน ๙๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย ๙๕
ขั้นเตรียมการ ๙๕
การเลือกพื้นที่ในการวิจัย ๙๕
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ๙๕
ขั้นดำเนินการ ๙๗
การเก็บรวบรวมข้อมูล ๙๗
การทำงานภาคสนาม ๙๘
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ๑๐๑
อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๑๐๑
การวิเคราะห์ข้อมูล ๑๐๒
การนำเสนอผลงานการวิจัย ๑๐๓
บทที่ ๔ วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ๑๐๔
ลักษณะทั่วไปของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ๑๐๔
ลักษณะทางกายภาพของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ๑๐๔
การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ๑๐๖
การบริหารจัดการ ๑๑๐
วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ๑๑๔

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

วัฒนธรรมและประเพณีเรียงตามปฏิทิน ๑๒๘

บทที่ ๕ นักร้อง นักดนตรี และการวิเคราะห์บทเพลง ๑๔๘

นักร้องและนักดนตรี ๑๔๘

นักร้องคนที่ ๑ ๑๔๘

นักร้องคนที่ ๒ ๑๔๙

นักร้องคนที่ ๓ ๑๕๐

นักร้องคนที่๔ ๑๕๐

นักร้องคนที่ ๕ ๑๕๑

นักร้องคนที่ ๖ ๑๕๒

นักดนตรี ๑๕๒

ที่ตั้งของบ้านนักร้องและนักดนตรี ๑๕๓

เครื่องดนตรีและการเก็บรักษา ๑๕๔

ส่วนประกอบและรายละเอียดของแคน ๑๕๕

ระบบเสียงแคน ๑๕๖

ลายแคน ๑๕๗

บทเพลง ๑๕๗

เพลงร้องที่ไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลง ๑๕๘

เพลงขับร้องที่มีเครื่องดนตรีบรรเลง ๑๘๕

บทที่ ๖ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ๒๑๕

สรุปผลการวิจัย ๒๑๕

อภิปรายผล ๒๒๕

ข้อเสนอแนะ ๒๓๘

เอกสารและสิ่งอ้างอิง ๒๔๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ๒๔๕

ภาคผนวก ก เนื้อเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ เพลงที่ ๕-๑๒ และเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ ๒๔๖

ภาคผนวก ข แบบบันทึกผู้ให้ข้อมูล ๒๕๓

ภาคผนวก ค คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ๒๖๘

ภาคผนวก ง คำศัพท์ภาษากะเหรี่ยง ๒๗๑

ภาคผนวก จ ประวัติศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี ๒๗๕

ประวัติการศึกษาและการทำงาน ๒๗๙

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงการเปรียบเทียบรูปพยัญชนะกะเหรี่ยง-ไทย	๗๒
๒	แสดงสระและการออกเสียง	๗๓
๓	แสดงรูปวรรณยุกต์ ๔ รูป	๗๔
๔	แสดงการออกเสียงรูปวรรณยุกต์ ๕ เสียง	๗๔
๕	แสดงตัวอย่างการผสมพยัญชนะกับสระ	๗๕
๖	แสดงผลการวัดระบบเสียงของแคน	๑๕๖

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	พระนครคีรี	๓๖
๒	ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี	๓๗
๓	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดเพชรบุรี	๓๘
๔	อาหารทะเลแห้ง	๔๐
๕	ขนมพื้นเมือง	๔๑
๖	ลักษณะภูมิประเทศอำเภอหนองหญ้าปล้อง	๔๓
๗	แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง	๔๓
๘	สภาพเส้นทางคมนาคมสู่อำเภอหนองหญ้าปล้อง	๔๔
๙	ที่ว่าการอำเภอหนองหญ้าปล้อง	๔๖
๑๐	โรงพยาบาลหนองหญ้าปล้อง	๔๖
๑๑	โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา	๔๗
๑๒	ห้องสมุดประชาชนหนองหญ้าปล้อง	๔๗
๑๓	สถานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าปล้อง	๔๘

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๑๔	สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหญ้าปล้อง	๔๘
๑๕	สถานีอนามัยหนองหญ้าปล้อง	๔๙
๑๖	ที่ทำการไปรษณีย์หนองหญ้าปล้อง	๔๙
๑๗	การประกอบอาชีพปลูกมะละกอ	๕๐
๑๘	การประกอบอาชีพปลูกมะนาว	๕๑
๑๙	การประกอบอาชีพปลูกกล้วยน้ำว้า	๕๑
๒๐	การประกอบอาชีพปลูกสับปะรด	๕๑
๒๑	การประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์	๕๒
๒๒	วัดหนองหญ้าปล้อง	๕๒
๒๓	ป้ายแสดงเส้นทางสถานที่ท่องเที่ยว,น้ำพุร้อนและน้ำตกแม่กระดังลา	๕๓
๒๔	ลักษณะภูมิประเทศตำบลยางน้ำกลัดเหนือ	๕๔
๒๕	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตตำบลยางน้ำกลัดเหนือ	๕๕
๒๖	โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ	๕๖

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๒๗	สถานีอนามัยยางน้ำกลัดเหนือ	๕๗
๒๘	วัดยางน้ำกลัดเหนือ	๕๗
๒๙	แผนที่แสดงการอพยพของกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทย	๕๙
๓๐	ลักษณะของกะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen) หรือกะเหรียงยางขาว	๖๕
๓๑	ลักษณะของกะเหรี่ยงแบร (Bre Karen) หรือกะเหรี่ยงยางแดง	๖๙
๓๒	แผนที่แสดงการกระจายของประชากรชาวกะเหรี่ยง	๗๗
๓๓	กองทหารดุริยางค์ เมืองอุบลราชธานี (วงแคน)	๘๒
๓๔	ภาพลายเส้นแคน ๖ และชื่อนิ้วบังคับเสียง	๘๙
๓๕	ภาพลายเส้นแคน ๗ และชื่อนิ้วบังคับเสียง	๙๐
๓๖	ภาพลายเส้นแคน ๘ และชื่อนิ้วบังคับเสียง	๙๑
๓๗	ภาพลายเส้นแคน ๙ และชื่อนิ้วบังคับเสียง	๙๓
๓๘	กะเหรี่ยงในวัยเด็ก	๑๐๕
๓๙	ลักษณะใบหน้าของผู้หญิงกะเหรี่ยง	๑๐๕

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๔๐	ลักษณะของผู้ชายกะเหรี่ยง	๑๐๕
๔๑	บ้านกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม	๑๐๗
๔๒	พื้นที่ใช้สอยในส่วนต่าง ๆ ของบ้าน	๑๐๗
๔๓	ลักษณะของคอกสัตว์	๑๐๘
๔๔	บ้านกะเหรี่ยงแบบผสม	๑๐๘
๔๕	การใช้ประโยชน์ของพื้นที่โดยรอบ	๑๐๙
๔๖	บ้านกะเหรี่ยงแบบสมัยนิยม	๑๐๙
๔๗	โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ	๑๑๐
๔๘	ศูนย์การเรียนชุมชนยางน้ำกลัดเหนือ	๑๑๑
๔๙	สถานีอนามัยยางน้ำกลัดเหนือ	๑๑๑
๕๐	ระบบไฟฟ้า	๑๑๒
๕๑	ระบบพลังงานแสงอาทิตย์	๑๑๒
๕๒	ระบบการประปา	๑๑๓

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๕๓	ที่ทำการไปรษณีย์ยางน้ำกลัดเหนือ	๑๑๓
๕๔	ศาลาอเนกประสงค์	๑๑๓
๕๕	การแต่งกายเด็กผู้หญิงชาวกะเหรี่ยง	๑๑๕
๕๖	การแต่งกายเด็กผู้ชายชาวกะเหรี่ยง	๑๑๕
๕๗	การแต่งกายของเด็กชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน	๑๑๕
๕๘	การแต่งกายของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว	๑๑๖
๕๙	การแต่งกายของหญิงสาวและหญิงชราในปัจจุบัน	๑๑๗
๖๐	การแต่งกายของผู้ชายกะเหรี่ยงในปัจจุบัน	๑๑๗
๖๑	การแต่งกายไปทำไร่	๑๑๘
๖๒	การแต่งกายของหญิงขณะทำงานทั่วไป	๑๑๙
๖๓	ย่ามกะเหรี่ยง	๑๑๙
๖๔	สร้อยเม็ดเงิน	๑๒๐
๖๕	กำไลข้อมือเงิน	๑๒๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๖๖	เข็มขัดเงิน	๑๒๒
๖๗	แปลงข้าวไร่	๑๒๓
๖๘	ไร่สับปะรด	๑๒๓
๖๙	พริกกะเหรี่ยง	๑๒๓
๗๐	ไร่มะเขือ	๑๒๔
๗๑	ไร่มะละกอ	๑๒๔
๗๒	ลักษณะการประกอบอาชีพค้าขาย	๑๒๔
๗๓	ลักษณะการทอผ้า	๑๒๕
๗๔	อาชีพเลี้ยงสัตว์	๑๒๕
๗๕	อาหารกะเหรี่ยง	๑๒๖
๗๖	ลักษณะการกินอาหาร	๑๒๖
๗๗	ศาลพระน้ำมัน	๑๒๗
๗๘	ศาลพระภูมิ	๑๒๘

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๗๙	ศาลผีเจ้าป่า	๑๒๘
๘๐	การเตรียมข้าวเปลือก	๑๓๑
๘๑	ลักษณะการขุดหลุมข้าว	๑๓๑
๘๒	ลักษณะการหยอดข้าว	๑๓๒
๘๓	ข้าวห่อตัวผู้ ตัวเมีย และตัวธรรมดา	๑๓๔
๘๔	ข้าวห่อต้มสุก	๑๓๕
๘๕	ช่อข้าวห่อ	๑๓๕
๘๖	การทำกะทิ	๑๓๖
๘๗	ถาดเครื่องไหว้	๑๓๗
๘๘	พิธีเรียกขวัญ	๑๓๘
๘๙	ลักษณะการกินข้าวห่อ	๑๓๙
๙๐	ลักษณะการกินข้าวห่อตามบ้าน	๑๔๐
๙๑	ลักษณะการร้องเพลงในประเพณีกินข้าวห่อ	๑๔๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๙๒	เสาฉัตร	๑๔๖
๙๓	นางวันเสาร์ บุญชูเชิด และที่พักอาศัย	๑๔๘
๙๔	นางดีเย็น พวงไม้ และที่พักอาศัย	๑๔๙
๙๕	กะเหรี่ยง เอ่ยเสิบ และที่พักอาศัย	๑๕๐
๙๖	นายพุฒ ไพรเที่ยง และที่พักอาศัย	๑๕๐
๙๗	นายบุญเทียน กิฬาหน และที่พักอาศัย	๑๕๑
๙๘	นายร้อง เสน่ติบัง และที่พักอาศัย	๑๕๒
๙๙	นายหนู ตระทอง และที่พักอาศัย	๑๕๒
๑๐๐	แผนที่แสดงที่ตั้งของบ้านนักร้องและนักดนตรี	๑๕๓
๑๐๑	แคนและการเก็บรักษา	๑๕๔
๑๐๒	ภาพลายเส้นแสดงส่วนประกอบและรายละเอียดของแคน	๑๕๕
๑๐๓	แผนผังลักษณะการขับร้องและบรรเลงดนตรีเพลงเกี้ยวสาว	๒๑๔

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เกี่ยวข้องกับดนตรีมานานหลายพันปี ด้วยการสร้างดนตรีเพื่อนำไปใช้ เป็นเครื่องมือหรือสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ตลอดจนนำเอาดนตรีเข้าไปมีบทบาทสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของตนเอง แม้ว่าดนตรีในแต่ละสังคมจะมีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันไปตามแต่ละสภาพทางภูมิศาสตร์วัฒนธรรมก็ตาม

ดนตรีเกิดจากอารมณ์ของมนุษย์ ดีใจ เสียใจ สนุกสนานก็ตบมือ กระทืบเท้า เสียใจก็ร้องคร่ำครวญ การทำทำนองที่กำเนิดตามส่วนต่าง ๆ ของโลกนั้น เดิมทีก็คงจะไม่ต่างกันมากนัก ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักพัฒนาความเป็นอยู่ให้เจริญขึ้น กลายเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ ซึ่งการได้ยินเสียงต่าง ๆ ทั้งเสียงธรรมชาติ และเสียงสูงต่ำที่เป็นองค์ประกอบของภาษาพูด และดนตรี เป็นอย่างเดียวกันและเหมือนกัน แต่การตีความหมาย และแสดงออกซึ่งเสียงนั้นไปคนละอย่างแล้วแต่สภาพทางร่างกาย สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น (ปัญญา รุ่งเรือง, ๒๕๔๖: ๑)

มนุษย์แสดงออกทางอารมณ์ได้หลายวิธี โดยเฉพาะการร้องรำทำเพลง ดังที่ มนตรี ตราโมท (๒๕๔๐: ๗) ได้กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์เรา เมื่อมีจิตใจร่าเริงก็มักแสดงออกมาด้วยกายและวาจา ยิ่งขณะที่อยู่ด้วยกันเป็นหมู่ ๆ กันด้วยแล้ว การแสดงความร่าเริงนั้นก็ดูเหมือนจะยิ่งครึกครื้นมากขึ้น เป็นต้นว่า ตบมือหรือร้องรำทำเพลงไปพร้อม ๆ กัน การเป็นเช่นนี้มาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ของมนุษย์แล้ว

ดนตรีเป็นงานศิลปะที่แสดงถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ดังที่ สงัด ภูเขาทอง (๒๕๓๙: ๑๘) ได้กล่าวว่า อันศิลปะการดนตรีนั้น ก็เหมือนกับงานศิลปะสาขาอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลผลิตของคนในสังคม และย่อมต้องมีโครงสร้าง (Structure) ของตนเอง แต่โครงสร้างนั้นมิได้อยู่ด้วยตัวของมันเอง และเราสามารถทำความเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อเราได้ศึกษาทำความเข้าใจถึงพฤติกรรม (Behavior) ของมนุษย์ผู้ซึ่งเป็นผู้ผลิตศิลปะ โดยเฉพาะดนตรีเราต้องศึกษาให้ทราบว่าทำไมและโดยวิธีอะไรที่แนวคิดหรือคติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(Concept) เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ จึงได้จัดให้อยู่ในรูปแบบที่ทำให้เกิดการผลิตเสียง (Sound) อันเป็นที่ยอมรับกันว่าไพเราะในสังคม

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถสืบทอดกันได้โดยการเรียนรู้ การเรียนรู้ดนตรีของมนุษย์ คือการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันในหมู่มนุษยชาติ ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ชิดติดกันหรืออยู่ห่างไกลกันออกไปคนละมุมโลกก็ตาม เพราะดนตรีเป็นผลรวมของปรัชญา ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วรรณคดีและศิลปกรรมประจำชาติ เพียงแต่สื่อสารผ่านทางเสียงแทนวัสดุอื่นที่จับต้องหรือมองเห็นได้เท่านั้น (ปัญญา รุ่งเรือง, ๒๕๔๕: เอกสารอัดสำเนา)

การรับรู้และการตีความของดนตรีแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ดังที่ สงัด ภูเขาทอง (๒๕๓๙: ๙) ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นเรื่องของเสียงที่อาศัยโสตประสาทเป็นเครื่องรับรู้และแปลความหมายโดยอาศัยวิธีจิตนาการ หรือความคิดคำนึงอันละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง และเสียงที่ได้ยินนั้นอาจมีความหมายหรือไม่มีก็ได้ดุจเดียวกับเสียงของภาษาพูด ซึ่งในการตีความหมาย อาจจะแตกต่างกันไปตามแต่ความคิดแต่ละคนหรือรับรู้ไปคนละอารมณ์ก็ได้

อย่างไรก็ตามดนตรีที่เป็นศิลปะนั้น มีทั้งดีและที่ไม่ดี ดังที่ ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้แสดงธรรมในหัวข้อ “ความว่าง จิตว่าง” มีความตอนหนึ่งว่า “ดนตรี บทเพลง หรือทำนองเพลงก็ตาม มีอยู่สองชนิด คือ เร้าให้จิตวุ่นวายก็มี ที่กล่อมจิตใจให้สงบเย็นลงไปให้ว่างก็มี เพราะฉะนั้นดนตรีที่แท้จริง ที่ถูกต้องกับความต้องการตามธรรมชาตินั้นจะต้องเป็นดนตรีที่ทำให้จิตว่างลง สงบเย็นลง นึกดูถึงดนตรีของ ปู่ ย่า ตา ยาย ในสมัยโบราณ ล้วนมีแต่ทำนองเป็นไปในทางช่วยตะล่อมกล่อมเกลาให้จิตว่าง” (สงบศึก ธรรมวิหาร, ๒๕๔๒: ๒๒๘)

ดนตรีก็เช่นเดียวกับศิลปะอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ ดังที่ บรู๊ซ แกสตัน, (๒๕๓๑: ๒๒) กล่าวว่า ปรัชญาขงจื้อสอนว่าดนตรีมีจุดประสงค์ใหญ่ ๆ ๒ ประเด็น คือ

๑. ศิลปกรรมกับดนตรีไปด้วยกัน ประโยชน์ของดนตรีช่วยให้จิตใจบริสุทธิ์ ดนตรีที่มีประโยชน์มากที่สุดคือ ดนตรีที่ใช้เสียงน้อย ถ้าเสียงมากจะกระตุ้นให้ตื่นเต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ดนตรีกับสังคม ดนตรีก่อให้เกิดความสามัคคีในสังคม ประเพณีพิธีการต่างสร้างความสงบภายนอก แต่ดนตรีสร้างความรู้สึกภายใน และประเพณีกับดนตรีจะต้องมีควบคู่กันไป

พิมพ์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ (๒๕๒๑: ๔) กล่าวถึง ความสำคัญของดนตรี และบทเพลงว่า "เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อความบันเทิงใจหรือพักผ่อนอารมณ์ในขณะที่ทำงาน บทเพลงจะสะท้อนให้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์และสอดแทรกจริยธรรมด้วย"

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ดนตรีกับมนุษย์มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตามแต่ละวิถีในการดำรงชีวิต ไม่ว่ามนุษย์ต่าง ๆ เหล่านั้นจะอาศัยอยู่ในสังคมใด ๆ ของโลก ถึงแม้สังคมนั้นจะมีความเจริญรุ่งเรือง หรือจะเป็นสังคมในชนบทก็ตาม ไม่ว่ามนุษย์เหล่านั้นจะมีเครื่องดนตรีที่มีมูลราคาค่าสูง หรือต่ำเพียงใดก็ตาม มนุษย์ก็ได้นำเอาดนตรีทั้งหลายเหล่านั้นมาเพื่อใช้สนองตอบต่ออารมณ์ ความต้องการของตนเอง และคนในสังคมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม อาทิ เช่น ดนตรีของชนชั้นสูง ดนตรีแบบฉบับ ดนตรีท้องถิ่น และดนตรีของชาวป่าชาวเขา ล้วนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน และมีความหมายต่อกลุ่มชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

ดังเช่น ชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่ง กะเหรี่ยงเป็นชาวเขากลุ่มใหญ่ที่สุด อาศัยอยู่ทั้งในภาคเหนือตอนบน ลงไปถึงภาคกลางรวมทั้งสิ้น ๑๕ จังหวัด เรียงจากมากไปน้อยคือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ ราชบุรี เชียงราย ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์ และสุโขทัย

คำว่า "กะเหรี่ยง" เป็นนามเรียกกันในภาคกลางของไทย พม่าเรียกว่า "กะยิ่น" คนไทยในรัฐฉานแห่งสหภาพหม่าและจังหวัดภาคเหนือของไทย เรียก "ยาง" ส่วนพวกที่อยู่ในภาคกลาง เช่นจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ บางทีเรียกว่า "กะหร่าง" (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๑) แต่ชาวยุโรปอเมริกันเรียกว่า "Karen" (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๕๐)

สังคมชองชาวกะเหรี่ยง เป็นสังคมที่ผู้คนมีนิสัยรักความสนุกสนาน ความบันเทิงเริงใจ โดยเฉพาะการร้องรำทำเพลง ดังที่ สุริยา รัตกุล, (๒๕๒๔: ๘๐ - ๘๓) ได้กล่าวว่า สังคมชาวกะเหรี่ยงว่า "สังคมชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไปเป็นสังคมที่อยู่ตามป่าตามเขา ห่างไกลสิ่งบันเทิงประเภทต่าง ๆ งานสังคมซึ่งเป็นที่คนมารวมกันมาก ๆ แบบงานวัดของไทยก็ไม่มี เพราะกะเหรี่ยงเริ่มนับถือพุทธศาสนาเพียงบางส่วนเท่านั้น และพระธรรมทูตที่เพิ่งขึ้นไปอยู่บนภูเขาท่านก็ไม่ได้สร้างวัดใหญ่โตชนิดที่จะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีผ้าป่า มีกฐิน และเปิดโอกาสให้มีงานฉลองวัดได้ ดังนั้น เครื่องบันเทิงของกะเหรี่ยงจึงอยู่ที่การสนทนาปราศรัยกันตอนกลางคืนเวลากลับจากทำงานในไร่แล้ว และมารวมวงกันฟังนิทาน และการพบปะเกี้ยวพาราสีกันในตอนกลางคืนในบ้านของฝ่ายหญิง ซึ่งจะทำได้เฉพาะชายหนุ่ม และหญิงสาวที่ชอบพอกันจริง ๆ เท่านั้น การเกี้ยวพาราสีก็จะใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบที่ไพเราะ สำหรับการร้องเพลงของชาวกะเหรี่ยงเพลงที่ไพเราะหลายแบบหลายทำนองจะมารวมอยู่กันในพิธีงานศพ มีทั้งเพลงที่ผู้เฒ่าผู้แก่ร้อง ฝ่ายหญิงร้อง หญิง-ชายร้องโต้ตอบกัน ผู้ใหญ่ร้องสอนลูกสอนหลาน และเพลงเกี้ยวพาราสีกัน

โกศล มีคุณ (๒๕๓๗: ๗๐-๗๑) กล่าวถึง การพักผ่อนหย่อนใจของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้งว่า การพักผ่อนหย่อนใจจะเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไปกับการทำงาน เมื่อมีการทำงานหนักก็จะหากิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เพื่อผ่อนคลายความเหนื่อยล้า หรือความตรากตรำกับงานที่ผ่านมา การละเล่นในงานประเพณีก็เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ได้พักผ่อนหย่อนใจ เช่น การละเล่นในงานประเพณีกินข้าวห่อเดือนเก้า การเล่นสะบ้าในงานประเพณีสรงกรานต์ ชาวบ้านและหนุ่มสาวจะได้รับความสนุกสนานมาก นอกจากนี้การร้องเพลงเกี้ยวกันในงานประเพณี เป็นการละเล่นที่ช่วยสร้างความบันเทิงให้ผู้ชม มีการร้องเพลงโต้ตอบกันโดยขับร้องเพลงประกอบแคนและมีนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่สร้างความบันเทิงให้แก่เยาวชนยามว่างจากการงานในเวลาตอนค่ำคืน ผู้ใหญ่จะเล่านิทานโดยมีเด็ก ๆ ล้อมวงนั่งฟัง นิทานของกะเหรี่ยงมีจำนวนมากและมีเนื้อหาสาระ คติธรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง ซึ่งเด็ก ๆ จะได้รับความบันเทิงจากนิทานและยังได้รับความอบอุ่นความพึงพอใจจากการฟังเพลงกล่อมเด็กที่แม่ ยาย หรือผู้เลี้ยงเด็กขับร้องกล่อมให้เด็ก ๆ นอนอีกด้วย

ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี จัดเป็นดนตรีของชนกลุ่มน้อยที่ยังคงสภาพอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมชาวกะเหรี่ยง ทั้งยังเป็นสื่อสะท้อนถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรมการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทั้งยังคงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมชาวกะเหรี่ยงด้วยกันเอง

ดังนั้น การศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ที่คงสภาพอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง พร้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) ให้อยู่คู่กับสังคมชาวกะเหรี่ยง สังคมไทย และสังคมโลกสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตของกะหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพสังคมและวัฒนธรรม ของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ

๒. ศึกษาลักษณะทางกายภาพ บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรี บทเพลงและประเภทของบทเพลง ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ

๓. วิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีในเชิงดุริยางคศาสตร์ (Musicology) สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (Sociology and Anthropology)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) โดยศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เฉพาะในหมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๘ ถึง ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๒ เท่านั้น เนื่องจากกลุ่มนักร้อง นักดนตรี ในตำบลยางน้ำกลัดเหนือ เป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันกับในหมู่บ้านอื่น ๆ และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยเกษมเป็นหลัก โดยจะศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. ประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยงในประเทศไทย กะเหรี่ยงหนองหญ้าปล้อง และกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ

๒. ศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในระบบวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมที่เกี่ยวของกับดนตรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. เครื่องดนตรีและบทเพลง

๔. คุณลักษณะทางดนตรีและบทเพลง

๕. บทบาทและหน้าที่ของดนตรีในสังคมของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยเรื่อง “ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

๑. ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะดนตรีในหมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ที่พบระหว่างวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ ถึง ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๒ เท่านั้น

๒. การบันทึกคำร้องของบทเพลงภาษาไทยและภาษากะเหรี่ยง จะบันทึกตามหลักการเขียนของภาษาไทย และภาษากะเหรี่ยง

๓. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงดนตรีและบทเพลง จะบันทึกเป็นโน้ตสากล

๔. การวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรี โดยใช้หลักการพิจารณาทางดนตรีอย่างเป็นระบบของ ปัญญา รุ่งเรือง ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยเลือกคำศัพท์ที่นำมาใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เฉพาะคำที่กล่าวถึงในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ดังต่อไปนี้

กะทิ หมายถึง ของหวานชนิดหนึ่งใช้กินกับข้าวห่อ ทำด้วยมะพร้าวขูด ผสมน้ำกะทิที่คั้นเพียงครั้งเดียว เคี่ยวกับน้ำตาลปี๊บให้เหนียวพอดีคล้ายกับหน้ากระฉีกของไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลองปะตี่ย (ကွံင်္ဍီ) หมายถึง เจดีย์ทราย

กองปะตี่ย (ကွံင်္ဍီ) หมายถึง ประเพณีเวียนศาลาก่อเจดีย์ทราย เดือน ๕

ข้าวห่อ หมายถึง ข้าวเหนียวที่ห่อเป็นรูปกรวยคล้ายสามเหลี่ยม ด้วยใบอ่อนของใบผาก แล้วนำไปต้มให้สุก ใช้ในงานประเพณีกินข้าวห่อ เดือน ๘

ไค้ยจู้ง (ခါင်းစူး) หมายถึง ผูกข้อมือ

คุคล่ายมึ้ง (ခေါဟ်ခွါင့်မူး) หมายถึง ผ้าโพกหญิง

คุคล่ายคว่า (ခေါဟ်ခွါင့်ခွါ) หมายถึง ผ้าโพกชาย

โง หมายถึง ตะกร้าที่สานด้วยหวาย หรือไม้ไผ่ ส่วนด้านบนที่เป็นปากใส่เป็นรูปวงกลม หรือวงรี ค่อย ๆ สอบและแคบลง ใช้แบกบนหลังโดยมีสายคล้องที่ไหล่ทั้งสองข้าง

จูด หมายถึง ผงถ่านที่เกิดจากการเผาฟางข้าว

จี่ซ่าหรือจี่พื้ย (ဇေဝ်သိက်၊ဇေဝ်ဖိုင်) หมายถึง สร้อยเม็ดเงิน

จี่บ่อง (ဇေဝ်ဝင်) หมายถึง สร้อยคอมีลักษณะแบน ๆ เป็นวงกลม

จี่เป้ (ဇေဝ်) หมายถึง สร้อยเหรียญเงินเจาะรูแล้วร้อยด้วยด้ายสีแดง

จี่ท้องพาย (ဇေဝ်ထင့်ဖါ) หมายถึง สร้อยเม็ดเงินเม็ดโต ๆ ร้อยกันเป็นวงกลม

จี่ท้อง (ဇေဝ်ထင) หมายถึง ก้อนเม็ดทองขนาดเล็ก

จี่เส้ย (ဇေဝသူး) หมายถึง ก้อนเม็ดเงินขนาดเล็ก

จี่ซ่าหรือจี่พื้ย (ဇေဝ်သိက်၊ဇေဝ်ဖိုင်) หมายถึง สร้อยเม็ดเงิน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จี่บ่อง (ဧၜဝ်ဝင်) หมายถึง สร้อยคอมีลักษณะแบน ๆ เป็นวงกลม

จี่เป้ (ဧၜဝ်) หมายถึง สร้อยเหรียญเงินเจาะรูแล้วร้อยด้วยด้ายสีแดง

จี่ท้องพาย (ဧၜဝ်ထင့်ဖါ) หมายถึง สร้อยเม็ดเงินเม็ดโต ๆ ร้อยกันเป็นวงกลม

ฉ้าย (ဆာင့်) หมายถึง เสื้อ

ช้าทาคู้ (ယှာထာခေါဟ်) หมายถึง การร้องเพลง

ซู้วหล่า (ယှောဟ်လာ) หมายถึง เครื่องไหว้หรือเรียกขวัญ

ซี หมายถึง การใช้เหล็กปลายแหลมขนาดยาวเผาไฟจนแดง แทงเข้าไปในรูของลูกแคนเพื่อเป็นการทะลุปล้องของลูกแคนนั่นเอง

โซ่งทะเดิ่ง (သုံ့ထူၤင်) หมายถึง เครื่องฉัตรสำหรับใช้ในงานประเพณีเวียนฉัตร เดือน ๑๑

ญิ่งพ้าโคลว (ဃင်ယးခို့) หมายถึงลายแคนที่เป่าประกอบการร้องของผู้ชาย

เต่อพก (တုံ့ဖုဂ်) หมายถึง เสียมที่ใช้สำหรับขุดดิน

ท้อง (ထံင်း) หมายถึง ขุด

ไท้ย (ထာင့်) หมายถึง กำไลข้อมือ

ทะเดิ่ง (ထူၤင်) หมายถึง ฉัตร

ทาคู้ (ထာခေါဟ်) หมายถึง เพลง

ท้องบึ้ง (ထံင်းဝူး) หมายถึง การหยอดข้าว การปลูกข้าวไร่ของกะเหรี่ยง โดยการใช้เสียมที่มีด้ามไม้ไผ่ยาวประมาณ ๕ เมตร แทงลงดินให้เป็นหลุมแล้วนำข้าวเปลือกหยอดลง แล้วใช้เท้าปาดดินเพื่อกลบเมล็ดข้าวเปลือก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นี้ย (ဏီး) หมายถึง ผ้าถุง

นี้ยดอกบอก (ဏီးဥဝ်ဖုဂ်) หมายถึง ผ้าถุงกะเหรี่ยงที่มีเลื่อมเป็นไหมห้อย ตรงบริเวณชายผ้า หรือผ้าถุงตีนจก

บิ้งเบ้ย (ထံင်းဓူး) หมายถึง ข้าวเปลือก

ปีย (ပို့) หมายถึง แคน

โผ่วยุ (ဖဝ့်ယိုတ်) หมายถึง ยอดดอกไม้

พานท้าวไล่ (ဖလိက်) หมายถึง ลายแคนที่เป่าประกอบการร้องของผู้หญิง

ไม้ต่าล่า (မိက်တုံလာ့) หมายถึง สร้อยเงินมีลักษณะเป็นปลอก มีขนาดเท่ากับหลอดกาแฟ เรียงสลับด้วยเงินรูปสี่เหยี่ยม หรือผอบ

เยิงปีย (ယိုင်ပီ) หมายถึง การขับร้องเพลงประกอบการเป่าแคนที่ใช้เวลานาน ๆ บางครั้งร้องกันตั้งแต่ ค่ำจนถึงใกล้รุ่งของวัดถัดไป

หมี่ถ่อง (မေဝ်ထံင်) หมายถึง ข้าวห่อตัวธรรมดา หรือข้าวห่อปลายแหลม

หล่าขอก (လာခုဂ်) หมายถึง ประเพณีกินข้าวห่อ เดือน ๙

หย้างเด่ยค้าย (ယင်ဍိုင်ခွါင်း) หมายถึง เข็มขัดที่ทำด้วยเงินตลอดทั้งเส้น ใช้คาดกับผ้าถุง

ไอ (အာင်) หมายถึง ข้าวเหนียว

อะพ้า (အိုဖျ့) หมายถึง ข้าวห่อตัวผู้

อะมู้ (အိုမေါ်ဝ်) หมายถึง ข้าวห่อตัวเมีย

อั้งหมี่หล่า (အင်းမါလး) หมายถึง วันแก็บใบผาก หรือใบตอง เพื่อเตรียมไว้ห่อข้าว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อั้งถ่องหมี่ถ่อง (အင်းထံင်မဝ်ထံင်) หมายถึง วันห่อข้าว

อั้งคุ้ยหมี่ถ่อง (အင်းဃျဲ့မေဝ်ထံင်) หมายถึง วันเรียกขวัญหรือวันต้มข้าวเหนียว

อั้งหมี่ถ่อง (အင်းမဝ်ထံင်) หมายถึง วันกินข้าวห่อ

ประโยชน์ที่จะได้รับ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มี ๒ ด้าน คือ ด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และด้านดุริยางควิทยาและมานุษยดุริยางควิทยา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ด้านสังคมวิทยา&มานุษยวิทยา จะทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี คติความเชื่อต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตลอดจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในเชิงสังคมวิทยา&มานุษยวิทยา ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในด้านอื่น ๆ ต่อไป

๒. ด้านดุริยางควิทยา&มานุษยดุริยางควิทยา หลังจากที่ศึกษาและวิเคราะห์บทเพลง เครื่องดนตรี คุณลักษณะทางดนตรีด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว จะทำให้ทราบถึงลักษณะโครงสร้างทางดนตรี ทั้งด้านวิธีการบรรเลง การขับร้อง ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรี และวิธีการทำเครื่องดนตรี บทบาทและหน้าที่ของดนตรีที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตลอดจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในเชิงดุริยางควิทยาและมานุษยดุริยางควิทยา ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี” ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย ตลอดจนเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกหัวข้อออกเป็น ๕ หมวด ดังนี้

๑. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

๒. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)

๓. ศึกษาเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมในบริเวณที่ศึกษา

๔. ศึกษาเกี่ยวกับชนชาติและวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงในประเทศไทย

๕. ศึกษาเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับแคน

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑.๑ แนวคิดและทฤษฎีทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา

๑.๒ แนวคิดและทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีทางด้านการวิเคราะห์ดนตรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดและทฤษฎีทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา

คำว่า “Ethnomusicology” เป็นคำศัพท์ที่ Kunst (๑๙๕๙: ๑) นักกฎหมายและนักไวโอลิน ชาว เนเธอแลนด์ ได้บัญญัติขึ้นหลังจากที่สนใจการศึกษาด้านวัฒนธรรม เพลงร้อง และการเต้นรำ ของชาวดัชท์ ตลอดจนดนตรีกาเมลันของอินโดนีเซีย

ปัจจุบันคำว่า “Ethnomusicology” กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง แต่นิยามคำศัพท์คำนี้ ยังไม่มีในศัพท์บัญญัติของไทย และนักวิชาการดนตรีหลายท่านได้ให้คำนิยามศัพท์คำว่า “Ethnomusicology” เป็นภาษาไทยไว้ดังนี้

มนตรี ตราโมท ใช้คำว่า มานุษยวิทยาการดนตรี
ปัญญา รุ่งเรือง ใช้คำว่า มานุษยดุริยางควิทยาและดนตรีชาติพันธุ์วิทยา
สุกรี เจริญสุข ใช้คำว่า ดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์

จากคำนิยามศัพท์ที่นักวิชาการดนตรีได้ให้ความหมายของคำว่า “Ethnomusicology” ดังกล่าวนั้น ก็แล้วแต่ละบุคคลจะเลือกใช้ตามความเหมาะสม ดังนั้นเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “มานุษยดุริยางควิทยา” (Ethnomusicology) ซึ่ง ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๔๖: ๒) ให้ความหมายของคำว่า “มานุษยดุริยางควิทยา” (Ethnomusicology) ในหนังสือหลักวิชามานุษยดุริยางควิทยาว่า

> . . . มานุษยดุริยางควิทยา หมายถึง ความรู้ วิชาการหรือการศึกษาหาความรู้ด้านดนตรีในแง่วัฒนธรรมของมนุษย์ คือ การศึกษาตัวดนตรีในแง่ของดุริยางควิทยา (Musicology) และศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีในสังคม เช่น เหตุผลในการที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นสร้างดนตรีของตน คุณลักษณะเฉพาะทางดนตรี การใช้ดนตรีในสังคม ความหมายของดนตรีที่มีต่อคนในสังคมนั้น ๆ ความดำรงอยู่ความเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมสลายของดนตรีในสังคม. . .

นอกจากนี้ ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๔๖: ๑๑) ยังกล่าวสรุปถึงการศึกษาทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาไว้ดังนี้

๑. ศึกษาเรื่องราวทางดนตรีของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านตัวดนตรีเองและด้านวัฒนธรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ศึกษาดนตรีที่ยังมีชีวิตอยู่ ในภาพรวมของธรรมชาติการสร้างสรรค์ของมนุษยชาติ (ส่วนมากจะเป็นแบบมุขปาฐะ)

๓. อธิบายข้อเท็จจริงทางดนตรีในแง่ของเนื้อหาทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมเดี่ยวและวัฒนธรรมที่ประสมประสานกันระหว่างมนุษย์กลุ่มต่าง ๆ

๔. มุ่งศึกษาภาคสนาม โดยการหาข้อเท็จจริงจากแหล่งต่าง ๆ ไม่จำกัด (รวมทั้งเอกสารที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น)

ในด้านขอบเขตของการศึกษา ปัญญา รุ่งเรือง ระบุว่า มนุษยดุริยางควิทยา มุ่งศึกษาดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั่วโลก ยกเว้นดนตรีคลาสิคของตะวันตก

สุกรี เจริญสุข (๒๕๓๐: ๓๘-๔๑) ได้ให้ความหมายของคำว่า “Ethnomusicology” ไว้ในบทความในวารสารเพลงดนตรีว่า Ethnomusicology แปลเป็นไทยว่า “ดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์” หมายถึง การศึกษาดนตรีใด ๆ ก็ตามที่รวมทั้งดนตรีและองค์ประกอบทางวัฒนธรรมเข้าไปด้วยเป็นการศึกษาดนตรีของชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑. ศึกษาดนตรีใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก (Non - Western Art Music) ซึ่งรวมทั้งดนตรียุโรปโบราณและที่ยังคงเหลืออยู่

๒. ศึกษาดนตรีทุกรูปแบบในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เช่น ดนตรีพื้นเมือง ดนตรีของชนกลุ่มน้อย ดนตรีสมัยนิยม ดนตรีเพื่อการค้า ฯลฯ

หนังสือ The New Grove Dictionary of Music and Musicians ได้ให้ความหมายของคำว่า Ethnomusicology ไว้ว่า Ethnomusicology ประกอบด้วยคำสองคำ คือคำว่า Ethno และ Musicology หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาดนตรีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การศึกษาดนตรีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่ไม่ใช่แค่เพียงการศึกษาดนตรีแบบฉบับของตะวันตกเท่านั้น การศึกษาในด้านนี้จำเป็นที่จะต้องศึกษาในเรื่องของตัวดนตรี เครื่องดนตรี การแสดง ตลอดจนวัฒนธรรมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Nettl (๑๙๖๔: เอกสารอัดสำเนา) ได้ให้คำนิยามการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) ว่าเป็นศาสตร์ที่มีการผสมผสานกันระหว่างหลักวิชาดุริยางควิทยากับชาติพันธุ์วิทยา สาขามานุษยดุริยางควิทยาศึกษาดนตรีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของมนุษย์ เช่น เหตุผลที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดสร้างดนตรีของตน คุณลักษณะเฉพาะของดนตรี และการใช้ดนตรีในสังคม

นอกจากนี้ นักมานุษยดุริยางควิทยาและผู้รอบรู้เกี่ยวกับสาขามานุษยดุริยางควิทยา ยังให้คำจำกัดความด้านการศึกษา รวมทั้งขอบเขตในการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา ไว้ดังนี้

Merriam (๑๙๙๗ อ้างใน ปัญญา รุ่งเรือง, ๒๕๔๘: ๑๘) นักมานุษยดุริยางควิทยาชาวอเมริกัน กล่าวสรุปเรื่องการศึกษาด้านมานุษยดุริยางควิทยาไว้ในหนังสือ Anthropology of Music ว่างานของนักมานุษยดุริยางควิทยาเป็นการศึกษาดนตรีเพื่อที่จะเข้าใจวัฒนธรรมอย่างท่องแท้ ดังนั้นการศึกษาดนตรีจึงไม่ใช่สิ่งสุดท้าย แต่ต้องศึกษาลึกมากกว่าการวิเคราะห์ดนตรี ทั้งนี้เพื่อให้ดนตรีเป็นสิ่งที่จะเปิดเผยถึงความคิด ปรัชญา สังคม และเรื่องราวอื่น ๆ ที่อยู่เบื้องหลังดนตรีของผู้คนในสังคมที่จะเข้าไปศึกษานั่นเอง

Nettl (๑๙๖๔: เอกสารอัดสำเนา) ได้นำเสนอแนวทางการศึกษาด้านมานุษยดุริยางควิทยา ไว้ในหนังสือ Theory and Method in Ethnomusicology ว่า การศึกษาภาคสนามถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาด้านมานุษยดุริยางควิทยา การวิจัยเน้นการศึกษาดนตรีในวัฒนธรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ตลอดจนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

Hood (๑๙๗๑: เอกสารอัดสำเนา) กล่าวไว้ว่าในการศึกษาด้านมานุษยดุริยางควิทยาจำเป็นต้องให้ความสำคัญ เคารพในความรู้ ความรู้สึกของเจ้าของวัฒนธรรมที่เข้าไปศึกษามากพอ ๆ กับความสำคัญของการเข้าไปศึกษาวิจัยดนตรีในวัฒนธรรมนั้น ๆ

Seeger (n.d.:เอกสารอัดสำเนา) ให้แนวทางการศึกษาด้านมานุษยดุริยางควิทยา ไว้ในหนังสือ Styles of Musical Ethnography ว่าดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปรับและซึมทราบจากวัฒนธรรม หรือจากการถ่ายโยงทางวัฒนธรรมของมนุษย์ การถ่ายโยงทางวัฒนธรรมควรมีการจดบันทึกเรื่องราวระหว่างมนุษย์กับดนตรี เพื่อจะได้รู้ว่าดนตรีมีบทบาทต่อวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของกลุ่มชนนั้น ๆ อย่างไร และควรตั้งคำถามที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ๓ ข้อคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. การจัดระบบเสียงและจังหวะของดนตรีในแต่ละกลุ่มชน

๒. ดนตรีของกลุ่มชนนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร

๓. ทำไมเนื้อหาของดนตรีในแต่ลกลุ่มชนจึงเป็นเช่นนั้น

จากแนวความคิดและทฤษฎีของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) มุ่งศึกษาดนตรีและวัฒนธรรมของมนุษย์ ด้วยการศึกษาทั้งเนื้อหาของดนตรีในเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) และศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีที่มีอยู่ในสังคมในเชิงมานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เพื่อศึกษาวิเคราะห์ดนตรีที่เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของมนุษย์ รวบรวมข้อมูลทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ทางดนตรีกับวัฒนธรรมอื่น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. แนวคิดทางด้านวัฒนธรรม

๒. แนวคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคม

๓. แนวคิดทางด้านความเชื่อ (Belief)

๔. แนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดทางด้านวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๔๘๔ อ้างใน ปพาณี ฐิติวัฒนา, ๒๕๒๓) ให้ความหมายคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง ลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และความมีศีลธรรมอันดีของประชาชน

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒: ๗๖๔) ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงาม และเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ

พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๕: ๒) ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ในฐานะนักมานุษยดุริยางควิทยาว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกัน และสืบต่อเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้า

ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓ อ้างใน Talor, ๑๘๗๑: ๑๖) ในการให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้จากการที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม และวัฒนธรรม มีความหมายรวมทั้งความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความ สามารถตลอดจนลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ถ่ายทอดมาจากการเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม ความหมายดังกล่าวนี้จะเห็นว่า วัฒนธรรมกับสังคมแยกจากกันไม่ได้ แต่กลับมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอดไป

ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓: ๑๖) กล่าวถึงความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า วัฒนธรรมมีความหมายถึง วิถีชีวิต (Way of Life) ของมนุษย์ในสังคม แบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ เช่น อาหาร ผลไม้ ก้อนหิน ดินทราย ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการยังชีพ และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นจากสภาพที่มีอยู่ในธรรมชาติให้เกิดรูปร่างใหม่ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นประโยชน์กับตัวมนุษย์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จากพลังความสามารถ มันสมอง สติปัญญามนุษย์ นอกจากนี้ยังรวมถึงระเบียบ กฎเกณฑ์ บรรทัดฐานทางสังคม ระบบความเชื่อต่าง ๆ คุณค่า ความนิยม เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างราบรื่นโดยส่วนรวม

เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (๒๕๔๑: ๔๗) กล่าวว่า วัฒนธรรมในความหมายทางวิชาการสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมมีความหมายกว้างขวางมาก หมายความรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตอยู่ในโลก อาจเป็นวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้สอยตลอดจนความรู้ เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้มนุษย์สามารถทำเกษตรกรรม อุตสาหกรรม รวมทั้งกฎ ข้อบังคับ ความประพฤติต่าง ๆ ขนบธรรมเนียม ค่านิยม จริยธรรม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปหัตถกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็นต้น สิ่งที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมานี้ จะเป็นวัฒนธรรมได้ก็ต่อเมื่อคนส่วนใหญ่ในกลุ่มสังคมเดียวกัน เห็นชอบและรับไปใช้ร่วมกัน วัฒนธรรมจึงเป็นแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งคนในสังคมอื่นจะเห็นว่าดีหรือไม่ก็ตาม แต่คนในสังคมนั้นยอมรับที่จะเป็นอยู่ด้วยชีวิตแบบนั้นแล้ว

ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓: ๑๖) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาจากความหมายในทรรศนะทางวิชาการ วัฒนธรรมอาจแยกออกได้ ๒ ประเภท คือ วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ (Material Culture) และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture)

๑. วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ หมายถึง ผลผลิตทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดจากมนุษย์ มีรูปร่าง มีสัดส่วน จับต้องได้ เช่น ปากกา โต๊ะ ยานอวกาศ เรื่อดำน้ำ อาคาร ตึก เป็นต้น

๒. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ หมายถึง สิ่งที่เราไม่สามารถจับต้องเป็นรูปร่างหรือสัดส่วนได้ เช่น ภาษา ตัวเลข สัญลักษณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ระบบความเชื่อ แนวคิดในอุดมการณ์ หลักการยึดมั่นในทางศาสนา ทางคุณค่าต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม เป็นต้น

นักวิชาการท่านนี้ (๒๕๒๓: ๑๘-๒๐) ยังได้อธิบายถึงลักษณะของวัฒนธรรมออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาจากการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดจากการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social Interaction) ตัวการสำคัญคือมีภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ภาษาเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งมี่ใช้ทุกวัฒนธรรม

๒. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นเหนืออินทรีย์ (Superorganic) ลักษณะที่อยู่เหนืออินทรีย์ของมนุษย์สามารถแสดงออกได้ ดังเช่น การปรับ และเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในขณะที่สภาพร่างกายยังคงเดิม โดยการรู้จักการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เช่น ประดิษฐ์เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายขึ้นมาแทน ซึ่งได้มาจากการเรียนรู้เพื่อปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเองได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสภาพเหนืออินทรีย์นั้น คือสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์อย่างเดียวกันในด้านกายภาพหรือชีวภาพอาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างไปในด้านของวัฒนธรรม กล่าวคือสิ่งหนึ่งอาจมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมายหรือเอามาใช้ต่างกันออกไปในแต่ละสังคม ทั้ง ๆ ที่คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง เช่น การสั่นศีรษะไปมา

๓. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม (Social Heritage) มนุษย์เมื่อเกิดมาและอยู่ในสังคมใดจะได้รับการอบรมทั้งทางตรงและทางอ้อมตั้งแต่เกิดจนสิ้นสภาพการเป็นมนุษย์ การที่คนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งจากผู้อื่นและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเองเรื่อยมาตามลำดับ เท่ากับได้รับเอามรดกทางสังคมไว้จากผู้อื่นที่เขาได้สร้าง สะสมเอาไว้ มีการปรับปรุง เสริมสร้างสิ่งใหม่ สืบต่อกันมาทุกชั่วอายุคน มอบให้กับคนรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดตอน

๔. วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาเพื่อช่วยให้ตนดำรงอยู่ต่อไปในโลกได้ การจะมีชีวิตอยู่ได้นั้นมนุษย์ต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ต้องรู้จักการควบคุมพฤติกรรมของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในสังคม แบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตลอดทั้งการกินอยู่ การหลับนอน การแต่งกาย การควบคุมพฤติกรรม ทางด้านการปกครองและความเชื่อถือศรัทธาต่าง ๆ สรุปได้ว่า ไม่มีวัฒนธรรมใดสูงหรือต่ำกว่ากันนั่นเอง

๕. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ วัฒนธรรมไม่ได้เป็นสิ่งที่คงที่ (Static) เนื้อหาของวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มนุษย์ได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้สภาพแวดล้อมที่มนุษย์เผชิญอยู่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพปัญหาและกาลเวลา เช่น ชาวนาเปลี่ยนจากการใช้แรงงานสัตว์มาเป็นเครื่องยนต์ผ่อนแรง

นอกจากนี้ เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (๒๕๔๑: ๔๗-๕๑) ยังได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรม ดังนี้

๑. วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่ต้องเรียนรู้ (Learned Behavior) การที่มนุษย์สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมได้ เพราะมนุษย์สามารถติดต่อทำความเข้าใจกันโดยใช้สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ที่สำคัญที่สุด คือ “ภาษา” ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

๒. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต (Way of Life) ในทางสังคมศาสตร์กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตาย ฉะนั้น กิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็น การกิน การดื่ม การพูด การเขียน การคิด การทำงาน การเล่น การติดต่อสัมพันธ์กัน ล้วนแล้วแต่เป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น

๓. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม (Social Heritage) มนุษย์ที่เกิดและเติบโตขึ้นมาในสังคมจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น มนุษย์ที่เกิดรุ่นต่อ ๆ มา ไม่จำเป็นต้องคิดสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ เพียงแต่เรียนรู้สิ่งที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

๔. วัฒนธรรมเป็นลักษณะที่เหนืออินทรีย์ (The Superorganic) สังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการเพิ่มพูน กระบวนการทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการเพิ่มพูนขึ้นไปเรื่อย ๆ โดยของเก่ายังคงถูกเก็บรักษาไว้ แม้ว่าจะมีของใหม่เพิ่มเข้ามาก็ตาม

นอกจากนี้ ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓: ๒๒) ยังได้อธิบายถึง แนวคิดที่มาของวัฒนธรรมว่ามีแนวคิดที่สำคัญอยู่ ๒ ทางด้วยกัน ดังนี้

๑. Parallelism ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า วัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ พร้อมกัน เนื่องจากมนุษย์มีธรรมชาติที่คล้ายคลึงกันมาก ฉะนั้น จึงมีความคิดคล้ายกัน มนุษย์ในที่ต่าง ๆ ย่อมสามารถสร้างวัฒนธรรมของตนขึ้นมา จะเห็นได้ว่า การประดิษฐ์สิ่งของอย่างเดียวกันมีกำเนิดในสถานที่ต่างกันอาจจะแตกต่างกันในเรื่องของรูปร่างลักษณะแต่ก็เป็นสิ่งเดียวกันที่ใช้ประโยชน์เหมือนกัน

๒. Diffusionism หรือการแพร่กระจาย ทฤษฎีนี้ถือว่า วัฒนธรรมทั้งหลายเกิดจากศูนย์กลางแห่งเดียว แพร่หลายไปในเขตท้องที่ชุมชนต่าง ๆ อาจเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป หรืออาจจะกระจายไปอย่างกว้างขวาง กลไกลของการแพร่กระจายวัฒนธรรมนี้มีหลายอย่าง เป็นต้นว่า การอพยพ การล่าอาณานิคม (Colonization) การติดต่อค้าขาย การเผยแพร่ศาสนา การมีชัยชนะจากสงคราม การปฏิบัติการแทรกซึม เป็นต้น

ในทางมนุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) ระบุว่า ดนตรีของมนุษย์กำเนิดตามทฤษฎี ๒ วิธี คือ ๑) Polygenesis หมายถึง ทฤษฎีนานากำเนิด ที่มนุษย์ต่างมีความคิดรู้จักประดิษฐ์เครื่องดนตรีของตนขึ้นเองโดยอาศัยวัสดุ เครื่องมือตามธรรมชาติจะอำนวยให้ ไม่ได้ลอกเลียนแบบซึ่งกันและกัน ๒) Diffusion หมายถึง ทฤษฎีการแพร่กระจาย ที่ดนตรีในวัฒนธรรมหนึ่งส่งผลไปยังอีก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนธรรมหนึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนหยิบยืมทางวัฒนธรรม สามารถดัดแปลงแต่งเติมให้แปลกออกไป แต่ดำรงคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะทางช่าง การประดับตกแต่งตามรสนิยมของตนไว้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง (ปัญญา รุ่งเรือง, ๒๕๔๖: ๓-๔)

ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๔๘: ๑) ยังกล่าวต่อไปว่า วัฒนธรรม สามารถถ่ายโยงลอกเลียนแบบกันได้ สามารถนำมาดัดแปลงใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้ดัดแปลงได้ด้วย วัฒนธรรมใดมีความแข็งแกร่งเนื่องจากมีความสืบเนื่องยาวนานก็จะมีศักยภาพในการดัดแปลงวัฒนธรรมอื่น ๆ มาใช้ประโยชน์ในวัฒนธรรมของตนเองได้โดยไม่มีผลกระทบที่จะทำให้วัฒนธรรมของตนเองต้องเสียหาย หากจะทำให้วัฒนธรรมของตนเองเจริญก้าวหน้าและดำรงอยู่เข้มแข็งยิ่งขึ้น ตรงข้ามกับวัฒนธรรมที่อ่อนแอซึ่งจะถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งในที่สุด หาได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาแห่งการสั่งสมวัฒนธรรมและการปฏิบัติวัฒนธรรมนั้น ๆ แต่เพียงอย่างเดียวไม่ แต่ขึ้นอยู่กับสำนึกในวัฒนธรรมของผู้คนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม และการถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์ในวัฒนธรรมนั้น ๆ ด้วย

จากการศึกษาแนวคิดทางด้านวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรม เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่น ภูมิภาค และสังคม ที่อาศัยอยู่รวมกัน และยังหมายรวมถึงสิ่งที่มนุษย์ด้วยกันเองเป็นผู้สร้างขึ้น วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาโดยการกระทำของมนุษย์ในสังคมด้วยกันเอง ซึ่งในแต่ละสังคมย่อมมีการแสดงออกวัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน วัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้ มีลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เป็นมรดกทางสังคมและเป็นแบบแผนให้คนในสังคมได้ยึดถือปฏิบัติ

แนวคิดทางด้านการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาสังคม คือ กระบวนการ (Process) ที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ ความประพฤติและค่านิยมต่างๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติ และความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคม การขัดเกลาทางสังคม ยังเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เป็น “คน” โดยสมบูรณ์ในฐานะที่เป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งในชุมชน ในสังคมโดยต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ อย่างร่วมกัน คือ ทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม กระบวนการของการขัดเกลาทางสังคมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิตที่กลุ่มยอมรับ การกำหนดบทบาทในสังคมและการให้เกิดความชำนาญ โดยผ่านองค์กรต่าง ๆ อันได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียนหรือสถานศึกษากลุ่มอาชีพ สื่อมวลชนและองค์กรศาสนา การขัดเกลาทางสังคมมีความแตกต่างกันหลายรูปแบบและผลจากการขัดเกลาทางสังคมทำให้เกิดความเป็นตัวตน (ปพาณี ฐิติวัฒนา, ๒๕๔๘: ๘๓-๑๐๔)

จากการศึกษาแนวคิดทางด้านการขัดเกลาทางสังคม สรุปได้ว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการอบรมสั่งสอนให้คนในสังคมยึดถือและเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขภายในสังคม

แนวคิดทางด้านความเชื่อ (Belief)

ความเชื่อ คือการตัดสินใจว่าปรากฏการณ์ ความคิด การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความจริง ถ้ามีหลักฐานสนับสนุนหรือพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ก็จะมีปัญหาเกิดขึ้น เพราะทุกคนจะเชื่อเหมือนกันแต่ความเชื่อบางอย่าง แม้ว่าจะเป็นเรื่องเดียวกันก็อาจมีความเชื่อต่างกันได้ เช่น นิสัยใจคอของบุคคลซึ่งแต่ละคนอาจจะมีความเชื่อแตกต่างกัน ความเชื่อเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ถ้ามนุษย์ไม่ยอมเชื่ออะไรเลย และตั้งข้อสงสัยในทุกเรื่องจนกว่าจะพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จิตใจจะตึงเครียดชีวิตจะไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ความเชื่อมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ทัศนคติและการกระทำของบุคคล การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นไปในทางที่สอดคล้องกับความเชื่อที่มีอยู่และเป็นที่มาของแบบแผนพฤติกรรม ความเชื่อที่สำคัญของมนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา จริยธรรม ศีลธรรม อุดมการณ์ เป็นต้น (เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์, ๒๕๔๘: ๖๑)

จากการศึกษาแนวคิดทางด้านความเชื่อ สรุปได้ว่า ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้น โดยสร้างขึ้นจากมโนภาพแห่งความหวาดกลัวในสิ่งที่มนุษย์มองไม่เห็น ความปรารถนา จึงขอดลบันดาลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ชีวิตได้มีความสุข เมื่อใดที่มนุษย์เกิดความท้อแท้ ความไม่รู้ ความปรารถนาความหวาดกลัว มนุษย์จะใช้ความเชื่อนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อผลแห่งความมั่นคงทางด้านจิตใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒: ๓๓๗) ได้กำหนดความหมายของ “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” ไว้ว่า การที่ระบบสังคมกระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ระบบครอบครัว ระบอบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอยเป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเองและที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไว้ว่า “การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมของประชาชาติหนึ่ง ๆ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ”

ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓: ๑๔๓-๑๔๔) ได้กล่าวถึง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงความหมายว่า ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในลักษณะซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบในสังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโครงสร้างและการทำงานของสังคม กล่าวคือ ในระเบียบกฎเกณฑ์และแบบความสัมพันธ์ในสังคมตลอดจนสถานภาพ บทบาท อำนาจหน้าที่ และลักษณะความเกี่ยวข้องพึ่งพาอาศัยกันระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ และสถานภาพต่าง ๆ ในสังคม มีผลกระทบกระเทือนความความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมและเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ และสถาบันต่าง ๆ เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

คำหนึ่งที่มักจะใช้ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือหลายโอกาสที่บุคคลมักใช้สับสนกับคำดังกล่าวนั่นคือ คำว่า “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม” (culture change) ซึ่งคำนี้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในแบบสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี และรสนิยมทางสุนทรียศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคการ (technical change) เกี่ยวกับวิธีการทำงานซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนี้อาจจะเกิดในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสมกับเหตุการณ์ เช่น การแต่งงานสมัยก่อนซึ่งต้องมีพิธีหมั้นแห่ขันหมากจากฝ่ายชาย พร้อมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่น การกั้นประตูเงิน ประตูทอง ได้เปลี่ยนแปลงไปมากโดยเฉพาะในเขตเมือง แม้แต่ในชนบทยังคงมีพิธีดั้งเดิม แต่ได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับปัจจุบัน หรือในเรื่องจัดงานศพ แต่เดิมจะตั้งศพไว้บนบ้านเป็นระยะเวลาอย่างน้อย ๓ เดือนขึ้นไป มีเทศน์ตลอดวันตลอดคืน และเจ้าภาพจะเตรียมอาหารไว้เลี้ยงแขกตลอดเวลา ปัจจุบันวัฒนธรรมด้านนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปในหมู่คนไทยส่วนใหญ่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนี้อาจเกิดขึ้นได้โดยรับเอา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนธรรมของผู้อื่นมา เช่น การแต่งกายจากการนุ่งโจงกระเบนในชายหญิงมาเป็นกางเกง ผ้าถุงและกระโปรง เป็นต้น

ปพาณี ฐิติวัฒนา ยังกล่าวถึงเรื่องปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงต่อไปว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะธรรมดาที่จักต้องเกิดขึ้น โดยลักษณะธรรมชาติที่เป็นอยู่ คือ “เวลา” ซึ่งมีผลต่อสังคมมนุษย์และต่อสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติ ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ในส่วนตัวบุคลนั้นแม้แต่บุคคลเดียวกันนี้เองเวลาผ่านไป บุคลิกภาพ ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของตัวเองก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาอายุเขา เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป มนุษย์ก็ได้สร้างแก้ไขดัดแปลงสภาพแวดล้อมทางสังคมให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (ปพาณี ฐิติวัฒนา, ๒๕๒๓: ๑๔๕)

นักวิชาการท่านนี้ ยังกล่าวต่อไปอีกว่า การศึกษาปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนำไปสู่การตั้งทฤษฎีสังคม เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับสาเหตุและความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยใช้ทฤษฎีที่นักสังคมศาสตร์ปัจจุบันมีความเชื่อถือและยอมรับร่วมกันนั่นคือ “ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่” (Structural Functional Theory) กล่าวคือ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่มองสังคมว่าเป็นระบบอันหนึ่ง ระบบนี้จำเป็นต้องดำรงอยู่ต่อไป แม้ว่าบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงเสมอเนื่องจากกฎธรรมชาติของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย การที่สังคมจะดำรงอยู่ได้สังคมจะต้องมีโครงสร้างเพื่อทำหน้าที่สำคัญ ๆในสังคม เสมือนกับร่างกายของมนุษย์เรามีโครงสร้างที่สำคัญ คือ กระดูก กล้ามเนื้อ มีเลือดเนื้อ ผิวหนัง อวัยวะซึ่งทำหน้าที่เฉพาะของตน เช่น สูบฉีดโลหิต ปอดฟอกโลหิต ถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่อง หรือไม่ทำงานร่างกายจะเจ็บไข้หรือถึงตาย เช่นเดียวกันกับสังคมทุกสังคมต้องมีโครงสร้างเพื่อทำหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ในสังคม แต่ละส่วนทำหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ในขณะเดียวกันก็ตอบสนองความต้องการของส่วนอื่น ๆ ด้วย ส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ทำหน้าที่สำคัญ (function) ในสังคม ช่วยการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการอยู่รวมกันของมนุษย์ เป็นเสมือนกลไก (mechanism) ที่ทำงานเพื่อเป็นประโยชน์ของสังคมและบุคคลที่อยู่รวมกันในสังคมนั้นและมีผลทำให้สังคมอยู่ในสภาพสมดุล (equilibrium)

เหตุที่สังคมมีลักษณะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สภาพสมดุลดังกล่าวจึงเป็นสภาพสมดุลเคลื่อนที่ (Moving equilibrium) กล่าวคือ สถาบันของสังคมทุกส่วนจะปรับตัวเข้าหากันตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ และเป็นไปในทางที่สนับสนุนซึ่งกันและกันในขั้นสุดท้าย เช่น สถาบันครอบครัวที่ให้การอบรมให้รู้ระเบียบสังคมแก่สมาชิกใหม่ อาทิ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เช่น ระเบียบวินัย การควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นการสนับสนุนหรือเอื้อเฟื้อต่อสถาบันการปกครองที่จะรักษากฎเกณฑ์ของสังคมเป็นส่วนรวม (ปพาณี ฐิติวัฒนา, ๒๕๒๓: ๑๔๗-๑๔๘)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ครอบคลุมถึงวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและหน้าที่ของโครงสร้างสังคม ด้านสถานภาพ บทบาท บรรทัดฐานทางสังคม ความแตกต่างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม กลุ่มสังคม และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม การเปลี่ยนแปลงทั้งสองประการนี้จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เนื่องจากหากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ จะส่งผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคมนั้นตามไปด้วยเช่นกัน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางด้านการวิเคราะห์ดนตรี

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดนตรีตามหลักของดนตรีวิทยา (Musicology) ดังที่ ปัญญา รุ่งเรือง กล่าวไว้ถึง “แนวทางการศึกษาดนตรีอย่างเป็นระบบ” สามารถนำมาใช้ศึกษาดนตรีได้ทุกประเภททั่วโลก

ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๔๔: ๑-๔) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์เพลงไว้ว่า การวิเคราะห์บทเพลง คือ การช่วยให้ผู้ฟังเพลง ผู้ที่ศึกษาเพลงมีความเข้าใจในบทเพลงนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น ดังนั้นในเชิงมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) การวิเคราะห์บทเพลงจึงมิได้หมายความถึงการจำแนกแยกแยะบทเพลงออกเป็นส่วน ๆ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการอธิบายลักษณะทั่วไปของบทเพลงเป็นภาษาที่สามารถเข้าใจได้โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของความหมายโดยอรรถและโดยนัย ตลอดจนความหมายแฝงที่เข้าใจได้เฉพาะในหมู่คนใน (Emic) ด้วยกันเท่านั้น

ปัญญา รุ่งเรือง กล่าวต่อไปว่า การศึกษาดนตรีของแต่วัฒนธรรมควรจะพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) หมายถึง การศึกษาถึงแหล่งที่มาของเสียง แหล่งกำเนิดเสียงว่าเกิดมาจากอะไร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑.๑ ประเภทของเสียง, เสียงร้อง (Vocal), เสียงของเครื่องดนตรี (Instruments)

๑.๒ ชนิดของเสียง เป็นแบบไหน (What kinds)

๑.๓ ปริมาณของเสียง มากน้อยเพียงใด (How many)

๒. ท่วงทำนอง (Melody) หมายถึง การจัดลำดับความสูงต่ำของเสียง ได้แก่ การศึกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

๒.๑ ระบบเสียง (Tuning system) เป็นการจัดระบบเสียงสูงเสียงต่ำของในวัฒนธรรมต่าง ๆ

๒.๒ มาตราเสียงหรือบันไดเสียง (Scale) ลำดับของเสียงที่ใช้ในบทเพลง

๒.๓ กลุ่มเสียง (Mode) หรือ มาตราเสียงเฉพาะที่ใช้ในบทสังคีตนิพนธ์

๒.๔ ขั้นคู่เสียง (Interval) ระยะระหว่างความสูงต่ำของเสียงสองเสียง

๒.๕ ช่วงเสียง (Range) ความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดในบทเพลง

๒.๖ รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) มีหลายชนิด ได้แก่

๒.๖.๑ ต่อเนื่องเชื่อโยงกัน (Conjunct)

๒.๖.๒ ไม่เชื่อมโยงกัน (Disjunct)

๒.๖.๓ ขึ้น ๆ ลง ๆ (Undulating)

๒.๖.๔ สูงขึ้นเรื่อย ๆ (Ascending)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒.๖.๕ ต่ำลงเรื่อย ๆ (Descending)

๒.๖.๗ ไม่ค่อยขึ้นหรือสม่ำเสมอ (Terraced)

๒.๗ โครงสร้างของวลี (Phrase structures) พิจารณาตามแนวนอนว่าเป็นอย่างไร

๒.๘ การประดับตกแต่งท่วงทำนอง (Ornamentation)

๒.๙ เนื้อร้องและการเอื้อน (Syllabic text setting or Melismatic text setting)

๓. จังหวะ (Rhythm)

๓.๑ การตกจังหวะ (Beat and Accent) และการเน้นจังหวะหนักเบา

๓.๒ การลักจังหวะ (Syncopation) การตกจังหวะก่อนหรือหลัง

๓.๓ อัตราจังหวะ (Meter) การจัดจังหวะภายในหนึ่งห้องเพลง (Measure) คือการจัดจังหวะหนัก-เบา ฉิ่ง-ฉับ หน้าทับ ได้แก่

๓.๓.๑ จังหวะอิสระ (Parlando-Rubato) จังหวะที่ยืดหยุ่นคล้ายเสียงพูด

๓.๓.๒ จังหวะตายตัว (Tempo guisto) เช่น Douple, Trple, Compound

๓.๓.๓ จังหวะสม่ำเสมอ (Isometric) ทำนองเพลงในจำนวนห้องเท่ากัน มีจังหวะเท่ากัน บรรเลงซ้ำ ๆ ตั้ง

๓.๓.๔ จังหวะไม่สม่ำเสมอ (Asymmetrical Isometer) ทำนองเพลงในจำนวนห้องเท่ากันแต่จังหวะไม่เท่ากัน บรรเลงซ้ำ ๆ กัน ตั้งแต่ต้นจนจบ

๓.๓.๕ จังหวะประสม (Heterophonic) ทำนองเพลงที่มีการเปลี่ยนจังหวะบ่อย ๆ เช่น ๕/๔ บ้าง ๗/๔ บ้าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓.๓.๖ จังหวะหลากหลาย (Polymetric) บทเพลงเดียวที่มีหลายแนวแต่ละแนวมีจังหวะต่าง ๆ กัน

๔. ความเร็ว (Tempo) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโน้ตกับช่วงเวลา

๕. ผิวพรรณ (Texture) หมายถึง การประสานทำนอง ทำนองและความสัมพันธ์ระหว่างท่วงทำนองไปคนละแนว

๕.๑ ทำนองเดี่ยว (Monophony) แม้ว่าจะอยู่คนละช่วงทบ (Octave) ก็ตาม

๕.๒ ทำนองประสม (Polyphony) หลาย ๆ ทำนองบรรเลงไปพร้อมกัน จังหวะเดียวกัน ได้แก่

๕.๒.๑ Homophony (Harmony) มีทำนองสองแนวหรือมากกว่าที่มีลีลาในจังหวะเดียวกัน และมีลักษณะการจัดองค์ประกอบของทำนองในแนวนอน เช่นทำนองหลัก กับแนวประสานเสียง เป็นต้น

๕.๒.๒ Counterpoint (Disphony) มีสองแนวทำนองหรือมากกว่าแต่ละทำนองเป็นอิสระต่อกันและไม่จำเป็นต้องเป็นจังหวะเดียวกัน

๕.๒.๓ Drone Harmony ทำนองเพลงที่ใช้เสียงประสานเสียงเดียวซึ่งดังอยู่ตลอดเวลา เช่น ลายแคนต่าง ๆ หรือ เพลงจากปี่สก็อตซ์ เป็นต้น

๕.๓ ทำนองหลากหลาย (Heterophony) ดนตรีหรือบทเพลงที่มีทำนองต่าง ๆ กัน แต่ขึ้นอยู่กับทำนองหลักเพียงทำนองเดียว

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) หมายถึง การจัดองค์กรของเพลง มีแบบต่าง ๆ ดังนี้

๖.๑ Interative บทเพลงที่มีทำนองสั้น ๆ ทำนองเดียว บรรเลงซ้ำ ๆ กัน จะมีความแตกต่างกันบ้าง หรือไม่มีเลยก็ได้ (A-A-A-A)

๖.๒ Binary บทเพลงที่มีสองท่อน (A-B)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๖.๓ Reverting บทเพลงสองท่อนที่มีการบรรเลงย้อนท่อนแรก (A-B-A)

๖.๔ Strophic บทเพลงที่มีรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วใช้ทำนองเดียวกันแต่มีเนื้อร้องต่างกัน

๖.๕ Progressive บทเพลงที่มีทำนองใหม่เพิ่มขึ้นทุกท่อนโดยไม่มีย้อนทำนองเดิม (A-B-C-D)

๖.๖ Theme and Variation บทเพลงที่มีทำนองหนึ่งเป็นทำนองหลักและแปรทำนองไปเรื่อย ๆ

๗. สุ้มเสียง (Timbre) หรือคุณลักษณะของเสียง (Tone color) หมายถึง คุณภาพของเสียงดนตรีหรือเสียงร้องที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง หรือเสียงที่ประสมประสานกัน

๘. ความดัง (Dynamic) ความดัง-เบาของเสียงดนตรีหมายรวมถึงกรณีค่อย ๆ เบาลง (Decrescendo) และค่อย ๆ ดังขึ้น (Crescendo)

๙. ดนตรีลักษณะพิเศษ (Extra-musical) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับสิ่งที่ไม่ใช่ดนตรี เช่น ธรรมชาติ บทกลอน ภาพเขียน หรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

๑๐. ความหมาย (Meaning) เป็นความหมายของบทเพลงที่มีความหมายโดยนัย ความหมายทางสังคม ความหมายทางวัฒนธรรม และความหมายส่วนบุคคล

ด้านการจำแนกเครื่องดนตรี (Musical Instruments Classification) เป็นการศึกษารูปร่างลักษณะของเครื่องดนตรี (Organology) การจำแนกเครื่องดนตรีทำได้หลายวิธี ได้แก่ จำแนกตามวิธีเล่น เช่น การจำแนกของเครื่องดนตรีแบบไทย จำแนกตามวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรี เช่น การจำแนกเครื่องดนตรีแบบจีน หรือจำแนกแบบดนตรีตะวันตก การจำแนกประเภทเครื่องดนตรีที่ใช้ได้กับทุกวัฒนธรรมและเป็นวิทยาศาสตร์ คือการจำแนกแบบ ซาร์คและฮอร์นบอสเตล (Sachs-Honbostel Classification) ที่จำแนกเครื่องดนตรีออกเป็น ๔ ตระกูล โดยยึดหลักจากตัววัสดุที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียง ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ภาษาไทยใช้คำว่า “เครื่องลม”

๒. ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย (Chrodophones) ภาษาไทยใช้คำว่า “เครื่องสาย”

๓. ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุในตัวเอง (Idiophones) ภาษาไทยใช้คำว่า “เครื่องตี-เครื่องกระทบ”

๔. ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง (Membranophones) ภาษาไทยใช้คำว่า “เครื่องหนัง”

นอกจากการพิจารณาดนตรีตามที่ปัญญา รุ่งเรือง ระบุแล้วนั้น ณัชชา โสคติญานุรักษ์ (๒๕๔๔: ๑-๖) ได้กล่าวถึงแนวทางการวิเคราะห์เพลง ว่า การวิเคราะห์เพลงมีความสำคัญนำไปสู่ความเข้าใจในบทเพลง การวิเคราะห์จะละเอียดลึกซึ้งเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ ผู้วิเคราะห์ต้องมีความรู้เพียงพอจึงจะสามารถวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งแนวทางในการวิเคราะห์เพลงจะจำแนกออกเป็นขั้นตอนดังนี้

๑. การบรรยายภาพรวมโดยทั่วไป

บทวิเคราะห์เพลงที่ดีควรเริ่มต้นด้วยการบรรยายภาพรวมโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับบทเพลง มี ๒ ส่วนดังนี้

๑.๑ ประวัติเพลง

๑.๒ ภาพรวมภายนอก

๑.๑ ประวัติเพลง เป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้บทวิเคราะห์มีความเป็นวิชาการและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นประกอบด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑.๑.๑ ชื่อเพลง

๑.๑.๒ ชื่อผู้แต่ง

๑.๑.๓ ปีเกิดและปีตายของผู้แต่ง

๑.๑.๔ ปีที่แต่ง

๑.๑.๕ ยุคดนตรี

๑.๑.๖ จำนวนผลงาน

๑.๑.๗ ความสำคัญของเพลง

๑.๑.๘ ชีวิตของผู้แต่ง

๑.๒ ภาพรวมภายนอก ทำให้ทราบประเภทของเพลง เครื่องดนตรี ที่ใช้ ทำให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เช่น จำนวนท่อน อัตราความเร็ว และลีลา ประกอบด้วย

๑.๒.๑ ประเภทของบทเพลง

๑.๒.๒ เครื่องดนตรีที่ใช้

๑.๒.๓ จำนวนท่อน

๑.๒.๔ อัตราความเร็วและลีลา

๑.๒.๕ ความยาวเพลง

๑.๒.๖ จำนวนห้องของเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑.๒.๗ ความยาวเป็นจำนวนจังหวะของเพลง

๒. การวิเคราะห์ส่วนประกอบหลักของเพลง ส่วนประกอบหลักของเพลงประกอบด้วย ทำนอง จังหวะ เสียงประสาน และสีสันเสียง

๓. การวิเคราะห์ประโยคเพลง บทเพลงทุกเพลงจะประกอบไปด้วยประโยคเพลง และในประโยคเพลงจะประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ออกไปอีก เหล่านี้จะแฝงไว้ด้วยเทคนิคทางการประพันธ์ต่าง ๆ

๔. การวิเคราะห์สังคีตลักษณ์ คือรูปแบบโครงสร้างของบทเพลงที่ยึดถือเป็นแบบอย่าง ได้แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ต้องใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์อย่างมาก เนื่องจากแต่ละบทเพลงมีความสำคัญในหัวข้อที่กล่าวมาทั้งหมดไม่เท่ากัน บางที่อาจไม่มีความสำคัญหรือไม่น่าสนใจ แต่บางเพลงส่วนอาจเป็นส่วนที่ต้องกล่าวถึง เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องแนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ทางดนตรี ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตามหลักของดนตรีวิทยา (Musicology) ตามที่ ปัญญา รุ่งเรือง ได้กล่าวไว้ข้างต้น

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านมานุษยดุริยางควิทยาและชนชาติกะเหรี่ยง

การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านมานุษยวิทยา และชนชาติกะเหรี่ยงนั้น ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับกะเหรี่ยง ดังนี้

พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล (๒๕๓๙) วิจัยเรื่อง “ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง” อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษา พบว่า ชาวกะเหรี่ยงในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีเพลงที่ใช้ร้องและเล่นในสังคมของตัวเองมี ๔ ประเภท คือ ๑.เพลงกล่อมลูก ๒.เพลงเกี้ยว ๓.เพลงรำแคน ๔.เพลงเกี่ยวกับงานศพ เพลงต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้าน ที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น โดยวิธีมุขปาฐะ ทำนองเพลงแต่ประเภทมีทำนองหลัก เพียงทำนองเดียวขับร้องได้หลายเนื้อร้องสามารถขยาย หรือตัดทอนทำนองได้ตามความยาวของเนื้อร้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทเพลงที่มีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้าน ใช้ขับร้องในงานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน มีลีลาของจังหวะและทำนองดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ใช้แคนเป็นเครื่องดนตรี ประกอบการขับร้อง โดยการเป่าคลอไปกับเสียงขับร้อง องค์ประกอบดนตรีของเพลงกะเหรี่ยงมีทำนองเพลงที่เรียบง่าย ไม่กระโดดมากนัก เพลงทุกประเภทใช้จังหวะปานกลางในอัตราจังหวะ ๒ จังหวะเคาะ (Simple Duple Time and Compound Duple Time) ไม่มีการประสานเสียง (Monophonic) คีตลักษณ์ (Form) มักใช้แบบเพลง ท่อนเดียว (Unity Form) ดนตรีและเพลงกะเหรี่ยงมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตเรียบง่าย ตามแบบของชาวชนบท ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง มีเอกลักษณ์ของตัวเอง เครื่องดนตรีที่พบคือ พิณพม่า ระนาดพม่า (๑๔ลูก) กีตาร์พม่า ฉาบ ไวโอลิน ๔ สาย จ้องหน่อง และแคน เป็นต้น

จรัญ กาญจนประดิษฐ์ (๒๕๔๗) วิจัยเรื่อง “การศึกษาดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ” ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยสรุปเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ดนตรีของชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีที่ปรากฏในชุมชน แบ่งตามลักษณะดังนี้

๑.๑ ดนตรีของชนเผ่าดั้งเดิม เป็นดนตรีที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของชนเผ่ามาแต่ในอดีต เครื่องดนตรีที่พบในท้องถิ่นได้แก่ นาเด่ย (พิณกะเหรี่ยง) ปี่บา (แคน) เหย่ย (จ้องหน่อง) ฆ่วย (ปี่เขาควาย) และกลู๊ (กลองมโหระทึก) เครื่องดนตรีเหล่านี้ยังคงปรากฏอยู่ในบทเพลงที่ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้ร้องเล่นกันในปัจจุบัน

๑.๒ ดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอก เช่น เครื่องดนตรีในวงปาตาลา รับอิทธิพลจากชนชาติมอญที่อาศัยอยู่ตามชายแดนไทยพม่าของจังหวัดกาญจนบุรี กะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติกับชนชาติมอญอย่างใกล้ชิด ทั้งทางด้านศาสนา ด้านภาษา ดังจะพบได้จากผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรี ด้านการแสดงที่อยู่ในชุมชนเป็นผู้ที่มีเชื้อสายมอญ-กะเหรี่ยง

๑.๓ เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.๓.๑ ประเภทเครื่องดีด เช่น นาเด่ย เมตาริ่

๑.๓.๒ ประเภทเครื่องตี แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ก. เครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ปาตาลา โหม่งวาย

ข. เครื่องหนัง ได้แก่ ตะโพ้ว ตาคู้ว โป้ว

ค. เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ เวหล่าเคาะจี เจ่งจี โคร่ะ ก๊อง

๑.๓.๓ ประเภท เครื่องเป่า เช่น ฆ่วย ขะน่วย และปี่บา เป็นต้น

๑.๔ วิธีการบรรเลง การบรรเลงเครื่องดนตรี แต่ละประเภทไม่มี กฎระเบียบ แบบแผนที่ชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับเทคนิค ความสามารถของผู้บรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดต้องจดจำบทเพลงต่าง ๆ ให้แม่นยำบางครั้งก็ต้องใช้ไหวพริบปฏิพานแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการบรรเลง เช่นกัน

๑.๕ การผสมวงดนตรีแบ่งออกได้ดังนี้

๑.๕.๑ การร้องลำนำประกอบนาเด่ย เมตาริ่ หรือปีบา ประกอบด้วย ผู้เล่นนาเด่ยหรือเมตาริ่ พร้อมคนร้องลำนำที่เป็นหญิง ชาย

๑.๕.๒ วงปาตาลา เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละคร ก่วยเจ๊าะ รำอะเย้ย รำตง

๑.๖ นักดนตรี นักดนตรีในชุมชนเป็นบุคคลที่ชุมชนยอมรับและมอบหมายหน้าที่ด้านดนตรีด้วยความเต็มใจ

๑.๗ บทเพลง ประกอบด้วยบทเพลงประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๑.๗.๑ เพลงร้องประกอบนาเด่ย

๑.๗.๒ เพลงร้องประกอบเมตาริ่

๑.๗.๓ เพลงสำหรับประกอบการแสดง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑.๗.๔ เพลงร้องโต้ตอบกัน

๑.๗.๕ เพลงงานศพ

๒. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ผลการวิจัย ด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดทางดนตรี เช่น ประเพณีการไหว้ครู การสร้างเครื่องดนตรี การถ่ายทอดทางดนตรี ทั้งหลายเหล่านี้เป็นลักษณะของวัฒนธรรมที่แสดงอัตลักษณ์ที่ชัดจน รวมถึงความคงอยู่ของดนตรีของชนเผ่าที่ได้รับการถ่ายทอสืบต่อกันมา

๒.๒ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในประเพณีและพิธีที่เกี่ยวกับชีวิต ประเพณีและพิธีที่เกี่ยวกับชีวิตเริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย โดยในแต่ละช่วงของเวลาชีวิตดนตรีเข้าไปมีบทบทสำคัญตลอดเวลา เช่น การเกิด มีเพลงกล่อมลูก การแต่งงาน มีเพลงที่ใช้ร้องเกี้ยวพาราสีกัน การตาย มีเพลงร้องเพื่อส่งวิญญาณให้กับผู้ตายเพื่อแสดงความรักต่อผู้ตาย เป็นต้น

๒.๓ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในด้านความเชื่อ การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำรงชีวิตดนตรีสามารถสะท้อนสภาพทางวัฒนธรรมการดำรงชีวิตได้อย่างชัดเจน เช่น การประกอบอาชีพการปลูกข้าว ดนตรีมีส่วนในการเข้ามาเยียวยาความรู้สึกและเป็นพลัง สร้างความรู้สึกที่ดีเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๒.๔ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในพิธีสำคัญในรอบปี วิถีการดำเนินชีวิตในรอบปีหนึ่ง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงจะกำหนดระยะเวลาชัดเจน ทั้งยังเป็นการนัดหมายของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น ประเพณีการทำบุญข้าใหม่ หรือประเพณีการผูกข้อมือประจำปี เป็นต้น

๒.๕ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในการสร้างความบันเทิง การใช้ดนตรีประกอบการแสดง เช่น การบรรเลงดนตรีวงปาตาลา ประกอบการแสดงรำตง แต่เดิมไม่มี แต่ปัจจุบันได้นำเอาวงปาตาลามาบรรเลงประกอบการแสดง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โกวิท แก้วสุวรรณ (๒๕๔๒) วิจัยเรื่อง “ดุทูหล่า” ในพิธีเรียกวีหล่าของชาวกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโป บ้านเกาะสะเดิ่ง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความเชื่อเรื่องวีหล่า มีผลต่อวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโป วีหล่าเป็นจิตวิญญาณที่มีควบคู่อยู่กับมนุษย์ สัตว์ และข้าวชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่า สรรพสิ่งในโลกล้วนมีจิตวิญญาณอยู่ควบคู่กับชีวิตสรรพสิ่ง วีหล่ามี ๒ ประเภท คือ วีหล่าดีเรียกว่า “หล่าคลี” เป็นคนที่แสดงอาการความรู้สึกที่ ส่วนวีหล่าไม่ดีเรียกว่า “หล่านา” เป็นวีหล่าที่เป็นยักษ์เป็นมารในร่างกายมนุษย์

๒. บทบาทของพิธีกรรมเรียกวีหล่าที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เป็นการเปิดโอกาสให้มีการสังสรรค์ในกลุ่ม ลดความตรึงเครียดจากการทำงาน สร้างความมั่นใจของคนในชุมชน สร้างความเป็นเอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน

๓. ดุทูหล่า เป็นการสื่อสารระหว่างคนกับวีหล่าด้วยการใช้เสียงเคาะเป็นเสียงที่เกิดจากการกระทบระหว่างวัสดุที่เป็นแท่ง (Solid) ได้แก่ไม้พายกับวัสดุที่เป็นแผ่น (Dense) ได้แก่ขอบของภาชนะและเสียงสวด การเคาะมีจังหวะสม่ำเสมอ การสวดมีเสียงสูง ต่ำมีจังหวะลีลา การเคาะและสวด ทำให้เกิดอารมณ์สงบและสดชื่น

เบญจา หงส์ทอง (๒๕๔๔) วิจัยเรื่อง “เพลงกล่อมลูกภาคเหนือ : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า เพลงกล่อมลูกแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท โดยแบ่งทำนองเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ทำนองอื่อ ทำนองกาพย์ ทำนองพื้นบ้าน และทำนองร่วม แต่ละทำนองมีรูปแบบ เป็นเพลงท่อนเดียว หรือเรียกว่าเพลงร้อยเนื้อทำนองเดียว มีโครงสร้างของเพลงเป็น ๒ ลักษณะ คือ มีการเริ่มต้นด้วยการอื่อนำมาก่อนการร้องเนื้อเพลง และเริ่มต้นด้วยการร้องเนื้อเพลงทันที ทำนองเพลงเป็นเพลงที่มีเสียงหลักทำนองเดียว มีการตกแต่งทำนองให้ไพเราะตามสภาพแวดล้อม เสียงร้องเรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน ใช้ ๓-๕ เสียง เท่านั้น รูปแบบของจังหวะเรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อน กระสวนจังหวะเป็นไปในทิศทางอิสระ

จากการศึกษาเอกสารงานและวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า วิถีการดำเนินชีวิตของกะเหรี่ยงในแต่ละถิ่นที่อยู่อาศัย ต่างมีดนตรีที่มีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ในทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ทั้งดนตรียังมีบทบาทในด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ในการสื่อสารระหว่างชาวกะเหรี่ยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อนำจิตใจของผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรมเข้าสู่พิธีกรรมด้วยจิตใจที่มีสมาธิ ศรัทธา เป็นการย้ำเตือนความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางสังคมในบริเวณที่ศึกษา

นอกจากจะศึกษาข้อมูลด้านคุณลักษณะทางดนตรี ประเพณีวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิต แล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้ ๑. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบุรี ๒. ประวัติความเป็นมาของอำเภอหนองหญ้าปล้อง และ ๓. ประวัติความเป็นมาของตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประวัติความเป็นของมาจังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ ๑ พระนครคีรี
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดแพชรบุรี

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดแพชรบุรี ประกอบด้วยรูปและความหมายดังต่อไปนี้

๑. เขาวัง ผืนนา และต้นตาลโตนด เขาวัง หมายถึง เขาที่ตั้งของพระนครคีรี

๒. ผืนนา หมายถึง เมืองเกษตรกรรมและความอุดมสมบูรณ์

๓. ต้นตาลโตนด หมายถึง ต้นไม้สัญลักษณ์ของจังหวัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๒ ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี
ที่มา: www.phetchaburi.go.th.

คำขวัญประจำจังหวัด

เขาวังคู่บ้าน ขนมหวานเมืองพระ เลิศล้ำศิลปะ แดนธรรมะ ทะเลงาม

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ชื่อพรรณไม้ “หว้า” ชื่อวิทยาศาสตร์ Sysygium cumin

สภาพทางภูมิศาสตร์

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย ณ จุดยุทธศาสตร์สำคัญที่เชื่อมติดต่อระหว่างภูมิอื่นกับภาคใต้ และเป็นประตูที่จะเดินทางสู่ภาคใต้ มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ๓ สาย ได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางกลอย และแม่น้ำบางตะบูน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขต

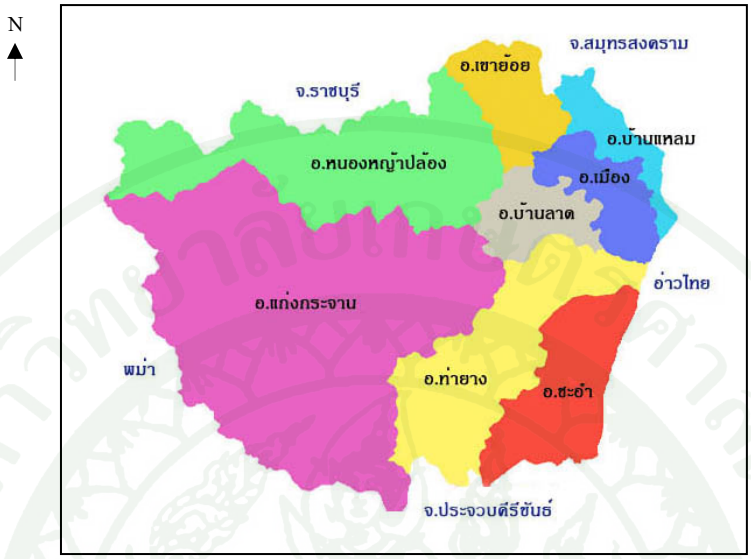

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดเพชรบุรี
ที่มา: www.phetchaburi.doae.go.th.

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอ่าวไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางถนนประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร มีรูปร่างของจังหวัดมีลักษณะเกือบเป็นรูปสี่เหลี่ยม ส่วนกว้างที่สุดจากตะวันออกไปตะวันตกยาวประมาณ ๑๐๓ กิโลเมตร จุดตะวันออกสุดแหลมผักเบี้ยและตะวันตกสุดติดกับพรมแดนพม่า ส่วนยาวจากเหนือมาใต้ประมาณ ๘๐ กิโลเมตร

เขตแดนของจังหวัดเพชรบุรีมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ ๔๖๘ กิโลเมตร เป็นชายฝั่ง ๘๒ กิโลเมตร ส่วนพรมแดนที่ติดกับสหภาพพม่ามีความยาว ๑๒๐ กิโลเมตร และอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี อำเภออัมพวา และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทยเริ่มตั้งแต่อ่าวบางตะบูนถึงสนามบินบ้านบ่อฝ้าย
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับสหภาพพม่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เขตการปกครอง

เพชรบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอท่ายาง

๒. อำเภอเขาย้อย

๓. อำเภอชะอำ

๔. อำเภอบ้านลาด

๕. อำเภอเมือง

๖. อำเภอบ้านแหลม

๗. อำเภอหนองหญ้าปล้อง

๘. อำเภอแก่งกระจาน

ลักษณะภูมิประเทศ

เพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่อดีต ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาศัยกันอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี ภูมิประเทศทั่วไปแบ่งออกได้ดังนี้

๑. เขตภูเขาและที่สูงทางตะวันตก เขตนี้อยู่ในอำเภอท่ายาง และอำเภอหนองหญ้าปล้อง ด้านตะวันตกของเขตติดต่อกับสหภาพพม่า เป็นบริเวณที่สูงที่สุดของจังหวัด พื้นที่ถัดจากบริเวณนี้มาจะค่อย ๆ ลาดต่ำลงมาทางทิศตะวันออก เขตนี้เป็นเขตที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุด พวกที่อาศัยอยู่ได้แก่ พวกกะเหรี่ยง และพวกกะหร่าง จัดว่าเป็นพวกชาวเขาพวกหนึ่งที่อพยพข้ามมาจากสหภาพพม่า

๒. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ และประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่น

๓. ที่ราบชายฝั่งทะเล บริเวณนี้เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ทางด้านการประมง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และการท่องเที่ยว

๓.๑ ที่ราบชายฝั่งตอนบน เป็นอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรน้ำตามชายฝั่งจึงเต็มไปด้วยป่าไม้ชายเลน

๓.๒ ที่ราบชายฝั่งทะเลตอนใต้ บริเวณนี้การตกตะกอนของโคลนตมต่าง ๆ ที่แม่น้ำพัดพามามีน้อย ชายฝั่งต่าง ๆ มีชายหาดสวยงาม เช่น หาดเจ้าสำราญ หาดชะอำ เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

เพชรบุรีตั้งอยู่ในภูมิอากาศเขตร้อนชื้น มีโอกาสรับแสงอาทิตย์เต็มที่ตลอดทั้งปี จึงทำให้มีอุณหภูมิสูงตลอดปี ตัวแปรทางธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อภูมิอากาศ คือลมมรสุม พายุหมุน ร่องมรสุม หย่อมความกดอากาศ และหย่อมความกดอากาศต่ำ หย่อมความกดอากาศสูง อิทธิพลลมประจำถิ่น ในช่วงฤดูร้อน ในช่วงเดือนมีนาคมและเมษายน เป็นต้น

อาหารพื้นเมือง

เพชรบุรีเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณธัญญาหารนานาชนิด ทั้งพืช ผัก ผลไม้ อาหารน้ำจืด อาหารทะเล และขนมหวาน มีให้เลือกมากมายหลายชนิด ดังภาพถัดไป

ภาพที่ ๔ อาหารทะเลแห้ง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ขนม-อาหารพื้นเมือง มีมากมาย เช่น ขนมหม้อแกง อาลัว สำปันนี ทองหยิบทองหยอด ฝอยทอง ขนมบ้าบิ่น ขนมชั้น ขนมผิง ขนมโสมนัส วุ้นกรอบ จาวตาลเชื่อม มะตูมเชื่อม มะยมเชื่อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พุทรากวน มะขามกวน กล้วยกวน มะดันกวน มะขามกวน ข้าวฟ่างกวน สับปะรดกวน ฝอยทองกรอบ กรอบเค็ม ทองม้วน กะละแม กล้วยตาก กล้วยอบน้ำผึ้ง ขนมกลีบลำดวน ข้าวเกรียบว่าว งาดำ ตะโก้ ขนมเปียกปูน ขนมตาล และข้าวเกรียบอ่อน เป็นต้น

เพชรบุรีมีผลไม้พื้นเมืองให้ลิ้มลองทุกฤดูกาลหมุนเวียนกันไป ได้แก่ ชมพู่เมืองเพชร รสหวานแหลม กรอบอร่อยชื่นใจ ละมุดหวานกรอบ สับปะรดหวานแหลม กระท้อนห่อเนื้อฟู ลอนตาลขาวหวานเย็นชื่นใจ ส้มนานาชนิด มะม่วง ทุเรียน กล้วย อ้อย นานาพันธุ์ ตลอดจนมะนาวผิวบางฉ่ำน้ำ เป็นต้น (วิทยาลัยครูเพชรบุรี, ๒๕๓๓: ๑๕-๒๖) ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๕ ขนมพื้นเมืองเพชรบุรี
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ประวัติความเป็นมาของอำเภอหนองหญ้าปล้อง

อำเภอหนองหญ้าปล้องเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี ชื่อของอำเภอนี้เรียกง่าย ๆว่า **“หนองหญ้าปล้อง”** แต่เดิมเป็นเพียงชื่อเรียกหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ถูกเรียกขานขึ้นมาจากการเทียบเคียงกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ คนเฒ่าคนแก่ได้บอกกล่าวกันมาว่าในอดีตพื้นที่แห่งนี้มีหนองน้ำกว้างประมาณ ๕ ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยของนกนานาชนิดและในบริเวณหนองน้ำแห่งนี้ปกคลุมไปด้วยต้นหญ้าปล้อง ซึ่งมีลักษณะคล้ายต้นข้าวทั้งลำต้นและใบ ผิดกันแต่ต้นหญ้าปล้องสูงกว่า ใบเรียวและใหญ่กว่า ช่วงข้อต่อของลำต้นยาวกว่า มีดอกสีขาว ต่อมาชุมชนเติบโตและขยายขึ้น หนองน้ำแห่งนี้จึงเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่ทำนาของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงปัจจุบันก็คือพื้นที่ด้านหลังของโรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา นั่นเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ก่อนที่หนองหญ้าปล้องจะได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอ เดิมเป็นกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ระยะแรก ๆ มีประชาการอาศัยอยู่เพียง ๓,๘๐๐ คนเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากอำเภอเดิมมาก ประกอบกับการคมนาคมมีสภาพทุระกันดารมาก นอกจากนั้นในพื้นที่ยังเหมาะสำหรับการหลบซ่อนตัวของผู้ก่อการร้ายและโจรหลบหนีคดีอาญามากมาย อีกทั้งมีไข้ป่าที่ชุกชุมมากในพื้นที่ เคยถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีชมพู มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหลายครั้ง ต่างฝ่ายต่างก็ล้มตายกันเป็นจำนวนไม่น้อย ต่อมาขึ้นอยู่กับการปกครองของอำเภอเขาย้อยมาตั้งแต่ วันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นเวลา ๑๘ ปีเศษ ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นอำเภอในลำดับที่ ๗ ของจังหวัดเพชรบุรี

ที่ตั้งของอำเภอหนองหญ้าปล้องสร้างขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ หลังจากการประกาศเป็นกิ่งอำเภอแล้ว ๒ ปี ขณะนั้นข้าราชการได้ไปอาศัยอาคารของโรงเรียนหนองหญ้าปล้องเป็นที่ทำการร่วมกับนักเรียนในโรงเรียน การก่อสร้างครั้งที่ ๒ เป็นการอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น เสร็จเรียบร้อยในปี ๒๕๓๙ ใช้เป็นที่ทำการของอำเภอจนกระทั่งปัจจุบัน (ไพศาล ช่อผกา, เอกสารอัดสำเนา: ๒๕๕๒)

คำขวัญของอำเภอหนองหญ้าปล้อง

พริกกะเหรี่ยงเผ็ด	รสเด็ดมะละกอ
เที่ยวงานข้าวห่อ	ผ้าทอสามเรือน
เยือนน้ำพุร้อน	พักผ่อนกระดังงา
งามตาอ่างแม่ประจันต์	เชื่อมสัมพันธ์กะเหรี่ยง-ไทยทรงดำ

สภาพทางภูมิศาสตร์

อำเภอหนองหญ้าปล้องตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดเพชรบุรี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดเพชรบุรีประมาณ ๓๔ กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๑๕๐กิโลเมตร มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ เดินทางผ่านจังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๔๘ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๗๘๑,๑๒๔ ไร่ มีลำห้วยน้ำและแม่น้ำสายสำคัญ คือแม่น้ำแม่ประจันต์

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง สลับภูเขาเป็นแนวสูงต่ำโดยตลอด บางพื้นที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติคลอบคุลมพื้นที่ประมาณ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ประชากรส่วนใหญ่ ตั้งบ้านเรือน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอ ด้านทิศตะวันตกส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าเขา ตลอดแนวมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรมแดนกั้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหภาพพม่า ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๖ ลักษณะภูมิประเทศอำเภอหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๑

ที่ตั้งและอาณาเขต

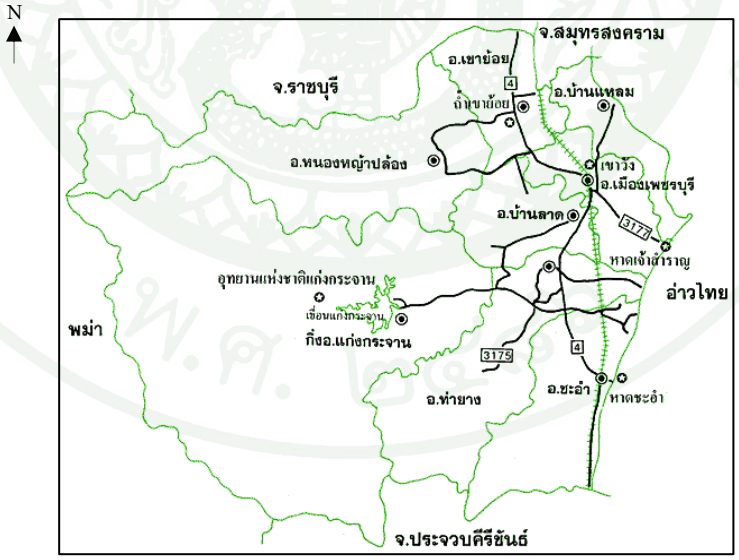

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: www.phetchaburi.go.th.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำเภอหนองหญ้าปล้อง มีพื้นที่เป็นอาณาเขตติดต่อกับเขตอาณาเขตอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอปากท่อ	จังหวัดราชบุรี
ทิศใต้	ติดกับอำเภอแก่งกระจาน	จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอเขาย้อย	จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับประเทศสหภาพพม่า	

ประชากร

อำเภอหนองหญ้าปล้องมีประชากรทั้งสิ้น ๑๔,๓๓๐ คน แบ่งเป็นชาย ๗,๒๑๙ คน หญิง ๗,๑๑๑ คน ส่วนใหญ่ประกอบด้วยคนไทยและชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่รวมกันตามพื้นที่ตำบลต่าง ๆ

การคมนาคม

การเดินทางสู่เขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีความสะดวกสบาย การเดินทางด้วยถนนลาดยางตลอดเส้นทาง โดยใช้ถนนทางหลวงหมายเลข ๔ ผ่านจังหวัดราชบุรี ถึงสี่แยกปากท่อเลี้ยวขวาตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๓๒๐๖ ด้วยระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายตรงกิโลเมตรที่ ๒๒ บริเวณสามแยกตามทางหลวงหมายเลข ๓๑๕๐ ใช้ระยะทางอีก ๑๖ กิโลเมตร จึงเข้าเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๘ สภาพเส้นทางคมนาคมสู่อำเภอหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเมืองการปกครอง

พื้นที่เขตการปกครองของอำเภอหนองหญ้าปล้อง แบ่งออกเป็น ๔ ตำบล ๓๑ หมูบ้าน คือ ตำบลหนองหญ้าปล้อง ตำบลท่าตะคร้อ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ และตำบลยางน้ำกลัดใต้ โดยมีการแบ่งเป็นสัดส่วนดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนตำบล	๓	แห่ง
๒. โรงเรียนประถมศึกษา	๑๕	แห่ง
๓. โรงเรียนมัธยมศึกษา	๑	แห่ง
๔. วัด	๑๒	แห่ง
๕. สำนักสงฆ์	๑๒	แห่ง
๖. รัฐวิสาหกิจ	๒	แห่ง
๗. ธนาคาร	๒	แห่ง
๘. โรงพยาบาล	๑	แห่ง
๙. สถานีอนามัย	๘	แห่ง
๑๐. สถานีตำรวจ	๑	แห่ง
๑๑. ห้องสมุดประชาชน	๑	แห่ง

สถานที่ราชการ

สถานที่ราชการต่าง ๆ ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดและแสดงไว้เป็นภาพบางส่วนดังต่อไปนี้

๑. ที่ว่าการอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ตั้งอยู่บริเวณหน้าเขากระทิง เลขที่ ๙ หมู่ที่ ๔ ถนนหนองควง-หนองหญ้าปล้อง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๙ ที่ว่าการอำเภอหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

๒. โรงพยาบาลหนองหญ้าปล้อง

ตั้งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๔๙ เลขที่ ๑๙๒ หมู่ ๑๑ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๐ โรงพยาบาลหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

๓. โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา

ตั้งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๔๙ เลขที่ ๑๒๘ หมู่ที่๔ ตำบลหนองหญ้าปล้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๑ โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

๔. ห้องสมุดประชาชนหนองหญ้าปล้อง

ตั้งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๔๕ เลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๒ ห้องสมุดประชาชนหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าปล้อง

ตั้งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๔๙ เลขที่ ๓๖๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองหญ้าปล้องอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๓ สถานที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

๖. สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ตั้งอยู่บริเวณหน้าเขากระทิง เลขที่๒๙๙ หมู่ที่๔ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๔ สถานีตำรวจ ภูธรอำเภอหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๗. สถานีอนามัยหนองหญ้าปล้อง

ตั้งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๓๔๙ เลขที่ ๗๙ หมู่ที่ ๕ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรีรหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๕ สถานีอนามัยหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

๘. ไปรษณีย์อำเภอหนองหญ้าปล้อง

ไปรษณีย์อำเภอหนองหญ้าปล้อง ตั้งอยู่เลขที่ ๔๗/๒ หมู่ ๔ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๑๖๐ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๖ ที่ทำการไปรษณีย์หนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษา

การจัดการศึกษาในอำเภอหนองหญ้าปล้องนอกจะจัดให้มีการศึกษาในระบบแล้ว ยังมีจัดการศึกษานอกระบบ โดยมีศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองหญ้าปล้อง (กศน.อำเภอ หนองหญ้าปล้อง) ขึ้นอยู่กับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๑๖๗ หมู่ที่ ๔ ถนนหนองควง-เพชรเกษม ตำบลหนองหญ้าปล้องอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐-๓๒๔๙-๔๒๒๙ โทรสาร ๐-๓๒๔๙-๔๒๒๙

การประกอบอาชีพ

ประชากรในอำเภอหนองหญ้าปล้อง ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำไร่สับปะรด ส้ม กล้วย มะละกอ พุทรา มะม่วง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ และประกอบธุรกิจอื่น ๆ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๗ การประกอบอาชีพปลูกมะละกอ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๑๘ การประกอบอาชีพปลูกมะนาว
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๑๙ การประกอบอาชีพปลูกกล้วยน้ำว้า
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๒

ภาพที่ ๒๐ การประกอบอาชีพปลูกสับปะรด
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๒๑ การประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

สถานที่สำคัญทางศาสนา

อำเภอหนองหญ้าปล้องมีวัดหนองหญ้าปล้อง เป็นศูนย์จิตใจของพุทธศาสนิกชนที่สำคัญ ตั้งอยู่ในอำเภอหนองหญ้าปล้อง ใกล้ ๆ กับ โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๒๒ วัดหนองหญ้าปล้อง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

สถานที่ท่องเที่ยว

อำเภอหนองหญ้าปล้องมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่มีชื่อเสียงอยู่ ๒ แห่งคือ น้ำพุร้อน ตั้งอยู่ในหมู่บ้านพุน้ำร้อน และน้ำตกแม่กระดังลา ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๒๓ ป้ายแสดงเส้นทางสถานที่ท่องเที่ยว,น้ำพุร้อนและน้ำตกแม่กระดังลา
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

๑. พุน้ำร้อน

พุน้ำร้อน ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำพุร้อน หมู่ ๕ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ มีน้ำร้อนอยู่ ๒ บ่อ น้ำในบ่อมีอุณหภูมิประมาณ ๕๐-๖๐ องศาเซลเซียส มีน้ำเดือดปุด ๆ อยู่ตลอดเวลา มีความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเป็นคนในพื้นที่ว่า น้ำในบ่อเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บบางชนิดได้ โดยเฉพาะโรผิวหนัง การนำไปใช้จะต้องเซ่นไหว้ทำพิธีขอเสียก่อน มีสิ่งอำนวยความสะดวกอาทิเช่นโรงนวดเพื่อสุขภาพ ห้องอาบน้ำแร่แบ่งชายหญิง ร้านอาหาร และสามารถกางเต็นท์พักแรมในบริเวณได้

๒. น้ำตกแม่กระดังลา

บางคนเรียกว่า “แม่กระดังงา” แม่กระดังลาเป็นน้ำตกขนาดเล็กอยู่ในเขตหมู่บ้านลิ้นช้าง มีระยะทางกว่า ๑๒ กิโลเมตร จากบ้านลิ้นช้างไปตามถนนลูกรังและจะต้องเดินทางด้วยรถที่มีกำลังแรงสูงขึ้นไปอีกประมาณ ๙ กิโลเมตร และเดินเท้าเข้าไปในป่าเขาอีกประมาณ ๗ กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมาของตำบลยางน้ำกลัดเหนือ

ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ มีประชากรเกินร้อยละ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่มานานนับร้อยปี เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอบ้านลาด ต่อมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ แยกตัวออกมาขึ้นกับกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ชื่อของตำบลยางน้ำกลัดเหนือมีสาเหตุเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่มีสายน้ำธรรมชาติได้ไหลย้อนกลับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขึ้นไปทางเหนือ ประชาชนส่วนใหญ่จึงเรียกกันว่า “ยางน้ำกลับเหนือ” ต่อมาได้เรียกชื่อใหม่เป็น “ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ” จนกระทั่งทุกวันนี้ (ไพศาล ช่อผกา, ๒๕๕๒)

ลักษณะภูมิศาสตร์

ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดเพชรบุรี และทิศตะวันตกของจังหวัดราชบุรี ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง ๑๕๐ กิโลเมตร มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ เดินทางผ่านจังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี มีห้วยแม่ประจันต์ และมีอ่างเก็บน้ำห้วยเกษม เป็นแหล่งน้ำสำคัญของตำบล

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง สลับกับหุบเขาซับซ้อน บางพื้นที่มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีอ่างเก็บน้ำ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๒๔ ลักษณะภูมิประเทศตำบลยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอหนองหญ้าปล้องมีที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่บริเวณใกล้เคียงดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลยางน้ำกลัดใต้
ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองหญ้าปล้อง
ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลยางน้ำกลัดใต้

อาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับบริเวณใกล้เคียงดังกล่าว ผู้วิจัยได้แสดงภาพแผนที่ไว้ถัดไป

ภาพที่ ๒๕ แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตตำบลยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: www.thaitambon.com.

การเมืองการปกครอง

ตำบลยางน้ำกลัดเหนือตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอหนองหญ้าปล้อง ปัจจุบันได้เอา ๒ ตำบลมารวมกัน เหลือเพียง ๑ ตำบล ๑๑หมู่บ้าน มีองค์การบริหารส่วนตำบล ยางน้ำกลัดใต้-เหนือ เป็นผู้ดูแลพื้นที่ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑,๙๒๗ คน แบ่งเป็นชาย ๙๗๙ คน และหญิง ๙๔๘

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คน และแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งกระต่าย หมู่ที่ ๒ บ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๓ บ้านลิ้นช้างหมู่ที่ ๔ บ้านท่าเสลา และหมู่ที่ ๕ บ้านพุน้ำร้อน

ระบบสาธารณูปโภค

อำเภอหนองหญ้าปล้องมีการจัดการระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ระบบ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ระบบน้ำประปาเป็นประปาดิบ คือหมู่ที่ ๒ คือหมู่บ้านห้วยเกษม มีชื่อว่าอ่างเก็บน้ำห้วยเกษม และหมู่ที่ ๓ คือ หมู่บ้านลิ้นช้าง คืออ่างเก็บน้ำห้วยปลาดุก สถานีอนามัยตำบลยางน้ำกลัดเหนือ มีโรงเรียนประชาบาล ๓ แห่ง คือ โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ โรงเรียนบ้านลิ้นช้าง และโรงเรียนบ้านท่าเสลา โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๒ บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๒๖ โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๒๗ สถานีอานามัยยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๒๘ วัดยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

ศึกษาเกี่ยวกับชนชาติและวัฒนธรรมของหรี่ยงในประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลความเป็นมาของกะเหรี่ยงโดยจัดลำดับข้อมูลต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

๔.๑ ประวัติความเป็นมาของชนชาติและวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง

๔.๒ กะเหรี่ยงในประเทศไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๔.๓ กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี

ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของชนชาติกะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนไทยกับพม่าในหลาย ๆ จังหวัดทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ของประเทศไทย มีประวัติความเป็นมานไม่แน่นนอนชัดเจน แต่มีผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับกะเหรี่ยงไว้มากมายได้กล่าวถึงชนชาติกะเหรี่ยงในอดีต ดังนี้

สุริยา รัตกุล และลักขณา ดาวรัตนหงษ์ (๒๕๓๑: ๑๓ อ้างใน Gordon H. Luce, ค.ศ. ๑๙๘๕) กล่าวถึง กะเหรี่ยงไว้ว่า พบคำว่า “Karen” เป็นภาษาพม่าเก่าอายุราวใน ค.ศ. ๑๒๔๐ ในศิลาจารึกที่พบในพระเจดีย์ชเวกวินชา (Shwegwincha) ที่เมืองหงสาวดี ได้กล่าวถึงชาวเขาเผ่า Karyan ที่ใส่เสื้อทรงกระสอบมีแขนในตัว เวลาใส่ใช้วิธีสวมลงมาทางหัว ซึ่งตรงกับที่ชาวกะเหรี่ยงยังสวมใส่อยู่ทุกวันนี้

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (๒๕๑๘: ๒) ได้กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงว่า กะเหรี่ยง จัดอยู่ในตระกูลธิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่าเดิมอยู่ในดินแดนทางด้านตะวันออกของธิเบต เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนเมื่อ ๗๓๓ ปีก่อนพุทธกาลหรือประมาณ ๓,๒๓๘ ปีล่วงมาแล้ว ชาวจีนเรียกว่า ชนชาติโจว ภายหลังถูกกษัตริย์จีนรุกรานเมื่อ พ.ศ.๒๐๗ จึงพากันแตกพ่ายหนีล่นลงมาอยู่บริเวณลุ่มน้ำแยงซี ต่อมาเกิดปะทะกับชนชาติไทยจึงถอยล่นลงมาอยู่ตามลำแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาละวินในเขตพม่า เนื่องจากการอยู่ตามพื้นที่ราบมักจะถูกรบกวนเสมอ จึงพากันอพยพไปอยู่ตามป่าลึกและภูเขา เพราะเมื่อเกิดศึกสงครามจะได้พากันหลบหนีกันอย่างสะดวก

กะเหรี่ยงเคลื่อนย้ายลงมาอยู่ทางตอนใต้ก่อนชนชาติไทย ชนชาตินี้อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกในเขตสหภาพพม่ามากกว่าอยู่ในประเทศไทย มีรัฐเป็นของตนเองต่างหากถึงสองรัฐ คือรัฐกะยาซึ่งเป็นดินแดงของกะเหรี่ยงแดงกับรัฐก่อตูเล ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงขาว นอกจากนี้ยังกระจัดกระจายอยู่ตามป่าตามเนินเขาในรัฐฉาน (รัฐไทยใหญ่) กับตอนกลางและตอนใต้ของรัฐใหญ่ของ ดังภาพแผนที่แสดงไว้ถัดหน้าไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

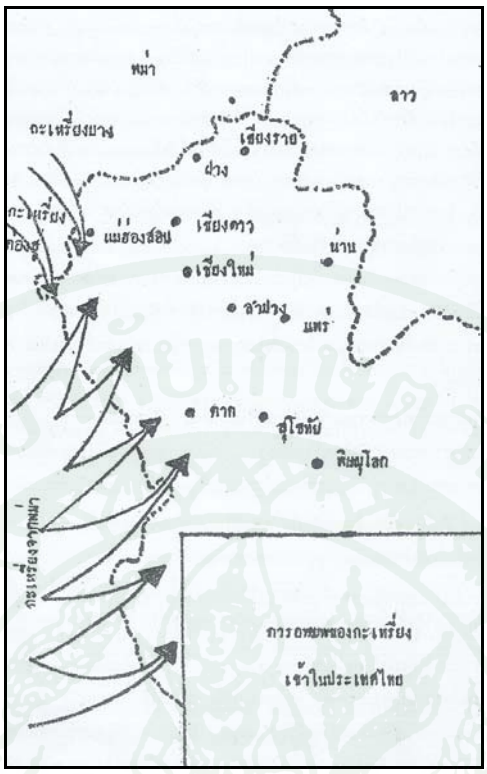

ภาพที่ ๒๙ แผนที่แสดงการอพยพของกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทย
ที่มา: หนังสือชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (๒๕๑๘: ๔)

กะเหรี่ยงในสหภาพพม่ามีนามเรียกต่าง ๆ กัน ตลอดจนขนบธรรมเนียมการแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น พวก แซก กะเหรี่ยงดำ ยินตะเล ยินบ่อ ปะดอง ซาเยียน กะแล แกค่อ แกป่าเรียง กะยิน กะยา ตองส่า บันยก สะกอ โปว์ บวอย เป็นต้น (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๔๙-๕๐)

การเรียกชื่อกะเหรี่ยงมีหลายชื่อแตกต่างกัน ดังที่ สุริยา รัตนกุล (๒๕๒๑: ๒๖๗- ๒๗๕) ได้จำแนกกะเหรี่ยงในประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. กระเหรี่ยงสะกอ

๒. กะเหรี่ยงโปว์

๓. กะเหรี่ยงบเวหรือคะยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๔. กะเหรี่ยงตองสูหรือปะโอ

๑. กะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen) พวกนี้เรียกตัวเองว่า ปากะญอ คนไทยเรียกกะเหรี่ยงยางขาว นอกจากนี้ยังมีคำอื่นที่ใช้เรียกกะเหรี่ยงสะกอได้แก่ ยางกะเลอ ยางป่า ยางเปียง สันนิษฐานว่าพวกนี้คงเดินทางเข้ามาประเทศไทยจากประเทศพม่า ส่วนที่เป็นพม่าแท้เรียกกะเหรี่ยงสะกอว่า Bama Kayin (Burmese Karen) กะเหรี่ยงสะกอเป็นเผ่าที่แพร่หลายกระจายอยู่หลายจังหวัดในประเทศไทย คนส่วนมากเข้าใจผิดว่ากะเหรี่ยงสะกออยู่ทางภาคเหนือเช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย แต่ก็ได้พบว่ามีกะเหรี่ยงสะกออยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรีก็มี

สุริยา รัตกุล และ ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ (๒๕๓๑: ๑๓ อ้างใน Luce, ค.ศ. ๑๙๘๕) ว่ามีศิลาจารึกอีกหลายหลักที่กล่าวถึงกะเหรี่ยง เช่น ศิลาจารึกที่เมืองพะโคใน ค.ศ. ๑๒๔๒ กล่าวถึงข้าพระซึ่งเป็นกะเหรี่ยงสะกอและกล่าวถึงเมืองชื่อ สกู (Sagu) ว่าเป็นเมืองที่มีชาวกะเหรี่ยงสะกออยู่ปัจจุบันเมืองนี้ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำอิรวดี แสดงให้เห็นว่ากะเหรี่ยงสะกออพยพลงมาจากภูเขามาตั้งเป็นเมืองในที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดีเป็นเวลานานมาแล้ว นอกจากศิลาจารึกที่เมืองพะโคแล้วยังมีศิลาจารึกที่เมืองหงสาวดี ที่กล่าวถึงกะเหรี่ยงสะกออีกคือ จารึกที่ Minnanthu กล่าวว่าพวกกะเหรี่ยงสะกอได้ตั้งเป็นปึกแผ่นอยู่ทางตะวันตกของเมืองแปร (Prome) ใน ค.ศ. ๑๓๔๒

สุรพงษ์ กองจันทร์ทึก (๒๕๓๐: ๑๔-๑๖) กล่าวถึง การแต่งกายของชายและหญิงชาวกะเหรี่ยงสะกอว่า กะเหรี่ยงสะกอ ผู้ชายนิยมใส่เสื้อสีแดงรัดเอวด้วยเชือก มีพู่ และโพกผ้าสีต่าง ๆ ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานนุ่งกระโปรงทรงกระสอบสีขาวยาวมีปักบ้างเล็กน้อย ส่วนที่แต่งงานแล้วนิยมใส่เสื้อแขนสั้นสีน้ำเงินเข้ม ส่วนล่างประดับด้วยลูกปัดสีแดงและขาว สวมกระโปรงสีแดงลายตัดโพกผ้าสีแดง

การปลูกสร้างบ้านเรือนของกะเหรี่ยงสะกอ จะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ถิ่นไหนอยู่ในป่าไม้ไผ่ก็ปลูกสร้างด้วยไม่ไผ่ทั้งหลัง มุงหลังคาด้วยไม้ไผ่ เรียกว่า “โขน” บ้านแบบนี้มีลักษณะปลอดโปร่ง บางหลังปลูกสร้างด้วยเสาไม้จริง แต่เครื่องเรือนอื่นๆ ใช้ไม้ไผ่ เช่น ประตู ไม้ฟากปูพื้น ฝาขื่อแป เป็นต้น แบบบ้านมีชายคาคลุมไปหมด คือฝาต่ำหลังคาสูง

การประกอบอาชีพ กะเหรี่ยงที่อยู่ตามป่าตามเขาส่วนมากทำไร่ เลี้ยงสัตว์ หาของป่า มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน เช่น มีดพร้า เสียม หน้าไม้ ปืนคาบศิลา เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การฝีมือ ผู้หญิงจะมีความชำนาญในการทอผ้า ปั่นฝ้าย ย้อมผ้าด้วยเปลือกใบฮ่อม (คราม) ครั่ง ร้อยลูกปัดลูกเดือยหิน ลูกกำปัด ลูกมะกล่ำดีควาย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๔๕-๔๖)

ความเชื่อ ก่อนที่จะหันมานับถือศาสนาพุทธและคริสต์นั้น กะเหรี่ยงจะนับถือผี แม้ว่าปัจจุบันก็ยังมีความเชื่อทั้งสองอย่างควบคู่กันไป การนับถือผีต่าง ๆ ดังนี้

ผีบ้านผีเรือน

ผีบ้านเป็นผีหรือเทพารักษ์ที่รักษาหมู่บ้าน บางทีเรียกว่าผีเจ้าเมืองหรือผีเจ้าที่ ส่วนผีเรือนเป็นผีหรือเจ้าที่ประจำบ้านเรือน คือเมื่อ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ถึงแก่กรรมไปแล้ว ดวงวิญญาณยังคงวนเวียนไปมาภายในบ้านเรือนและหมู่บ้านด้วยความห่วงใยผู้สืบตระกูลของตนจะคอยปกป้องรักษา มีการเลี้ยงผีเรือนหรือดวงวิญญาณบรรพบุรุษอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง หากเจ็บป่วยขึ้นภายในครอบครัวจะให้หมอผีปักกระดูกไก่หรือจับข้าวสารเสี่ยงทายดู

คนที่จะทำพิธีเลี้ยงผีเรือนจะต้องมานอนค้างอย่างน้อย ๑ คืน ระหว่างประกอบพิธีไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะไม่พูดมากหรือพูดพร่ำเพรื่อ มิฉะนั้นจะต้องเลิกพิธี และทำพิธีใหม่ในเดือนต่อไป ผีประจำไร่หรือนาก่อนที่พวกกะเหรี่ยงสะกอจะทำไร่หรือทำนาจะต้องมีการเลี้ยงผีไร่หรือผีนาก่อน และเมื่อหลังฤดูเก็บเกี่ยวจะต้องเลี้ยงอีกครั้งหนึ่งด้วยการฆ่าไก่เป็นเครื่องเซ่นบูชา

ผีป่าน้ำ

ได้แก่ผีที่สถิตอยู่ตามลำห้วย ลำธาร บึง หนองน้ำ เมื่อเวลาออกไปหาปลา หรือล่าสัตว์เดินป่า เมื่อกลับมาถึงบ้านของตนแล้วเกิดอาการเจ็บป่วยขึ้นจะต้องมีการทำพิธีเลี้ยงผีป่าน้ำเพื่อขอให้คนป่วยได้หายจากการเจ็บไข้ (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๓๑-๓๓)

การเลี้ยงผีมีหลายอย่างต่างวาระกัน เช่น การเลี้ยงผีเพื่อฉลองโชคชัย การเลี้ยงผีเพทื่อเป็นการขอขมาลาโทษต่อเจ้าบ้านเจ้าเมือง เป็นผีป่า ผีหลวง ผีภูผา ผีฟ้า เพื่อบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การคลอดบุตร จะอาศัยเพื่อนบ้านหรือมารดาเป็นผู้ช่วยเหลือบางหมู่บ้านมีหมอตำแยโบราณ มารดาจะทาท้องด้วยขมิ้นใช้ไพลเป็นยาขับโลหิต ต้มกินระหว่างอยู่ไฟ (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๖๑-๖๕)

นอกจากความเชื่อเรื่องผีต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ชาวกะหรี่ยงสะกอยังมีวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ดังนี้

ประเพณีการขึ้นบ้านใหม่

กะเหรี่ยงสะกอถือว่าการขึ้นบ้านใหม่เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งและหากบ้านใดไม่ทำพิธีขึ้นบ้านไหม้ ถือว่าผู้อยู่จะไม่มีความสุข พอฤกษ์งามยามดีจะขึ้นบ้านใหม่ต้องจัดเตรียมต้มสุรา หุงข้าว ฆ่าหมู ไก่ เพื่อทำอาหารเลี้ยงกัน

ประเพณีงานกินข้าวใหม่

เมื่อได้ข้าวจากไร่นา มาแล้วจะนำมาทำพิธีเลี้ยงกันระหว่างเพื่อนบ้าน พวกที่นับถือพุทธ มีวัดอยู่ในหมู่บ้านจะนำอาหารไปถวายพระที่วัดด้วย

ประเพณีเกี้ยวสาว

โดยปกติหนุ่มสาวจะพบปะสนทนากันในเวลากลางคืน ชายหนุ่มจะแต่งกายแบบชาวกะเหรี่ยงของตน ลงจากบ้านของตนเองโดยมีพิณ หรือซอ เดินดีดไปด้วยระหว่างทางบางทีก็มีการร้องเพลง เมื่อถึงบ้านผู้หญิงจะขึ้นไปสนทนา ขณะที่ยังไม่ดึกนักพ่อแม่จะสนทนาด้วย แต่พอดึก ๆ พ่อแม่หญิงสาวจะเข้านอน ปล่อยให้สนทนาเกี้ยวพาราสีกันตามลำพัง สถานที่สนทนาจะเป็นภายในหรือภายนอกห้องก็ได้ แต่ส่วนมากจะเป็นในห้องนอนของผู้หญิง เพราะในห้องนอนจะมีเตาไฟให้แสงสว่าง ซึ่งมักจะอยู่กลางบ้าน (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๓๕-๓๗)

การแต่งกายของหญิงสาวจะแต่งกายอย่างประณีตกว่าตอนกลางวัน สวมชุดขาวทรงกระสอบอันเป็นเครื่องหมายแห่งพรหมจารี ผัดหน้าทาแป้งนวล มีสร้อยลูกปัด เดือยหิน ลูกปัดคล้องคอ สวมกำไลแขนโลหะเงิน (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๖๕-๖๖)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเพณีแต่งงาน

หญิงสาวที่รักกันและตกลงปลงใจแต่งงานกัน ขั้นแรกเป็นการทาบทามส่วนตัวและเมื่อแน่นอนแล้วจะให้คนเฒ่าคนแก่อย่างน้อย ๒ คน ไปสู่ขอหญิงสาวต่อพ่อแม่ของฝ่ายหญิง หากผู้หญิงยากจนไม่พร้อมที่จะแต่งงาน ผู้ชายจะนำเงิน หรือของบางอย่างที่ใช้ในพิธีแต่งงานไปไว้ที่บ้านของหญิงสาวที่จะแต่งงานด้วย

การสู่ขอครั้งถัดมาฝ่ายชายจะส่งคนไป ๓ คน เป็นผู้อาวุโส ๒ คน หนุ่มโสด ๑ คน ชายหนุ่มเป็นใครก็ได้แต่ไม่ใช่พี่น้องท้องเดียวกับฝ่ายเจ้าบ่าว เพื่อไปนัดหมายกำหนดวันแต่งงานกันอีกครั้ง การที่เอาชายหนุ่มไปด้วยเนื่องจากฝ่ายหากฝ่ายเจ้าบ่าวตัวจริงบิดพริ้วไม่ยอมแต่งด้วยชายหนุ่มนี้จะต้องแต่งงานแทน การไปสู่ขอมักจะไปตอนกลางคืนเมื่อเจรจาตกลงกันได้เรียบร้อยก็จะฆ่าไก่อย่างน้อย ๒ ตัว เพื่อต้มแกงเลี้ยงผู้ที่มาสู่ขอพร้อมกับสุรา ๒ ขวด เพื่อเป็นการสาบานว่าหากใครผิดสัญญาก็ให้รับเคราะห์กรรมแทนไก่ที่ถูกฆ่านั้นไป ฝ่ายใดบิดพริ้วจะหาคู่ครองต่อไปได้อยากเพราะถือว่าเป็นคนไม่มีสัจจะผู้ใดก็ไม่อยากคบด้วย

เมื่อถึงวันแต่งงานฝ่ายชายจะเชิญญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ผู้ร่ายเวทย์มนต์คาถา ไปอย่างน้อย ๑ คน เป็นการป้องกันการลองของจากฝ่ายหญิง ผู้ร่ายเวทย์มนต์คาถาเป็นผู้นำหน้าขบวนส่วนใหญ่คนเฒ่าคนแก่ที่ได้รับการเคารพนับถือของชุมชน

ฝ่ายชายจะเตรียมสิ่งของต่าง ๆ เช่น กะเนอ มีด จอบ พร้า เสียม เกลือ เงินก้อนโบราณ เหรียญโลหะเงิน ผ้าโพกศีรษะ เสื้อแม่เรือน ผ้านุ่งแม่เรือน ไปกับขบวนแห่เจ้าบ่าว ทุกคนแต่งกายแบบกะเหรี่ยง ตีฆ้อง กลองประโคม ส่งเสียงโห่ร้อง มีการฟ้อนรำแบบต่าง ๆ เจ้าบ่าวจะแต่งกายมอซอคล้ายคนขอทาน เมื่อขบวนใกล้ถึงบ้านเจ้าสาวก็พากันหยุด มีการตีฆ้องดังสนั่นหวั่นไหว บ้างโห่ร้องฟ้อนรำท่าต่าง ๆ มีการรำดาบ บางครั้งร้องเพลงเป็นหมู่ ๆ

ฝ่ายหญิงสาวเมื่อได้ยินเสียงโห่ร้อง ตีฆ้อง กลอง จากฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะโห่ร้อง ตีฆ้องกลองตอบไปบ้าง โต้ตอบกันพักหนึ่ง ฝ่ายขบวนเจ้าสาวซึ่งเป็นผู้ชายล้วนจะยกขบวนไปรับฝ่ายเจ้าบ่าว และมีการตีฆ้อง กลอง ร้องเพลง กันพักหนึ่ง จากนั้นจึงนำขบวนเจ้าบ่าวเข้ามาพร้อมกับร้องเพลง ตีฆ้อง กลอง เดินขบวนมาด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อขบวนถึงหน้าบ้านเจ้าวสาวจะลงมาต้อนรับและรินสุราแก้วแรกให้เจ้าบ่าวดื่มเจ้าบ่าวจะส่งให้ผู้ร่ายเวทย์มนต์เสกอวยพรแล้วจึงดื่ม จากนั้นเจ้าบ่าวรินเหล้าขวดเดียวกันให้เจ้าสาว เจ้าสาวทำเช่นเดียวกับเจ้าบ่าวแล้วจึงดื่ม เมื่อทำพิธีดื่มสุราเรียบร้อยเจ้าสาวเชิญเจ้าบ่าวขึ้นบ้าน เมื่อถึงหัวบันไดบ้านญาติเจ้าสาวจะเอาน้ำเย็นราดลงบนเท้าของทั้งสองพร้อมกล่าวคำอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข

เมื่อขึ้นไปนั่งบนบ้านจะเป็นพิธีป้อนข้าว โดยเจ้าสาวใช้ถ้วยเล็กใส่อาหารรวมกันในถ้วยแล้วให้เจ้าบ่าวอาอาหารใส่อุ้งมือแล้วกินให้หมดในคำเดียว ทุกคนทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่ขึ้นไปบนเรือนก็ทำเช่นเดียวกัน จากนั้นเจ้าบ่าวจะแจกกะเนอ และเงินพดด้วง ส่งให้เจ้าสาวเก็บไว้เป็นมรดกประจำตระกูลสืบไป

ประเพณีงานศพ

เมื่อมีคนตายในหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นงานสำคัญทุกคนต้องช่วยกันไปร่วมงานพิธีศพนั้น ผู้มีฐานะดีจะเก็บศพไว้หลายวัน มีการทำบุญอย่างเต็มที่ หากผู้ตายเป็นภรรยาของหัวหน้าครอบครัวจะต้องฆ่าหมู ไก่ เรื้อถอนทำลายบ้านทิ้ง เพราะตามประเพณีกะเหรี่ยงสะกอนั้นบ้านเรือนสัตว์เลี้ยงประเภทหมู ไก่ เป็นสมบัติของหญิงแม่บ้าน ฝ่ายชายหรือบุตรหลานเก็บไว้ไม่เป็นมงคล การบรรจุศพขึ้นอยู่กับฐานะเงินทอง

บรรดาเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้สอยทุกอย่างของผู้ตายจะถูกฉีกทำลายแล้วนำไปทิ้งที่ป่าช้า บางครั้งมีการฉีกธนบัตรชนิดต่าง ๆ ทิ้งไว้บนหลุมศพ และนำเงินรูปีที่เป็นเหรียญโลหะเงินไปฝังไว้ตามที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการให้ผู้ตายนำเอาไปใช้เป็นทุนรอนใช้จ่ายในเมืองผี

ตอนกลางคืนหนุ่มสาวจะพากันเดินเป็นเรียงเรียงหนึ่งรอบ ๆ ศพ พร้อมกับร้องเพลงรำพึงรำพันถึงผู้ตาย หญิงสาวโสดจะแต่งกายชุดสีขาวยาวไปถึงข้อเท้า มีลูกกระพรวนเล็ก ๆ ผูกเป็นเครื่องประดับกาย เดินกอดคอกันร้องเพลงด้วยเสียงโหยหวน เพื่อไว้อาลัยแก่ผู้ตายตลอดคืน พอถึงตอนดึก ๆ ผู้ชายพากันตีฆ้อง กลอง ประโคม ถือเป็นโอกาสอันดีที่หนุ่มสาวต่างได้แสดงความรักต่อกัน (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๓๘-๔๕) ต่อไปนี้เป็นภาพตัวอย่างกะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen) หรือกะเหรียงยางขาวในอดีต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

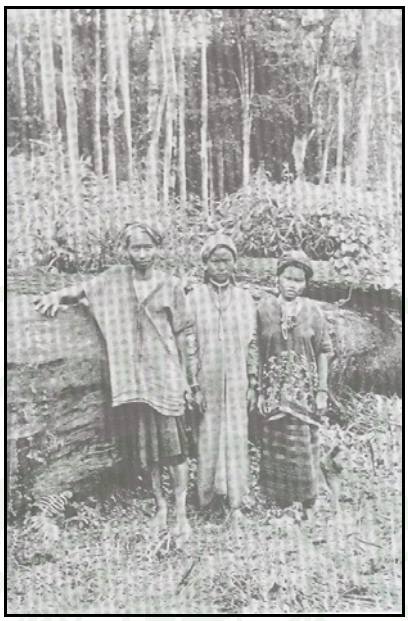

ภาพที่ ๓๐ ลักษณะของกะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen) หรือกะเหรียงยางขาว
ที่มา: หนังสือปัญหาชายแดนไทย-พม่า (๒๕๑๘: ๑๘๕)

๒. กะเหรี่ยงโปว์ (Pwo Karen) พวกนี้เรียกตนเองว่า พล่ง โพล่ง โผล่ว ซึ่งมีความหมายว่า “คน” ชาวพม่าเรียกว่า กะเหรี่ยงมอญ คนไทยภาคเหนือเรียกกะเหรี่ยงโปว่า “พล่อ” หรือ “โพล่ง” บ้างก็เรียกว่ายางเด้าะแด้ ยางบ้าน คนไทยบางคนเรียกกะเหรี่ยงโปว่า กะเหรี่ยงยางแดง หรือ ยางแดง ตามสีของเสื้อผ้าที่ใส่

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของกะเหรี่ยงโปว์ ความคล้ายคลึงเกือบจะเป็นอันเดียวกับกะเหรี่ยงสะกอ ส่วนการแต่งกายจะแตกต่างไปเล็กน้อย ส่วนมากอพยพมาจากด้านตะวันตกของแม่น้ำสาละวินของพม่า เวลาอพยพไปที่ไหนมักจะเอาหินสีดำก้อนหนึ่งบรรทุกใส่หลังช้างไปด้วย ถือว่าเป็นหินศักดิ์สิทธิ์ที่บรรพบุรุษมอบไว้เป็นของคู่บ้านคู่เมือง

กะเหรี่ยงโปว์อาศัยอยู่ตามป่าริมต้นแม่น้ำลำธาร ตามเนินเขาแถบทิศตะวันออกและทิศใต้ของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภออมก๋อย อำเภอแม่แจ่ม และทางทิศตะวันตกของอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

บ้านเรือน ภาษา การอาชีพ ศาสนา ความเป็นอยู่เกือบจะเป็นอันเดียวกับกะเหรี่ยงเผ่าสะกอ คือครัวเรือนของกะเหรี่ยงโปว์แตกต่างกับกะเหรี่ยงสะกอเล็กน้อย คือบ้านของกะเหรี่ยง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โปว์ ถัดนอกชานเข้าไปจะเป็นห้องเดี่ยวใหญ่ห้องหนึ่ง มีเตาไฟทำด้วยดินเหนียวตั้งอยู่ ภายใน มีฝากั้นเป็นฉากไว้ตอนด้านหลังของบ้านสำหรับให้สมาชิกที่เป็นหญิงโสดใช้เป็นที่หลับนอน

การแต่งกายของผู้หญิงพรหมจารีจะใส่เสื้อติดกระโปรงสีขาว มีแถบผ้าสีแดงกว้าง ๑ คืบ ปิดคาดรอบลำตัวตอนหน้าอก ชายผ้าด้านล่างปักลวดลายสีแดง พวกที่อยู่ในป่าลึกเข้าไปจะเกล้ามวยผมสูงเป็นกระพุ่มกลมแผ่บางและขมวดจุกไว้ มีแถบผ้าเล็กสีขาวหรือชมพูปิดผมตอนเหนือหน้าผากโดยรอบ

เครื่องประดับกายนอกจากมีสร้อยลูกปัดเดือยหินแล้วยังมีสตางค์แดงแบบเก่าร้อยเป็นพวงสะพายแล่งคล้ายสะพายแล่งของท่านเสนาบดี ที่ข้อมือและเท้า มีลูกกระพรวนหรือกระดิ่งเล็ก ๆ ร้อยพันอยู่รอบ ผู้หญิงแม่เรือนใส่เสื้อผ้า ๒ ส่วน เสื้อทรงกระสอบ คอเป็นรูปตัววี ตัวเสื้อตอนบนมีพื้นเป็นสีดำ ใต้อกลงมาเป็นสีแดง เย็บปักลวดลายหรือติดลูกปัดลูกเดือยหิน หรือหลอดไม้สีขาวไขว้กันเป็นลายตารางหรือลายตั้ง ตามแต่จะประดิษฐ์ให้สวยงาม ผ้านุ่งสีแดงมีลายสีขาว ส่วนผู้ชายปกติใช้เสื้อสีดำ ถ้ามีงานพิธีใช้สีแดงตัดด้วยเส้นสีขาว หรือบางคนใช้สีขาวมีลวดลายสีแดงเล็ก ๆ ยาวลงไปถึงครึ่งขา กางเกงใช้สีดำเป็นกางเกงแบบจีน กว้างและก้นหย่อน

ผู้หญิงชอบสักหมึกดำเป็นเครื่องหมายสวัสดิกะที่ข้อมือ ส่วนน่องสักเป็นรูปกระดูกงู เชื่อว่า สามารถป้องกันเวทย์มนต์คาถาและภูตผีปีศาจ (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๘๐-๘๒)

กะเหรี่ยงโปว์มีความเชื่อและการนับถือเหมือนกับกะเหรี่ยงสะกอ มีพิธีเกี่ยวกับผี เนื่องจากกะเหรี่ยงโปว์มีความเชื่อว่าผีเจ้าที่เป็นผีที่สำคัญมากเพราะมีความสำคัญเกี่ยวกับพิธีการเกษตร เชื่อว่าผลผลิตจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือของผี พิธีทางการเกษตรจึงเริ่มขึ้นตั้งแต่การถางไร่จนถึงการเก็บข้าวเข้ายุ้ง ซึ่งทุกครัวเรือนจะต้องทำพิธีเกี่ยวกับการเกษตรในไร่ของตน เช่น

พิธีเลี้ยงผีประจำไร่

พิธีการเลี้ยงผีประจำไร่ จะจัดขึ้นเมื่อต้นข้าวสูงประมาณ ๑๘ นิ้ว แต่ละบ้านจะจัดพิธีของตน ครึ่งวัน มีการฆ่าหมู ๑ ตัว ไก่ ๖ ตัว เพื่อเซ่นแก่ผีต่าง ๆ ให้คุ้มครองต้นข้าวอ่อนให้แข็งแรง ตั้งศาลหรือพระภูมิเจ้าที่ขึ้นเพื่อช่วยขจัดแมลง ปลวก มด ให้หมดไปจากกอข้าวที่กำลังเติบโต นอกจากนี้ยังเซ่นไหว้ผีอื่น ๆ ที่เชื่อว่าอาจเดินผ่านมาตามเส้นทางหรือผ่านทะลุไร่ของตน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิธีนี้ทำอีกทีเมื่อต้นข้าวเริ่มตกรวง ในเวลาไล่เลี่ยกันจะทำพิธีเรียกขวัญข้าวขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อและข้อห้ามว่า คนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คนในสมาชิกของครอบครัวของตน ห้ามเดินผ่านเข้าไปในไร่ข้าว นอกจากนี้มีพิธีที่จัดขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันผีต่าง ๆ ไม่ให้ขโมยเมล็ดข้าวอีก เมื่อขนย้ายข้าวเข้าหมู่บ้านหมดแล้ว พิธีครั้งสุดท้ายทำที่ยุ้งฉางของแต่ละครัวเรือน เพื่อป้องกันการขโมยของ ผี คน หรือหนู เป็นต้น

ประเพณีเกี้ยวสาว

ประเพณีเกี้ยวสาวของกะเหรี่ยงโปว์มีลักษณะคล้ายกับกะเหรี่ยงสะกอ การเกี้ยวพาราสีเกิดขึ้นเป็นทางการในงานศพ หรือสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างที่ฝ่ายชายมาเยี่ยมบ้านของฝ่ายหญิงในเวลาเย็น ๆ หลังจากการทำไร่ ชายหนุ่มจะท่องเที่ยวไปตามบ้านหญิงสาว เมื่อทั้งคู่ตกลงปลงใจก็จัดพิธีแต่งงาน รายละเอียดคล้ายกับกะเหรี่ยงสะกอ

ประเพณีงานศพ

ศพคนตายมักถูกห่อด้วยเสื่อลำแพนนำไปวางไว้บนร้านกลางลานบ้าน ในตอนกลางวันจะเอาถ่านเขียนเป็นรูปต้นไม้ ๕ กิ่ง ลงบนแผ่นไม้กระดาน บนกิ่งไม่นั้นมีผลไม้เต็ม เป็นการเปรียบเปรยถึงชีวิตมนุษย์นั่นเอง พอตอนกลางคืนก็จะมีการร้องเพลงรำพึงรำพันถึงผู้ตาย หนุ่มสาวจับมือกันร้องเพลงเดินเวียนจากขวาไปซ้ายรอบ ๆ ศพ โปรยเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ ลงไป เพื่อให้ผู้ตายนำไปปลูกฝังยังเมืองผี (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๔๕-๕๐)

๓. กะเหรี่ยงแบร (Bre) หรือกะเหรี่ยงคะยา (Kayah) หรือ บเว (Bwe) คนไทยภาคเหนือและไทยใหญ่เรียก “ยางแดง” พม่าเรียกกะเหรี่ยงแดงว่า “กะยิ่นนี” ในประเทศไทยมีอยู่ไม่มากนักอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า หมู่บ้านห้วยเดื่อ และหมู่บ้านห้วยขุนเดื่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การแต่งกายผู้หญิงทั้งสาวและแม่เรือน จะสวมชุดสีดำและสีแดง มีผ้าสีขาวพันรอบเอวแล้วห้อยชายยาวลงมาด้านหน้าเป็น ๒ แฉก มีผ้าผืนใหญ่คุมไหล่ คลุมผม บางทีโพกผ้าสีแดงผืนใหญ่ ผู้ชายนอกจะสวมเสื้อสีแดงสีดำแล้วยังนิยมเสื้อ กางเกงลายแดงสลับขาวเป็นเส้นตรงลงมาจากบนถึงล่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กะเหรี่ยงเผ่าบเวหรือกะเหรี่ยงแดงมีการนับถือผีเช่นเดียวกัน บางหมู่บ้านปลูกเสาสูงไว้ให้ผีหมู่บ้านอาศัย เสานี้ถือว่าเป็นเสามงคล มีพิธีปลูกเสาปีละ ๑ ต้นในเดือนเมษายน เรียกพิธีนี้ว่า “กู่โตโป” บางแห่งใช้เสาไม้ไผ่ บางแห่งใช้ไม้จริง ไม่ให้คนข้าม มีความสูง ๑๐-๑๒ เมตร บนยอดเสาแกะสลักเป็นรูปศีรษะมนุษย์ ในงานพิธีมีการตีฆ้อง กลอง ร่ายรำ ร้องเพลงและการรื่นเริงต่าง ๆ ชาวบ้านมีการเลี้ยงสุราและอาหารกัน

อีกงานหนึ่งเรียกว่างาน “ป่อ หมี หรือ ดีกู่” เป็นงานแจกข้าวเหนียวเวลาซ้อมข้าวในนา มีการแกะไม้ท่อนเล็ก ๆ เป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ช้าง ม้า วางไว้บูชาด้วยข้าวสาร สุรา ผลไม้ ดอกไม้ มีการดื่มสุรา ร้องเพลง เต้นรำ ตีฆ้องกลอง

ขนบธรรมเนียมการเที่ยวสาว การแต่งงานของกะเหรี่ยงแดง คล้ายคลึงกับพวกกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว์ หญิงสาวต้องมีการทอเสื้อผ้าสำหรับตนและสามีในอนาคต มีการแห่ขบวน ร้องเพลง ตีฆ้องกลอง ร่ายรำ เลี้ยงสุราอาหาร เหมือนกัน

เมื่อมีคนตายจะได้ยินเสียงปืนคาบศิลายิงขึ้นไปบนอากาศเพื่อเป็นการส่งดวงวิญญาณผู้ตาย ขณะเดียวกันเป็นการบอกให้ชาวบ้านทราบด้วย มีการร้องเพลงกล่อมดวงวิญญาณผู้ตายทั้งเวลากลางวันและกลางคืน การเคลื่อนศพออจากบ้านมีการยิงปืนขึ้นท้องฟ้า ตีฆ้องกลอง หามโลงศพเดินวกไปเวียนมา เพื่อมิให้ผู้ตายจำทางกลับบ้านได้อีก เมื่อฝังศพแล้วจะฆ่าไก่ ๑ ตัววางไว้ที่ปลายเท้า เมื่อฝังศพแล้วต้องเอาใบหนาดทัดหูกลับบ้านเพื่อไม่ให้ผีในป่าช้าหรือผีอื่น ๆ ติดตามมาทำร้ายตนได้ (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๘๕-๘๙) ลักษณะรูปร่าง หน้าตาของกะเหรี่ยงแบร (Bre Karen) หรือ กะเหรี่ยงยางแดงในอดีต ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๓๑ ลักษณะของกะเหรี่ยงแบร (Bre Karen) กะเหรี่ยงยางแดง
ที่มา: หนังสือปัญหาชายแดนไทย-พม่า (๒๕๑๘: ๑๘๕

๔. กะเหรี่ยงตองสู หรือตองตู (Taungthu) หรือปาโอ หรือพะโอ (Pa-O) พวกนี้เรียกตนเองว่า Pa-O เป็นภาษากะเหรี่ยงแปลว่า “คน” พม่าเรียกพวกนี้ว่า Taungthu แปลว่า “ชาวภูเขา” เพราะพวกนี้อยู่เหนือขึ้นไปกว่ากะเหรี่ยงพวกอื่น ในแถบภูเขาในรัฐไทยใหญ่ ผู้หญิงกะเหรี่ยงตองสูใส่ชุดสีดำ มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า “Black Karen” กะเหรี่ยงตองสูในประเทศไทยมีจำนวนน้อยมาก อาศัยอยู่ในไม่กี่หมู่บ้านในเขตอำเภอเมือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กะเหรี่ยงตองสูส่วนมากอาศัยในหมู่บ้านที่มีขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ ๒๕ หลังคาเรือน ปกติตั้งหมู่บ้านในพื้นที่ลุ่มก้นกระทะล้อมรอบด้วยเนินเขาหรือที่ราบระหว่างหุบเขา ที่สามารถนำไปสู่แหล่งน้ำลำธารได้อย่างสะดวก ไม่เคยสร้างบ้านบนสันเขาเหมือนกับพวก แม้ว เย้า และมูเซอ การปลูกบ้านมักจะปลูกชิดกัน ระหว่างบ้านแต่ละหลังจะมีเสาขนาดเล็ก ปลูกมะละกอ กล้วย มะม่วง ส้มโอ ขนุน ยาสูบ และพืชอื่น ๆ

นอกจากกะเหรี่ยงทั้ง ๔ กลุ่มที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกะเหรี่ยงที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตภาคกลางของประเทศไทยอีกด้วย กะเหรี่ยงภาคกลางในที่นี้หมายถึงกะเหรี่ยงอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยที่มีดินแดนติดต่อกับพรมแดนของสหภาพพม่า มีมากในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และประจวบคีรีขันธ์ บางพวกถูกเรียกว่า “กะหร่าง” ซึ่งมีขนบธรรมเนียม ประเพณีแตกต่างจากกะเหรี่ยงในภาคเหนือที่กล่าวมาแล้วเพียงเล็กน้อย

การแต่งกายของหญิงสาวพรหมจารีนิยมสวมเสื้อติดกระโปรงรูปทรงกระสอบยาวลงไปใต้เข่า ใช้สีขาว บางคนมีลายเป็นเส้นสีแดงตอนล่างเล็กน้อย ผู้หญิงที่มีสามีจะสวมเสื้อยาวเสมอเข่า มีผ้านุ่งต่างหากไม่ติดกันอย่างสาวพรหมจารี ผ้านุ่งมีลายเป็นเส้นขวางบ้าง ตรงบ้าง สลับกันถี่ยิบ มีสีแดงมากกว่าสีขาว หรือสีดำสลับขาว มีเครื่องประดับเป็นสร้อยลูกปัดกำไลข้อมือหลายคู่

ผู้ชายแต่เดิมมักไว้ผมยาว ปัจจุบันตัดสั้น โพกผ้าผืนแคบๆ บางคนทำยอดแหลมค่อนมาทางด้านหน้าศีรษะ ชายโสดชอบโพกผ้าสีชมพูหรือแดงอ่อน นุ่งกางเกงหรือผ้าแบะชายหยักรั้ง บ้านเรือนที่อยู่อาศัย มักจะเลือกอาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นป่าหรือเนินเขาติดกับลำธาร บ้านเรือนสร้างด้วยไม้ไผ่ อาชีพของกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ทำไร่ ทำนา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ หาของป่าและนำพืชที่เหลือกินมาแลกเปลี่ยนกับชาวบ้านอยู่เสมอ

กะเหรี่ยงภาคกลางส่วนมากนับถือผีเช่นเดียวกัน มีบ้างที่นับถือศาสนาพุทธแต่ไม่ทอดทิ้งการนับถือผี มีผีเรือน ผีหมู่บ้าน ผีป่า ผีหลวงตามรูดิน เมื่อถึงปีใหม่จะหาตัวอ้น ซึ่งเป็นสัตว์คล้ายตุ่น ชอบอยู่ตามรูดิน มาทำเป็นอาหารไปเซ่นผีตามต้นไม้พร้อมสุรา ๑ ขวด มีธรรมเนียมการกินอ้นว่า ลูกเขยจะรับประทานอ้นตัวแรกไม่ได้ ต้องไปหามารับประทานด้วยตัวเอง

การต้อนรับแขก ถ้ามีแขกมาเยี่ยมเยียนและแขกทำให้บันไดบ้านของเขาหักตอนที่กำลังเดินขึ้นเจ้าของบ้านจะมีความยินดี เพราะถือว่านำโชคลาภมาให้ จะมีการเลี้ยงอาหาร แต่ถ้าแขกทำบันไดบ้านหักตอนลง ถือว่าไม่ดี เพราะเป็นการนำเอาโชคลาภของเขาไปด้วย และจะต้องเสียเงินค่าทำขวัญให้กับเจ้าของบ้าน ๖ บาท

การเลือกคู่ครองและการแต่งงานของกะเหรี่ยงภาคกลางคล้ายกับกะเหรี่ยงเผ่าต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่แล้วเมื่อแต่งงานแล้วมักนิยมใช้นามสกุลภรรยา ถือว่าภรรยาเป็นใหญ่

เมื่อมีคนตายไม่นิยมเอาศพไว้ที่บ้าน การฝังศพมักจะหันศีรษะไปทางทิศตะวันตกเพราะถือว่าบรรพบุรุษดั้งเดิมของตนมาทางทิศตะวันตก (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๗๖-๘๐)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษากะเหรี่ยง

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และสุริยา คำเมือง (๒๕๔๐: ๑๖ อ้างใน Cook *et al.,* ค.ศ. ๑๙๗๖) เกี่ยวกับเรื่องภาษากะเหรี่ยงว่า

> . . . ภาษากะเหรี่ยงที่พูดกันอยู่ในประเทศไทย และพม่าจัดอยู่ในตระกูล ภาษาจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan Language Family) ภาษาสาขากะเหรี่ยงมีลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากภาษาในสาขาทิเบต คือ ภาษาในสาขากะเหรี่ยงมีการเรียงลำดับประโยคเป็น ประธาน-กริยา- กรรม แต่ภาษาในสาขาทิเบตมีการเรียงลำดับประโยคเป็นประธาน- กรรม-กริยา ภาษากะเหรี่ยงที่พูดกันอยู่ในประเทศไทยนั้นมีผู้ศึกษาและแบ่งภาษาถิ่นของกะเหรี่ยงออกตามบริเวณพื้นที่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยเป็น ๓ กลุ่มคือ ๑. กลุ่มที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ๒. กลุ่มที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำพูน และลำปาง ๓.กลุ่มที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย แพร่ ตาก และกาญจนบุรี. . .

ผู้วิจัยขอแสดงลักษณะตัวอักษรชาวกะเหรี่ยงที่ใช้บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในปัจจุบันทั้งยังเปรียบเทียบลักษณะตัวอักษรระหว่างอักษรกะเหรี่ยงกับอักษรไทย ดังรายละเอียดที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบรูปพยัญชนะกะเหรี่ยง-ไทย

ตัวที่	กะเหรี่ยง	ไทย	ตัวที่	กะเหรี่ยง	ไทย
๑	ၵ	ก	๑๙	ၑ	ช
๒	ခ	ข	๒๐	ၒ	น
๓	ဂ	ค	๒๑	ၓ	ป
๔	ဃ	ฆ	๒๒	်	ผ
๕	ငာ	ง	๒๓	ၔ	พ
๖	စ	จ	๒๔	ဘ	ภ
๗	ဆ	ฉ	๒๕	မ	ม
๘	ဇ	ช	๒๖	ည	ย
๙	ဈ	ซ	๒๗	ာ	ร
๑๐	ည	ญ	๒๘	လ	ล
๑๑	ဋ	ฏ	๒๙	ဝ	ว
๑๒	ဌ	ฐ	๓๐	်	ส
๑๓	ဍ	ฑ	๓๑	ဃ	ห
๑๔	ဎ	ฒ	๓๒	ဍ	ฬ
๑๕	ဏာ	ณ	๓๓	်	อ
๑๖	တ	ต	๓๔	ဝ	บ
๑๗	ထ	ถ	๓๕	ဟ	หง
๑๘	ဒ	ท	๓๖	ဃ	หม

ที่มา: ทิวา คงนานดี (๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ ๒ แสดงสระและการออกเสียง

ตัวที่	สระกะเหรี่ยง	สระ	การออกเสียง
๑.	▬	อ๊ะ	สามัญ
๒	--**k**	อ่า	อาต่ำ
๓	◌ิ	อิ	อิ๊
๔.	◌ี	อี	อี่
๕.	◌ึ	อึ๊ว	อึ๊	
๖.	◌ื	อู่ว	อู่
๗.	เ◌	เอ	เอ่
๘.	แ◌	แอ	แอ
๙.	เ◌า	อู่	โอ่
๑๐.	เ◌็า	ออ	อาว
๑๑.	◌็	อ๋อ	อ๋อ
๑๒.	เ◌็	เอ่อ	เอ่อ
๑๓.	◌ั	อัง	อัง
๑๔	◌ั	อาะ	อาะ

ที่มา: ทิวา คงนานดี (๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ ๓ แสดงรูปวรรณยุกต์ ๔ รูป

ตัวที่	รูปวรรณยุกต์กะเหรี่ยง
๑.	◌ ́ ว
๒	◌ ́ ว့
๓.	အ◌ော◌
๔.	◌ ́ း

ที่มา: ทิวา คงนานดี (๒๕๕๒)

ตารางที่ ๔ แสดงการออกเสียงรูปวรรณยุกต์ ๕ เสียง

ตัวที่	รูปวรรณยุกต์กะเหรี่ยง	การออกเสียง
๑.	အ	อ๊ะ
๒	အာ	อ่า
๓.	အာ့	อ้า
๔.	အော◌	อ๊า
๕.	အး	อาะ

ที่มา: ทิวา คงนานดี (๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ ๕ แสดงตัวอย่างการผสมพยัญชนะกับสระ

ตัวที่	รูปพยัญชนะ d (ก.ไก่)	รูปสระ	การออกเสียง
๑.	◌	-	กั๊ะ
๒	◌	า	ก่า
๓	◌	◌ิ	กิ๊
๔.	◌	◌ี	กี่
๕.	◌	◌ึ	กึ๊
๖.	◌	◌ู	กู่
๗.	◌	เ◌	เก
๘.	◌	เ◌่	แก
๙.	◌	เ◌	โก่
๑๐.	◌	เ◌ า	เกา
๑๑.	◌	◌่	ก๋อ
๑๒.	◌	เ◌	เก่อ
๑๓.	◌	◌	กัง
๑๔	◌	◌	กา

ที่มา: ทิวา คงนานดี (๒๕๕๒)*

* เป็นบุคคลที่ให้คำปรึกษา ให้ความรู้และช่วยเหลือด้านภาษากะเหรี่ยงแก่ผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กะหรี่ยงในประเทศไทย

แม้ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดว่ากะเหรี่ยงอพยพเข้าสู่ดินแดนประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อไรก็ตาม แต่น่าจะเป็นการเข้ามาอยู่ในลักษณะไป ๆ มา ๆ ในลักษณะการย้ายแหล่งทำกินตามเทือกเขาตะนาวศรี อันเป็นรอยต่อชายแดนไทย-พม่า จากการศึกษาของนายชาร์ล คายส์ พบว่า กะเหรี่ยงอาศัยอยู่บริเวณพรมแดนระหว่างไทย-พม่า เมื่อประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ ปีมาแล้ว นอกจากนี้สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์ไว้ในหนังสือไทยรบพม่าว่า ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีแม่ทัพชาวกะเหรี่ยงชื่อ สิน ภูมิโลกเพชร ทรงกล่าวถึงเหตุการณ์ที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงยกทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๒๐๔ ว่า กะเหรี่ยงและละว้าที่อยู่ใต้การปกครองของเมืองเชียงใหม่ต้องขึ้นต่อไทยด้วย แสดงให้เห็นว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางมีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว (ฉลาดชาย ระมิตานนท์ และคณะ, ๒๕๒๖: ๒๔๓-๒๔๔)

จันทบูรณ์ สุทธิ (๒๕๒๗: ๔) กล่าวถึงหลักฐานการอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยว่า “กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยพระนางจามเทวีเมืองหริภุญไชย เพราะปรากฏในเอกสารภาษาบาลีเรื่อง “จามเทวี” ที่มีการกล่าวถึงกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ เมืองเชียงใหม่โบราณ ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓”

นอกจากนี้ยังมีการเดินทางของชาวกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทยอีกทางหนึ่งที่ตัดลำน้ำแม่กษัตริย์ขึ้นช่องเขาสันปันน้ำเข้าด่านเจดีย์สามองค์ เดินทางบกต่อไปทางตะวันออกเข้าสู่ลำน้ำซองกาเลียแล้วย้อนลำน้ำขึ้นไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตามลำห้วยโรคี่ (ขะเหราะคี่) และที่มูคี่ ในพื้นที่ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรตั้งเป็นชุมชนใหญ่ของชาวกะเหรี่ยงโปขึ้น จนได้รับการแต่งตั้งเป็นเมืองสังขละบุรี อันเป็นเมืองหน้าด่านในเวลาต่อมาขึ้นอยู่กับเมืองศรีสวัสดิ์ โดยมีขุนสุวรรณหัวหน้ากะเหรี่ยงเป็นผู้นำ (สมภพ ลาชโรจน์, ๒๕๒๖: ๔๓)

หลักฐานที่พบว่ากะเหรี่ยงอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยชัดเจนขึ้นเมื่อ ๒๐๐ ปีเศษที่ผ่านมาหลังจากกรุงศรีอยุธยาสิ้นลง (พ.ศ. ๒๓๑๘) หลังจากที่พม่าเอาชนะไทยได้แล้ว อลองพญา (อ่องเจยะ) กษัตริย์ของพม่าได้ทำศึกสงครามกับชาวมอญจนสามารถปราบ ยึดเมืองหงสาวดีไว้ได้ มอญพ่ายแพ้ต่อกองทัพพม่าถูกไล่ล่าฆ่าฟันถูกบังคับขู่เข็ญได้รับความยากลำบากจึงพากันอพยพหลบหนี กะเหรี่ยงซึ่งอยู่กับชาวมอญมานานเห็นเพื่อนบ้านเดือดร้อนจึงให้ความช่วยเหลือจนได้รับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเดือดร้อนจากกองทัพพม่าด้วยพากันอพยพข้ามเขาตะนาวศรีเข้าสู่ดินแดนไทยพร้อมกับชาวมอญ (ฉลาดชาย ระมิตานนท์, ๒๕๒๖: ๒๔๓-๒๔๔)

กะเหรี่ยงเข้ามาอีกครั้งหนึ่งเมื่ออังกฤษยึดพม่าเหนือได้ในพ.ศ.๒๔๒๘ จ่อละผ่อ หัวหน้าชาวกะเหรี่ยงไม่ยอมอ่อนน้อมต่ออังกฤษ ครั้นอังกฤษยกกองทัพใหญ่มาปราบปรามพวกกะเหรี่ยงจึงพากันเข้ามาอยู่ในไทย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ๒๕๔๕: ๕๑)

กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าแรกที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย นับเป็นชาวเขาที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดจำนวน ๓๘๐.๐๐๐ คน กระจายอยู่ใน ๑๖ จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน แพร่ สุโขทัย ตาก อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง (ยนต์ ชุ่มจิต, ม.ป.ป.: ๑๔๒-๑๔๓) ส่วนใหญ่อพยพมาเพราะหนีการกดขี่จากประเทศพม่า ดังภาพแผนที่แสดงการกระจายของประชากรชาวกะเหรี่ยงที่แสดงไว้ถัดไป

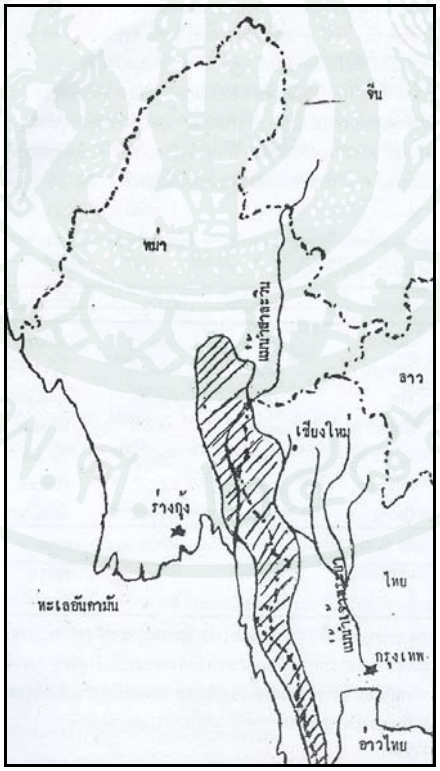

ภาพที่ ๓๒ แผนที่แสดงการกระจายของประชากรชาวกะเหรี่ยง
ที่มา: หนังสือชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (๒๕๑๘: ๘)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี

ชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ตามที่ราบเชิงเขา บางครอบครัวได้ขอย้าย และแยกตัวลงทางใต้ของอำเภอสวนผึ้งจากหลักฐานปรากฏที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเผ่าคือเสาหลักบ้าน ที่บ้านรางบัว บ้านหนองอีหมัน และบ้านหนองกะเหรี่ยง (หนองนกกระเรียนปัจจุบัน) ต่อมาอาจจะเกิดโรคระบาดหรือขาดแคลนน้ำทำนา จึงพากันอพยพลงใต้อีกผ่านบ้านยางหัก อำเภอปากท่อ ไปถึงบ้านพุพลู ห้วยแห้ง อำเภอหนองหญ้าปล้อง และบ้านวังวน บ้านสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (สุรินทร์ เหลือละมัย, ๒๕๔๖: ๑๓๑)

นอกจากการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยด้วยเหตุผลดังกล่าว บุญเทียน กิฬาหน, (๒๕๕๑) ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า การแต่งงานกันของกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่คนละอำเภอ เป็นอีกเหตุผลสำคัญหนึ่งที่ทำให้เกิดขยายครอบครัว อพยพย้ายถิ่นฐานไปตามที่แต่ละฝ่ายจะตกลงกัน อาจจะด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น การที่ต่างฝ่ายต้องดูแลคนเฒ่าคนแก่ภายในครอบครัวของตนเอง บุญเทียนยังกล่าวว่าต่อไปว่า ตนเองมีญาติเป็นชาวกะเหรี่ยงอยู่ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เนื่องจากญาติของตนที่แต่งงานแล้วย้ายครอบครัวไปอยู่ที่นั่น นอกจากนี้ยังมีเพื่อน ๆ อาศัยอยู่ในอำเภอสังขลบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เช่นกัน

สุรินทร์ เหลือละมัย (๒๕๔๖: ๑๓๒) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรีกับกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรีว่า “กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรีกับกะเหรี่ยงในจังหวดราชบุรีใกล้ชิดกันมากกว่ากะเหรี่ยงที่อยู่แถบแควน้อยแควใหญ่ ในจังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากเป็นญาติสนิทด้วยการแต่งงานกัน มีความคล้ายกันในเรื่องเสื้อผ้าการแต่งกาย ภาษา สำเนียงภาษาที่ใช้พูดเหมือนกัน มีประเพณีผูกแขนเรียกขวัญเดือนเก้าเหมือนกัน กะเหรี่ยงเพชรบุรีเรียกกะเหรี่ยงราชบุรีว่า โพล่งตะเก แล้วกะเหรี่ยงราชบุรีเรียกกะเหรี่ยงเพชรบุรีว่า โด่งพริบพรี”

ครั้นปี พ.ศ. ๒๔๔๔-๒๔๔๕ พระยาวรเดชศักดาวุธ (เจ๊ก วงศาโรจน์) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรีได้ออกตรวจราชการ ได้แต่งตั้งชาวกะเหรี่ยงเขตเพชรบุรี ราชบุรีเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งชาวกะเหรี่ยงในเพชรบุรี และราชบุรี หันมานับถือศาสนาพุทธด้วยความเลื่อมใส ศรัทธายิ่ง โดยมีหลวงพ่อนวมวัดแจ้งเจริญ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี เป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณ ดังนั้นทุกวันขึ้น ๑๔-๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ชาวกะเหรี่ยงจะไปชุมนุมพร้อมกันที่นั่นเพื่อสรงน้ำพระอาจารย์นวม ซึ่งถือเป็นหลวงพ่อชาวกะเหรี่ยง วัดแจ้งเจริญจึงเป็นวัดที่มีชาวกะเหรี่ยงมาร่วมชุมนุมมากที่สุดในบรรดาการชุมนุมของกะเหรี่ยงเขตภาคกลาง (สุรินทร์ เหลือละมัย, ๒๕๔๖: ๑๓๔-๑๓๖)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สภาวัฒนธรรมกิ่งอำเภอบ้านคา (๒๕๔๔: ๙,๑๒-๑๓) อธิบายถึง กะเหรี่ยงโพล่วงที่เข้ามาทางด่านบ้องตี้ ครั้งแรกคงจะไปรวมกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ทิ้งเล่อวโหว่ ก่อนจะอพยพเคลื่อนย้ายไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ย้อนขึ้นไปตามลำน้ำภาชีซึ่งต้นน้ำอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

นอกจากคำว่า “กะเหรี่ยง” ที่ใช้เรียกชาวกะเหรี่ยงทั่วไปในจังหวัดเพชรบุรีแล้วยังมีคำว่า “กะหร่าง” ที่พวกตนใช้เรียกชาวกะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่ในหลาย ๆ หมู่บ้านของอำเภอแก่งกระจานอีกด้วย (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๑)

คำว่า “กะหร่าง” ยนต์ ชุ่มจิต อ้างถึง สภาวัฒนธรรมกิ่งอำเภอบ้านคา, (๒๕๔๔: ๙, ๑๒- ๑๓) ว่า “คำนี้คนไทยตั้งแต่อำเภออุ้งผาง จังหวัดตากจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้เรียกกะเหรี่ยงสะกอในเชิงดูถูกคล้ายกับว่าคำว่า “เจ๊ก” ที่คนไทยใช้เรียกคนจีน เป็นคำที่ใช้มาตั้งแต่สมัยมณฑลราชบุรี มีที่มาที่ไปว่าในสมัยพระศรีสุวรรณคีรี (ทะเจียงโปรย) นายอำเภอสังขละบุรีมีเชื้อสายเป็นกะเหรี่ยงโพล่วง มีผู้คนในปกครองทั้งเผ่าโพล่วง และสะกอ อาศัยปะปนกันเคยกล่าวว่า “พวกนี้ไม่ต้องให้มันเป็นกะเหรี่ยงให้มันเป็นกะหร่าง”

ปัจจุบันมีกะหร่าง เข้ามาอยู่ใหม่นอกหมู่บ้านของกะเหรี่ยงโพล่วง ที่บ้านตะโกล่าง ส่วนกะหร่างที่เข้ามาอยู่ก่อนหน้าแล้วในหลายหมู่บ้าน เช่น บ้านห้วยน้ำหนัก บ้านหนองตาดั้ง บ้านพุระกำ บ้านห้วยบ่อหวี ห้วยคอกหมู และบ้านเขาตกน้ำ ในเขตจังหวัดราชบุรี เลยลงไปถึงที่บ้านโป่งลึก บ้านบางกลอย ในจังหวัดเพชรบุรี

กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี อาศัยอยู่หนาแน่นในเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง และอำเภอแก่งกระจาน ส่วนกะหร่างจะอาศัยลึกเข้าไปในป่า เช่น หมู่บ้านป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน มีการแต่งกาย ภาษา การนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่กะหร่างที่หมู่บ้านป่าเด็งจะนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปแตสแตนท์ (อรอนงค์ บุญประเสริฐ, ๒๕๕๒)

กะเหรี่ยงในตำบลยางน้ำกลัดเหนือ

ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอหนองหญ้าปล้อง ประกอบด้วย ๕ หมู่บ้าน ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งกระต่าย
หมู่ที่ ๒ บ้านห้วยเกษม
หมู่ที่ ๓ บ้านลิ้นช้าง
หมู่ที่ ๔ บ้านท่าเสลา
หมู่ที่ ๕ บ้านพุน้ำร้อน

กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในตำบลยางน้ำกลัดเหนือเป็นกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “โผล่ว” แปลว่า “กะเหรี่ยง” (พุฒ ไพรเที่ยง, ๒๕๕๑) บ้างก็เล่าต่อกันมาจากปู่ ย่า ตา ยาย ว่าเดิมทีอาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอเขาย้อย และเขตวัดแจ้งเจริญ จังหวัดราชบุรี แล้วถูกรุกไล่จนต้องออกจากพื้นที่จากคนไทย เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงมีนิสัยรักความสงบไม่ชอบการมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน จึงต้องเคลื่อนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ตามป่าเขาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (หนู ตราทอง , ๒๕๕๒) บางส่วนก็เคยอาศัยอยู่ในดินแดนที่เป็นที่ตั้งของอำเภอเขาย้อยในปัจจุบัน (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๑)

ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ในปัจจุบันเป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง เช่นเดียวกับชาวไทยเชื้อสายอื่น ๆ เนื่องจากประชาชนชาวกะเกรี่ยงในตำบลนี้ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานจน สามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาไทย และสื่อสารกันได้ด้วยทั้งภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น จนได้รับสิทธิเป็นพลเมืองไทยอีกกลุ่มหนึ่งเช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ อีกทั้งยังมีบัตรประชาชนได้รับสัญชาติไทย เชื้อสายกะเหรี่ยง และยังได้รับสิทธิเหมือนประชาชนคนไทยทั่วไปอีกเช่นกัน (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๑)

รายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ของกะเหรี่ยงในตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ผู้วิจัยจะขอกล่าวไว้ในบทที่ ๔ ต่อไป

ศึกษาเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับแคน

แคน เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ผู้วิจัยจึงนำความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแคนมานำเสนอเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของแคน

แคนเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองภาคอีสานที่เก่าแก่มีมาแต่โบราณ ยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนว่าใครเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นมา แต่ก็มีประวัติที่เล่าเรื่องหญิงหม้ายผู้คิดประดิษฐ์ทำแคน ที่เป็นนิยายปรัมปราเล่าต่อกันมา (บุญเลิศ จันทร, ๒๕๓๑:๑๒-๑๕) ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

. . . กาลครั้งหนึ่งมีพรานคนหนึ่งได้ไปเที่ยวล่าเนื้อในป่า ได้ยินเสียงนกการวิก (นกการเวก) ร้องดังไพเราะจับใจมาก เมื่อกลับมาบ้านจึงได้เล่าให้แห่ชาวบ้านเพื่อนฝูงฟัง มีหญิงหม้ายคนหนึ่งเกิดความกระหายใคร่อยากจะฟังเสียงนกการเวกตัวนั้น จึงได้ขออนุญาตติดตามนายพรานไปในป่าเพื่อฟังเสียงนกตัวนั้น วันรุ่งขึ้นเมื่อนายพรานพาหญิงหม้ายคนนั้นไปถึงป่าที่เป็นถิ่นของนกการวิก นกเหล่านั้นกำลังส่งเสียงร้องตามปกติวิสัยของมัน นายพรานจึงเตือนให้หญิงหม้ายเงี่ยหูฟังว่า “นกการวิกกำลังร้องเพลงอยู่ สูเจ้าจงฟังเถอะ เสียงมันออนซอนแท้ แม่นบ่อ” หญิงหม้ายฟังแล้วติดอกติดใจในเสียงอันไพเราะของนกนั้นเป็นยิ่งนักถึงกับคลั่งไคล้ไหลหลง รำพึงว่า “ทำจังใดหนอจึงจะได้ฟังเสียงอันไพเราะ ม่วนชื่น จับใจอย่างนี้ตลอดไป ครั้นสิคอยเฝ้าฟังเสียงนกในถิ่นของมัน ก็เป็นแดนดงแสนกันดาร อาหารก็หายากหมากไม้ก็บ่อมี” จึงได้ตัดสินใจแน่วแน่ว่า “เฮาสิต้องคิดทำเครื่องมือบังเกิดเสียง ให้มีเสียงเสนาะ ไพเราะออนซอนจับใจ ดุจดั่งเสียงนกการวิกนี้ให้จงได้”

เมื่อหญิงหม้ายกลับมาถึงบ้าน ก็ได้คิดทำเครื่องดนตรีต่าง ๆ ทั้งดีด สี ตี เป่า ไม่มีเครื่องดนตรีชนิดใดมีเสียงไพเราะวิเวกหวานเหมือนเสียงนกนั่นเลย นางจึงได้ไปตัดไม้ไผ่น้อยชนิดหนึ่งมาประดิษฐ์ดัดแปลงเป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่ง ลองเป่าดูแล้วรู้สึกว่าค่อนข้างไพเราะ จึงได้พยายามดัดแปลงแก้ไขอีกหลายครั้งจนเกิดเสียงที่ไพเราะและรู้สึกพอใจ ครั้งสุดท้ายลองเป่าดูแล้วรู้สึกไพเราะออนซอนดีแท้ จึงคิดที่จะนำไปทูลเกล้าถวายพระเจ้าปเสนทิโกศลให้ทรงทราบ ครั้นเมื่อถึงวันเข้าเฝ้า นางได้เป่าเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นถวายและเมื่อจบเพลงนางก็ได้ทูลถามว่า “เป็นจังได๋ มวนบ่อ ข้าน้อย” พระเจ้าปเสนทิโกศล ตอบว่า “เออ พอฟัง” นางจึงได้เป่าถวายซ้ำๆ อีกหลายครั้ง เมื่อจบเพลงสุดท้าย พระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ทรงตรัสว่า “ที่อนี่ แคนเด่” หญิงหม้ายเจ้าของเครื่องดนตรีจึงทูลถามว่า “เครื่องดนตรีอันนี้ ควรเอิ้นว่าจังได๋ ข้าน้อย” (เครื่องดนตรีนี้ควรจะเรียกว่าอะไรพระเจ้าข้า) พระเจ้า ปเสนทิโกศล ทรงตรัสว่า “สูเอิ้นดนตรีนี้ว่า แคน ตามคำเว้าของเฮาอันท้ายนี้ สืบไปเมื่อหน้าเทอญ” (เจ้าจงเรียกดนตรีนี้ว่า “แคน” ตามคำพูดของเราตอนท้ายนี้ต่อไปภายหน้าเถิด). . .

ด้วยเหตุนี้เครื่องดนตรีที่หญิงหม้ายประดิษฐ์ขึ้นโดยใช้ไม้ไผ่น้อยมาติดกันใช้ปากเป่าจึงได้ชื่อว่า “แคน” มาตราบเท่าทุกวันนี้ จากที่เล่ามานี้เป็นเพียงนิยายปรัมปรา ที่ได้มีการบอกเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งไม่มีหลักฐานใดยืนยันแน่นอน

บางท่านสันนิษฐานว่า คำว่า แคน คงจะเรียกตามเสียงเครื่องดนตรีที่ดังออกมาว่า “แคน แล่นแคน แล่นแคน แล่นแคน” ซึ่งเป็นเสียงที่ดังออกมาจากเครื่องดนตรีชนิดนี้ แต่บางท่านก็มีความเห็นว่า คำว่าแคน คงเรียกตามไม้ที่ใช้ทำเต้าแคน ไม้ที่ใช้ทำเต้าแคนนิยมใช้ไม้ตะเคียน ซึ่งภาษาท้องถิ่นทางภาคอีสาน (ภาษาลาว) เรียกว่า “ไม้แคน” เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ท่านได้เขียนเล่าเรื่องประวัติเครื่องดนตรีไทยว่า

> . . . เมื่อตอนที่ผมอยู่นิวยอร์ค ผมได้พบกับศาสตราจารย์คนหนึ่ง ซึ่งสนใจในการค้นคว้าเรื่องประวัติดนตรีมาก เขาบอกว่าได้พบเครื่องดนตรีชิ้นแรกของโลกแล้ว มีลักษณะเป็นกระบอกไม้ไผ่หลายกระบอก เอามาผูกมัดเรียงกันเข้า ในแต่ละกระบอกมีลิ้นโลหะ ถ้าเป่าลมเข้าไปในกระบอก ให้ลมผ่านลิ้นนี้แล้วจะเกิดเป็นเสียงดนตรีขึ้น เขาว่าได้พบและเชื่อแน่ว่า เครื่องดนตรีชนิดนี้เป็นเครื่องดนตรีโบราณที่สุด แล้วเขาก็พยายามใช้จินตนาการวาดรูปมาหลายรูป ตามที่คาดว่าของจริงจะมีรูปร่างลักษณะอย่างนั้น ผมดูแล้วขำแทบตาย เพราะรูปร่างที่เขาวาดนั้น พิลึกกึกกือมิใช่น้อย บอกเขาไปว่าอย่าเสียเวลาเลย จะให้ดูของจริงๆ เครื่องดนตรีชนิดนี้เขาเรียกว่าแคน ถ้าอยากเห็นก็ไปเมืองไทยเถอะ จะเอาสักกี่ร้อยกี่พันอันก็ยังได้. . .

จากข้อเขียนของศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ผนวกเข้ากับนิยายปรัมปราที่กล่าวมาแล้ว ทำให้มีความเชื่อว่าแคนเป็นเครื่องดนตรีโบราณของไทย ตั้งแต่สมัยอาณาจักรอ้ายลาว ในยุคน่านเจ้า แถบมณฑลยูนาน และยังเชื่อกันว่า แคนเป็นเครื่องดนตรีที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ปี ขึ้นไป และที่ว่าแคนเป็นเครื่องดนตรียุคน่านเจ้า แทจริงแล้วอาจมีมาก่อนหน้าด้วยซ้ำ (บุญเลิศ จันทร, ๒๕๓๑:๑๕)

แคนในประเทศไทย

ภาพที่ ๓๓ กองทหารดุริยางค์ เมืองอุบลราชธานี (วงแคน)
ที่มา: หนังสือประมวลภาพถ่ายเหตุการณ์เมืองอุบลราชธานีในรอบ ๒๐๐ ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระราชพงศวดารกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ ๓ ได้กล่าวถึงเหตุการณ์การปราบเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทร์ ในปี พ.ศ. ๒๓๗๐ ในข้อหาเป็นกบฏ ซึ่งได้กวาดต้อนครอบครัวชาวเวียงจันทร์และชาวเมืองอื่น ๆ ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง เข้ามาในไทยเป็นจำนวนมาก ดังข้อความว่า “ครอบครัวเวียงจันทร์ครั้งนั้น โปรดเกล้าให้อยู่เมืองลพบุรี เมืองสระบุรี เมืองสุพรรณบุรีบ้าง เมืองนครชัยศรีบ้าง พวกเมืองนครพนม พระอินทร์อาสาไปเกลี้ยกล่อมก็เอาไว้ที่เมืองพนัสนิคมกับลาวอาสาปากน้ำ ซึ่งไปตั้งอยู่ก่อน” (ประยุทธ สิทธิพันธ์, ๒๕๑๖: ๔๕๗)

เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวชาวเวียงจันทร์ ชาวบ้านราษฎรฝั่งขวาแม่น้ำโขงได้ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนเป็นเชลยถึง ๒ ครั้ง ๒ คราว ให้อยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางบ้าง ภาคอีสานบ้าง การกวาดต้อนผู้คนมานั้น ก็ได้นำเอาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ดนตรีต่าง ๆ ที่เป็นของพื้นเมืองของชาวบ้านติดตัวตามมาด้วย ด้วยเหตุนี้หมอลำ หมอแคน ที่เป็นศิลปะการร้องการรำของชาวฝั่งขวาแม่น้ำโขงจึงได้ถูกนำติดตัวมาด้วยพร้อมกัน และได้นำมาเผยแพร่ในภาคกลางตั้งนั้นเป็นต้นมา

เมื่อถึงรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อิทธิพลของการละเล่นหมอลำหมอแคนยิ่งทวีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ข้าราชบริพารของพระมหากษัตริย์หลายท่านมีความนิยมในการละเล่นและสนับสนุนเป็นอย่างมาก แม้แต่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชอนุชาได้ทรงโปรดการแสดงหมอลำหมอแคนมาก จนถึงทรงรำและเป่าแคนได้เป็นอย่างดี ดังปรากฏในพระราชพงศวดาร รัชการที่ ๔ หน้า ๓๑๕ มีความตอนหนึ่งได้กล่าวถึงสมเด็จพระปิ่นเกล้าว่า “พระองค์ทรงโปรดแคน ไปเที่ยวทรงตามเมืองพนัสนิคมบ้าง ลาวบ้านลำประทวน เมืองนครชัยศรีบ้าง บ้านศรีทา แขวงเมืองสระบุรีบ้าง พระองค์ฟ้อนและแอ่วได้ชำนิชำนาญ ถ้าไม่ได้เห็นพระองค์ก็สำคัญว่า ลาว” (บุญเลิศ จันทร, ๒๕๓๑: ๑๘-๑๙)

กฤษฎา สุขสำเนียง (๒๕๔๕ อ้างใน สุเนด, ๒๐๐๐: ๒๘๑) เกี่ยวกับเรื่องแคน ว่า แคน เป็นเครื่องดนตรีที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารโบราณของลาวแทบทุกฉบับ ดังที่ สุเนด และหนูไซ ได้รวบรวมไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ลาว (ดึกดำบรรพ์-ปัจจุบัน) มีความว่า

> . . . ดนตรีนี้ในวรรณคดีโบราณลาวแท้ๆ นั้น เรียกว่า เครื่องเสพ ได้แก่ เครื่องดีด, เครื่อง ตี, เครื่องเป่า ชนิดต่างๆ คือ: ฆ้อง กลอง ปี่ แคน และอื่นๆ ดนตรีเครื่องเสพของลาวเรานี้ได้ปรากฏขึ้นเมื่อใดแท้นั้น ก็ยังไม่สามารถตอบได้อย่างชัดเจนแน่แท้ แต่ปรากฏอยู่ในหนังสือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขุนบรม ตำนานโบราณทุกฉบับ เฉพาะฉบับเขียนขึ้นเมื่อ ค.ศ.๑๖๒๗ (จ.ศ.๙๘๙) นั้น ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “แถนแพนเจ้าสีคันทับ ลงมาสอนคนเมืองลุ่มพิจารณาเป็นเครื่องดนตรี (ทำเครื่องดนตรีต่างๆ) คือ: ฆ้อง, ปี่, แคน” ส่วนฉบับเขียนเมื่อ จ.ศ.๑๐๑๘ (ค.ศ.๑๖๕๖) กล่าวว่า “คนทั้งหลายได้ทำ ฆ้อง, กลอง, ปี่, แคน, พิณ พาทย์, ขับฟ้อน . . .

กฤษฎา สุขสำเนียง (๒๕๔๙) ยังอ้างถึง เจริญชัย (๒๕๒๙: ๓๒) ที่กล่าวถึงเรื่องประวัติศาสตร์ของแคนว่า แคนเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดของโลกชนิดหนึ่ง จากหลักฐานทางโบราณคดีของจีนพบว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า ๒,๔๐๐ ปี และแคนยังเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมกันแพร่หลายและกระจายอยู่ในหลายประเทศหลายกลุ่มชนทั้งในหมู่ชาวเขาและชาวบ้าน เช่นในประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินโดนีเซีย เป็นต้น

ส่วนประกอบของแคน

แคนจะมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

๑. ไม้กู่แคน

๒. ไม้เต้าแคน

๓. หลาบโลหะ

๔. ขี้สูด

ไม้กู่แคน

ไม้กู่แคน คือ ไม้สำหรับทำลูกแคน คำว่า “กู่แคน” หมายถึง ช่องหรือโพรงที่บากทำเป็นห้องไว้สำหรับใส่ลิ้นแคน ชาวบ้านเรียกไม้ที่ใช้ทำกู่แคนกันทั่วไปว่า “ไม้เฮี้ย” ภาคกลางเรียกว่า “ไม้ซาง” ไม้เฮี้ยที่จะนำมาทำแคนนั้นจะต้องมีขนาดโตงาม ยาวไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ เมตร และมีความโตวัดโดยรอบประมาณ ๕ เซนติเมตร จึงจะดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม้เต้าแคน

ไม้เต้าแคน มีลักษณะสัณฐานกลม ป่องตรงกลางเป็นกระเปาะ หัวท้ายเป็นทรงสอบและคว้านตรงปากเต้าตรงที่จรดริมฝีปากให้เป็นรูปุ่มเข้าไป ส่วนตอนท้ายปลายเต้าทำเป็นรูทะลุรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเพื่อเสียบลูกแคน และเจาะรูทางด้านยาวเป็นรูวงกลมให้ทะลุถึงรูใหญ่ เพื่อใช้เป็นสำหรับเป่า ไม้เต้าแคน ไม้ที่นิยมใช้ทำเต้าแคน ส่วนใหญ่จะเป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้พยุง ไม้ตะเคียน ไม้หนามแท่ง ที่ทางภาคเหนือเรียกว่า ไม้หนามแต้ง ชาวโคราชเรียกว่า ไม้ตะแบง หรือชาวสุรินทร์เรียกเป็นภาษาเขมรว่า ดอมตร๊าจ (ต้นตร๊าจ) และไม้กระทุ่ม เป็นต้น ส่วนมากนิยมใช้ไม้ประดู่ส่วนที่เป็นราก เพราะเนื้อไม้จะอ่อน เจาะง่าย เว้นแต่ไม้หนามแต้ง และไม้กระทุม เท่านั้นที่นิยมใช้ลำต้น

หลาบโลหะ

หลาบโลหะ เป็นแผ่นโลหะบาง ๆ ใช้สำหรับทำลิ้นแคน ส่วนมากใช้โลหะผสมระหว่างทองแดงกับเงิน เพราะไม่แข็งและไม่อ่อนเกินไป หากใช้แผ่นเงินบริสุทธิ์หรือทองแดงบริสุทธิ์จะทำให้อ่อนหรือแข็งเกินไป สมัยก่อนช่างทำแคนต้องหลอมเอง แต่ปัจจุบันนี้หาซื้อได้ตามท้องตลาดทั่วไป แผ่นโลหะหลาบหนึ่งหรือแผ่นหนึ่งยาวประมาณ ๓ เซนติเมตร กว้างประมาณ ๔ เซนติเมตร หนาเพียง ๑ มิลลิเมตร เท่านั้น

ขี้สูด หรือชันโรง

ขี้สูด หรือชันโรงใช้แทนขี้ผึ้งสำหรับติดเต้าแคนกับลูกแคนให้ติดกัน เพื่อป้องกันไม่ให้ลมที่เป่าออกมาทางเต้า ขี้สูด ภาษาอีสานเรียกว่า “ยาง” หรือขี้ผึ้งชนิดหนึ่งที่เกิดจากแมลงขี้สูด ที่ไปหาน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ หรือจากต้นไม้ ยางไม้ ฯลฯ มาผสมกับน้ำลายของมัน แล้วทำเป็นรังเล็ก ๆ ติดอยู่ตามโพรงไม้

ตัวขี้สูดมีลักษณะคล้ายผึ้งมิ้ม (ผึ้งเล็ก) แต่ไม่มีเหล็กใน มี ๒ ปีก มีขา ๖ ขา ชอบทำรังอยู่ตามโพรงต้นไม้ ต่าง ๆ (บุญเลิศ จันทร,๒๕๓๑ : ๓๐-๓๒) เมื่อได้ขี้สูดมาแล้ว จึงนำส่วนหัวน้ำหวานมาล้างน้ำให้สะอาด ทิ้งไว้ให้สะเด็ดน้ำ นำไปต้มให้ละลายเป็นน้ำใสๆ ผสมด้วยจูดได้ที่ดีแล้วจึงเทลงบนกาบกล้วย เมื่อเย็นตัวก็นำผ้ามาพันมาไว้ ส่วนใหญ่แล้วจะผสมด้วยจูด เพื่อให้ไม่เหนียวมากเกินไป และเป็นการเพิ่มปริมาณอีกด้วย (เสมอ ไชยปัญหา, ๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำแคน

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำแคนที่ช่างจะต้องเตรียมไว้สำหรับทำแคนมีดังนี้

๑. สิ่วเล็ก ใช้สำหรับสับลิ้น ตอก สกัดแผ่นโลหะ จากแผ่นใหญ่ให้เป็นแผ่นเล็ก

๒. สิ่วใหญ่ ใช้สำหรับเจาะเต้าแคน

๓. มีดตอกปลายแหลม เป็นมีดที่มีปลายแหลม มีด้ามยาวไว้สำหรับหนีบจับถนัดมือ ใช้สำหรับขูดหรือตกแต่งลิ้น

๔. ค้อนเล็ก มีลักษณะเหมือนค้อนตอกตะปูทั่วไป แตขนาดเล็กกว่า ใช้ตีแผ่นโลหะที่สกัดออมาจากแผ่นใหญ่

๕. ทั่ง มีลักษณะอย่างเดียวกับทั่งตีเหล็กทั่วไป ขนาดเล็กกว่าใช้รองตีแผ่นโลหะ

๖. กระดูกช้าง ใช้สำหรับรองสับ ตอกหรือสกัดแผ่นโลหะออกเป็นชิ้น ๆ

๗. ไม้แซน (ออกเสียงเป็น แซ่น หรือ แส้น) มีลักษณะแบน ๆ คล้ายไม้ควักปูน ทำด้วยทองเหลือง ใช้สำหรับงัดลิ้นแคนให้กระดกขึ้น และรองลิ้นแคนเพื่อขูดและตกแต่งเสียง

๘. เหล็กซี หล็กซีมี ๒ ขนาด คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ขนาดเล็กใช้สำหรับเจาะรูนับลูกแคนที่อยู่เหนือเต้าแคน และขนาดใหญ่ใช้สำหรับทะลุข้อไม้กู่แคน

๙. ไม้มือลิง ทำด้วยไม้จริง มีรูปแอ่นงอ มีตาไม้ไผ่เป็นขอตรึงติดไว้ ณ จุดข้างหนึ่ง ใช้สำหรับดัดลูกแคน เมื่อลนไฟให้ร้อนแล้วสอดเข้าใต้ขอดัดแต่งให้ตรง

๑๐. ปูนขาว-ปูนแดง เป็นปูนที่ทำด้วยเปลือกหอย ใช้สำหรับทาที่ลิ้นแคน เมื่อนำลิ้นมาเสียบติดกับลูกแคน เพื่อบังคับลมให้ผ่านเฉพาะที่ลิ้นแคน ไม่ให้ผ่านตามรอยที่ประสานระหว่างลิ้นกับร่องลูกแคนได้ขณะเป่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑๑. ไม้ซา ทำมาจากผิวของไม้ซางเหลาให้คมทั้งสองขาง ใช้สำหรับขัดถูลิ้นแคนและใช้คมตกแต่งที่ยังขรุขระอยู่ให้เรียบร้อยสวยงาม (บุญเลิศ จันทร, ๒๕๓๑: ๓๓-๓๔)

วิธีการทำแคน

วิธีการทำแคน มีขั้นตอนและรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ขั้นทำลูกแคน

นำไม้กู่แคนหรือไม้ลำแคน (ส่วนใหญ่นำมาจากฝั่งประเทศลาวซึ่งเป็นเขตติดต่อกับจังหวัดนครพนม: เสมอ ไชยปัญหา) มาใช้เหล็กซีที่เผาไฟให้ร้อนจักจนเหล็กแดง แล้วแทงเข้าไปในปล้องไม้เพื่อทะลุข้อของไม้ลูกแคน จากนั้นใช้ไม้มือลิงดัดให้ตรงหลังจากนำไปรนไฟแล้ว เมื่อเจาะทะลุข้อไม้ ดัดให้ตรง จะเจาะรูแพ รูแพจะอยู่ส่วนตอนบนของเต้าและส่วนตอนล่าง มีวิธีคือส่วนที่เป็นตัวใหญ่จะแบ่งข้างล่าง ๑ ส่วนข้างบน๓ แต่ตัวเล็กข้างล่าง ๑ ส่วน ข้างบน ๒ ส่วน โดยใช้นิ้วมือวางเรียงกัน ๓ นิ้ว ซึ่งจะลดหลั่นไม่ตรงกันในลูกแคนแต่ละลูก เมื่อทำรูแพเสร็จแล้วจึงมาเจาะรูลิ้น เจาะบากเป็นรูปสี่เหลี่ยม ผืนผ้า ให้พอเหมาะกับลิ้นแคนที่จะนำมาติด จะอยู่ระหว่างกลางรูแพทั้งสอง แต่อยู่คนละด้านกัน (รูแพอยู่ด้านใน รูลิ้นอยู่ด้านนอก) รูลิ้นจะต้องเจาะให้ตรงกันทั้งหมด

๒. การทำลิ้น

การทำลิ้น มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑.การตีลิ้น ๒ การสับลิ้น ๓. การผัดลิ้น ลิ้นแคนนั้นทำมาจากทองแดงผสม หรือเงินผสม โดยใช้สิ่วเล็กสกัดหลายโลหะให้เป็นขนาด ๓ มิลลิเมตร ตีให้แบนแล้วจึงสับด้วยวิธีการตอกแผ่นลิ้นลงบนกระดูกช้าง ให้ตรงกลางขึ้นไปในสามด้านขาดและให้เหลือติดชิ้นโลหะอีกด้านหนึ่ง เสร็จแล้วจึงนำไปผัด โดยใช้ไม้เฮี้ยะบาง ๆ ขูดทำให้ลิ้นมีความอ่อนและกระดกหรือสั่นได้

๓. การประกอบลิ้น

การประกอบลิ้นเริ่มจากการใส่ตัวไม้ที่เตรียมไว้ แล้ววัดเสียงโดยใช้หูฟังแบบโบราณและใช้เครื่องเทียบเสียง ทำช่องเสียงไปพร้อมกัน แล้วขูดเสียงการขูดเสียงจะทำที่ลิ้น ถ้าต้องการให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสียงใหญ่จะต้องขูดบริเวณโคนลิ้นแต่ถ้าต้องการให้เสียงเล็กจะขูดบริเวณปลายลิ้นโดยใช้มีดปลายแหลม ด้ามยาวประมาณ ๒ ฟุต โดยทำพร้อมกันทีละคู่เป็นการไล่คู่ต่ำคู่สูงของโน้ตแต่ละตัว แล้วทานำยาที่ลิ้นเพื่อให้แน่นและอยู่ตัวคงที่ (น้ำยาทำมาจากใบพริก เปลือกหอย นำมาฝนใส่หินแล้วจึงนำไปทาที่ลิ้น ทิ้งไว้ ๒-๓ วัน แต่ถ้าเป็นแคนเกรดดีๆ จะทิ้งไว้ ๔-๕ วัน ใบพริกสดยิ่งเผ็ดยิ่งดี ๓ หยดต่อแคน ๑ เต้า: เสมอ ไชยปัญหา)

๔. การทำเต้าแคน

การทำเต้าแคนจะเริ่มจากนำไม้มาตัดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมโดยวัดขนาดให้พอดีกับลูกแคน (เรียงไม้ลูกแคนทั้งหมดให้ได้ขนาด) จากนั้นถากและขูดตกแต่งให้เกลี้ยงเกลา เมื่อถากไม้เรียบร้อยแล้วนำไม้ดังกล่าวมาทำให้เป็นรูปป่องตรงกลางมีสัณฐานคล้ายรูปตะโพน ทำปลายเต้าให้เป็นยอดมีเม็ด แล้วเจาะเต้าแคนตรงกลางเต้าให้ทะลุเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความกว้างความยาวขึ้นอยู่กับขนาดของลูกแคน ด้านหน้ากว้างกว่าแล้วค่อย ๆ แคบลงทางด้านหลัง ตามขนาดของลูกแคนจากใหญ่ไปหาเล็ก เพื่อสอดลูกแคนเข้าไปได้ เมื่อเจาะรูกลางเต้าสำหรับลูกแคนแล้ว ก็เจาะรูทางหัวเต้าเป็นรูปวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ เซนติเมตร ให้ทะลุถึงรูใหญ่ที่เจาะไว้ คว้านปากเต้าที่เจาะรูสำหรับใช้เป่าให้เป็นรอยบุ๋มเพื่อให้เหมาะสำหรับวางปากเป่า

๕. การประกอบแคน

เมื่อทำลูกแคนและเต้าแคนเสร็จ จึงนำลูกแคนมาสอดเข้ากับเต้าแคนโดยวางเต้าแคนในลักษณะคว่ำรูเป่าลงแล้วสอดไม้ลูกแคนเข้าไป เรียงลำดับจากใหญ่ไปหาเล็กจนครบทุกอัน ตรงกลางระหว่างเต้าแคนจะคั่นด้วยไม้ไผ่ขนาดพอดีกับเต้าแคน เพื่อคั่นกลางระหว่างลูกแคนทั้งสองข้างไม่ให้ติดกัน มัดลูกแคนด้วยไม้ค่า มีลักษณะคล้ายหวาย จากท้าย กลางและปลาย ใช้ขี้สูดอัดติดให้แน่นไม่ให้เกิดช่องลมที่ไม้ลูกแคนให้ทั่ว วัดขนาดเพื่อเจาะรูเป่า โดยใช้นิ้วมือวางเรียงกัน ๓ นิ้วจากเต้าแคนขึ้นไป ทำเครื่องหมายไว้เพื่อเจาะรูเป่าซึ่งเจาะด้วยการเหล็กซีขนาดเล็กรนไฟร้อนจนเหล็กแดง กดลงไปที่ลูกแคนแต่ละอันจนครบ จากนั้นทดลองเป่าเพื่อตรวจเช็คเสียง เป็นอันเสร็จขั้นตอนการทำแคน (เสมอ ไชยปัญหา, ๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชนิดและขนาดของแคน

ชนิดของแคนแบ่งออกเป็น ๔ ชนิด ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ถัดไป

๑. แคน ๖

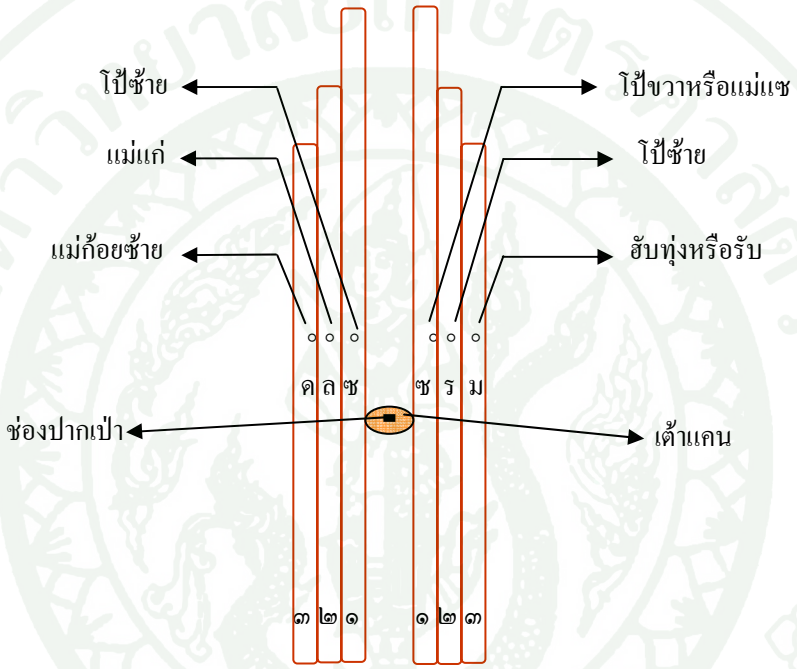

ภาพที่ ๓๔ ภาพลายเส้นแคน ๖ และชื่อนิ้วบังคับเสียง
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๕๕๒)

แคน ๖ หมายถึง แคนที่มีจำนวนลูกแคนหรือไม้กู่แคนจำนวน ๓ คู่ หรือ ๖ ลำ มีไม้ลูกแคนอยู่ด้านซ้าย ๓ ลำ และด้านขวา ๓ ลำ แคนชนิดนี้บางครั้งเรียกแคน ๓ เป็นแคนสำหรับเด็กเป่าเล่นและเป่าได้เฉพาะเพลงง่าย ๆ ที่มีเสียงไม่มากนัก และมีชื่อของลูกแคน๖ ดังนี้

คู่ที่๑ ลูกที่๑ ด้านซ้ายมือ เรียกว่า “โป้ซ้าย” ด้านขวามือ เรียกว่า “โป้ขวา” หรือ “แม่แซ”

คู่ที่๒ ลูกที่๒ ด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่แก่” ด้านขวามือ เรียกว่า “สะแนน”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คู่ที่๓ ลูกที่๓ ด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยซ้าย” ด้านขวามือ เรียกว่า “ฮับทุ่ง” หรือ“รับทุ่ง”

๒. แคน ๗

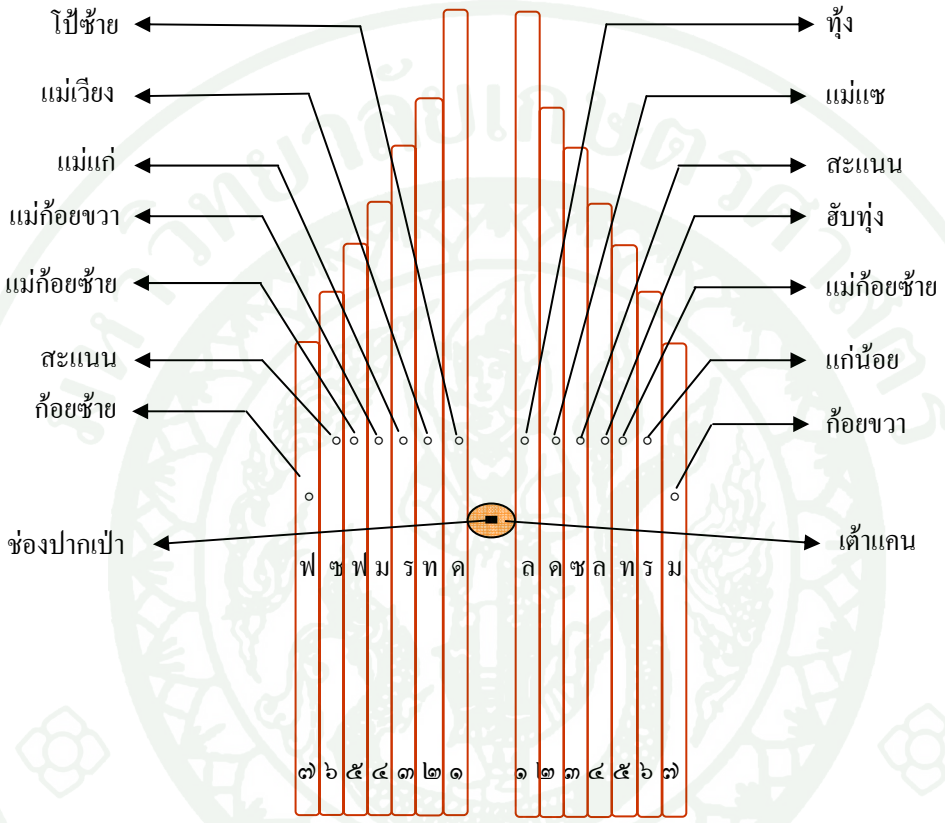

ภาพที่ ๓๕ ภาพลายเส้นแคน ๗ และชื่อรูบังคับเสียง
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๕๕๒)

แคน ๗ หมายถึง แคนที่มีจำนวนลูกแคนหรือไม้กู่แคนจำนวน ๗ คู่ หรือ ๑๔ ลำ จะมีไม้ลูกแคนอยู่ด้านซ้าย ๗ ลำ และด้านขวา ๗ ลำ และมีชื่อของลูกแคน ๗ ดังนี้

คู่ที่ ๑ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “โป้ซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ทุ้ง”

คู่ที่ ๒ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่เวียง” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “แม่แซ”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คู่ที่ ๓ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่แก่” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “สะแนน”

คู่ที่ ๔ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยขวา” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ฮับทุ่ง”

คู่ที่ ๕ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ลูกเวียง”

คู่ที่ ๖ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “สะแนน” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “แก่น้อย”

คู่ที่ ๗ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “ก้อยซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ก้อยขวา”

๓. แคน ๘

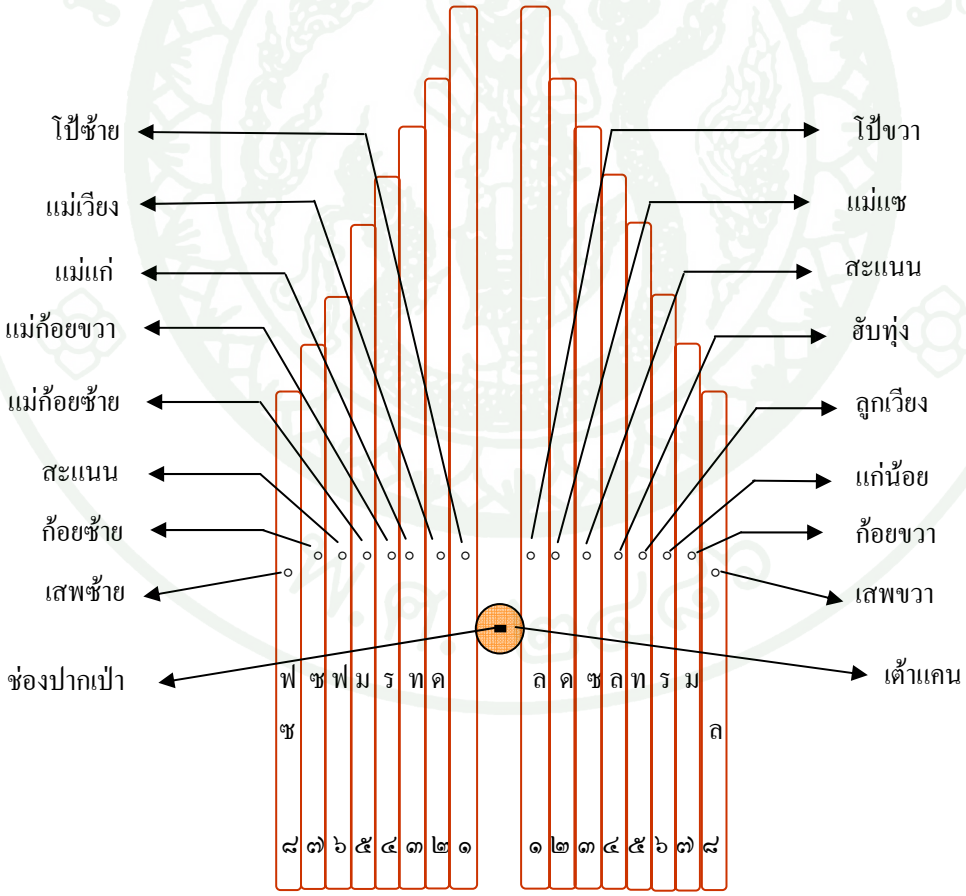

ภาพที่ ๓๖ ภาพลายเส้นแคน๘ และชื่อนิ้วบังคับเสียง

ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แคน ๘ หมายถึง แคนที่มีจำนวนลูกแคนหรือไม้กู่แคนจำนวน ๘ คู่ หรือ ๑๖ ลำ จะมีไม้ลูกแคนอยู่ด้านซ้าย ๘ ลำ และด้านขวา ๘ ลำ เป็นแคนเดี่ยวเป่าประสานเสียงคลอไปกับเสียงร้อง เรียกว่า “ลำ” เท่านั้น และมีชื่อของลูกแคนแปด ดังนี้

คู่ที่ ๑ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “โป้ซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “โป้ขวา”

คู่ที่ ๒ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่เวียง” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “แม่แซ”

คู่ที่ ๓ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่แก่” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “สะแนน”

คู่ที่ ๔ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยขวา” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ฮับทุ่ง”

คู่ที่ ๕ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ลูกเวียง”

คู่ที่ ๖ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “สะแนน” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “แก่น้อย”

คู่ที่ ๗ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “ก้อยซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ก้อยขวา”

คู่ที่ ๘ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “เสพซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “เสพขวา”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๔. แคน ๙

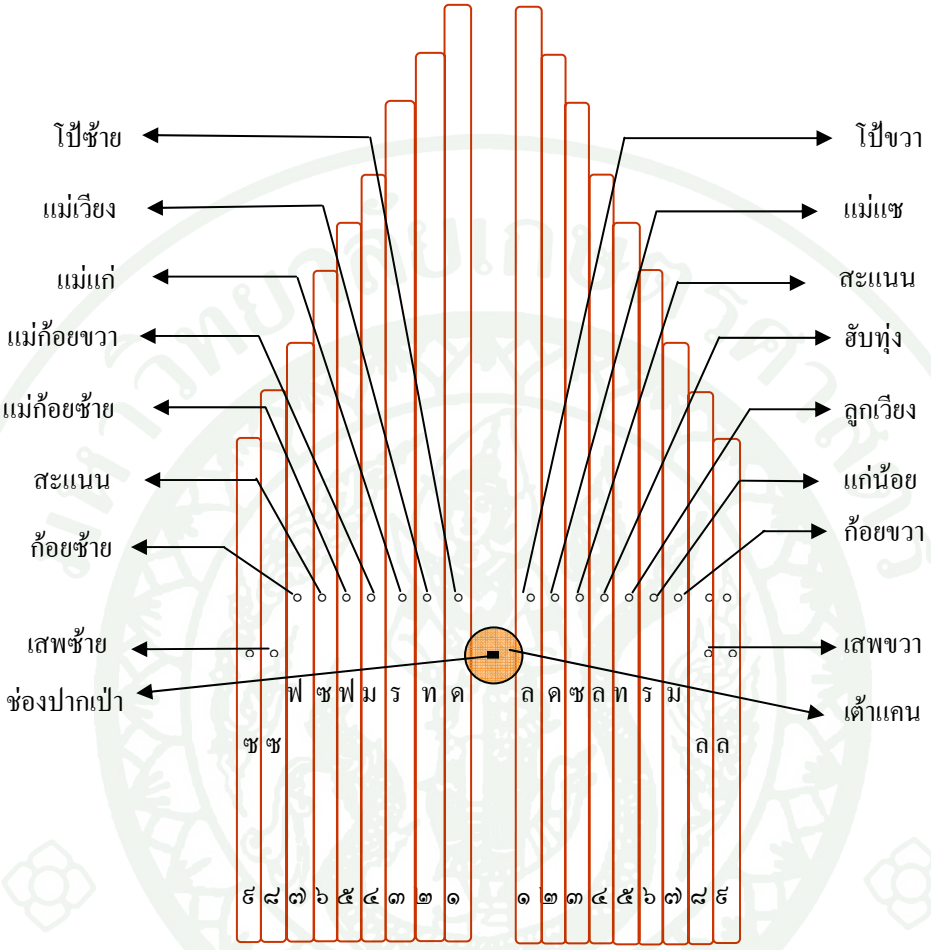

ภาพที่ ๓๗ ภาพลายเส้นแคน๙ และชื่อนิ้วบังคับเสียง
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๕๕๒)

แคน ๙ หมายถึง แคนที่มีขนาดใหญ่ที่สุด และมีน้ำหนักมาก ใช้งานเหมือนกับแคนแปด เสียงจะใหญ่และทุ้มต่ำ จำนวนลูกแคนหรือไม้กู่แคนจำนวน ๙ คู่ หรือ ๑๘ ลำ จะมีไม้ลูกแคนอยู่ด้านซ้าย ๙ ลำ และด้านขวา ๙ ลำ และมีชื่อของลูกแคน๙ ดังนี้

คู่ที่ ๑ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “โป้ซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “โป้ขวา”

คู่ที่ ๒ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่เวียง” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “แม่แซ”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คู่ที่ ๓ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่แก่” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “สะแนน”

คู่ที่ ๔ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยขวา” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ฮับทุ่ง”

คู่ที่ ๕ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “แม่ก้อยซ้าย” ด้านขวามือ เรียกว่า “ลูกเวียง”

คู่ที่ ๖ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “สะแนน” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “แก่น้อย”

คู่ที่ ๗ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “ก้อยซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “ก้อยขวา”

คู่ที่ ๘ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “เสพซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “เสพขวา”

คู่ที่ ๙ ลูกด้านซ้ายมือ เรียกว่า “เสพซ้าย” ลูกด้านขวามือ เรียกว่า “เสพขวา”

แคนแต่ละประเภทมีขนาดแตกต่างกันไปอีก เช่น ขนาดเล็ก ขานดกลาง ขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้มีความหลากหลายในลักษณะของเสียงแคนด้วยเช่นกัน

วิธีการเป่าแคนและลายแคน

การทำให้แคนเกิดเสียงนั้นสามารถทำได้ทั้งการเป่าลมเข้าไปและการดูดลมเข้าปาก เมื่อลมผ่านเข้าไปในเต้าแคนที่มีไม้กู่แคนที่ประกอบไปด้วยลิ้นอยู่ภายใน และเมื่อใช้นิ้วกดปิดและเปิดรูนับก็จะทำให้แคนนั้นเกิดเสียงตามที่ต้องการได้ นิ้วทั้งสองข้างของผู้เป่าแคนนั้นจะทำหน้าที่ย้ายไปย้ายมา เพื่อทำให้เกิดเสียงที่ต้องการ นิ้วมือหนึ่งนิ้วของทั้งสองมือจะทำหน้าที่ปิดรูนับสองรูด้วยกันเสมอยกเว้นนิ้วโป้ง

เพลงที่ผู้เป่าแคนใช้เป่าประกอบการแสดงหมอลำ ภาษาพื้นเมืองอีสานเรียกว่า “ลาย” หมายถึงทำนองเพลงพื้นเมืองของชาวอีสาน ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ละลายจะมีทำนองเสียงสลับซับซ้อนมาก เช่น ลายเต้ยโขง ลายเต้ยพม่า ลายสุดสะแนน ลายล่องน้อย ลายล่องใหญ่ ลายแมลงภู่ตอมดอกไม้ เป็นต้น (บุญเลิศ จันทร, ๒๕๓๑: ๓๐-๓๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicological Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และจัดทำรายงานวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณลักษณ์ (Ethnography) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกตามลำดับดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการ

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เฉพาะในหมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีเหตุผลดังนี้

๑. หมู่บ้านห้วยเกษม เป็นหมู่บ้านที่ผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการเล่นดนตรี การขับร้องเพลงอาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม และยังเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการศึกษาวิจัยมาก่อน

๒. ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเล่นดนตรี การขับร้องเพลง เป็นผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ ซึ่งอาจจะทำให้วัฒนธรรมทางดนตรีของกะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้สูญไปในอนาคตอันสั้นนี้ได้

๓. ผู้วิจัยมีความประทับใจคุณลักษณะทางดนตรี บทเพลง และตัวบุคคลเป็นอย่างยิ่ง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มบุคคลเป้าหมายสำคัญและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้นำของชุมชนในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยดังต่อไปนี้

๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบล

๑.๒ กำนัน

๑.๓ ผู้นำทางจิตวิญญาณ เจ้าอาวาสวัดยางน้ำกลัดเหนือ

๑.๔ เจ้าหน้าที่ทางราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน

๑.๕ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษากะเหรี่ยง

๒. นักดนตรีและช่างทำเครื่องดนตรี

บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลทางด้านดนตรี การสร้างเครื่องดนตรี บทเพลง วิธีการบรรเลง ทำนองเพลง ความหมายของบทเพลง โอกาสที่ใช้ ตลอดจนความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๒.๑ นายหนู ตระทอง นักดนตรี

๒.๒ นายเสมอ ไชยปัญหา ช่างทำแคน

๓. นักร้อง

บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลทางด้านประเภทของ บทเพลง วิธีการร้องเพลง ทำนองเพลง ความหมายของบทเพลง โอกาสที่ใช้ ตลอดจนความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๓.๑ นางวันเสาร์ บุญชูเชิด นักร้อง

๓.๒ นางดีเย็น พวงไม้ นักร้อง

๓.๓ นางทิ เอ่ยเสิบ นักร้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓.๔ นายพุฒ ไพรเที่ยง นักร้อง

๓.๕ นายบุญเทียน กิฬาหน นักร้อง

๓.๖ นายร้อง เสน่ติบัง นักร้อง

๔. กลุ่มชาวบ้าน

บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เกิดและเติบโต ตลอดจนเป็นผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของตนเองประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๔.๑ นายชม จัดพล ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

๔.๒ นางเอื้อมเดือน จัดพล ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

๔.๓ นายเต็ง เอ่ยเสิบ ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

๔.๔ นางแดง เอ่ยเสิบ ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

๔.๕ นายสิทธิพล บุญชูเชิด ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

๔.๖ นายชัยชนะ เสน่ติบัง ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

ขั้นดำเนินการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และด้านการทำงานภาคสนาม (Field Work) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากสถาบัน องค์กรต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน ได้แก่ เอกสารจากตำราวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สารคดี โดยแยกเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วน คือ ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปและข้อมูลด้านวัฒนธรรมทางดนตรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อมูลด้านสภาพทั่วไป ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบุรี ประวัติความเป็นมาและการเรียกชื่อตนเอง ประวัติความเป็นมาของตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ประวัติของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ สภาพภูมิศาสตร์ ประชากร ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ ลักษณะบ้านเรือน ศาสนาและความเชื่อ ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน การประกอบอาชีพ การศึกษา การสาธารณสุข การสาธารณูปโภค เป็นต้น

ข้อมูลด้านวัฒนธรรมทางดนตรี ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของดนตรี นักดนตรี ลักษณะของเครื่องดนตรี ระบบเสียง วิธีการบรรเลง บทเพลง ความหมายของบทเพลง โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง ความสัมพันธ์ของดนตรีกับสังคม การถ่ายโยงทางวัฒนธรรมทางด้านดนตรี เป็นต้น

การทำงานภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านการทำงานภาคสนาม มีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

๑. การสังเกต (Observation) แบ่งออกเป็น ๒ วิธี ดังนี้

๑.๑ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การจดบันทึกข้อมูล บันทึกภาพ บันทึกเสียง เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย

๑.๒ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) โดยการสังเกตในฐานะผู้สังเกตการณ์ (Complete Observation) เพื่อศึกษาเรื่องราวบางเรื่อง บางเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้โดยตรง

๒. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับดนตรี ตลอดจนองค์ความรู้ในด้านอื่น ๆ ของสังคม ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลดังต่อไปนี้

๑. ผู้นำทางจิตวิญญาณ	เจ้าอาวาสวัดยางน้ำกลัดเหนือ
๒. นายไพศาล ช่อผกา	ปลัดอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. นายโจ จัดพล	กำนันหมู่บ้านห้วยเกษม
๔. นายสมบูรณ์ เอ่ยเสิบ	องค์การบริหารส่วนตำบล
๕. นางสาวอรอนงค์ บุญประเสริฐ	นักวิชาการวัฒนธรรม๖ ชำนาญการ
๖. นายหนู ตระทอง	นักดนตรี
๗. นายเสมอ ไชยปัญหา	ช่างทำแคน
๘. นายพุฒ ไพรเที่ยง	นักร้อง
๙. นายบุญเทียน กิพาหน	นักร้อง
๑๐. นางดีเย็น พวงไม้	นักร้อง
๑๑. นางวันเสาร์ บุญชูเชิด	นักร้อง
๑๒. นางทิ เอ่ยเสิบ	นักร้อง
๑๓. นายร้อง เสน่ติบัง	นักร้อง
๑๔. นายชม จัดพล	ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒
๑๕. นางเอื้อมเดือน จัดพล	ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒
๑๖. นายเต็ง เอ่ยเสิบ	ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒
๑๗. นางแดง เอ่ยเสิบ	ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒
๑๘. นายสิทธิพล บุญชูเชิด	ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒
๑๙. นายชัยชนะ เสน่ติบัง	ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒๐. เด็กชายคมฤทธิ์ สริลา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ

๒๑. นางกุหลาบ เที่ยวไพร ชาวบ้านห้วยเกษม หมู่ที่ ๒

๒๒. นายสายัน สลักทองตรง ชาวบ้านอำเภอบ้านลาด

การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เป็นการตั้งคำถาม หรือเป็นการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ลักษณะของคำถามต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวกับดนตรี บทเพลง การแสดงหรือพิธีกรรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า และขออนุญาตบันทึกภาพ บันทึกเสียง ดังนี้

๑.๑ ประวัติความเป็นมาของสถานที่ที่ศึกษา

๑.๒ วิถีการดำเนินชีวิต

๑.๓ นักร้อง นักดนตรีและช่างทำเครื่องดนตรี

๑.๔ บทเพลง ประเภทของบทเพลงและความหมายของบทเพลง

๑.๕ วิธีการขับร้องและวิธีการบรรเลง

๑.๖ โอกาสในการขับร้องและบรรเลง

๑.๗ คุณลักษณะของบทเพลง เครื่องดนตรีและวิธีการสร้างเครื่องดนตรี

๑.๘ บทบาทของดนตรีในสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑.๔ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านบทเพลงและดนตรี

๒. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยไม่มีการเตรียมคำถามสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ใช้สัมภาษณ์เรื่องที่เกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของชุมชน วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในชุมชน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

หลังจากที่ผู้วิจัยเข้าสำรวจพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเพลงร้องของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ถึง เวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา พบว่าคุณลักษณะทางดนตรีของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มนี้มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง จึงได้เริ่มดำเนินการในขั้นตอนต่อไปตามลำดับ ดังนี้

๑. ติดต่อ แนะนำตัวเอง เพื่อขออนุญาตเข้าพื้นที่ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน หรือผู้อาวุโสที่เป็นที่ยอมรับกันในชุมชน

๒. จัดทำแบบสัมภาษณ์

๓. เข้าไปในพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นการแนะนำตัวเอง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน อีกทั้งเพื่อหาผู้ให้ข้อมูลหลักในด้านต่าง ๆ

๔. นัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลหลักในด้านต่าง ๆ เป็นลำดับทีละเรื่อง เพื่อทำการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูล บันทึกเสียง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

๑. เครื่องบันทึกเสียงผู้วิจัยใช้เครื่องอัดเสียง ๒ ชนิด คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑.๑ เครื่องเล่นและบันทึกเสียง MD ยี่ห้อSony รุ่น MZ- R๙๐๙ พร้อมแผ่น Mini Disc ยี่ห้อ Sony

๑.๒ เครื่องเล่น MP ๔ Player ยี่ห้อ Sumsung

๒. ภาพนิ่ง ใช้กล้องระบบ Digital ยี่ห้อ FUJIFILM FinePix ๔.๐ MEGA PIXELS รุ่น S ๕๐๐

๓. ภาพเคลื่อนไหว ใช้กล้องถ่ายภาพวีดิทัศน์ระบบ Digital Handycam Mini DV ยี่ห้อSony รุ่น DCRHC ๒๖

๔. เทปบันทึกภาพ ใช้แบบ Mini DV ยี่ห้อ Sony

๕. คอมพิวเตอร์ชนิดพกพา (Notebook) ยี่ห้อ Acer รุ่น TravelMade ๓๒๘๐

๖. สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ ยางลบ ตลับเมตร เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและประมวลข้อมูลต่าง ๆ แล้ว จึงนำเอาข้อมูลทั้งหลายมาวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์ของดุริยางควิทยา (Musicology) มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) สังคมวิทยา (Sociology) และมานุษยวิทยา (Anthopology) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลด้านวิถีการดำนินชีวิต สภาพสังคมและวัฒนธรรม ในเชิงสังคมวิทยา (Sociology) & มานุษยวิทยา (Anthopology)

๒. วิเคราะห์ดนตรีโดยทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดนตรี วิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรี เช่น แนวทำนอง (Melody) ลีลาจังหวะ (Rhythm) สุ้มเสียง (Tone Color) กลุ่มเสียงที่ใช้ (Mode) รูปแบบ (Form) ผิวพรรณทางดนตรี(Texture) ความเร็ว (Tempo) การประสานเสียง (Harmony) ความดังเบา (Dynamic)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การนำเสนอผลงานการวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลได้ครบถ้วน จึงนำข้อมูลต่างๆ มาเรียบเรียงเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยด้วย ๒ รูปแบบ คือ ๑. นำเสนอเป็นเอกสารวิทยานิพนธ์ ๒. นำเสนอเป็น Multi Media ที่แสดงด้วยภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวประกอบเสียง โดยการนำเอาโปรแกรมต่าง ๆ ที่กหนดมาใช้ในการจัดทำผลงานวิจัย ดังนี้

๑. โปรแกรม Microsoft Word ๒๐๐๓ เพื่อใช้ในการพิมพ์เอกสารวิทยานิพนธ์

๒. โปรแกรม Program Microsoft Power Point ๒๐๐๓ เพื่อใช้ในการนำเสนอผลงานวิจัย

๓. โปรแกรม Program Sibelius ๔.๐ เพื่อใช้ในการบันทึกโน้ตเพลงและคำร้องใต้โน้ตเพลง

๔. โปรแกรม Program Adobe Audition ๑.๕ เพื่อใช้ในการตัดต่อเสียง

๕. โปรแกรม FormatFactory ๒.๕๐ เพื่อใช้ในการแปลงสัญญาณภาพและเสียง

๖. โปรแกรม Program Ulead ๑๑ เพื่อใช้ในการตัดต่อภาพนิ่งและเคลื่อนไหว

๗. โปรแกรม Program Adobe Photo Shop CS เพื่อใช้ในการแก้ไขตกแต่งภาพนิ่ง

๘. โปรแกรมเขียน CD (Program Nero,Easy CD) เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูลลงใน CD.R

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ ๔

วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

การศึกษาวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัย จัดลำดับข้อมูลด้านต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ลักษณะทั่วไปของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

๔.๒ การบริหารจัดการของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

๔.๓ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม

ลักษณะทั่วไปของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

การศึกษาข้อมูลลักษณะทั่วไปของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น ๒ ประเด็น คือ

๔.๑.๑ ลักษณะทางกายภาพของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

๔.๑.๒ การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

ลักษณะทางกายภาพของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยเกษม มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับชาวกะเหรี่ยงและชาวไทยพื้นราบทั่วไป มีความสูงขนาดปานกลาง ทั้งชายและหญิงโดยเฉลี่ยจะสูงไม่เกิน ๑๕๐-๑๖๐ เซนติเมตร เหตุที่มีรูปร่างเล็กเนื่องจากในอดีตต้องทำงานหนัก และต้องผจญกับไข้ป่าอยู่เสมอ อีกทั้งด้านอาหารการกินที่ไม่ครบถ้วนตามหลักโภชนาการ จึงทำให้ร่างกายแคระแกรน มีฟันสีดำอันเนื่องมาจากการกินหมากเป็นประจำ ปัจจุบันนี้ยังพบเห็นอยู่ในชาย และหญิงผู้สูงอายุ ผู้วิจัยขอแสดงลักษณะทางกายภาพของชาวกะเหรี่ยงวัยเด็ก หญิงสาว และผู้ชาย ดังภาพหน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๓๘ กะเหรี่ยงในวัยเด็ก
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๓๙ ลักษณะใบหน้าของผู้หญิงกะเหรี่ยง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

ภาพที่ ๔๐ ลักษณะของผู้ชายกะเหรี่ยง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลักษณะสีผิวของกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษม มีผิวตั้งแต่สีเหลืองไปจนถึงสีน้ำตาลคล้ำ หน้าแบน มีโหนกแก้ม ตาตี่เล็กน้อย จมูกแบนกว้าง ไม่มีสัน ผมสีดำ เหยียดตรง และค่อนข้างหยาบ บางคนหยักเป็นคลื่น นิยมเจาะรูที่ใบหูทั้งสองข้างเพื่อใสเครื่องประดับทั้งชายและหญิงแต่ปัจจุบัน ชาวกะเหรี่ยงรุ่นหลัง ไม่นิยมเจาะหูเหมือนแต่ก่อน ชาวกะเหรี่ยงทั้งชายและหญิงที่อยู่ในวัยกลางคน ส่วนใหญ่มีฟันดำ ปากแดง เพราะว่ากินหมาก ซึ่งยังพบเห็นอยู่ทั่วไปในหมู่บ้าน

หญิงและชาย ชาวกะเหรี่ยงวัยทำงานจนถึงวัยชรา จะมีร่องรอยของการตรากตรำทำงานหนัก บนใบหน้าอย่างชัดเจน ผิวหน้าหยาบกร้าน มีริ้วรอยมากมายที่เกิดจากการไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ เนื่องจาก ทำงานที่ต้องอยู่กับธรรมชาติตลอดเวลา หลังโค้งงอเพราะต้องแบกรับน้ำหนักในการทำงานเช่นกัน

กะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม มีลักษณะนิสัยใจคอดี โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจ จริงใจ ชอบการพูดคุยเป็นกันเอง เป็นมิตรกับคนทั่วไป รักในความสงบและธรรมชาติ มีความสามัคคี มีความเป็นอยู่เรียบง่าย แบบสบาย ๆ ไม่ยุ่งยาก รักในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง

การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม

การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษมในอดีตส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยตามพื้นราบและที่ราบเชิงเขาในหุบเขาหรือระหว่างหุบเขา อยู่รวมกันเป็นชุมชน บางชุมชนปลูกสร้างบ้านเรือนมีรั้วติดกัน บางชุมชนกระจัดกระจายแต่ไม่ห่างไกลกันมากนัก เพื่อความสะดวกในการไปมาหาสู่กัน การสร้างที่อยู่อาศัยนั้นมีหลายรูปแบบผสมผสานกัน จากการสำรวจโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการได้เข้าพักอาศัยอยู่จริงของผู้วิจัยในระยะ เวลาที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งสามารถอธิบายถึงลักษณะการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยได้ดังนี้

บ้านกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม จะสร้างอยู่ทั้งบนพื้นที่ราบเนินเขาและ บนเนินเขา วิธีการปลูกสร้างด้วยความเรียบง่าย โดยใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ จากธรรมชาติใกล้ตัว เริ่มจากเสาบ้านใช้ด้วยไม้นำมาปลอกเปลือกออกตั้งตรงเป็นแนวแถวละ ๓ เสา มีใต้ถุนสูงยกระดับจากพื้นดินประมาณ ๑-๒ เมตร ปูพื้นและข้างฝาบ้านด้วยฟากไม้ไผ่ และใช้ ไม้ไผ่ทำเป็นระแนงขนาบอีกที มุงหลังคาด้วยหญ้าคาหรือใบกระพ้อ ทำระเบียงด้านหลังบ้านไว้สำหรับวางหรือแขวนข้าวของเครื่องของใช้

ภายในบ้านเป็นพื้นที่บริเวณโล่ง แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ห้องนอนกับห้องครัว บริเวณห้องครัวจะถูกลดระดับลงให้ต่ำกว่าห้องนอน โดยทั่วไปพื้นที่บริเวณห้องนอนจะมีขนาดกว้างกว่าห้องครัว ภายในห้องนอนจะไม่มีการแบ่งหรือกั้นห้องแต่ย่างใด เป็นห้อง โล่ง ๆ แต่บางหลังที่มีลูก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สาว จะนำเอาฟากไม้ไผ่มากั้นทำเป็นห้องไว้เท่านั้น บันไดทำด้วยไม้เนื้อแข็ง จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสูงของบ้านแต่และหลัง (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๒)

บางหลังคาเรือนมีเครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น ครบครัน บางหลังคาเรือนไม่มี ส่วนอุปกรณ์ภาชนะ เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ในครัวเรือน จะวางหรือแขวนไว้อย่างเรียบง่ายเพื่อความสะดวกในการใช้ บริเวณรอบ ๆ บ้านมีมุมหนึ่งเป็นเรือนเล็ก ๆ สำหรับไว้เป็นคอกสัตว์ เช่น ไก่ หรือคอกหมู เป็นต้น ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๔๑ บ้านกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ภาพที่ ๔๒ พื้นที่ใช้สอยในส่วนต่าง ๆ ของบ้าน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๔๓ ลักษณะของคอกสัตว์
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

นอกจากบ้านแบบดั้งเดิมที่กล่าวมาแล้ว ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ยังปลูกสร้างที่อยู่อาศัยในลักษณะการผสมผสานด้วยการสร้างบ้านแบบของดั้งเดิมประยุกต์เข้ากับรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น เหมือนกับบ้านของคนไทยที่อาศัยอยู่ในชนบททั่วไป ตัวบ้านยังมีรูปแบบคงความเป็นเอกลักษณ์ของกะเหรี่ยง แต่หลังคาจะเปลี่ยนจากหญ้าคาเป็นสังกะสีหรือกระเบื้องแทน ชายคาบ้านยังคงใช้เป็นที่แขวนและตากเสื้อผ้าเช่นเดิม ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๔๔ บ้านกะเหรี่ยงแบบผสม
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๔๕ การใช้ประโยชน์ของพื้นที่โดยรอบ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

ที่อยู่อาศัยอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้วิจัยได้สำรวจพบ คือ ที่อยู่อาศัยแบบสมัยใหม่ซึ่งเหมือนกับที่อยู่อาศัยของคนที่อาศัยอยู่ในเมือง แต่ทุกอย่างเปลี่ยนไปจากที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง โดยปลูกสร้างด้วยวัสดุที่ไม่ใช่จากธรรมชาติตามวิถีดั้งเดิม ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๔๖ บ้านกะเหรี่ยงแบบสมัยนิยม
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

จากการศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยเกษม สรุปได้ว่า ชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยเกษม มีการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยที่มีทั้งแบบดั้งเดิม แบบผสม และแบบที่เป็นสมัยนิยมอยู่ภายในชุมชนชนเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การบริหารจัดการ

การเมืองการปกครอง

หมู่บ้านห้วยเกษม ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง มีนายโจ จัดพล เป็นกำนัน ภายในหมู่บ้านจะมีหน่วยอาสาคอยดูแลความสงบเรียบร้อยร่วมกับกำลังของเข้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีงานต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน

การจัดการศึกษา

หมู่บ้านห้วยเกษมแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ การศึกษาสำหรับเด็กก่อนอนุบาล การจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ และศูนย์การเรียนชุมชน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยก่อนอนุบาลใช้อาคารสถานที่ทำการใกล้ ๆ กับวัดยางน้ำกลัดเหนือ ติดกับสถานีอานามัยเป็นศูนย์การเรียนชุมชน ยางน้ำกลัดเหนือ นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาในระบบ โดยจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๒ บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาที่ ๑ ถึงระดับประถมศึกษาที ๖ นักเรียนทั้งหมดจำนวน ๑๐๖ คน และครูทั้งหมด ๘ คน แบ่งเป็นครูชาย ๒ คน ครูผู้หญิง ๖ คน ภายใต้การบริหารงานของนายสมกิจ บุญโพธิ์ ครูใหญ่โรงเรียนยางน้ำกลัดเหนือ

นอกจากนี้ยังมีการจักการศึกษานอกระบบ ด้วยการจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ โดยใช้สถานที่ทำการศูนย์การเรียนชุมชน จัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และอาทิตย์ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๔๗ โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๔๘ ศูนย์การเรียนชุมชนยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑)

การสาธารณสุข

สถานีอนามัยยางน้ำกลัดเหนือตั้งอยู่ใกล้กับอาคารศูนย์การเรียนชุมชน และวัดยางยางน้ำกลัดเหนือ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๔๙ สถานีอนามัยยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๔สิงหาคม ๒๕๕๑)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสาธารณูปโภค

การจัดระบบด้านการสาธารณูปโภคภายในหมู่บ้านห้วยเกษม มีไฟฟ้าเข้าถึงเกือบทุกครัวเรือน บางหลังคาเรือนใช้พลังงานทดแทน มีอุปกรณ์โซล่าเซลล์ ติดตั้งเกือบทุกหลังคาเรือนเพื่อเก็บพลังงานแสงอาทิตย์ไว้ใช้สลับกับไฟฟ้า การประปาดิบ ที่ต่อท่อดึงน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำห้วยปลาดุก มีที่ทำการไปรษณีย์ ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์รวมชุมชน และมีศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สูง ๓ เมตร สำรับใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๕๐ ระบบไฟฟ้า
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒)

ภาพที่ ๕๑ ระบบพลังงานแสงอาทิตย์
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๕๒ ระบบการประปา
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ภาพที่ ๕๓ ที่ทำการไปรษณีย์ยางน้ำกลัดเหนือ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๕๔ ศาลาอเนกประสงค์
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต

การแต่งกาย

การแต่งกายในวิถีชีวิตประจำวันของกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษมปัจจุบันเหมือนกับชายไทยทั่ว ๆ ไป ที่สวมใส่เสื้อผ้าจากการซื้อในตลาดทั่วไป เนื่องจากความเจริญจากภายนอกเข้าถึงในหมู่บ้านเกือบทุกพื้นที่ และการผลิตเสื้อผ้าแบบดั้งเดิม ต้องอาศัยการทอขึ้นด้วยตัวเอง ที่ต้องใช้เวลานาน ๑- ๒ เดือน ทำให้ผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบันที่ต้องมีส่วนช่วยครอบรัวทำงานต่าง ๆ ต้องใช้เวลาที่ว่างจากงานมาทอผ้า อย่างไรก็ตามการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงนั้นยังคงเห็นได้อยู่บ้างตามโอกาสงานสำคัญต่าง ๆ (ทิ เอ่ยเสิบ, ๒๕๕๑)

การแต่งกายของกะเหรี่ยงแบ่งออกเป็น ๒ ย่างคือ การแต่งกายของฝ่ายผู้หญิงและการแต่งกายของฝ่ายผู้ชาย ส่วนการแต่งกายของผู้หญิงจะแบ่งออกเป็น ๒ แบบคือ การแต่งกายของเด็กและการแต่งกายของหญิงสาวที่อายุเกิน ๑๕ ปี ทั้งที่ยังไม่แต่งงานและแต่งงานแล้ว

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงจะแต่งกายด้วยผ้าฝ้ายสีขาว ทอเป็นผืนยาวคลุมหัวเข่าไม่มีการปักลวดลายใด ๆ บนตัวเสื้อ คอเสื้อเป็นรูปตัววีมีขนาดกว้างและลึกเล็กน้อย มีช่องสวมใส่ทางศีรษะ ปักกุ้นขอบคอ แขนและชายผ้าถุงด้วยสีแดง ใส่เครื่องประดับสร้อยเม็ดเงินร้อยกับด้ายสีแดงที่คอและข้อมือทั้งสองข้าง ส่วนการแต่งกายของเด็กผู้ชายจะเหมือนกับของเด็กผู้หญิง จะต่างกันก็ตรงที่ของผู้เด็กผู้ชายเป็นเพียงเสื้อสั้นแค่เอวเท่านั้น แขนเสื้อไม่มีการเดินตะเข็บสีแดง คอเป็นรูปตัววีลึกพอที่จะสวมใส่ลงมาจากศีรษะได้

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้มีการแต่งกายแบบดั้งเดิมของเด็กในวัยเรียนทั้งชายและหญิงของนักเรียนที่โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ ในชุดกะเหรี่ยงไปโรงเรียนทุกวันพุธ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาวกะเหรี่ยง (คมฤทธิ์ สริสา, ๒๕๕๒)

ปัจจุบันการแต่งกายของเด็กกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษมจะแต่งกายเหมือนเด็กชาวไทยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเมือง สวมใส่เสื้อผ้าที่ซื้อได้ตามร้านค้าหรือตลาดทั่วไป ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๕๕ การแต่งกายเด็กผู้หญิงชาวกะเหรี่ยง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

ภาพที่ ๕๖ การแต่งกายเด็กผู้ชายชาวกะเหรี่ยง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๕๗ การแต่งกายของเด็กชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การแต่งกายของหญิงสาวที่อายุเกิน ๑๕ ปี แบ่งออกเป็น ๒ อย่างคือ การแต่งกายของหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานจะใส่เสื้อแบบหรือชนิดเดียวกันกับของหญิงที่แต่งงานแล้ว แตกต่างกันที่ผ้าถุง และหญิงสาวที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วใส่ชุดของผู้ใหญ่ ชุดของผู้ใหญ่มี ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ส่วนที่เป็นเสื้อ เสื้อของหญิงสาวและหญิงสาวที่มีครอบครัวแล้วจะทอด้วยด้ายสีดำหรือสีน้ำเงินเป็นหลัก มีสีแดง เขียว เหลือง หรือสีอื่น ๆ ตามใจชอบ เป็นสีรอง คอเสื้อมีลักษณะเป็นตัววีเดินด้วยด้ายสีแดงและกว้างพอที่จะสวมลงมาทางศีรษะได้อย่างสบาย ปลายแขนเดินด้วยด้ายสีแดงเช่นกัน เสื้อของหญิงสาววัยนี้จะแตกต่างกับวัยเด็กและสามารถใช้สวมใส่ได้จนถึงวัยชรา

๒. ส่วนที่เป็นผ้าถุง ใช้ด้ายหลากสี เช่น ขาว แดง เหลือง เขียว เป็นต้น ทอยกลายหลากหลายสี ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวกะเหรี่ยงตรงบริเวณเชิงถุง หรือปักเลื่อมให้สวยงาม ผ้าถุงของหญิงสาวทั่วไปที่ยังไม่แต่งงานจะมีลวดลายตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงามตรงชายผ้าถุงทำด้วยไหมพรมหรือด้ายสีต่าง ๆ อย่างสวยงามยกตัวขึ้นจากตัวผ้าอีกชั้นหนึ่ง ส่วนของหญิงที่แต่งงานแล้วจะไม่มีการตกแต่งประดับลวดลายดังกล่าว (เอื้อมเดือน จัดพล, ๒๕๕๒)

ประการสำคัญ เสื้อและผ้าถุงของชาวกะเหรี่ยง จะถูกเก็บไว้ให้กับลูกหลาน ถือว่าเป็นมรดกตกทอดและเป็นสมบัติสำคัญให้กับลูกหลานชาวกะเหรี่ยงต่อไปในอนาคต และหากว่ารุ่นลูกไม่มีผู้ชายก็จะให้รุ่นต่อ ๆ สืบต่อกันไปเช่นนี้ (ชม จัดพล, ๒๕๕๒) ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๕๘ การแต่งกายของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากการแต่งกายแบบดั้งเดิมแล้ว ปัจจุบันหญิงสาวชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม จะสวมใส่เสื้อผ้าเหมือนกับชาวไทยทั่ว ๆ ไป ส่วนการแต่งกายของฝ่ายผู้ชายที่เป็นแบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงนั้นหมู่บ้านห้วยเกษมไม่ปรากฏในช่งการเก็บข้อมูล ซึ่งปัจจุบันจะสวมใส่เสื้อ กางเกง เหมือนกับชายไทยทั่ว ๆ ไป เนื่องจากการที่จะทำเสื้อผ้าแบบเดิมขึ้นใช้ในแต่ละครั้งนั้นใช้เวลานานหลายเดือนกว่าจะได้ใส่กัน การทำความสะอาดก็ยุ่งยาก ต้องระมัดระวัง และปัจจุบันสามารถซื้อเสื้อผ้าได้อย่างสะดวกและรวดเร็วกว่า ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๕๙ การแต่งกายของหญิงสาวและหญิงชราในปัจจุบัน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ภาพที่ ๖๐ การแต่งกายของผู้ชายกะเหรี่ยงในปัจจุบัน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ เอื้อมเดือน จัดพล ยังได้กล่าวถึงการดูแลรักษาเสื้อผ้าชุดกะหรี่ยง ว่า จะไม่นิยมซักบ่อยครั้ง เนื่องจากเสื้อและผ้าถุงนาน ๆ จะได้สวมใส่กันครั้งหนึ่ง การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงในชุดดั้งเดิมนั้นส่วนมากจะสวมใส่กันในงานและประเพณีสำคัญ ๆ หรือเก็บไว้เป็นมรดกให้ลูกหลาน (เอื้อมเดือน จัดพล, ๒๕๕๒)

การแต่งกายของกะเหรี่ยงที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี คือ การแต่งกายในชุดทำงานหรือจะไปไร่ ผู้ชาย จะใส่กางเกงขายาวลักษณะเดียวกับกางเกงขาก๊วยของคนจีน ใส่เสื้อเชิ้ตแบบทั่วไป และผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงสวมเสื้อเชิ้ตลักษณะเดียวกัน สวมรองเท้าแตะ อีกทั้งจะนิยมโพกผ้าไว้บนศีรษะ คล้ายกับทำเป็นที่บังแดด ด้านหลังจะปล่อยผ้ายาวลงไป เป็นแบบฉบับของกะเหรี่ยงโดยแท้ นอกจากนี้ผู้ชายยังคงสะพายย่ามติดตัวเสมอ ข้างในจะมีสัมภาระ ของใช้ต่าง ๆ เช่น ยาสูบ ไม้ขีดไฟ อาหาร ในอดีตกะเหรี่ยงจะใช้โงเป็นอุปกรณ์สำหรับใส่สิ่งของต่าง ๆ เวลาจะเดินทางไปอะไรก็ตาม แต่ปัจจุบันนี้หันมาใช้ถุงที่ทำจากกระสอบปุ๋ยซึ่งมีน้ำหนักเบากว่าแทน และแบกไว้บนศีรษะ (หนู ตระทอง, ๒๕๕๒) ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๖๑ การแต่งกายไปทำไร่
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๖๒ การแต่งกายของหญิงขณะทำงานทั่วไป
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑

โดยทั่วไปชาวกะเหรี่ยงทุกคนจะมีย่ามเป็นของประจำตัวสำหรับเอาไว้ใส่ของติดตัวเมื่อยามไปไหนมาไหน แต่ปัจจุบันนี้ย่ามกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งได้กลายเป็นของที่เก็บเพื่อเป็นมรดกสำหรับลูกหลาน เด็ก ๆ ไม่ได้นำมาใช้เหมือนกับคนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย หรือรุ่นพ่อ (ชม จัดพล, ๒๕๕๒) ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๖๓ ย่ามกะเหรี่ยง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษาเรื่องการแต่งกายในวิถีชีวิตประจำวันของกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษม สรุปได้ว่า วัฒนธรรมการปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมในปัจจุบันมีทั้งแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมและแบบสมัยนิยม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เครื่องประดับ

นอกจากชาวกะเหรี่ยงจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีเอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงแล้ว สิ่งหนึ่งที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่า คือ เครื่องประดับ เครื่องประดับของกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ที่ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

๑. สร้อยเม็ดเงิน ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “จี่ซ่าหรือจี่พี้ย” (ဇေဝ်သိက်ဇေဝ်ဖိုင်) มีลักษณะคล้ายสร้อยทั่ว ๆ ไป ขนาดเล็ก ทำด้วยเม็ดเงินร้อยติดกับด้ายสีแดงหรือสีเขียว เป็นวงกลม ใส่ที่คอ เป็นเครื่องประดับในวัยเด็กและผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๖๔ สร้อยเม็ดเงิน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

๒. กำไลเงิน ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “ไท้ย” (ထၢင့်) เป็นเครื่องประดับคล้ายที่กำไลทั่ว ๆ ไป ทำด้วยเงิน ส่วนมากจะใส่ข้อมือในวัยเด็ก หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานและแต่งงานแล้วก็สามารถใส่ได้เช่นกัน ปัจจุบันจะใส่กันในงานและโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่นงานแต่งงาน งานบวช หรืองานเฉลิมฉลองสำคัญ ๆ เป็นต้น ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๖๕ กำไลข้อมือเงิน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๓. สร้อยคอ ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “จี่บ่อง” (ထၢင့်) เป็นสร้อยเงินที่มีลักษณะแบน ๆ เป็นวงกลม ตรงปลายของทั้งสองข้างมีตะขอไว้สำหรับเกี่ยวติดกันของทั้งสองข้างตรงปลายสร้อย สร้อยเงินชนิดนี้มีใส่เฉพาะผู้ชายเท่านั้น

๔. สร้อยเหรียญเงิน ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “จี่เป้” (ဂဲဝ်) เป็นเหรียญที่ทำจากเงินเจาะรูแล้วร้อยด้วยด้ายสีแดง

๕. สร้อยเม็ดเงินขนาดใหญ่ ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “จี่ท่องพาย” (ဂဲဝ်ထင့်ဖ) เป็นสร้อยที่นำเอาเม็ดเงินขนาดใหญ่ มาร้อยเข้ากับด้ายแดงตลอดทั้งเส้น

๖. สร้อยปลอกเงิน ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “ไม้ต่าล้า” (မိက်တုံလာ့) เป็นสร้อยที่ร้อยเข้ากับด้ายแดงด้วยปลอกเงินเป็นรูปวงกลมขนาดเท่ากับหลอดกาแฟ สลับกับปลอกเงินรูปสี่เหลี่ยมขนาดเท่ากันตลอดทั้งเส้น

๗. เข็มขัดเงินชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “หย่างเด่ยคล้าย” (ယင်ခိုင်ခွါင်း) มีลักษณะเหมือนกับเข็มขัดเงินทั่วไป ทำด้วยเงินแท้ ๆ ตลอดทั้งเส้น เอาไว้ใช้คาดกับผ้าถุงในชุดกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๖๖ เข็มขัดเงิน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๘. คุคล่ายมึ้ง (ꩻꩵꪮꪀ꫁ꪾꪱꪒ꫁ꪾꪱꪀꪱ꫁) เป็นสิ่งของที่มีไว้สำหรับสวมไว้บนศีรษะของผู้ชาย เรียกว่า “คุคล่ายมึ้ง” ตัวผู้จะใสกันก็แต่ในงานเทศกาลสำคัญ ๆ

๙. คุคล่ายคว่า (ꩻꩵꪮꪀ꫁ꪾꪱꪒ꫁ꪾꪱꪀꪱ꫁) เป็นสิ่งของที่มีไว้สำหรับสวมไว้บนศีรษะของผู้หญิงเรียกว่า “คุคล่ายคว่า” ตัวเมียจะใสกันก็แต่ในงานเทศกาลสำคัญ ๆ (เอื้อมเดือน จัดพล, ๒๕๕๒)

เครื่องประดับของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมที่ปรากฏส่วนมากนิยมเครื่องประดับที่ทำจากเงิน ส่วนหนึ่งยังนำมาใช้ในเทศกาลสำคัญ ๆ และส่วนหนึ่งเก็บไว้เป็นมรดกให้ลูกหลานตนเอง

การประกอบอาชีพ

ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษมมีการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นการประกอบชีพยังคงอยู่กับการเกษตรกรรมต่าง ๆ แบ่งได้ดังนี้ คือ อาชีพหลัก ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ พริกกะเหรี่ยง สับปะรด กล้วย ทำสวน มะละกอ กล้วยน้ำว้า และค้าขาย เป็นต้น ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๖๗ แปลงข้าวไร่
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ภาพที่ ๖๘ ไร่สับปะรด
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ภาพที่ ๖๙ พริกกะเหรี่ยง
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๗๐ ไร่มะเขือ

ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๗๑ ไร่มะละกอ

ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๗๒ ลักษณะการประกอบอาชีพค้าขาย

ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากอาชีพต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ชาวกะเหรี่ยงยังประกอบอาชีพรองยามว่างจากฤดูทำไร่ เช่น การทอผ้า บ้างก็ทอเพื่อไว้จำหน่าย หรือทอเพื่อไว้ใส่ยามเมื่อมีงานสำคัญ ๆ และยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไป เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น วัว หมู ไก่ เลี้ยง นอกจากนี้กะเหรี่ยงเป็นนักล่าสัตว์ป่าเพื่อการบริโภคและชำนาญในการหาของป่า เช่น น้ำผึ้ง เป็นต้น ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๗๓ ลักษณะการทอผ้า
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ภาพที่ ๗๔ อาชีพเลี้ยงสัตว์
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

อาหารการกิน

อาหารการกินของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษม มีลักษณะคล้ายกับอาหารของคนไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในชนบททั่วไป คือมีข้าวเป็นหลัก รับประทานกับน้ำพริกกะทิ น้ำพริกปลาร้า แกงส้มหยวกกล้วย แกงป่า ผักต้มหรือผักสด ๆ เป็นต้น

วัฒนธรรมการกินอาหารแต่ละเมื้อของกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษม จะปรุงด้วยเครื่องปรุงที่มีส่วนผสมของพริกกะเหรี่ยง พริกพราน มีรสชาติเผ็ดจัด ผักต่าง ๆ นำมาจากในไร่หรือสวนของตนเอง เมื่อปรุงอาหารเสร็จจะนำมาใสถาด หรือวางไว้กับพื้นบ้าน จากนั้นทุกคนจะนั่งล้อมวงกินแล้วพร้อมกัน

อาหารหลักของทุกครอบครัว คือ น้ำพริก ถือว่าเป็นอาหารจานหลักในแต่ละมื้อ มี ๒ ชนิด คือ น้ำพริกกะทิ และน้ำพริกปลาร้า การทำน้ำพริกกะทิ ทำได้ด้วยการนำมะพร้าวขูดมาเคี่ยวกับน้ำกะทิที่คั้นเพียงน้ำเดียว ใส่พริกพราน (เม็ดกลม ๆ สีน้ำตาล) ตำละเอียด ข่า ตะไคร้ใบมะกรูดซอย เคี่ยวให้ข้น ส่วนน้ำพริกปลาร้ามีส่วนผสมของเนื้อปลา หัวหอมเผา กระเทียมเผา ตำให้เข้ากันแล้วใสน้ำปลาร้าต้มสุกลงไป น้ำพริกทั้งสองนี้เป็นอาหารหลักของทุกครอบครัว (เอื้อมเดือน จัดพล, ๒๕๕๒) ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๗๕ อาหารกะเหรี่ยง
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑)

ภาพที่ ๗๖ ลักษณะการกินอาหาร
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษา

ชาวกะเหรี่ยงแต่ละเผ่าจะมีภาษาพูดที่เกี่ยวพันกับภาษาต่าง ๆ พื้นฐานของภาษายังไม่เป็นที่รทราบแน่นอน บ้างก็ว่ามาจากต้นตระกูลในจีน- ธิเบต คือพวกการานิค แต่บางแห่งบอกว่ามีความใกล้เคียงกับแขนงของธิเบต-พม่า (สำนักเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ๑๒-๑๔)

ศาสนาและความเชื่อ

กะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยเกษม เป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง นับถือศาสนาพุทธ ความเชื่อ ดังที่ นายสิทธิพล บุญชูเชิด กล่าวกับผู้วิจัยว่า เหนือหมู่บ้านห้วยเกษมขึ้นไปทางหมู่บ้านลิ้นช้าง มีรอยพระพุทธบาท ตนและชาวกะเหรี่ยงคนอื่น ๆ มักขึ้นไปถือศีล ปฏิบัติธรรม เป็นเวลาหลายวัน ในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น

นอกจากนี้ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมส่วนใหญ่นับถือพระน้ำมัน ซึ่งชาวกะเกรี่ยงทุก ๆ ครอบครัวจะสร้างศาลพระน้ำมันหลังเล็ก ๆ ไว้ข้าง ๆ ภายนอกตัวอาคารบ้านของตน และยังมี ศาลพระภูมิเจ้าที่ ศาลผีเจ้าป่า เป็นต้น (ทิ เอ่ยเสิบ, ๒๕๕๒) ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๗๗ ศาลพระน้ำมัน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๗๘ ศาลพระภูมิ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ภาพที่ ๗๙ ศาลผีเจ้าป่า
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๒

วัฒนธรรมและประเพณีเรียงลำดับตามปฏิทิน

วัฒนธรรม และประเพณี ของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ที่ได้พบจากการทำงานภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่พบว่ามีวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญ ๆ เรียงลำดับตามลำดับดังนี้

๑. ประเพณีเวียนศาลาก่อพระเจดีย์ทราย เดือน ๕

๒. ประเพณีการลงแขกหยอดข้าว เดือน ๗

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. ประเพณีกินข้าวห่อ เดือน ๙

๔. ประเพณีเวียนฉัตร เดือน ๑๑

๕. ประเพณีเที่ยวสาวและย่องสาว

๖. ประเพณีการแต่งงาน

๗. ประเพณีการบวช

๘. ประเพณีงานศพ

๑. ประเพณีเวียนศาลาก่อพระเจดีย์ทราย เดือน ๕

ประเพณีเวียนศาลาก่อพระเจดีย์ทราย ถือปฏิบัติกันในแรม ๘ ค่ำ เดือน ๕ ของทุกปี ชาวกะเหรี่ยงบ้านยางน้ำกลัดเหนือเรียกกันว่า **“ไค้ยกล่อง”** เป็นประเพณีที่อยู่คู่กับชาวกะเหรี่ยงมาเป็นระยะเวลายาวนาน จัดขึ้นเนื่องในโอกาสที่ถึงฤดูกาลใหม่เข้ามา เพื่อเป็นการขอพรจากเทพเจ้าให้การทำไร่ทำนา ทำสวน ได้ผลผลิตที่ดี มีความอุดมสมบูรณ์ (สิทธิพล บุญชูเชิด, ๒๕๕๑)

ประเพณีจะเริ่มโดยคนในหมู่บ้านจะไปรวมตัวกันที่วัดในเวลา ประมาณ ๑๗.๐๐ น.ถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. ณ บริเวณใกล้ ๆ พระเจดีย์ เพื่อช่วยกันก่อเจดีย์ทราย การก่อเจดีย์ทรายจะทำโดยลำพัง หรือช่วยกันก็ได้ บางเจดีย์จะทำทางขึ้นหรือไม่ทำทางก็ได้ เมื่อก่อเจดีย์ทรายเสร็จ จะนำเอาใบหญ้าคา หรือยอดมะพร้าวมาปักไว้ส่วนยอดของเจดีย์ พร้อมทั้งนำดอกไม้นานาชนิดปักไว้รอบ ๆ เจดีย์ เพื่อเป็นการตกแต่งให้สวยงาม ปัจจุบันมีการประกวดแข่งขันการก่อเจดีย์ทรายในงานประเพณี จากนั้นต่างก็แยกย้ายกันกลับไปพักผ่อน ครั้นถึงเวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา ของวันเดียวกันทุกคนจะไปรวมตัวกันอีกครั้ง เพื่อร่วมกิจกรรมเวียนเวียนศาลา โดยต่างเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน อย่างละ ๗ ดอก การเวียนเริ่มจากการเวียนจากขวาไปซ้าย ๓ รอบ เมื่อเวียนเสร็จเรียบร้อย ทุกคนจะนำเอาดอกไม้ไปปักที่ เจดีย์ พระพุทธรูป ต้นไทร และขอพรต่าง ๆ เป็นอันเสร็จสิ้น (แดง เอ่ยเสิบ, ๒๕๕๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ประเพณีการลงแขกหยอดข้าว

ชาวกะเหรี่ยงมีอาชีพการเกษตรที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติตามฤดูกาลต่าง ๆ เช่น การปลูกพืชผักต่าง ๆ การปลูกข้าวไร่ เป็นต้น การปลูกข้าวไร่ นิยมปลูกกันในพื้นที่ที่เป็นเนินหรือชายเขา ปลูกเพียงปีละ ๑ ครั้งเท่านั้นในช่วงเดือนพฤษภาคม มิถุนายน เลยไปถึงกรกฎาคมก็ได้ ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงฤดูฝนพอดี การปลูกข้าวไร่ของกะเหรี่ยงไม่เหมือนกับการทำนาข้าวของคนไทยแถบภาคกลาง เนื่องจากต้องอาศัยน้ำฝนที่ตกตามฤดูกาลทำให้ข้าวเจริญเติบโตงอกงาม การดูแลรักษาก็ไม่ยุ่งยากเหมือนการทำนาข้าว หากมีแมลงลงในแปลงข้าวจะจุดไฟให้เกิดควันเพื่อใช้ควันไฟไล่แมลงแทนการฉีดพ่นยาฆ่าแมลง

ประเพณีการลงแขกหยอดข้าว (ปลูกข้าว: ผู้วิจัย) ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมเรียกว่า “ท้องบึ๊ง” (ထံင်းဝူး) เป็นปะเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย ที่เข้ามาตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยในบริเวณนี้ เพื่อเป็นอาหารเลี้ยงชีพสำหรับทุกครัวเรือน ชาวกะเหรี่ยงต้องปลูกข้าวกินเองเป็น (ชม จัดพล, ๒๕๕๒)

ประเพณีดังกล่าวนี้ ได้เลือนหายไปจากสังคมไปเมื่อปีที่มีนายชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ขณะนั้นเศรษฐกิจรุ่งเรือง ทำให้มีรายได้ดี จึงก็หันมาซื้อข้าวกินเอง และไม่ค่อยปลูกข้าวกิน มีเหลือเพียง ๔-๕ ครัวเรือนเท่านั้นที่ปลูกข้าวกินเองไม่เคยหยุด (เต็ง เอ่ยเสิบ, ๒๕๕๒)

การหยอดข้าวมักทำกันในช่วงเวลาเช้า ๆ ก่อนที่จะมีการลงแขกหยอดข้าวนั้น เจ้าของไร่จะต้องเตรียมปรับสภาพพื้นที่ไร่ไว้ให้พร้อมสำหรับการเพาะปลูก จากนั้นก็นัดหมายคนในหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน หรือคนที่เคยไปเอาแรงกันไว้ก่อนหน้าแล้ว

เมื่อเตรียมพื้นที่เรียบร้อย จึงนำข้าวเปลือก มาเทลงบนภาชนะที่เป็นถุงปุ๋ย โรยสารเคมีลงไปที่ข้าวเปลือกเพื่อป้องการการกัดกินของแมลงขณะที่ฝังอยู่ในดิน เทน้ำมนต์ (น้ำมนต์จากองค์พระปฐมเจดีย์) และน้ำลงไป แล้วคลุกเคล้าให้เข้ากัน เป็นอันเสร็จขั้นตอนการเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในการหยอด (ชม จัดพล, ๒๕๕๒) ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมมีความเชื่อเรื่องน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ที่ใส่ลงไปว่าจะช่วยให้เม็ดข้าวเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๘๐ การเตรียมข้าวเปลือก
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

การหยอดข้าวจะแบ่งคนออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ชายทำหน้าที่ขุดหลุม และกลุ่มผู้หญิง ทำหน้าที่หยอดข้าว การขุดหลุมโดยใช้เสียมขนาดเล็กต่อด้วยด้ามจับที่ทำมาจากไม้ไผ่มีความยาวประมาณ ๓-๔ เมตร ส่วนที่ต่อเข้ากับเสียมเล็กเรียว ส่วนปลายด้ามจับจะค่อย ๆ ใหญ่ขึ้นตามลักษณะของต้นไผ่

กลุ่มผู้ชายจะเข้าแถวหน้ากระดานเพื่อขุดหลุมเริ่มจากเนินที่สูงที่สุดของพื้นดิน ขุดในลักษณะเป็นขั้น ๆ แต่ไม่เป็นขั้นบันได ความห่างระหว่างหลุมประมาณ ๑ ฟุต ทำเช่นนี้ไปจนสุดแนวหน้ากระดานของพื้นที่ เรื่อยไปจนเสร็จ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๘๑ ลักษณะการขุดหลุมข้าว
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มที่เป็นผู้หญิงจะนำข้าวเปลือกใส่ถุงพลาสติกพอประมาณ เข้าแถวเรียงเป็นหน้ากระดาน เหมือนกับกลุ่มผู้ชาย เดินตามหลังหยอดข้าวเปลือกลงในหลุมที่ขุดไว้ ข้าวเปลือกที่หยอดต่อหลุมจะใช้การประมาณเพียงหยิบมือ ใช้ฝ่าเท้ากลบในลักษณะปาดดินจากการขุดเพื่อปิดปากหลุม การหยอดข้าวเป็นไปในลักษณะเดินไปหยอดไปจนครบ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๘๒ ลักษณะการหยอดข้าว
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๒

จำนวนคนทั้งชายและหญิงในการลงแขกแต่ละครั้งไม่แน่นอน บางครั้ง ๑๐ คน บางครั้ง ๑๕ คน ขึ้นอยู่กับเจ้าของไร่ว่าเคยไปเอาแรงกันไว้มากน้อยเพียงใด กลุ่มคนที่มาลงแขกเอาแรงมีทั้งเด็ก วัยรุ่น และวัย กลางคน ผสมผสานกัน เด็กบางคนเคยร่วมกิจกรรมมา ๓ ครั้ง ส่วนบางคนก็เป็นครั้งแรก ในระหว่างการขุดและหยอดข้าว จะมีการพูดคุยกันอย่างเฮฮา สนุกสนานไปด้วย หากเหนื่อยก็จะหยุดพักเป็นระยะ ๆ ไปจนงานแล้วเสร็จ

เมื่อเสร็จจากการลงแขกหยอดข้าว เจ้าภาพจะเลี้ยงอาหาร ๑ มื้อ โดยจะเชิญชวนให้แต่ละคนไปรับประทานอาหารพร้อมกันที่บ้าน

๓. ประเพณีกินข้าวห่อเรียกขวัญ เดือน ๘

ประเพณีกินข้าวห่อเรียกขวัญชาวกะเหรี่ยงบ้านยางน้ำกลัดเหนือ เรียกว่า “หล่าขอก”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(๙๖๒๒๘) เป็นประเพณีที่ยึดถือและปฏิบัติกันมายาวนานตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย โดยนับเอาวัน แรม ๘ ค่ำ เดือน๘ ของทุกปี ประเพณีนี้จัดกัน ๔ วัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

วันแรก วัน **“เก็บใบผาก”** ภาษา กะเหรี่ยงเรียกวันนี้ว่าวัน **” อั้งหม่าหล่า”** (အင်းမါလး) ชาวกะเหรี่ยงทุกครอบครัวจะต้องไปเก็บใบผากให้ได้มากพอที่จะห่อตามที่ตนประมาณไว้ การเก็บใบผากจะต้องไปเก็บกันแต่เช้ามืดเพื่อให้ได้ใบผากที่สด ๆ นำมามัดไว้โดยให้หงายใบขึ้นเพื่อไม่ให้ใบผากงอตัว (ต้นผากจะมีลักษณะใหญ่กว่าไม้รวกและเล็กกว่าต้นไผ่ ใบจะใหญ่และกว่ากว่าใบไผ่ขึ้นอยู่ทั่วไปตามบนป่าชายเขา : ผู้วิจัย)

เมื่อเสร็จจากการเก็บใบผากแล้ว ทุกคนจะเตรียมตอก ตอกคือไม้ที่ตัดจากต้นไผ่ไม่แก่นัก ตัดเอาช่วงที่อยู่ระหว่างปล้องของไม้ไผ่ ใช้มีดผ่าทำให้เป็นเส้นแบน ๆ บาง ๆ แล้วแช่น้ำไว้ ให้มากพอ ที่จะมัดข้าวห่อได้อย่างพอเพียง

วันที่สอง **“วันห่อ”** ชาวกะเหรี่ยงเรียกวันนี้ว่าวัน **“อั้งถ่องหมี่ถ่อง”** (အင်းထံင်မေဝ်ထံင်) วันนี้เป็นวันที่ชาวกะเหรี่ยงทุกหลังคาเรือนจะไม่ไปทำไร่ หรือทำอย่างอื่นเลย ต้องอยู่กับบ้านเพื่อช่วยกันห่อข้าว หลังจากการเตรียมข้าวเหนียวด้วยการแช่น้ำแล้วนำมาผึ่งให้แห้ง นำมาห่อด้วยใบผากแล้วมัดด้วยตอกที่เตรียมไว้ ทุกคนในครอบครัวที่มีความสามารถในการห่อข้าวได้จะช่วยกันลงมือห่อ ครอบครัวหนึ่ง ๆ จะห่อไว้ให้มากพอกับที่แขกที่จะมาเยี่ยมเยียนกัน บางครอบครัวห่อกันนับร้อยห่อ เพื่อเตรียมไว้ให้มากพอสำหรับกิน และแจกจ่ายให้กับแขกที่มาเยี่ยมกัน ห่อเสร็จแล้วนำไปแช่น้ำไว้ ๑ คืน เก็บใส่โงหรือตะกร้าไว้เพื่อวันรุ่งขึ้นต่อไป ข้าวห่อมีด้วยกัน ๓ ประเภทดังนี้

๑. **“ข้าวห่อตัวผู้”** ข้าวห่อตัวผู้ ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า **“อะพ้า”** (အဉ်ဖျ့) ชาวกะเหรี่ยงเปรียบข้าวห่อชนิดนี้แทนตัวผู้เป็นพ่อ ข้าวห่อตัวผู้มีลักษณะเหมือนรูปสามเหลี่ยมคางหมู คือ ด้านหัวและท้ายแหลมเป็นรูปสามเหลี่ยมทรงกรวย ส่วนตรงกลางมีขนาดกว้างและใหญ่กว่า

๒.**“ข้าวห่อตัวเมีย”** ข้าวห่อตัวเมีย ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า **“อะมู๊”** (အဉ်မေါ်ဝ်) ชาวกะเหรี่ยงเปรียบข้าวห่อชนิดนี้แทนตัวผู้เป็นแม่ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วนที่เป็นฐานขอตัวข้าวห่อจะใหญ่ และเล็กเรียวขึ้นไปเป็นรูปสามเหลี่ยมทรงกรวย ส่วนตรงกลางจะเป็นร่องซึ่งเกิดจากการม้วนด้านข้างของใบผากเข้าหากันแล้วมัดด้วยตอก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. **“ข้าวห่อตัวธรรมดา”** ข้าวห่อตัวธรรมดา ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า **“หมี่ถ่อง”** (ဓမဝ်ထံင်) ชาวกะเหรี่ยงเปรียบข้าวห่อชนิดนี้แทนเพศผู้เป็นลูก มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วนที่เป็นฐานของตัวข้าวห่อจะใหญ่และเล็กเรียวขึ้นไปเป็นรูปสามเหลี่ยมทรงกรวย ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๘๓ ข้าวห่อตัวผู้ ตัวเมีย และตัวธรรมดา
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒)

วันที่สาม **“วันต้มข้าวห่อและเรียกขวัญ”** ชาวกะเหรี่ยงเรียกวันนี้ว่า วัน **“อั้งคุ้ยหมี่ถ่อง”** (အင်းယှဲ့ဓမဝ်ထံင်) วันนี้ชาวกะเหรี่ยงทุกหลังคาเรือนจะนำเอาข้าวห่อที่เก็บไว้มาต้ม ด้วยเตาฟืน โดยใช้หินสามก้อนวางเป็นสามเส้าสูงจากพื้นเล็กน้อย ก่อไฟให้ติดด้วยฟืนที่ตรียมไว้ หรือบางครอบครัวก็ใช้เตาอั้งโล่ แล้วใช้ถ่านก็ได้ ภาชนะที่จะใช้ในการต้มคือปี๊บ กระทะ หรือหม้อขนาดใหญ่แล้วแต่จะสะดวก เมื่อข้าวห่อต้มจนสุกได้ที่แล้วจึงนำขึ้นมาใส่ไว้ในโงหรือตะกร้า หรือบางครอบครัวก็ใส่ไว้ในลังกระดาษขนาดใหญ่แล้วแต่ว่าจะหาภาชนะที่ใส่ได้ตามความเหมาะสม

ลักษณะข้าวห่อที่ต้มสุกภายนอกจะมีสีเขียวแก่หรือสีน้ำตาล แกะออกมาจะเห็นข้าวเหนียวสุกมีรูปเหมือนกรวยสามเหลี่ยม รสชาติจืด เนื่องจากไม่ได้ใส่ส่วนผสมของน้ำตาล เกลือ หรือเครื่องปรุงรสอื่นแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งจะนำมาผูกติดกับช่อ ทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีกเป็นตอก บาง ๆ โดยที่ยังคงอยู่ในไม้ซีกเดิม ช่อหนึ่งจะมี ๒๗ ลูก ผูกติดกันไว้ มีข้าวห่อตัวผู้ และตัวเมียผูกติดไว้ ส่วนตัวธรรมดาจะวางไว้ในถาดข้าง ๆ กัน บางครอบครัวนำข้าวห่อตัวธรรมดามาผูกเป็นช่อ เนื่องจากไม่สามารถห่อข้าวห่อตัวผู้และตัวเมียได้ (เอื้อมเดือน จัดพล, ๒๕๕๒) ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๘๔ ข้าวห่อต้มสุก
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ภาพที่ ๘๕ ช่อข้าวห่อ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

เมื่อต้มข้าวห่อเสร็จเรียบร้อย ในช่วงเวลาบ่าย ๆ ของวันเดียวกัน ทุกครอบครัวจะเริ่มทำกะทิ กะทิเพื่อใช้รับประทานคู่กับข้าวห่อ การทำกะทิทำโดยการเอาน้ำตาลปึกมาเคี่ยวให้ได้ที่จนแดง มีกลิ่นหอม เหนียวพอ จากนั้นจึงใส่มะพร้าวขูดที่เตรียมไว้ลงไป เคี่ยวซ้ำอีกสักพักหนึ่งที่ให้เหนียวพอดี จึงนำขึ้นเก็บไว้ การเคี่ยวให้เหนียวพอดี จะเป็นการถนอมไว้เพื่อให้เก็บ ได้นาน ๆ กะทิที่ใช้รับประทานกับข้าวห่อนั้นก็เหมือนกับหน้ากระฉีกนั่นเอง ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๘๖ การทำกะทิ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

ในวันเดียวกันนี้จะมีพิธีเรียกขวัญ ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อเรื่องขวัญว่าคนเราทุกคนมีขวัญประจำตัวทุกคนซึ่งถึงเวลาครบหนึ่งปีจะมีการเรียกขวัญกันครั้งหนึ่ง การเรียกขวัญ จะมีการเตรียมเครื่องไหว้ (ซู้วหล่า:ꤟꤢꤵꤗꤰ) ต่าง ๆ ใส่ไว้ในถาด ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. ข้าวห่อ ๑ ช่อ ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความรัก ความสามัคคี กลมเกลียว

๒. กล้วยน้ำว้า ๑ หวี ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความอดทนมุมานะ

๓. เทียนไข ๑ เล่ม ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนการยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

๔. ดอกดาวเรือง ๗ ดอก ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความเจริญรุ่งเรือง ความยั่งยืน

๕. ด้ายแดง ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นนักรบ ความกล้าหาญ การมีอายุมั่นขวัญ

๖. อ้อย ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนการแตกหน่อออกกอของลูกหลานชาวกะเหรี่ยง

๗. สร้อย เม็ดเงิน ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความมั่งคั่ง ทรัพย์สิน เงินทอง

๘. น้ำ ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความใสสะอาดและบริสุทธิ์

๙. กะทิ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑๐. ไม้เคาะ (ใช้ไม้ขัดหม้อ)

ถาดเครื่องไหว้ที่กล่าวมาแล้วนั้นมีลักษณะ ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๘๗ ถาดเครื่องไหว้
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

เมื่อถึงเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไปจนถึงค่ำ จะได้ยินเสียงการตีเกราะ เคาะไม้ เคาะปี๊บ เสียงประทัด เสียงปืน ดังทั่วหมู่บ้าน เป็นการเรียกขวัญที่อยู่ไกล ๆ ให้กลับมาวันนี้ทุกบ้านจะเปิดประตู หน้าต่าง ไว้ทุกบาน เพื่อให้ขวัญนั้นได้กลับเข้ามาบ้านตามความเชื่อของตน

ครั้นเวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา จะทำพิธีเรียกขวัญโดยผู้ที่อาวุโสสุดในบ้านจะนำเอาถาดที่ใส่เครื่องเส้น ไหว้มาวางไว้ที่ส่วนบนของบันไดบ้าน จากนั้นจึงจุดเทียนแล้วใช้ไม้ขัดหม้อเคาะกับไม้ลูกกงของบันได พูดเป็นภาษากะหรี่ยง แปลได้ความว่า ขอให้ขวัญหรือวิญญาณที่ไปอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพรหรือตามสถานที่ต่าง ๆ จะที่ไหนก็ตาม ทั้งใกล้และไกล ขณะเดียวกันก็เชิญผี ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้ว ให้มากินของที่นำมาให้ อีกทั้งให้ขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัวของทุกคน (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๑)

ระหว่างนั้นลูกหลานจะตีเกาะเคาะปี๊บตลอดเวลา จนกว่าเสร็จพิธี พร้อมกับเสียงยิงปืนให้ดังภายในหมู่บ้านในระหว่างที่ทำพิธีจนกะทั่งเสร็จพิธี ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๘๘ พิธีเรียกขวัญ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

พิธีเรียกขวัญจะทำอีกครั้งในเวลา ๐๕.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไปของวันรุ่งขึ้น พร้อมกันทั่วหมู่บ้าน โดยผู้ที่อาวุโสที่สุดในบ้านจะนำเอาถาดที่ใส่เครื่องเส้นถาดเดิมไว้มาวางไว้ที่ส่วนบนสุดหัวบันได แล้วใช้ไม้ขัดหม้อเคาะกับเสาบันได สักครู่หนึ่งจึงย้ายไปที่บริเวณประตูที่อยู่ข้างบนบ้านแล้วใช้ไม้ขัดหม้อเคาะที่วงกบประตู เคาะเรื่อยไปจนกว่าจะกล่าวเรียกขวัญเสร็จ ในระหว่างนั้นลูกหลานจะเคาะปี๊บคู่กันไปตลอดจนกว่าพิธีจะเสร็จสิ้น บรรยากาศภายในหมู่บ้านมีเสียงดังไปทั่วพื้นที่ ด้วยเสียงปืน ตีเกราะ เคาะปี๊บ นานติดต่อกันหลายนาที ในระหว่างทำพิธีเรียกขวัญ

หลังจากเสร็จพิธีเรียกขวัญ เวลาประมาณ ๖.๐๐ นาฬิกา จะเป็นพิธีการผูกข้อมือ ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “ไค้ยจู้ง” (ə|ɛ̈ɛ̈·ɳɛ) ผู้อาวุโสจะนำเอาถาดเครื่องเส้นไหว้ พร้อมกับขันน้ำ ชามใส่น้ำมาวางไว้ตรงกลางบ้าน แกะข้าวห่อออก ๒-๓ ห่อ ปลอกเปลือกกล้วยที่อยู่ในหวีออก ๒-๓ ลูก จากนั้นลูกหลานมานั่งล้อมวงกัน ลูก ๆ นำเอาด้ายแดงที่อยู่ในถาดมาถือไว้ในมือในลักษณะจับปลายทั้งสองไว้แล้วทำให้เส้นด้ายหย่อนเล็กน้อยนำไปจุ่มน้ำที่อยู่ในชาม แล้วนำไปแตะ ๆ กับเครื่องเส้นต่างๆ ที่อยู่ในถาดเมื่อครบแล้วจึงนำมาลูบขึ้นที่ข้อมือ ๓ ครั้ง ของผู้เป็นพ่อ ทำพร้อมกันโดยที่ลูกสาวผูกข้อมือด้านซ้าย ส่วนลูกเขยผูกข้อมือด้านขวา แล้วกล่าวอวยพรให้พ่อ (ขั้นตอนนี้แล้วแต่ความเหมาะสม) เมื่อเสร็จจากการผูกข้อมือให้กับพ่อแล้ว พ่อและลูกสาวก็หันกลับมาเอาด้ายแดงอีกเส้นมาแตะ ๆ ของที่อยู่ในถาดเมื่อครบก็นำไปผูกให้กับสามีของตนหรือลูกชายของตนโดยทำพร้อมกันพร้อมกับอวยพรขอให้มีความเจริญรุ่งเรือง ร่ำรวย จากนั้นผู้เป็นสามีผูกข้อมือให้กับภรรยาของตนทั้งสองข้อมือ หากมีหลานก็ผูกให้เหมือกัน

ด้ายที่เหลือจากการผูกข้อมือหากมัดเสร็จแล้วยังยาวเกินเล็กน้อยก็จะตัดด้วยกรรไกรแล้วนำส่วนที่ตัดมาใส่ไว้บนศีรษะของผู้ที่ถูกผูกข้อมือ การทำเช่นนี้ถือว่าเป็นการให้บรรพบุรุษมาอยู่ที่หัวของลูกหลานเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ทั้งการนำเอาสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ในถาดที่ทำพิธีมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อย่างละเล็กละน้อยแล้วนำมาไว้บนศีรษะของแต่ละคน ก็ถือเป็นการเรียกขวัญของตนให้มาอยู่บนศีรษะของตนเอง หรือผู้ที่กินข้าวห่อด้วยเช่นกัน

เมื่อเสร็จขั้นตอนการผูกข้อมือแล้วจะเป็นการกินข้าวห่อ ก่อนกินข้าวห่อจะต้องหยิบแบ่งของทุกอย่างในถาดที่ทำพิธีออกมาอย่างละนิดอย่างละหน่อย เพื่อนำเอาไปให้บรรพบุรุษปู่ ย่า ตา ยาย ให้ได้กินด้วยเช่นกัน หลังจากนั้นทุกคนก็เริ่มกินข้าวห่อ แต่ละคนจะกินเพียงหนึ่งห่อหรือสองห่อพอเป็นพิธีเท่านั้นก็เป็นอันเสร็จพิธีการกินข้าวห่อเรียกขวัญ เมื่อได้เวลา ๙ .๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๐.๐๐ นาฬิกา คนในครอบครัวก็จะเตรียมอาหารคาว หวานไปทำบุญที่วัด เป็นอันเสร็จพิธีกินข้าวห่อเรียกขวัญ

ข้าวห่อที่อยู่ในช่อถือว่าเป็นข้าวห่อที่เตรียมไว้สำหรับวิญญาณ จะไม่นำมากินกัน จะกินเพียงแต่ข้าวห่อที่วางอยู่ในถาดรอบ ๆ ช่อข้าวห่อเท่านั้น แต่ถ้าหากว่าข้าวห่อที่เตรียมไว้ ในถาดหมดก็สามารถนำมากินได้ ที่สำคัญจะต้องเหลือไว้ ๗ ห่อ และของทุกสิ่งส่วนที่เหลือจากการทำพิธีแล้วก็ปล่อยทิ้งไว้ให้แห้งไปตามเวลา

การจัดพิธีกินข้าวห่อเรียกขวัญนี้ อาจจะละเว้นการปฏิบัติเป็นเวลา ๑- ๒ ปี ได้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรเว้นเกิน ๓ ปีติดต่อกัน เพราะเชื่อว่าจะเป็นการไม่ดี การเว้นการจัดการกินข้าวห่อเรียกขวัญอาจจะมีเหตุผลมาจาก การไม่มีเงินทองหายาก การเพาะปลูกได้ผลผลิตไม่เต็มที่ หรือไม่พอกิน แต่ถ้าทำได้ทก ๆ ปี จะเป็นการดีมาก (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๑) ดังภาพถัดไป

ภาพที่ ๘๙ ลักษณะการกินข้าวห่อ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ครั้นเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไปจนถึงช่วงเย็น จะเป็นประเพณีการออกไปเยี่ยมเพื่อนบ้านหรือมีเพื่อนบ้านมาเยี่ยมเยียนกัน เพื่อนบ้านเหล่านั้นมีทั้งที่มาจากภายในหมู่บ้านเดียวกันหรือมาจากต่างหมู่บ้าน ทุกบ้านทุกครอบครัวจะเตรียมข้าวห่อไว้สำหรับเลี้ยงต้อนรับแขกที่มาหาผู้ที่มาถึงก็จะต้องนั่งแล้วกินข้าวห่อที่เตรียมไว้เพียง ๑-๒ ห่อพอเป็นพิธี บางครั้งก็มีอาหารอย่างอื่นทำเตรียมไว้เลี้ยงกัน เช่น สุรา เหล้าต้ม น้ำขาว เป็นต้น เมื่อแขกจะกลับเจ้าของบ้านจะนำข้าวห่อใส่ถุงให้กลับบ้านอีกด้วย บางครอบครัวจะมีผู้คนที่มาจากในหมู่บ้านเดียวกัน หมู่บ้านอื่น ๆ มารวมตัวกันแล้วนั่งล้อมวงร้องเพลงเกี้ยวกัน[๒] โดยมีคนเป่าแคนประกอบอย่างสนุกสนาน บางครั้งใช้เวลาในการร้องเป็นเวลาหลาย ๆ ชั่วโมง เนื้อหาของเพลงที่ร้องส่วนมากเป็นการเกี้ยวกันเพื่อทำความรู้จักกันเมื่อได้เวลาที่เหมาะสมต่างก็พากันแยกย้ายกลับบ้านของตน ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๕๐ ลักษณะการกินข้าวห่อตามบ้าน
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

[๒] ดูตัวอย่างบทเพลงและดนตรีในบทที่ ๕ ช่วงเพลงเกี้ยวสาว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ ๕๑ ลักษณะการร้องเพลงในประเพณีกินข้าวห่อ
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

๔. ประเพณีเวียนฉัตร เดือน ๑๑

ประเพณีเวียนฉัตร เดือน ๙ ชาวกะเหรี่ยงเรียกประเพณีนี้ว่า “กลองปะตี่ย” (ကွံဉ်ပွိ) จะยึดถือปฏิบัติกันในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๙ ของทุก ๆ ปี หลังจากออกพรรษา ประเพณีนี้ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อกันว่าเป็นการรับเสด็จพระพุทธเจ้า

ประเพณีเวียนฉัตร เดือน ๙ เริ่มจากชาวบ้านในแต่ละครอบครัวช่วยกันทำพุ่มฉัตรตั้งแต่เช้าของวันที่มีงาน เสาพุ่มฉัตรจะทำมาจากไม้รวก มีลักษณะเหยียดตรงและยาว ยิ่งยาวยิ่งดี นำมาเกลาเอากิ่งเล็กกิ่งน้อยออก กำหนดจุดเพื่อทำพุ่มฉัตร ๒ จุด ให้อยู่ตรงกลางลำของไม้ พุ่มฉัตรจะใช้ไม้ไผ่ ตัดเป็นส่วนเล็ก ๆ ๒ อัน เสียบตรงจุดที่กำหนดเป็นรูปกากบาท นำไม้อีกอันหนึ่งมาขดเป็นวงกลมล้อมไม้กากาบาท จนได้ครบ ๒ พุ่ม เป็นชั้นขึ้นไปเครื่องฉัตร ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “โซ่งทะเดิ่ง” (သုံ့ထုၤ်) ประกอบด้วยการนำไหมพรม ดอกไม้ต่าง ๆ มาตกแต่งประดับประดาให้สวยงาม บ้างก็ร้อยดอกไม้เป็นรูป ดาว รูปปลา เป็นต้น

ยอดฉัตร ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “ทะเดิ่ง” (ထုၤ်) ด้านหนึ่งทำเป็นรูปนก ตัวเล็ก ๆ ด้วยใบมะพร้าว ประดับและตกแต่งด้วยดอกไม้ ไหมพรมอย่างสวยงาม เช่นกัน

เมื่อทำฉัตรเสร็จแล้ว เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป ทุกครอบครัวจะมารวมตัวเพื่อพากันแห่พุ่มฉัตรของตนที่ทำไว้ไปยังวัด ขบวนแห่พุ่มฉัตรในอดีตจะมีการเป่าแคน ตีกลองร้องเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่าง ๆ โดยจะตั้งขบวนจากหมู่บ้านแล้วเดินไปยังวัด แต่ปัจจุบันนี้ การแห่พุ่มฉัตรใช้กลองยาวที่จ้างวานจากภายนอกหมู่บ้านมาบรรเลงแทน เมื่อถึงวัดจะนำพุ่มฉัตรไปปักบริเวณรอบ ๆ เจดีย์ ต่างคนต่างก็กลับบ้านของตน แต่ปัจจุบันทางชุมชนได้จัดการประกวดแข่งขันความสวยงามขึ้นเพื่อให้กิจกรรมมีความสนุกสนานยิ่งขึ้น

จากนั้นเมื่อใกล้เวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา ทุกคนจะกลับไปที่วัดอีกครั้งเพื่อทำการเวียนศาลา ขั้นตอนการเวียนศาลาจะเหมือนกับการเวียนศาลาในเดือน ๕ (แดง เอ่ยเสิบ, ๒๕๕๒)

๕. ประเพณีเที่ยวสาวและย่องสาว

ประเพณีการเที่ยวสาวของชาวกะเหรี่ยง จัดเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย ถือว่าเป็นประเพณีในการเลือกคู่ครองของหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงในอดีตอย่างอิสระ เหมือนกับการไปมาหาสู่กันของคนหนุ่มสาวทั่วไป แต่จะแตกต่างกันตรงที่บางครั้งมักจะไปคราวละ ๔ ถึง ๕ บ้านในวันเดียวกัน เนื่องมาจากบ้านแต่ละหลังคาเรือนจะอยู่ติด ๆ กัน บางครั้งไปแวะพูดคุยกันเพียงชั่วครู่ หรือหากผู้หญิงบ้านไหนรู้สึกชอบเราและเราชอบเขา จะใช้เวลาพูดคุยสนทนากันนานกว่าปกติ แต่ในทางกลับกันหากหญิงสาวไม่ชอบไม่สนใจพูดคุยด้วยก็ต้องไปบ้านอื่น ๆ ต่อไป

การเที่ยวสาวของชายหนุ่มชาวกะเหรี่ยง ส่วนมากจะมาจากการพบเห็นกันทั่ว ๆ ไปของคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือคนละหมู่บ้านจาก การทำไร่ การหยอดข้าว หรืองานประเพณีกินข้าวห่อเป็นต้น บางครั้งก็เป็นหญิงสาวจากต่างหมู่บ้านที่มีโอกาสมาเที่ยวงานประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย การเที่ยวสาวมีทั้งไปคนเดียวหรือบางครั้งไปกันคราวละ ๓-๔ คน

พอได้เวลาเย็นถึงค่ำ ๆ ชายหนุ่มจะนัดหมายกันกับเพื่อนสนิท ๆ พากันเดินร้องเพลง [๓] ไปยังบ้านสาวที่หมายไว้ว่าจะไปพบปะหรือเที่ยวสาว เดินไประหว่างทาง เพลงที่ร้องก็จะมีความหมายเปรียบเปรย ชมธรรมชาติ เกี่ยวกับความรักบ้าง เป็นต้น เช่นนี้ทำให้หญิงสาวรู้ตัวว่าจะมีชายหนุ่มมาเยือน โดยทั่วไปแล้วฝ่ายหญิงสาวจะเตรียมหมาก พลู ยาสูบ ใส่ถาดหรือใบตองวางไว้รอบนเรือนของตนเอง นั่งรอต้อนรับ เมื่อผู้ชายเดินมาถึง หญิงสาวจะเรียก หรือเชิญให้กินหมาก สูบยาก่อน ถ้ารู้จักชื่อจะเอ่ยเรียกชื่อออกมาเชิญกันเลย แล้วจึงคุยกันในเรื่องทั่ว ๆ ไปในแต่ละวัน บางคนก็

---

[๓] ดูตัวอย่างบทเพลงในบทที่ ๕ ช่วงเพลงเที่ยวสาว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พูดเรื่องโน้นเรื่องนี้ว่าดีอย่างนั้นอย่างนี้ บางคนก็พูดแสดงให้ผู้หญิงรู้ว่าเรารักเขานะ เป็นต้น เมื่อเที่ยวจนเจอหญิงสาวที่ถูกใจ ผู้ชายก็จะกลับมาบ้านก่อน เพื่อรอเวลากลับไปย่องสาวในคืนนั้น

ชายหนุ่มจะกลับมานอนสักพักหนึ่งจนคิดว่า พ่อ แม่ ฝ่ายผู้หญิง เข้านอนกันหมดแล้ว (เวลาประมาณ ๒๓ นาฬิกา เป็นต้นไป) ชายหนุ่มจะกลับไปย่องสาว เมื่อกลับไปถึงบ้านของผู้หญิงอีกครั้งก็เดินขึ้นบันไดไปยังห้องผู้หญิงเพื่อเปิดประตูห้อง แต่ถ้าไม่สามารถเปิดประตูห้องของผู้หญิงได้ พ่อหรือแม่ก็จะมาเปิดให้ ซึ่งพ่อแม่ที่นอนอยู่ยังไม่หลับเสียทีเดียว ยังรู้สึกตัวอยู่แต่ทำทีเงียบไว้เฉย ๆ เพื่อให้โอกาสหนุ่มสาวได้พูดคุยกัน

การเดินขึ้นบันไดเป็นไปในลักษณะการเดินย่องเบา ๆ และต้องทำด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดเสียงดังส่งเสียงรบกวนพ่อแม่ของผู้หญิง การทำเช่นนี้ถือเป็นการให้เกียรติต่อพ่อและแม่ของผู้หญิง เพราะหากว่าเดินส่งเสียงรบกวนจะถือว่าเมื่อขึ้นไปถึงตัวผู้หญิงแล้วฝ่ายชายจะปลุกผู้หญิงโดยการเอามือข้างใดข้างหนึ่งโดยกางนิ้วโป้งและนิ้วชี้ออกแล้วจับเบา ๆ ที่เอว หรือบางคนก็ทำตรงปลายนิ้วเท้า เพื่อเป็นการปลุกให้ตื่นผู้หญิงตื่นขึ้นโดยไม่มีแตะต้องการล่วงเกินแต่อย่างใด หรือในกรณีที่มีแขกที่เป็นผู้หญิงต่างหมู่บ้านมาเยี่ยมเยือนและพักค้างแรมที่บ้านเพื่อนหรือญาติสนิทในโอกาสต่าง ๆ ได้พูดคุยกันจนถึงขั้นการย่องสาวได้ เมื่อผู้หญิงหลับแล้ว ฝ่ายชายก็จะใช้ไม้ขีดหรือขี้ใต้จุดเพื่อส่องดูว่าผู้หญิงคนไหนเป็นคนที่เราจะย่องแล้วจึงปลุกให้ลุกขึ้นมาคุยกันบางครั้งถ้าผู้หญิงที่นอนอยู่นอนอยู่ในท่าที่ไม่เรียบร้อยผู้ชายก็จะเอาขี้ใต้เคาะที่ขาเบา ๆ เพื่อให้รู้ตัวและเปลี่ยนท่านอนให้เรียบร้อย

ฝ่ายหญิงสาวเมื่อรู้สึกตัวจะลุกขึ้นมานั่งคุยด้วยเบา ๆ ในลักษณะเกือบจะเรียกว่ากระซิบคุยกัน การพูดคุยกันเรื่องราวที่สนทนากันเป็นเรื่องทั่ว ๆ เช่นฝ่ายหญิงจะถามว่ามาทำไม ฝ่ายชายจะตอบว่ามาหาเธอ ฉันชอบเธอ เป็นต้น หรืออาจมีการพูดจาด้วยคำหวาน ๆ เพื่อเป็นการทำให้ผู้หญิงชอบ และรักตัวเอง บางทีอาจเจอผู้หญิงที่ขี้อายนาน ๆ จึงจะพูดสักคำหนึ่ง ในขณะที่พูดคุยกันภายในห้องของผู้หญิงนั้นฝ่ายผู้ชายจะไม่มีการจับหรือล่วงเกิน ถูกเนื้อต้องตัวฝ่ายผู้หญิงแต่อย่างใด เป็นเพียงแต่การคุยกันเท่านั้น แต่ถ้าหากผู้ชายไปจับเนื้อต้องตัวผู้หญิงโดยที่ผู้หญิงไม่ยินยอมเข้าถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ผู้หญิงจะบอกต่อกันให้ทั่วหมู่บ้าน เพื่อเป็นการแสดงออกให้รู้ว่าผู้ชายคนนั้นเป็นคนไม่ดี เพื่อไม่ให้ผู้หญิงคนใดให้ย่องหรือคบหาด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การพูดคุยกันของชาย-หญิงในประเพณีย่องสาว จะอยู่ในความมืดสนิทจนไม่สามารถมองเห็นหน้ากัน หากว่าเป็นที่ถูกใจก็จะคุยกันได้พอเวลาอันเหมาะสมจะลาจากไป แล้วกลับมาย่องใหม่ในวันต่อไป แต่ถ้าหากการพูดคุยไม่เป็นที่ถูกใจ ไม่ชอบขึ้นมา ฝ่ายหญิงจะบอกให้ผู้ชายรู้ตัวว่าไม่ชอบ แล้วบอกให้กลับไป ฝ่ายชายก็จำจะต้องออกไป หากผู้ชายไม่ยอมกลับออกไป ผู้หญิงจะบอกถึง ๓ ครั้ง เมื่อ ๓ ครั้งเป็ธรรมเนียท หากผู้ชายยังไม่ลุกไปอีก ฝ่ายหญิงจะจุดตะเกียงหรือขี้ไต้ให้เกิดแสงสว่างเพื่อให้เห็นหน้ากัน ถือเป็นการไล่ หรือประจารกันเลย เนื่องจากเมื่อฝ่ายผู้หญิงเห็นหน้าผู้ชายอย่างชัดเจนหลังจุดไฟก็สามารถนำไปบอกต่อกันทั่วทั้งหมู่บ้าน การย่องสาวอาจเกิดขึ้นหลายครั้งกับหญิงสาวคนเดียวกัน หากทั้งคู่ถูกใจต่อกัน จนถึงขั้นตกลงใจแต่งงานกันเลยก็เป็นได้ (บุญเทียน กิพาหน, ๒๕๕๒)

ปัจจุบันหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดหเหนือ ไม่มีประเพณีการย่องสาวเหมือนเช่นในอดีต การย่องสาวสูญสลายไปจากสังคมมาเป็นเวลาประมาณ ๓๐-๔๐ ปีมาแล้ว มีแต่คนรุ่นราวที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไปที่มีโอกาสได้สัมผัสกับประเพณีดั้งเดิมเช่นนี้ คนหนุ่มคนสาวชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบันจะใช้โอกาสพูดคุยกันก็ต่อเมื่อไปเที่ยวงานวัด ดูมหรสพแบบสังคมสมัยใหม่เท่านั้น

๖. ประเพณีการแต่งงาน

เมื่อหนุ่มสาวได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีจากประเพณีการเที่ยวสาวและการย่องสาว ผู้หญิงที่ตกลงปลงใจที่จะแต่งกันจะให้พ่อแม่มาสู่ขอตามธรรมเนียมประเพณี การแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงแต่เดิมการแต่งงานกันเป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่มีงานเลี้ยง ไม่มีการเรียกสินสอดทองหมั่น มีแต่เพียงเงินสองสลึง ที่สำคัญชายหญิงชาวกะเหรี่ยงต้องไปไหว้ศาลากะเหรี่ยง ถือเป็นการไหว้ ปู่ ย่า ตา ยาย ศาลากะเหรี่ยงแต่เดิมถือเอาสถานที่ที่มีต้นไทรในหมู่บ้าน ปัจจุบันศาลากะเหรี่ยงย้ายไปอยู่ในวัดใกล้ ๆ โบสถ์ (กุหลาบ เที่ยวไพร, ๒๕๕๒)

ในวันแต่งงานฝ่ายเจ้าบ่าวจะยกขบวนไปยังบ้านของฝ่ายเจ้าสาว เมื่อขบวนเดินทางมาถึงบ้านเจ้าสาว จะมีการร้องเพลงโต้ตอบกัน[๔] การร้องเพลงของแต่ละฝ่ายส่วนมากจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ แต่ปัจจุบันเหลือเพียงผู้ชาย ๒ คนที่ร้องได้ มีลูกคู่ทั้งสองฝ่าย ทางฝ่ายเจ้าสาวจะตั้งขบวนรอรับ เป็นฝ่ายร้องเพลงก่อน (ร้องส่ง :ผู้วิจัย) เพื่อเป็นการถามว่ามาทำอะไร หลังจากนั้นฝ่ายเจ้าบ่าว

[๔] ดูรายละเอียดของบทเพลงในบทที่ ๕ ช่วงเพลงแต่งงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะร้องต่อจากฝ่ายเจ้าสาว (ร้องรับ :ผู้วิจัย) เป็นการร้องตอบกลับไปว่าวันนี้จะมาขอลูกสาว เพื่อเป็นการเปิดทางเข้าไปบ้านเจ้าสาว (โจ จัดพล, ๒๕๔๕)

เมื่อลูกคู่ฝ่ายเจ้าสาวร้องฮิ้วยาว ๆ ขบวนของฝ่ายเจ้าสาวจะถอยหนึ่งก้าว ส่วนฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะหักกิ่งไม้ หักต้นกล้วย พังข้างฝาบ้าน ฝ่ายเจ้าสาวที่อยู่บนเรือนก็จะโยนกระบอกน้ำไม้ไผ่ลงมาแล้วร้องตะโกนให้ฝ่ายเจ้าบ่าวทำให้แตก บางครั้งก็เป็นอย่างอื่น เช่น ถังใส่น้ำ เป็นต้น เป็นไปเช่นนี้จนขบวนเจ้าสาวถอยถึงบันไดบ้าน จึงเข้าสู่พิธีการส่งตัวเจ้าบ่าว (พุฒ ไพรเที่ยง, ๒๕๕๑)

การหักกิ่งไม้ พังข้างฝาบ้าน เป็นการแสดงพลังของฝ่ายเจ้าบ่าวให้พ่อแม่ฝ่ายเจ้าสาวเห็นว่ามีพละกำลังความสามารถที่จะสร้างหรือต่อเติมขึ้นมาใหม่ได้ ส่วนจะสร้างวันนั้นเลยหรือวันต่อมาก็แล้วแต่ ส่วนกิ่งไม้ที่หักจะเป็นกิ่งไม้ที่อยู่ข้างถนนหรือบริเวณใกล้เคียง การทำเช่นนี้ทำพอเป็นพิธีเท่านั้น (โจ จัดพล, ๒๕๔๕)

ขนบธรรมเนียมสำหรับผู้หญิงในการแต่งงานอย่างหนึ่งในอดีตแต่ปัจจุบันนี้ยังพบเห็นอยู่บ้างคือ เมื่อเจ้าบ่าวมาถึงบันไดก่อนที่จะขึ้นไปบนเรือน ผู้หญิงจะต้องล้างเท้าให้เจ้าบ่าวด้วยน้ำเปล่าในครั้งแรก และล้างตามด้วยน้ำขมิ้นอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงเอาปลายผมของตนเองลูบเท้าทั้งสองข้างของเจ้าบ่าวในลักษณะลูบขึ้น ๓ ครั้ง เสร็จแล้วจึงขึ้นไปข้างบน แต่ปัจจุบันนี้ผู้หญิงกะเหรี่ยงไม่นิยมไว้ผมยาวเหมือนอดีต จะล้างเท้าเพียงอย่างเดียว ในอดีตการสู่ขอจะทำโดยพ่อฝ่ายผู้หญิงจะเป็นฝ่ายมาสู่ขอผู้ชาย ไม่มีข้าวของใด ๆ มีแต่กินเหล้า สูบยากัน

พิธีการ โดยที่เจ้าบ่าวนำน้ำหนึ่งขัน ดอกไม้และด้ายผูกข้อมือไปบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวต้องขึ้นไปไหว้ผีเรือนบนบ้านเจ้าสาว แล้วให้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายผูกข้อมือคู่กับเจ้าสาว ผู้ใหญ่ประพรมน้ำมนต์ให้พร เอาเงินสลึงทิ้งลงในน้ำและบนพื้นดินเป็นเสร็จพิธี จากนั้นพ่อแม่ฝ่ายหญิงยอมให้ลูกเขยอยู่ช่วยงานไร่ที่บ้าน (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๒)

การแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมในปัจจุบัน มีทั้งแต่งงานแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ทั่วไป เพียงแต่ไม่มีการร้องเพลงเหมือนแต่ก่อนให้เห็น มักจะทำพิธีแบบไทยที่มีขบวนขันหมาก การแต่งกายมักนิยมแต่งตามสากลนิยม นิยมการจัดเลี้ยงอาหารด้วยโต๊ะจีนกันอย่างแพร่หลาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๗. ประเพณีการบวช

ชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยเกษม เมื่อถึงวัยที่อายุครบบวชได้ ก็จะบวชเหมือนคนไทยทั่วไป ขั้นตอนและพิธีกรรมคล้ายกัน จัดงาน ๒ วัน คือ วันสุกดิบ และวันบวช นาคจะไปโกนหัวที่วัด แล้วกลับบ้านเพื่อทำพิธีอาบน้ำนาค แต่ก่อนที่นาคจะเข้าบ้าน ต้องนำนาคไปเวียนที่เสาฉัตร ๓ รอบ เมื่อครบ ๓ รอบ พานาคเดินแห่รอบบ้านอีก ๓ รอบ จากนั้นจึงเข้าพิธีการอาบน้ำนาค หลังอาบน้ำนาคจะมีพิธีสวดมนต์เย็น มีงานเลี้ยงด้วยโต๊ะจีนเหมือนคนไทยทั่ว ๆ ไป

ตอนเช้าของวันถัดไปถือเป็นวันบวช หญิงสาวจะแต่งกายกะเหรี่ยงชุดกะเหรี่ยงถือเครื่องบวชไปยังวัดแจ้งเจริญ กะเหรี่ยงส่วนมากนิยมไปบวชที่วัดแจ้งเจริญ เนื่องจากมีความเลื่อมใสศรัทธาในหลวงพ่อนวมมาตั้งแต่ครั้งในอดีต งานบวชที่บ้านของกะเหรี่ยงจะมีเสาฉัตรสูง ๆ และประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๕๒ เสาฉัตร
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒)

การทำเสาฉัตร เริ่มจากคนในหมู่บ้านต้องไปเลือกไม้ไผ่ที่มีลักษณะลำต้นตรง สวยงาม ยิ่งสูงยิ่งดี เป็นไม้ไผ่อย่างหนา เพราะจะแข็งแรง รับน้ำหนักได้ดี ก่อนจะตัดต้องมีการบอกขอเจ้าป่าถ้าอยู่ในป่า แต่ถ้าอยู่ในที่ของใครก็ต้องไปบอกหรือขอกับเจ้าของที่คนนั้น การเตรียมไม้ไผ่จะต้องทำก่อนวันงาน ๒-๓ วัน จากนั้นจะช่วยกันทำเสาฉัตร ประดับตกแต่ง ให้สวยงาม ด้วยการติดกระดาษสีต่าง ๆ ที่ลำต้นฉัตร จำนวนฉัตรส่วนมากที่นิยมกันจะมี ๓ ฉัตร ๗ ฉัตร ๙ ฉัตร และ ๑๑ ฉัตร ตัวฉัตรนั้นจะเย็บผ้าข้าวม้าสีต่าง ๆ ติดเข้ากับไม้ที่ทำเป็นรูปวงกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕๐ เซนติเมตร ยึดด้วยไม้กากบาทบนลำต้นฉัตร ส่วนยอดเสาจะเว้นแขนงกิ่งไผ่ไว้เพื่อติดกระดาษสี เป็นการตกแต่งให้สวยงาม นอกจากเสาฉัตรแล้วต้องทำเสาค้ำอีก ๒ ต้น สูงประมาณ ๒ เมตร ด้วยการขุดและปักลึกลงดินประมาณ ๗๐-๘๐ เซนติเมตร

การยกเสาฉัตรต้องใช้คนหลาย ๆ คนช่วยกัน จะทำกันเวลา บ่าย ๆ เป็นต้นไป โดยใช้ไม่กากบาทค้ำ ส่วนหนึ่งจะใช้เชือกผูกกับเสาฉัตร ๓ มุม แล้วช่วยกันดึงขึ้น เมื่อได้ที่ดีแล้วจึงผูกติดกับต้นไม้ใหญ่ไว้ การใส่สลักไม้เพื่อยึดติดกับเสาค้ำ คนโบราณเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ห้ามมิให้ตั้งเสาฉัตรแล้วแทงไม้เข้าเสารูค้ำตรงกับประตูบ้าน ก่อนจะยกเสาฉัตรต้องมีเครื่องตั้งประกอบพิธี เช่น ขนมต้ม อาหารคาว อาหารหวาน เหล้า ๑ ขวด ดอกไม้ ธูป เทียน ขันน้ำมนต์ (สายัน สลักทองตรง, ๒๕๕๒)

๘. ประเพณีงานศพ

ในอดีตเมื่อมีคนตายชาวกะเหรี่ยงจะนำศพไว้ที่บ้าน ๑ คืน ปัจจุบันจะเอาไว้ ๓ คืน เพื่อให้ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน มาจุดธูปอธิษฐานบอกกล่าวในทำนองว่าให้ไปดี เหมือนประเพณีงานศพของคนไทย เหตุที่ไว้เพียง ๑ คืน เนื่องจากถนนหนทางยังไม่มีความเจริญ พระที่มีอยู่ก็ไกลจากหมู่บ้าน จึงไม่มีการสวดศพเหมือนอย่างปัจจุบัน กลางคืนหนุ่มสาวจะมารวมกลุ่มร้องเพลงโต้ตอบกัน เนื้อเพลงจะเกี่ยวกับการบอกให้ผู้ตายไปดีมีสุข ชาตินี้จะไม่ได้เจอกันอีก ช่วงดึกเป็นเพลงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยง ความรักระหว่างหนุ่มสาว การเกี้ยวพาราสีกัน

พอรุ่งเช้าจึงนำศพไปฝังในป่าช้า ทุกคนจะช่วยกันขุดหลุม การนำศพลงหลุมมักหันศีรษะผู้ตายไปทางทิศตะวันตก มีข้าวของอะไรของผู้ตายก็อาจจะฝังลงไปพร้อมกันด้วย แล้วเอาจึงเอาดินกลบปิดทับด้วยใบ หรือต้นไม้อีกชั้นเพื่อป้องกันสัตว์ต่าง ๆ มาขุดคุ้ยกิน ทิ้งไว้ ๑-๒ ปีพอถึงหน้าแล้งก็ขุดขึ้นมาทำบุญเผากระดูก มีการบอกกล่าวเชิญชวนญาติพี่น้องให้มาร่วมงานกัน มีพิธีสงฆ์โดยการนิมนต์พระจากเขาย้อยมาทำพิธี ครั้งแรกตอนขุดเอากระดูกขึ้นมาเผา ณ บริเวณป่าช้านั้น ๆ หากมีหลายศพที่ขุดขึ้นมาเผาพร้อมกัน ก็จะขุดเอาศพที่ฝังก่อนขึ้นมาตามลำดับไป บางครั้งเผากระดูกครั้งละ ๔-๕ ศพก็มี (บุญเทียน กิฬาหน, ๒๕๕๒)

ถ้าผู้ตายตายในวันแรมเดือนดับ จะทำการฝังเลยไม่เก็บศพไว้หากผู้ตายเสียชีวิตนอกหมู่บ้านถ้ายังไม่ทันข้ามคืน จะนำศพเข้าบ้านมาทำพิธีได้ แต่ถ้าเสียชีวิตข้ามคืนแล้วจะไม่นำเข้าบ้านเพราะถือว่าไม่ใช่ผีของบ้านตนแล้ว (อรอนงค์, เอกสารอัดสำเนา ๒๕๔๖: ๑๒)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ ๕

นักร้อง นักดนตรี เครื่องดนตรี บทเพลงและการวิเคราะห์บทเพลง

การวิจัยเรื่อง “ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอยางน้ำกลัดเหนือ จังหวัดเพชรบุรี” นั้นผู้วิจัยขอแสดงข้อมูลต่าง ๆ อาทิ นักร้อง นักดนตรี บทเพลง และการวิเคราะห์บทเพลงโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) ซึ่งมีแนวทางการพิจารณาด้านต่าง ๆ ตามที่ ปัญญา รุ่งเรือง (๒๕๔๘: ๑-๔) ได้กล่าวรายละเอียดไว้ในบทที่ ๒ ข้อมูลต่าง ๆ ข้างต้นมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

นักร้อง นักดนตรีชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ที่ผู้วิจัยศึกษามีจำนวนทั้งหมด ๗ คน ดังนี้ ๑. นางวันเสาร์ บุญชูเชิด ๒. นางดีเย็น พวงไม้ ๓. นางทิ เอ่ยเสิบ ๔. นายพุฒ ไพรเที่ยง ๕. นายบุญเทียน กิพาหน ๖. นายร้อง เสน่ห์ติบัง และ ๗. นายหนู ตระทอง ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ถัดไป

นักร้องและนักดนตรี

นักร้องคนที่ ๑

ภาพที่ ๙๓ นางวันเสาร์ บุญชูเชิดและที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางวันเสาร์ บุญชูเชิด มีชื่อเล่นว่า ต้าง อายุ ๕๒ ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพหลัก ทำไร่และรับจ้างทั่วไป ฝึกหัดร้องเพลงด้วยตัวเอง ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๗/๔ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘๙-๔๖๔๓๘๔๕ มีบุตร ๒ คน มีความสามารถในการขับร้องเพลงกล่อมลูก เพลงแต่งงาน เพลงเกี้ยวสาว ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และพูดภาษาไทยได้

นักร้องคนที่ ๒

ภาพที่ ๕๔ นางดีเย็น พวงไม้และที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

นางดีเย็น พวงไม้ มีชื่อเล่นว่า ดีเย็น อายุ ๖๗ ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพหลักทำไร่และทอผ้ากะเหรี่ยง ฝึกหัดด้วยตัวเอง ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๓๒-๔๘๔๓๕๑ มีความสามารถขับร้องเพลงกล่อมลูก เพลงแต่งงาน เพลงเกี้ยวสาว ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และสามารถใช้ ภาษาไทยในการสื่อสารได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักร้องคนที่ ๓

ภาพที่ ๕๕ บ้านนางทิ เอ่ยเสิบและที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

นางทิ เอ่ยเสิบ มีชื่อเล่นว่า ทิ อายุ ๖๓ ปี นับศาสนาพุทธ มีอาชีพหลักทำไร่และทอผ้ากะเหรี่ยง ฝึกหัดการ้องเพลงด้วยตัวเอง ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๔/๑ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘๑-๐๑๒๔๓๙๓, ๐๘๙-๒๕๔๘๒๒๔ มีความสามารถในการขับร้องเพลงกล่อมลูก เพลงแต่งงาน เพลงเกี้ยวสาว ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และสามารถใช้ ภาษาไทยในการสื่อสาร ได้

นักร้องคนที่ ๔

ภาพที่ ๕๖ นายพุฒ ไพรเที่ยงและที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นายพุฒ ไพรเที่ยง มีชื่อเล่นว่า พุฒ อายุ ๗๗ ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำไร่และเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้านท่าเสลา มีพ่อเป็นครูผู้ถ่ายทอดวิชาและฝึกหัดด้วยตัวเองโดยการฟังจากผู้ใหญ่ในครอบครัวร้องและฝึกหัดด้วยตนเองโดยเริ่มหัดร้องเพลงเมื่อตอนอายุ ๑๑-๑๒ ปี ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๙/๒หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ มีความสามารถในการขับร้องเพลงแต่งงาน เพลงเกี้ยวสาว เพลงกล่อมลูก และเพลงอื่น ๆ ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และสามารถใช้ ภาษาไทยในการสื่อสารได้

นักร้องคนที่ ๕

ภาพที่ ๙๗ นายบุญเทียน กิฟาหนและที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

นายบุญเทียน กิฟาหน ชื่อเล่นว่า เทียน อายุ ๖๕ ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพ ทำไร่ และเป็นหมอประจำตำบล ฝึกหัดการร้องเพลงด้วยตัวเองโดยการฟังจากคนรุ่นปู่ย่า ตายาย ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ มีความสามารถในขับร้องเพลงเกี้ยวสาว เพลงกล่อมลูก และเป่าแคนได้ ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และสามารถใช้ ภาษาไทยในการสื่อสารได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักร้องคนที่ ๖

ภาพที่ ๕๘ นายร้อง เสน่ติบังและที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒

นายร้อง เสน่ติบัง มีชื่อเล่นว่า ร้อง อายุ ๘๕ ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำไร่ ฝึกหัดการร้องเพลงด้วยตัวเอง ปัจจุบันพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ ใช้ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และสามารถใช้ ภาษาไทยในการสื่อสารได้บ้างเล็กน้อย

นักดนตรี

ภาพที่ ๕๙ นายหนู ตระทองและที่พักอาศัย
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นายหนู ตระทอง มีชื่อเล่นว่าหนู อายุ ๗๙ ปี นับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลัก ทำไร่ มีบิดาเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านดนตรีและฝึกหัดด้วยตัวเองด้วยวิธีครูพักลักจำตั้งแต่อายุ ๑๖ปี เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ แคน ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๓๓/๑ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐

นักร้องและนักดนตรีส่วนมากจะตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มก้อนใกล้ ๆ กัน ดังแผนที่ตั้งของบ้านที่แสดงไว้ถัดไป

ที่ตั้งของบ้านนักร้องและนักดนตรี

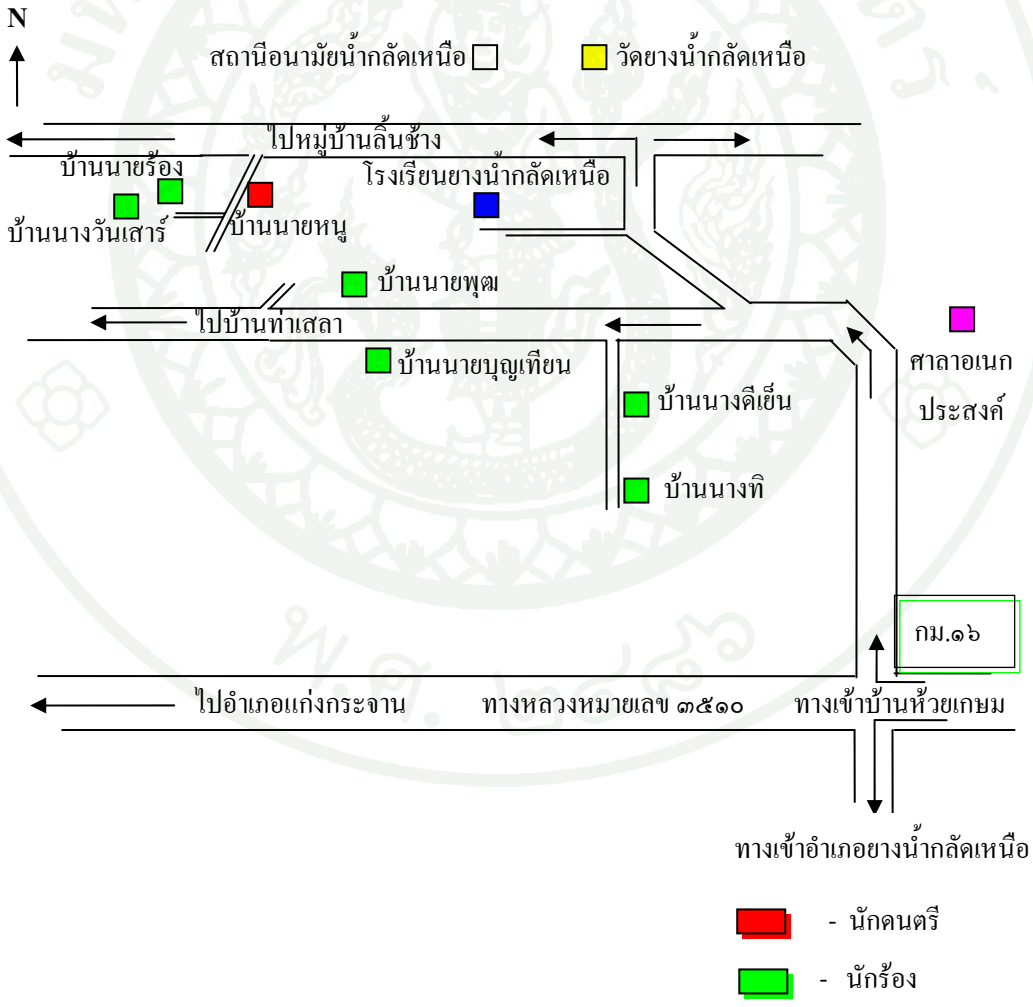

ภาพที่ ๑๐๐ แผนที่แสดงที่ตั้งของบ้านนักร้องและนักดนตรี

ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๔ มิถุนายน ๒๕๕๐)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องดนตรีและการเก็บรักษา

เครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยงที่ใช้บรรเลงประกอบเพลง คือ **“แคน”** ชนิดแคน ๗ ที่ใช้กันมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ในอดีตมักนิยมใช้แคนที่มีลักษณะยาว ๆ เป็นลักษณะเฉพาะของชาวกะเหรี่ยงเองที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ส่วนการเก็บและการดูแลรักษา ใช้วิธีการนำผ้าขาวม้าที่ไม่ได้ใช้แล้วมาพันไว้รอบตัวแคนเพื่อป้องกันแมลงเข้าไปในลูกแคนและทำให้ลิ้นอุดตัน ใช้เชือกผูกส่วนหัวและท้ายของตัวแคนเพื่อแขวนไว้กับผนังหรือเสาบ้าน บางครั้งใช้สำหรับเป็นสายสะพายคล้องหัวไหล่เพื่อพกพาไปยังที่ต่าง ๆ รูปร่างลักษณะแคน และวิธีการเก็บรักษา ดังภาพที่แสดงถัดไป

ภาพที่ ๑๐๑ แคนและการเก็บรักษา
ที่มา: บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

ส่วนประกอบและรายละเอียดต่าง ๆ ของแคนดังกล่าว ผู้วิจัยได้แสดงไว้เป็นภาพลายเส้นในหน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนประกอบและรายละเอียดของแคน

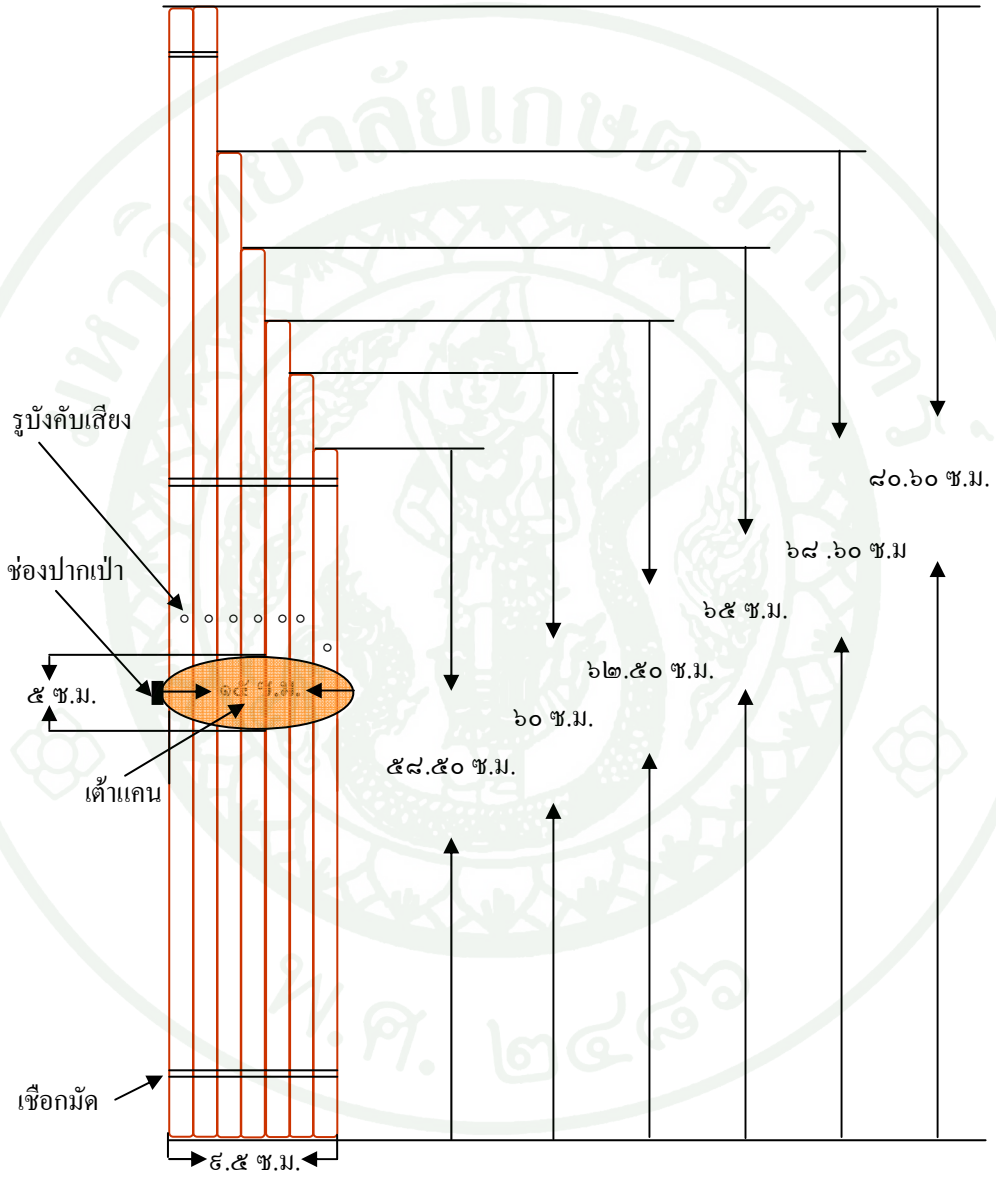

ภาพที่ ๑๐๒ ภาพลายเส้นแสดงส่วนประกอบและรายละเอียดของแคน

ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๔ มิถุนายน ๒๕๕๑)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระบบเสียงแคน

ระบบเสียงแคนในที่นี้หมายถึง แคน ๗ ที่ชาวกะเหรี่ยงใช้เป่าในพื้นที่ในการวิจัยเท่านั้น การวัดระบบเสียงที่ได้นั้นวัดด้วยเครื่องวัดเสียง Chromatic Turner ผลที่วัดได้เป็นเซ็นต์ ตามหลักของ อเล็กซานเดอร์ เจ เอ ลิส (Alexander J Ellis) มีดังนี้

ตารางที่ ๖ แสดงผลการวัดระบบเสียงของแคน

เสียงที่	**ระดับเสียง**	**ขั้นคู่เสียง**
เสียงที่ ๑	C + ๑๐	๒๑๐ เซ็นต์
เสียงที่ ๒	D + ๒๐	๘๐ เซ็นต์
เสียงที่ ๓	Eb	๒๐๕ เซนต์
เสียงที่ ๔	F + ๕	๘๕ เซนต์
เสียงที่ ๕	G - ๑๐	๙๕ เซนต์
เสียงที่ ๖	G# - ๑๕	๒๐๕ เซนต์
เสียงที่ ๗	Bb - ๑๐	๒๑๐ เซนต์
เสียงที่ ๘	C	๒๒๕ เซนต์
เสียงที่ ๙	D + ๒๕	๘๐ เซนต์
เสียงที่ ๑๐	Eb + ๕	๙๕ เซนต์
เสียงที่ ๑๑	F	๒๑๕ เซนต์
เสียงที่ ๑๒	G + ๑๕	๗๕ เซนต์
เสียงที่ ๑๓	G# - ๑๐	

ผลจากการวัดระดับเสียง นำมาคำนวณเป็นระยะห่างของคู่เสียงในระบบเซ็นต์ (Cent) ของ อเล็กซานเดอร์ เจ เอ ลิส (Alexander J. Ellis) ได้ดังตารางดังนี้

เสียงที่	๑		๒	๓		๔		๕	๖		๗		๘		๙	๑๐	๑๑		๑๒	๑๓
เซ็นต์ *		๒๑๐		๘๐	๒๐๕		๑๘๕		๙๕	๒๐๕		๒๑๐		๒๒๕		๘๐	๙๕		๒๑๕	๗๕

* ขั้นคู่เสียงระหว่างระดับเสียงที่ ๑-๒ และอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษาระบบเสียงแคน ทำให้อนุมานได้ว่า แคนดังกล่าวมีระบบเสียงที่ไม่แน่นอน ประกอบด้วยทั้งเสียงเต็ม (Whole Tone) ซึ่งปกติควรเป็น ๒๐๐ เซ็นต์ และครึ่งเสียง (Semi Tone) ซึ่งปกติควรเป็น ๑๐๐ เซ็นต์ แต่ในแคนที่ศึกษามีประเภทที่มีเสียงเต็ม มีขั้นคู่เสียงระหว่าง ๑๘๕ เซ็นต์ จนถึง ๒๒๕ เซ็นต์ และครึ่งเสียงอยู่ระหว่าง ๗๕-๘๕ เซ็นต์ ทั้งนี้เป็นเพราะ การทำแคนของช่างทำแคนนั้นทำแบบชาวบ้าน โดยใช้การเทียบเสียงการวัดเสียงด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่มีการใช้เครื่องวัดความถี่ของเสียงแบบไฟฟ้า จึงทำให้เสียงไม่ตรงตามหลักสากลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ลายแคน

จากการศึกษาคุณลักษณะการบรรเลงแคนประกอบการขับร้องเพลงของชาวกะเหรี่ยง ผู้วิจัยพบว่า การบรรเลงแคนประกอบการขับร้องในแต่ละระดับเสียง เรียกว่า **“เสียง”** (ลาย: ผู้วิจัย) มี ๒ เสียง ด้วยกัน คือ ๑. เสียงญิ่งพะโค (ယင်ယးခို) ๒. เสียงพานท้าวไล่ (ဖလိက်) ซึ่งผู้วิจัยจะขอแสดงรายละเอียดของกลุ่มเสียงดังกล่าวเป็นแถบบันทึกเสียง ดังต่อไปนี้

(ฟัง CD Track ๑)
๑. เสียงญิ่งพะโค (ယင်ယးခို)
(ฟัง CD Track ๒)
๒. เสียงพานท้าวไล่ (ဖလိက်)

บทเพลง

ผู้วิจัยจัดประเภทของบทเพลงออกเป็นตามลำดับของวิถีในการดำเนินชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณี เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้ ๑. ประเภทเพลงร้องที่ไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลง เรียกว่า **“ชาทาคู้”** (ဆၢ်ထးၣ်) มี ๔ เพลง คือ ๑.๑) เพลงเที่ยวสาว ๑.๒) เพลงแต่งงาน ๑.๓) เพลงกล่อมลูก ๑.๔) และเพลงอื่น ๆ ๒. ประเภทเพลงร้องที่มีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบ เรียกว่า **“เยิงปึย”** (ယျၢ်ပိ့) มี ๒ เพลง คือ ๒.๑) เพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ ๒.๒) เพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ ดังจะได้แสดงและอธิบายการวิเคราะห์ลักษณะบทเพลงแต่ละประเภทตามลำดับดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. เพลงร้องที่ไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลง

๑. ๑ เพลงเที่ยวสาว

เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับเพลงเที่ยวสาวในส่วนของการวิเคราะห์ตามหลักของดุริยางควิทยา (Musicology) ผู้วิจัยขอแสดงตัวอย่างบทเพลงเที่ยวสาวที่เป็นเพลงขับร้องสั้น ๆ ที่ใช้ในโอกาสงานประเพณีเที่ยวสาวของชาวกะเหรี่ยง โดยแสดงเนื้อเพลงเป็นอักษรกะเหรี่ยง และอักษรไทย พร้อมคำแปลความหมายของบทเพลง พร้อมทั้งแถบบันทึกเสียง และบันทึกคำร้องไว้เป็นโน้ตสากล เพื่อให้การศึกษาด้านการออกเสียงตามต้นแบบของภาษาได้อย่างถูกต้อง ขับร้องโดยนายพุฒ ไพรเที่ยง บันทึกเสียงเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ เวลา ๐๗.๓๐ นาฬิกา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เพลงเที่ยวสาว

ขับร้องโดยนายพุฒ ไพรเที่ยง

(ฟัง CD Track ๓)

เนื้อเพลงที่ ๑

คำร้องภาษากะเหรี่ยง လင်ခိုဝ်နၢန်ၤဖဝ့်အူးမံင်ခို ကာ်ဖဝ့်အူးမံင်လးလဲ

คำร้องภาษาไทย หลั่งคุนั้งโผ่อุ้งโหม่วคี้ย ไกย์โผ่อุ้งโหม่วลาลุย

คำแปล ไปรอผู้หญิงใต้ต้นสนนานจนนั่งและยืนเด็ดฉีกใบสนเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย

เนื้อเพลงที่ ๒

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ယောဝ်ၤလင်ဆုံအုံလျးမံဃီ့ အေမွဲဖုံဥာ်ကိုဝ်အုံမိင်

คำร้องภาษาไทย ยู๊หลั่งเฒ้อเออเลียะมึ้งเค้ย เอ้เม๊โผ่วเด๊ยกู๊เอ๊อเม่ย

คำแปล มองลงไปข้างล่างเห็นดอกไม้หลายอย่าง อยากจะเอาดอกไม้มาทัดหูทั้งหมด

เนื้อเพลงที่ ๓

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ယ့်ဟ့ယ့်လၢင်ၤလံင်ကဲဖိုင်သာ ယ့်မုဲဝးထို့ဖေါဟ်ထို့ဝးယွာ

คำร้องภาษาไทย เหย่อเหฒ๊ไล๊ลองเก้เผิ่งสะ เยอเม๊ป๊าถี้ยพู้ถี้ยป๊ายัว

คำแปล เส้นทางที่ชายหนุ่มเดินไปเดินมาจนเป็นร่อง หากว่ามีน้ำไหลมาก็ไหลเป็นทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เนื้อเพลงที่ ๔

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ယောဝ်ၤလင်ဆုလုလုခဝ့ နိုင့်မိုင့်ထင်းကဝ်လိက်ဖဝ့်

คำร้องภาษาไทย ยู๊หลั่งเฒ้อเหลอล้าเลอโค่ เหนิ่งเหมิ่งท้างโก่ไล๊โผ่ว

คำแปล มองลงไปข้างล่างเห็นหมู่มวลดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมเต็มไปหมด

เนื้อเพลงที่ ๕

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ယောဝ်ၤလင်ဆုအုလျာထိ့လဲ ယွာထင်းလင်ယိုတ်ကုလယ့်

คำร้องภาษาไทย ยู๊หลั่งเฒ้อเออเลี๊ยถี้ยเล ยัวท้างหลั่งยู๊ง เกอเล

คำแปล มองลงไปข้างล่างเห็นน้ำไหลวนไปมาทำให้จิตใจกังวลคิดถึงเธอ

เนื้อเพลงที่ ๖

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဥးစိဝ်နာန်ၤလင်ယွာလုထိ့ ယုမေါဝ်ၤလေဝ်ဟှိုင့်ဏောဝ်ၤချေ့ဒိ့

คำร้องภาษาไทย ด๊าจู๊นั้งลางยัวเหล่อถี้ย เหย่อมูลีฮ้องนีเด๊คี้ย

คำแปล มองเห็นผู้หญิงที่กำลังลอยอยู่ในน้ำแล้วเราจะเอาเรือลงไปรับเธอ

เนื้อเพลงที่ ๗

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဖိုင်သကါင်းဟုအေဆိုင်ၤလံင်လေဝ်ဃုူးလုဟ့ဝ်မူၤထုင်းထင်း

คำร้องภาษาไทย เผิ่งสะไก้ย์เฮ่อเอ๊เฌิ้งหล่อง ลี๊คุ๊งเหล่อโหฆ้หมึ้งเถิ้งท่อง

คำแปล ทางคดเคี้ยวเพียงใดก็จะเดินไปให้ถึง แม้ว่าจะต้องเดินตั้งแต่เที่ยงวันยันเที่ยงคืน

เนื้อเพลงที่ ๘

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဆုခွါင်လုဖုံအင်းကျော်လင် ယုဏင်းခုာ်ကိုဝ်ၤမူၤဟှးလင်

คำร้องภาษาไทย เฒ้อไค้ลย์เหลอโผ่อ้างกี๊หลั่ง เย๊อน๊างเด้ยกุมึ๊งก๊าหลั่ง

คำแปล คำพูดที่เคยพูดต่อกันยังไม่เคยลืม นึกถึงเสมอเวลาตอนเย็น ๆ

เพลงร้องทุกเพลงดังกล่าวข้างต้นขับร้องด้วยทำนองเดียวกันดังโน้ตที่ได้แสดงไว้ถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงที่๑

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเทียง
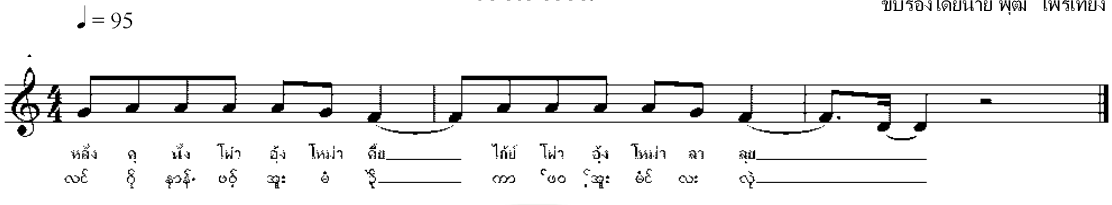
เพลงที่๒

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเทียง
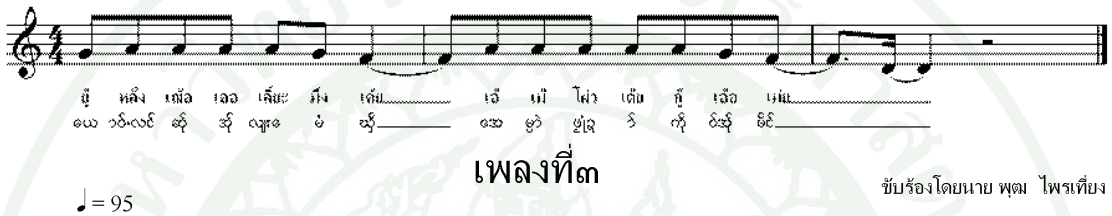
เพลงที่๓

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเทียง
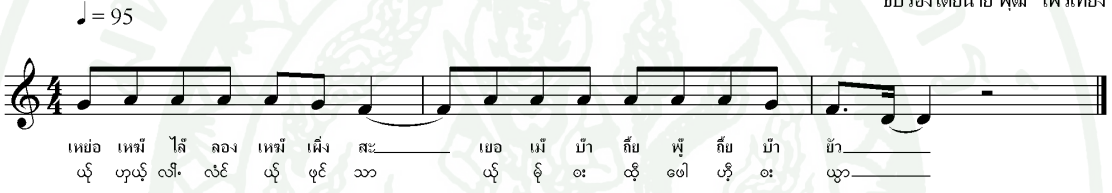
เพลงที่๔

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเทียง
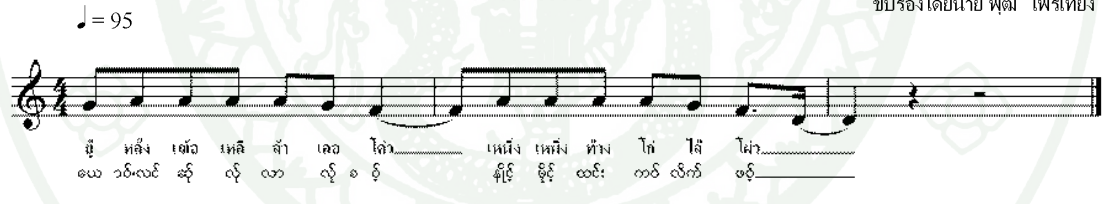
เพลงที่๕

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเทียง
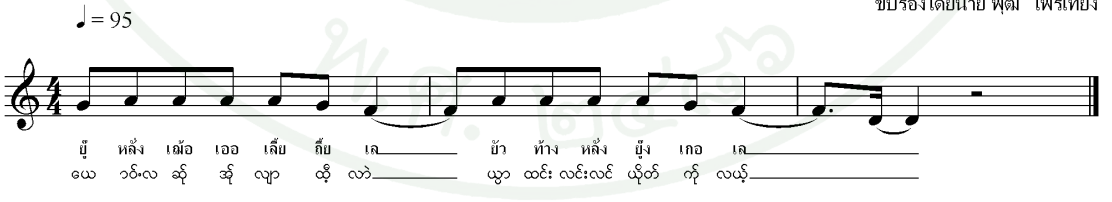
เพลงที่๖

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเทียง
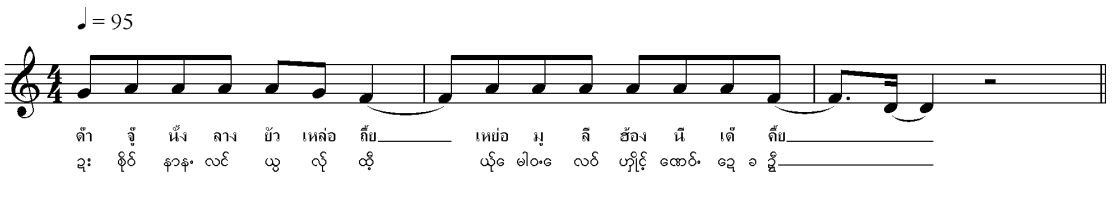
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงที่๗

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเที่ยง
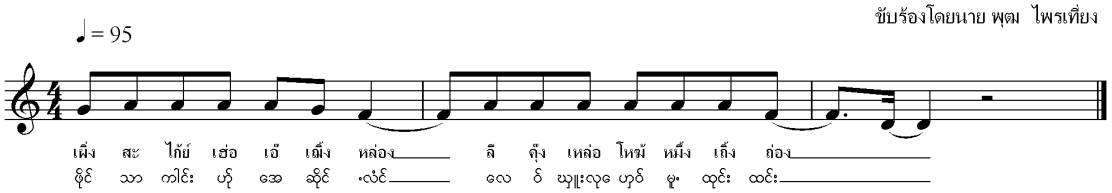
เพลงที่ ๘

ขับร้องโดยนาย พุฒ ไพรเที่ยง
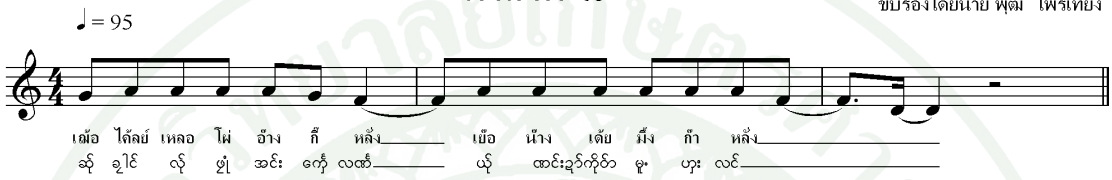
การวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ของเพลงเที่ยวสาว

ผลจากการศึกษาเพลงเที่ยวสาว ผู้วิจัยพบว่าเพลงเที่ยวสาวของชาวกะเหรี่ยงมีลักษณะของฉันทลักษณ์เป็นแบบร้อยกรอง ฉันทลักษณ์ ๑ บทมี ๒ วรรค ในวรรคที่ ๑ มีคำร้อง ๗ พยางค์ และคำร้องในวรรคที่ ๒ มีตั้งแต่ ๖-๗ พยางค์ มีคำสัมผัสนอกระหว่างวรรคที่ ๑ ของพยางค์ที่ ๗ กับ พยางค์ที่ ๖ หรือ ๗ ของวรรคที่ ๒ ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ถัดไป

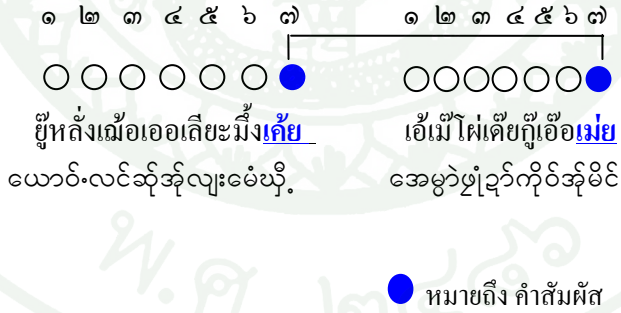

การวิเคราะห์เพลงเที่ยวสาว

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงคุริยางควิทยา (Musicology) ซึ่งมีแนวทางในการพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) ของเพลงเที่ยวสาวมีแหล่งกำเนิดเสียงมาจากการเปล่งเสียงร้องที่เกิดจากเสียงของผู้ชาย มีลักษณะเสียงที่กว้าง มีเนื้อเสียงหนา และทุ้ม มีพลังในการเปล่งเสียงคำร้องได้อย่างชัดเจน และมีความกังวานของเสียง

๒. ท่วงทำนอง (Melody) ระบบเสียง (Tuning system) แบบ ๕ เสียง (Pentatonic) ที่เลือกใช้เพียง ๔ เสียง ใช้มาตราเสียง (Scale) ในบันไดเสียง CMajor กลุ่มเสียงที่เลือกใช้ ประกอบด้วยเสียง เร (D) เสียงฟา (F) เสียงซอล (G) และเสียงลา (A) มีขั้นคู่เสียง (Interval) ทำนองเพลงเที่ยวสาวนี้อยู่ในช่วงเสียง (Range) คู่ ๕ อยู่ระหว่างเสียงเร (D) ใต้เส้นที่ ๑ ของบรรทัด ๕ เส้นกับเสียงลา (A) ในช่องที่ ๒ ของบรรทัด ๕ เส้น ดังโน้ตที่แสดงไว้นี้

รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) ไม่มีความสลับซับซ้อนใด ๆ โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วนใหญ่เป็นเสียงสั้น ๆ เขียนด้วยโน้ตตัวดำ เขบ็ดชั้นเดียว เขบ็ดชั้นเดียวประจุด ประกอบเป็นวลีของเพลง ดังโน้ตที่แสดงไว้นี้
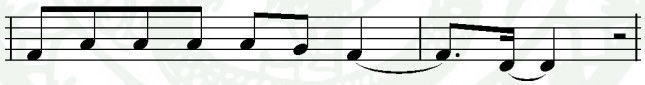
๓. จังหวะ (Rhythm) อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะจังหวะอิสระ การตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้องตรงจังหวะ

๔. ความเร็ว (Tempo) ของจังหวะ เทียบตัวดำ = ๘๕

๕. ผิวพรรณ (Texture) ของบทเพลงเป็นลักษณะทำนองเดี่ยว (Monophony) ไม่มีการใช้เสียงประสานแต่อย่างใด

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกันแต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic) โดยผู้ที่ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อย ๆ ตามแต่ละบทเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๗. ความดัง (Dynamic) ในปริมาณของเสียงที่ขับร้องออกมานั้นเท่ากันตลอดทั้งเพลง ไม่ดังมากเนื่องจากขับร้องคนเดียว ใช้อารมณ์และความรู้สึกสบาย ๆ ในการขับร้อง

๘. ความหมาย (Meaning) บทเพลงเที่ยวสาวนอกจากจะเป็นการขับร้องเพื่อสื่อสารในการแสดงออกในเรื่องความรักระหว่างชายหญิงแล้ว เนื้อหาของบทเพลงยังแสดงถึงความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการดำเนินกับธรรมชาติ ซึ่งการแสดงออกเรื่องความรักของตนผ่านธรรมชาติ ในลักษณะคำเปรียบเทียบต่าง ๆ เป็นต้น

๑.๒ เพลงแต่งงาน

ผู้วิจัยขอแสดงเพลงแต่งงานที่ใช้ในโอกาสการส่งตัวเจ้าบ่าวในประเพณีการแต่งงานของชาวกะเหรี่ยง โดยแสดงเนื้อเพลงไว้เป็นอักษรกะเหรี่ยงและอักษรไทยพร้อมคำแปลความหมายของบทเพลง ทั้งยังมีแถบบันทึกเสียง และการบันทึกคำร้องไว้เป็นโน้ตสากล เพื่อให้การศึกษาในด้านการออกเสียงตามต้นแบบของภาษาได้อย่างถูกต้อง ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง และนางดีเย็น พวงไม้ บันทึกเสียงเมื่อ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพลงแต่งงาน

(ฟัง CD Track ๔)

เนื้อเพลงที่ ๑ **ขับร้องโดย** นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง တာင်ထင်းကုံသာဆင့်ဖျ့ဝဝ်အါလေးလေလေး ဟွိး ဝဝ်ဆင့်ဖျ့ဝဝ် ဟွိး
မူ့အူတြာ်ဝးဆေ ်ဖဝ်အါလိလ္ဘာ ဟွိး လင်ဝးဆေဝ်ဖဝ် ဟွိး

คำร้องภาษาไทย ไต่ยง์ทั้งเนอสะฉ้างพ้าโหว่ อ๋าเลเล้เล ฮิ้ว(ลูกคู่) โหว่ฉ้างพ้าโหว่ ฮิ้ว (ลูกคู่)
หมื่งอื่อเต๋อหล่าบ๊าฉิโผ่ว อ๋าเลเล้เล ฮิ้ว (ลูกคู่) หล่าบ๊าฉิโผ่ว ฮิ้ว (ลูกคู่)

คำแปล แต่งตัวเถิดไก่ตัวผู้สีแดง แสงอาทิตย์แสงเดือนส่องต้องดอกไม้

เนื้อเพลงที่ ๒ **ขับร้องโดย** นางดีเย็น พวงไม้

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဆာဆာ့ခိုတ်ခိုဝ်ဒုးခွၤက် ဝါလေလေး လေးလေး ဟွိး ခိုဝ်ဒုးခုံလုက် ဟွိး
အင်းဒ့ဉသိင်းဖါဒ့ဉယာ့သုဂ်လေးလေး ဟွိး အင်းဒ့ဉယာ့သုဂ် ဟွိ

คำร้องภาษาไทย ฉ๊าฉาโข่วโก๊วด๊าโขว่ลก หวาเลเหลเล ฮิ้ว (ลูกคู่) หวอดาโข่วลก ฮิ้ว (ลูกคู่)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อ๊างเนยเส้ยคอยเดหยาสก หวาเลเหลเล ฮิ้ว(ลูกคู่) หวอเดย้าสก ฮิ้ว (ลูกคู่)

คำแปล ช้า ๆ ก่อนก็ได้ กินหมาก สูบยาก่อน

เนื้อเพลงที่ ๓ **ขับร้องโดย** นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง မါအေဖဲမါအေ အါလေလေးလေး ဟွိး မါအေ ဟွိး
ဝဝ်းဏိဝဲါဆံဉ်ဏးဏိဉာ် အါလေလေးလေး ဟွိး ဆံဉ်ဏးဏိဉာ်၊ ဟွိး

คำร้องภาษาไทย ม่าเอ๊ือผลื๊ม่าเอ้ท้างเจย ก๋อเลเล้เล ฮิ้ว (ลูกคู่) ม่าเอท้างเจย ฮิ้ว (ลูกคู่)
บุเหน่อเหวฉ๊องหนาเหน่อเด่ย ก๋อเลเล้เล ฮิ้ ว(ลูกคู่) ฉ๊องหนาเหน่อเด่ย ฮิ้ว (ลูกคู่)

คำแปล ทำให้ไว ๆ ทำให้ทันใจ เหมือกับพี่ยังรอคอยเธออยู่

เนื้อเพลงที่ ๔ **ขับร้องโดย** นางดีเย็น พวงไม้

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဟင်အုံဧျောဟ် ဏိုအေကိုဝ်လင် ဟွိး ဏိုအေကိုဝ်လင် ဟွိး
ဆိုအဲယ်လေဝ်ဝးအေးကံင် ဟွိး လေဝ်ဝးအေကံင် ဟွိး

คำร้องภาษาไทย หวองอ๋าดู๊วเหนอเอ๋ก๋อหลา อ๋าเลเล้เล ฮิ้ (ลูกคู่) เหน่อเอก๋อลาง ฮิ้ว (ลูกคู่)
ฉ๊างมู้โหย่หลีบ๊าเอ๋ก๋อง ก๋อเลเล้เล (ลูกคู่) ฮิ้ว หลีบ๊าเอ๋ก๋อง (ลูกคู่) ฮิ้ว

คำแปล ขณะที่เรียกลงมา หากช้าอาจจะไม่ได้ไปแน่ๆ

เนื้อเพลงที่ ๕ **ขับร้องโดย** นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဝးဖ့ုံဏိုသာအှ်ဧျောယ်ု် ကိုလေလေးလေး ဟွိး သာအှ်ဧျောယ်ု် ဟွိး
ယ်ုမ့်ဆဲလင်ဖိုဟ်ယ်ုသာ ကိုလေလေးလေး ဟွိး လင်ဖိုဟ်ယ်ုသာ ဟွိး

คำร้องภาษาไทย บ๋าโผล่งนั้งสะโอ๋เด๊หยา ก๋อเลเล้เล (ลูกคู่) ฮิ้ว สะโอเด๊หยา (ลูกคู่) ฮิ้ว
เหย่อมู๊เช่ล่างพื๊อเหย่อสะ ก๋อเลเล้เล (ลูกคู่) ฮิ้ว ล่างล่างพื๊อเหย่อสะ (ลูกคู่) ฮิ้ว

คำแปล ถ้าใจเธออยู่กับฉัน ฉันจะยอมส่งใจให้เธอ

เนื้อเพลงที่ ๖ **ขับร้องโดย** นางดีเย็น พวงไม้

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဝါယ်ဏာစော်ဥးဝဝ်လဝ့် အါလေးလေးလေး ဟွိး စော်ဥးဝဝ်းလဝ့် ဟွိး
ဏိုသာအှ်ပဝ်အဲဟှာဖဝ့် အါလေ လေးလေး ဟွိး ပဝ်အဲဏယ်ဖဝ့် ဟွိး

คำร้องภาษาไทย นอนุน้อเจ่ยด๊าโบโหลว อ๋าเลเหลเล (ลูกคู่) ฮิ้ว เจ่ยด๊าโบโหลว (ลูกคู่) ฮิ้ว
เนอสะโอ๊โบว่เอ๊หง่อโพ้ว อ๋าเลเหลเล (ลูกคู่) ฮิ้ว ป๊อเอแหนโพ้ว (ลูกคู่) ฮิ้ว

คำแปล เพียงคำพูดที่ไพเราะหูจะให้เชื่อไปได้อย่างไร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เนื้อเพลงที่ ๗ **ขับร้องโดย** นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ဏယ်ကုံဒုးဏိုဝဲါလုဝံင် ကုံလေလေးလေး ဟွီး ဏိုဝဲါလုဝံင် ဟွီး ဟွီး ခွါင်အင်းလဉ်ခွါ့ဏင်အေးကံင် ကုံလေလေးလေး ဟွီး ခွါ့ဏင်ံအေးကံင်ဟွီး

คำร้องภาษาไทย เม้เก่อด๊าเนอเว้ลึ๊งบ่อง อ๋อเลเล้เล (ลูกคู่) ฮิ้ว เนอเว้ลึ๊งบ่อง (ลูกคู่) ฮิ้ว ไคลย์อั้งโล่วขั้วนั้งเอ๋ก๊อง อ๋อเลเล้เล (ลูกคู่) ฮิ้ว ขั้วนั้งเอ๋ก๊อง (ลูกคู่) ฮิ้ว

คำแปล จงเชื่อพี่เถิด พี่ไม่พูดโกหกเธอหรอก

เนื้อเพลงที่ ๘ **ขับร้องโดย** นางดีเย็น พวงไม้

คำร้องภาษากะเหรี่ยง ယုံဏယ်ဆေဝ်ံယုံလုံဏယ်ဆေဝ်ံ အဝ်လေးလေလေး ဟွီး

คำร้องภาษาไทย หย่อเหน่ชี้เหย่อเหลอเหน่ชี้ อ๋อเลเล้เล (ลูกคู่) ฮิ้ว

คำแปล ฉันเชื่อบ้าง ฉันไม่เชื่อบ้าง

เพลงร้องดังกล่าวข้างต้นร้องด้วยทำนองเดียวกันดังโน้ตที่ได้แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงแต่งงาน

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเทียง
นางที เอ่ยเสิบ
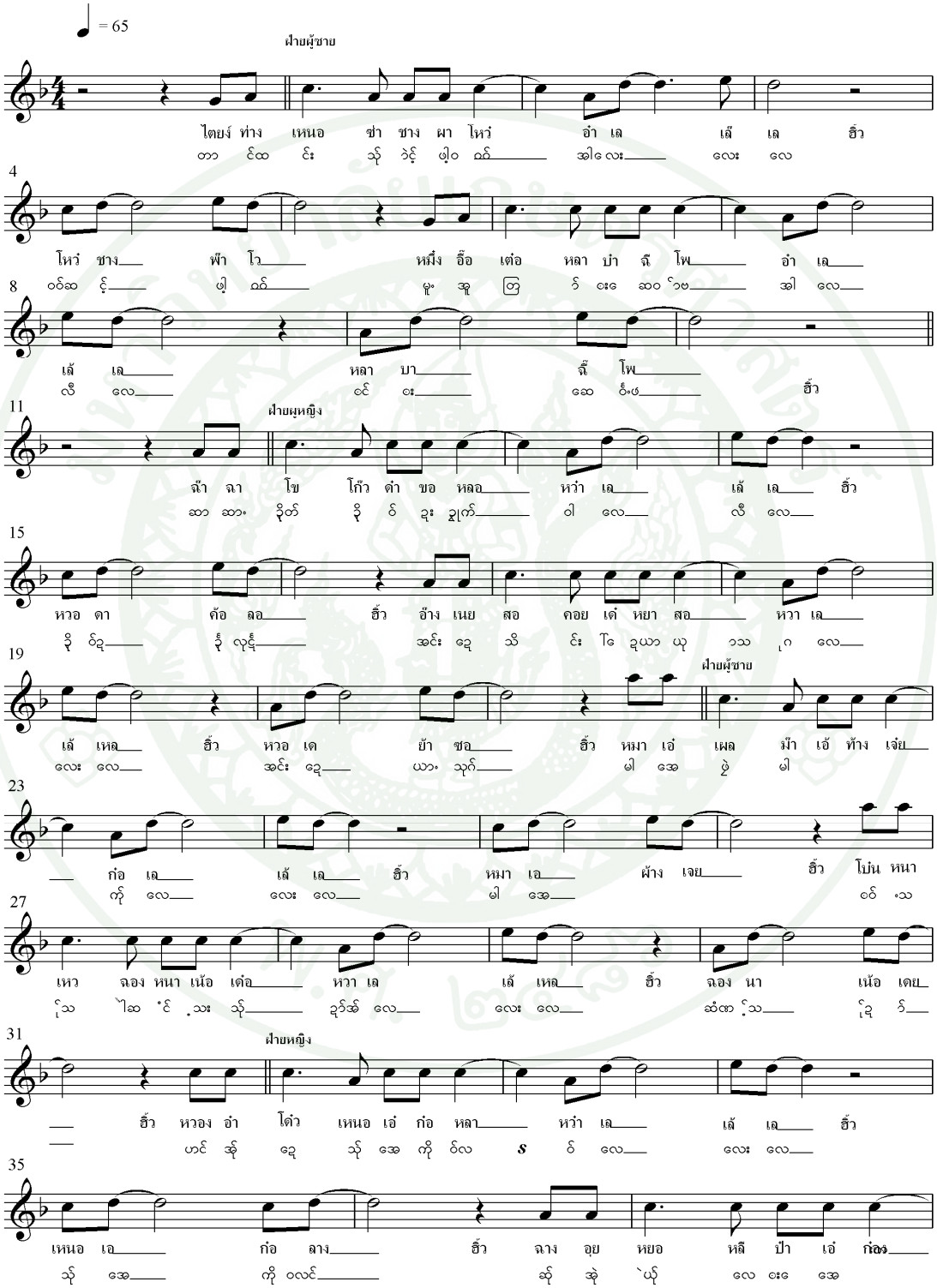
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงแต่งงาน (ต่อ)
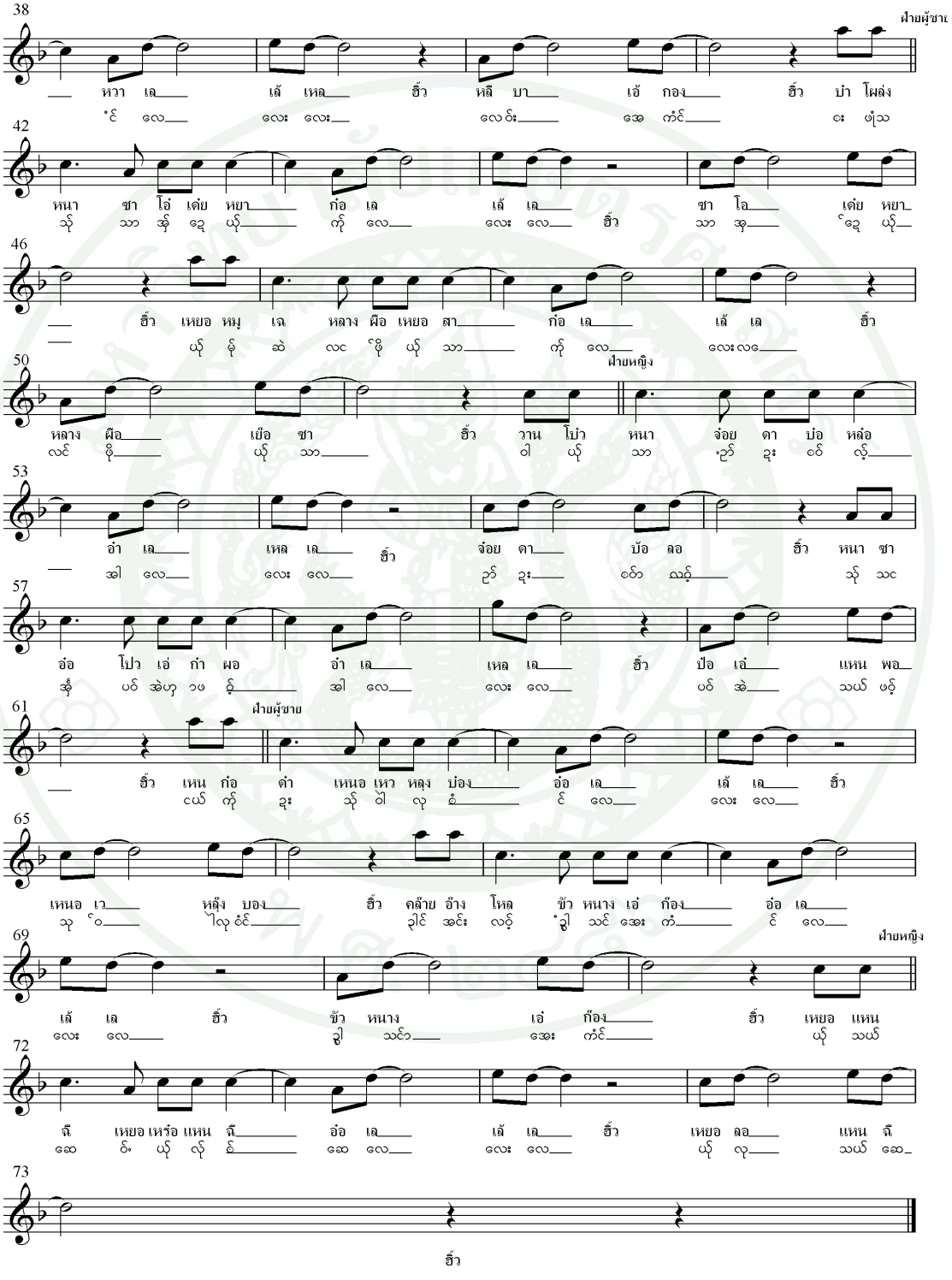
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ของเพลงแต่งงาน

จากการศึกษาเพลงแต่งงาน ผู้วิจัยพบว่า เพลงแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงมีฉันทลักษณ์เป็นแบบร้อยกรอง หรือคำกลอน ฉันทลักษณ์ ๑ บท มี ๔ วรรค วรรคที่ ๑ มีคำร้อง ๗ พยางค์ ตามด้วยคำสร้อย ๔ พยางค์ และคำร้องวรรคที่ ๒ อีก ๔ พยางค์ มีคำสัมผัสในระหว่างพยางค์ที่ ๗ ของวรรคที่ ๑ กับพยางค์ที่ ๔ ของวรรคที่ ๒ และระหว่างพยางค์ที่ ๗ ของวรรคที่ ๓ กับพยางค์ที่ ๔ ของวรรคที่ ๔ นอกจากนี้ยังมีสัมผัสนอกระหว่างพยางค์ที่ ๔ ของวรรคที่ ๒ กับพยางค์ที่ ๗ ของวรรคที่ ๓ และบางครั้งคำร้องในพยางค์ที่ ๔-๗ ของแต่ละวรรควรรคใช้คำประพันธ์เดียวกัน ดังภาพตัวอย่างถัดไป

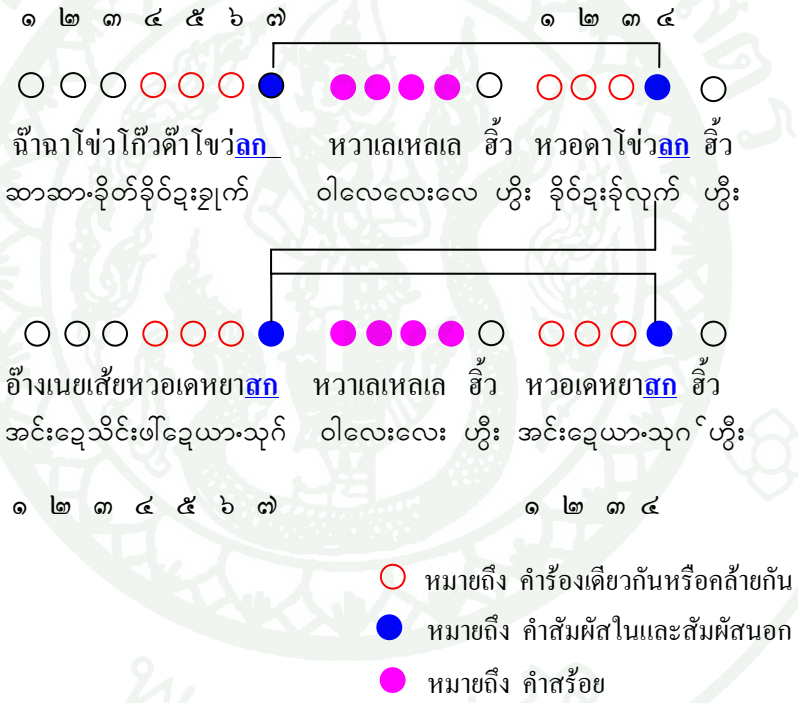

การวิเคราะห์เพลงแต่งงาน

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) ซึ่งมีแนวทางในการพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) บทเพลงแต่งงานเป็นการขับร้องโต้ตอบกันระหว่างชายกับหญิง การเปล่งเสียงร้อง (Vocal) ของผู้ชายและผู้หญิง เสียงของผู้ชาย มีลักษณะเสียงกว้าง เนื้อเสียงหนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และทุ้ม มีพลังในการออกเสียงคำร้องอย่างชัดเจน และมีความกังวานของเสียง ส่วนเสียงของผู้หญิงมีลักษณะเล็กแหลม สดใส เนื้อเสียงค่อนข้างบาง

๒. ท่วงทำนอง (Melody) ระบบเสียง (Tuning system) แบบ ๕ เสียง (Pentatonic) โดยใช้มาตราเสียง (Scale) ในบันไดเสียง F Major กลุ่มเสียงที่ใช้ประกอบด้วยเสียงซอล (G) เสียงลา (A) เสียงโดในช่วงทบที่ ๒ (c) เสียงเรในช่วงทบที่ ๒ (d) เสียงมีในช่วงทบที่ ๒ (e) มีขั้นคู่เสียง (Interval) ทำนองเพลงอยู่ในช่วงเสียง (Range) คู่ ๘ ที่อยู่ระหว่างเสียงซอล (G) บนเส้นที่ ๒ กับเสียงลาช่วงทบที่ ๒ (a) บนเส้นน้อยที่ ๑ เหนือบรรทัด ๕ เส้น (G-a) ดังโน้ตที่แสดงไว้นี้

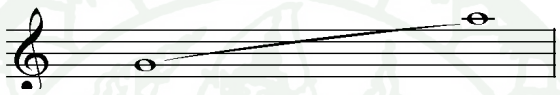

รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) ไม่มีความสลับซับซ้อน โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วนใหญ่เป็นเสียงสั้น สลับกับเสียงยาว เขียนด้วยโน้ตตัวขาว โน้ตเขบ็ดชั้นเดียวและเขบ็ดชั้นเดียวประจุด ประกอบกันเป็นวลีของเพลง บางช่วงของทำนองมีการเอื้อนเสียง (Melismatic text setting) บ้างเล็กน้อย ส่วนท้ายของประโยคเพลงมีลากเสียงยาวทุกครั้ง พร้อมกับมีลูกคู่คอยช่วยกันร้องออกเสียงคำว่า “ฮิ้ว” ยาว ๆ เป็นระยะ ๆ ในตอนท้ายของวรรคเพลงทุกวรรคไปจนจบเพลง ดังโน้ตที่แสดงไว้นี้
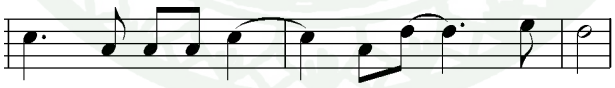
๓. จังหวะ (Rhythm) อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะจังหวะอิสระ (Parlando-Rubato) การตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้องมีทั้งตรงจังหวะและไม่ตรงจังหวะ อีกทั้งในตอนท้ายของประโยคเพลงมีการลักจังหวะ (Syncopation) บ้างเล็กน้อย

๔. ความเร็ว (Tempo) ของจังหวะ เทียบตัวดำ = ๖๕

๕. ผิวพรรณ (Texture) ของบทเพลงเป็นลักษณะทำนองเดี่ยว (Monophony) ไม่มีการใช้เสียงประสานแต่อย่างใด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกันแต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic) ผู้ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

๗. ความดัง (Dynamic) ปริมาณของเสียงที่ขับร้องออกมาเท่ากันตลอดทั้งเพลง

๘. ความหมาย (Meaning) บทเพลงแต่งงานนี้นอกจากจะเป็นการขับร้องเพื่อสื่อสารโต้ตอบกันในพิธีการส่งตัวเจ้าบ่าวแล้ว ยังมีความหมายอื่น ๆ ที่แฝงไว้เพื่อแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชนชาวกะเหรี่ยงอีกด้วย อาทิเช่น กิจกรรมที่กระทำกันไปพร้อมกับการร้องเพลง คือ การหักกิ่งไม้ และการพังฝาบ้าน การหักกิ่งไม้ของฝ่ายเจ้าบ่าว จะทำหลังจากร้องเสียงฮิ้วยาว ๆ ของลูกคู่ ฝ่ายเจ้าบ่าว เพื่อนหรือญาติฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะหักกิ่งไม้ที่อยู่บริเวณข้างทางที่เดินไปยังบ้านเจ้าสาว ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงให้ฝ่ายเจ้าสาว หรือ พ่อ แม่ฝ่ายเจ้าสาว เห็นถึงความมีพละกำลัง ว่ามีความแข็งแรงเพียงพอ หรือเลี้ยงดูผู้หญิงที่ตนเองจะขอแต่งงานด้วยได้ ส่วนการพังข้างฝาหรือส่วนต่าง ๆ ของบ้าน ก็เช่นเดียวกัน ทำเพื่อแสดงให้เจ้าสาว หรือพ่อ แม่ฝ่ายเจ้าสาว เห็นว่าตนเองมีพละกำลัง มีความสามารถที่จะสร้าง หรือต่อเติมบ้านที่พังไปขึ้นมาใหม่ได้เหมือนเดิม ส่วนใหญ่ก็จะช่วยกันสร้างให้เสร็จกันภายในวันนั้นเลย หรือจะสร้างในภายหลังก็ได้เช่นกัน ทั้งนี้การหักกิ่งไม้ และการพังบ้านในปัจจุบันจะกระทำกันเพื่อเป็นพิธีเท่านั้น

๑.๓ เพลงกล่อมลูก

ผู้วิจัยได้แสดงบทเพลงกล่อมลูก ที่ขับร้องโดยนางวันเสาร์ บุญชูเชิด ไว้ ๔ เพลง คือ เพลงมู๊จาผู๊จา เพลงกองเตี๊ยะเต่อเล่ย เพลงทุลุ่ย และเพลงเจอเปอนิว ดังจะได้แสดงเนื้อเพลงทั้งหมดไว้เป็นอักษรกะเหรี่ยง และอักษรไทยพร้อมคำแปลความหมายของบทเพลง อีกทั้งยังมีแถบบันทึกเสียงและการบันทึกคำร้องไว้เป็นโน้ตสากล เพื่อให้การศึกษาในด้านการออกเสียงตามต้นแบบของภาษาได้อย่างถูกต้อง ต่อไปนี้เป็นเพลงมู๊จาผู๊จา บันทึกเสียงเมื่อ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา

เพลงมู๊จ๊าผู๊จา (မူးယှာ်ဖူ့ယှာ်)

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด

ผู้ร้องเพลงจะร้องขับกล่อมลูกติดต่อกันไปเป็นเพลงยาว ๆ แต่สามารถแบ่งเป็นช่วง ๆ เนื่องจากขับร้องเป็นทำนองเดียวกัน อาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามเนื้อร้อง ลักษณะเนื้อร้องเป็นการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เล่าเรื่องแบบการเล่านินาน หรือเล่าจากประสบการณ์ เรื่องราวที่สืบทอดกันมา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(ฟัง CD Track ๕)

เนื้อเพลง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

မူးယှာ၊ခေဖူ့ယှာ၊ဏိဟှာ ခေဖေါဟ်လုံအှ် လုံလာဏီ၊လာ
ထင်းထိုတ်ယောဝ်၊သာခေလုံစါ ကံလေစါပင်ထိုတ်မါ၊ကွာကွာ
ခေဝးမါဝုံးနဲ့၊ဏီနဲ့၊ဏါ ကွေဝ်လင်လိက်စက်ခေဦိကါ
ကံလေဥးလင်ထောဟ်စိုဝ်အင်းသိင်းသး ဏံဖှေ်ယုံအင်းဝးလယ့်ထောဟ်ဟှာ့

လုံထောဟ်ဖေါဟ်ခွိက်လင်လုံဆုံပြင် ကံလေဖါင်၊မါဏောဝ်၊
ကံလေကံသွေ်ဖေါဟ်လုံဥူဏှာ်ဝးသာ ဖှံုဖေါဟ်လုံဟှာဏှာ်ဝးသာ ကံလေအှ်ဝေ့ဥး
ဝးမူ၊ဝးလာ အိုဝ်အင်းစွါစွါ ဆုံလေအုံဖေါ် ကံသွေ်ဖေါဟ်လုံဥူအင်းလုက်ခွါ
ကံလေအှ်ဝေ့ဥးထွဲဝါထွဲဝါ ကံသွေ်ဖေါဟ်လုံဥူဟှာင်အှ်မါ၊

ဖှံုဖေါဟ်လုံဟှာဟှာင်အှ်မါ၊ ကံသွေ်ဖေါဟ်လုံဥူမွဲအုံဖွဲ့
ကံလေဖှံုဖေါဟ်လုံဟှာမွဲအုံခွဲ့ မုံဖှိုတ်အုံမိင် ဖှိုတ်လုံဝး
ကံလေထင်းထိုတ်ယေါဝ်၊သာခေအုံစါ ကံလေအုံစါဖံင်းယောဝ်၊ဝေ့မါ၊ကွာကွာ
ကံသွေ်ဖေါဟ်ဏှာ်စဝ်မ္ဒိုက်ကာ ကံလေဖှံုဖေါဟ်ဏှာ်သင့်ထျးကင်ဝါ
ကံလေအုံမေါဝ်၊မုံဥာခ့ါခေအုံမ့ါ ဏီင်းအှ်ဝေ့ဥး ယိက်ထင်းယိက်ထင်း
ကံလေထံင်ထင်းထဝ့်ထင်းဝေ့မါ၊ ကံလေမုံဝးထာင်သာခေအုံမ့ါ

ကံလေမူးလုံယာဥုံဟှယ့်လုက်ခွါ ခေါဟ်ဝံင်ဆုင်၊ခးသိုင်ထ့ါ ဖါ၊မုံဥာခ့ါအုံမ့ါ
ကံလေကေဝ်လင်လိက်စက်ခေဦိကာ ကံလေမူးလုံယာဥုံဟှယ့်လုက်ခွါ
ခေါဟ်ဝံင်ဆုင်၊ခးသိုင်ထ့ါ ဖါ၊မုံဥာခ့ါအုံမ့ါ ကံလေကေဝ်လင်လိက်စက်ခေဦိကာ
ကံလေစူးနုံဆုင်၊အုံယးဝးအွာ ကံလေစါင်းလင်ယေါဝ်၊ဝေ့ကိုဝ်၊အုံဟှာ
လုံဝးအုံသာမါ၊ဏင်ဟှာ ကံလေလုံဝးယုံသာကံမေါဝ်၊ဟှာ့
ကံလေလုံဝးယုံသာကံဖါ၊ဟှာ့

မုံလေဝ်အင်းဃှူးလုံယာ့ ကံလေလေဝ်ဥဝ်လေဝ်ကံ ယုံဖေါဟ်အုံခွဲ့
ကံလေထံင်၊ဏံမေါဝ်၊တာင်ဏံလုံမါ ထံင်၊ဏံဖါ၊တာင်ဏံလုံမါ
ကံလေကံလိုဝ်ထင်းအုံမေါဝ်၊အုံဖါ၊ ကံလေဖုံလုက်ထာင်ကံသွေ်ဖွဲ့အွာ
ကံလာင့်ထင်းလုံဆုံဖိုဝ်ဖင့် ကံလေဥးလင်ဏင်သံင့်လျာပုံဖျာ
ကံလေလင်ပိုထုက်ကံသွေ်ဖေါဟ်တ၁

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

လင်ပုထုက်လုံဝိခွါးကွာ ကုံလေခွါင်ထင်းအု ဏုံအှံဝေ့ဥးထွဲဝါထွဲဝါ
ကုံလေဏောဝ်ဝးဆင် ကုံလေအှံဝေ့ဥးယိက်ထင်းယိက်ထင်း
ကုံလေအှံထင်းဥေအုံမင်အုံမ့ါ မွဲဝဏုံမျင်ဏှံလယ်ဖူ့ယှာ
ကုံလေယုံတာင်အင်းလုံအုဲးဝးဟှာ့ ကုံလေဏုံတာင်အင်း ယုံအုဲးကုံဥး

သာယူးထင်းသာ့မေါဝ်ဥေဖါ ကုံလေမုံထာင်စါင်းဝးယုံသာ
ကုံလေထာင်လဝ်ကုံထံင်ယါဝး ထာင်လဝ်ကုံသင့်ထျးကင်ဝါ
ဟုံအေထာင်ကုံထာင်လာ့ဏှိဟှာ ကုံလေထာင်လုံယိုဝ် သံင့်လါပါဖျာ
ဟုံလဝ်ထာင်ထံင်လင်ဟှယ်ဖိုင်သာ လုံထာင်ဆုံလုံဆုံဖိုဝ်ဖင့်
ကုံလေကုံသွေ့မွဲဝါလုံထုက်ဝး ဏုံအောင်းလောဟ်ခွါင်လောဟ်အုံသာ
ကုံလေယှာ့လုံခဝ်ခွါင်ထင်းဝေ့မါ ကုံလေဆုံဟော့ဝ်မွဲဝါထိုင့်မ့ါထိုင့်ဝါ
ကုံလေဆုံအုံအိုင်မွဲဝါထိုင့်မ့ါထိုင့်ဝါ

ဝါအေသွီမ့ါလုံမါအေသွီဝါလုံဥးဝး ကုံလေကုံးလင်ကွာလင်ဥးအုံသာ
စိုင်လင်ဆုက်ကုံသွေ့ဟှူလး ကုံလေကုံလိုဝ်ထင်းအုံမေါဝ်အုံဖါ ကုံလါင့်ထင်းကုံ
စိုင်လင်ဆုက်ကုံသွေ့ဝိုလး ကုံလေထာင်ကါမုံလင်ဆုံကါင်ဖါ
ကုံလေဆုံကင်းသာဆာ့လါကေကါ

လင်ပုထုက်ဏောင်းထီးတါ ကုံလေဆုံကင်းဆုံဆာဆာ့ကုံဥး
ကုံလေလင်ပုထုက်လုံသျိုက်ကျာ သျိုတ်ဟုံမွီမုံဝုင်းဟှာ့ ကုံလေသျိုတ်မွဲသျိုတ်ယးခါ
မွဲဝုင်းလုံဝုင်းစင်းယေဝ်းဏောင်းဏါ ဝုဂ်မူးဟှးလင်ဟှယ်ကိုဝ်ထင်းယုံ ကုံလေမူးဏောင်
ခွါးမူးဏောင်ခွါ ဏုံပုံလာ့မူး ယုံသျိုတ်ကျာ အုံဝါကုံထာ့ထင်းရာရာ
ကုံလေထင်းလုံဝုင်းထာင်ဝေ့မါ

ကုံလေထာင်မါဏောဝ်ကုံမ့ါဏောင်းဟှာ ကုံလေသင့်ထျးဝါမွီမးမါ
ကုံလေအှံဥာ်မွဲဝါအုံမ့ါလုံဟှာအုံမ့ါကုံထာ့ထင်းရာရာကုံလေအေဂျေင်လုံဏောဝ်ဝးကုံခွါ
ကုံလေထောဝ်ဝဝ်ထင်းအုံကိုဝ်ထင်းယုံ ဟေးမူးဏောင်ကွာ ဟေးမူးဏောင်ကွာ
ပဝ်လာ့မူးယုံသျိုတ်ကျာကုံလေပဝ်လာ့မူး ယုံသျိုတ်ကျာ မွဲဝါအုံဝါကုံထာ့ထင်းရာရာ
ထင်းလုံဝုင်းထာင်ဝေ့မါ လုံဖိုဝ်ဖင့်မူးဟှယ်ကိုဝ်ထင်းယုံ မူးဏောင်ကွါယုံမူးဏောင်ကွာ

ထင်းထိုဝ်ထိုင်ဝးစါမုဂ်ဏိုက်ကျာ ကုံလေအင်းမိုင့်ပိုင်းစါမုဂ်ဏိုက်ကျာ
ကုံလေထုဂ်လေထုဂ်လုံဏောဝ်ဝး သျိုတ်ယးခါကုက်ကိုဝ်းမိုင်
ကုံလေထာင်လင်ဏောဝ်းကုံသွေ့ဖွါအွာ ကုံလေသင့်ထျးကင်ဝါဏောင်းဖွင်းသာ

မါဝုံလေသင့်ထျးကင်ဝါ ကုံလေဆုံထာင်ဏောဝ်းကုံသွေ့ဖွါအွာ
ဏှံယိုလဝ်မါးဏှံလုံမါ ဏှံလုံဆံင့်ဏားယိုလူးယိုထာ့ ကုံလေခွါင်မါးဆုံဥေဏှံလယ်ဏါ
ကုံလေဟုံအေသွီဝးသွီဏှိဟှာ ပုံအေမိုင့်ပုံမိုင့်ဏှိဟှာ ကုံလေကုက်လုံဝး လုံခွင့်လုံဝး

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ကုိလေလင်ဆုဂ်မှေ့ ကုိယှာလူလာ ထိုဝ်လင်မှေ့ဆုံဆုဂ်ဏ့ိဟှာ
ကုိလေဆုံဟှယ့်ထင်းသဝ့်လုံထ့ိကွာ ဏုိလေဝ်လင်ယောဝ်လုံဖါထုံစါ
ပွါယုံဏင်ဆိုဝ်ဖါကုိဆာ ကုိလေယုံလုံဆိုဝ်ယုံဝးဆုံဏါ အုံမုံပါင်တုံယှာမွဲထုံစါ

လုံပါင်ကုိယှာမွဲပါင်ကုိယှာမွဲဝးဏါ ကုိလေကုိဝင်ဟုံမူးအုံဆံဝး
လေမူးကုင်းလင်ကွာလင်ပုံသါ ဓိုင်ထင်းယင်ကိင်ချေဝင်ဝါ
ကုိဝင်လုံဖျုံထေံဖါစွါ ဟိုင့်ကုိလာင့်လုံချုံခြိုးလုံကါ ကုိလါင့်လုံချုံဏးလုံကါ
ကုိလါင့်လုံဖ့ိတုံ့နုံ့အုံဃှင့်ထာ ဏုိအှံဝေ့ခုးထွဲဝါထွဲဝါ

ကုိလေကေဝ်လင်ဝေ့ဝးကိုဝ်ကါင် ကုံးလုံဝးအုံကာန့်လုံဝး
ကုိလေသိုင်းသျိုတ်လုံဖိုင်သာထာ ချေကွေဝ်လင်လိက်လုံဝိင်းကွာကွာ
ကုိလေအှံချေအုံမုက်အုံမ့ါ မွဲဏုိမျောင်မါလယ့်လီဟှာ့ အှံချေဖ့ိအှံမုက်ဝးဟှာ့
ကုိလေအှံချေဖ့ိအှံမုက်ကုိခုး ကုိလေဆုံသာယူ့သာချေယုံဝါ
အှံဝေ့ခုးပါင်မူ့ပါင်လာ

အုံပဝ်ထင်းလိက် ယုံကိုဝ်အုံဟှာ ယေါဝ်လင်မွဲအုံဝါဏင်ဟှာ
မွဲထံင်လုံခါင့်ထုက်လုံဟှာ ကုိလေထုက်ကုိသွေ့ဖါလိက်ခွါခွါ
အုံသာတဝ်ဟုံစူးမီးလး။ အုံကါအင်းဃှုဆံင်ယုံမ့ါ ကုိလေအုံကါဆုံဏှ်လယ့်လီခွါ
ကုိလေထုက်လင်ယေါဝ်အုံလိက်တိုင်မါ ကုိလေလုံခွၤဂ်ဖိုတ်အုံမံထ့ိယွာ မံထ့ိယွာ
ကုိလေလင်ဖ့ိထုက်ကုိသွေ့လီဟှာ့ ဖိုဝ်ဖိုင်လုံယ့်လိက်တိုင်လံင်
ကုိလေလုံခွၤဂ်ဖိုတ်အုံမံထ့ိယွာ မံထ့ိယွာ အုံသာတဝ်ဟုံစူးမီးယး။

คำร้องภาษาไทย

มู๊จ๊าเดผู๊จานุยลาเด๊ผูเล้อ โอ๋ล้าลาน้างลา ทาทูยูฟ๊าเดโลจาเกอเล้จาปองทูม๊ากล้ากละ
เด้บาม๊าโบ๋วเน่ยวเน่ยเน่ยวนา กู่ยลางไลก์แจเดฎีกา เกอเล้ดาล่อทูจูอ๊างโซ่ยซา แนพี๊เย้ออ๊าง
ซ่าแลทูหฒ๊า

เลทูพูโค้ยลางเหรอเชอปลาง เกอเล้ไพลก์ม๊านีอูอ๊าจั๊วจัว เซอเล้เออไพก์ไค้ว เลอซี้พู่
ตา อาซีพูเลอคู๋งอ๊างลอคล้า เกอเล้โอเว่ดาเท๊วบ๊าเท๊วบา เกอเล้ซี้พลู๊เหล่อคู๋งน้างบ้าซา
โพลงพลู๊เหล่อหฒ๊าน้างบาซา เกอเล้โอเว้ดาบามู๋งบ๊าลา เกอเล้ซี้พู๊เหล่อดึ๊งหฒอโอ้ม่า

โพลงพูเลอหฒ่าหฒอโอมา เกอเล้ซี้พลู๊เลอคู๋เมเอ้อผ้าห์ เกอเล้โพลงพลู๊โหลวก๊าเหม
เอ๊อควา เมอพลูเออโมยพลู๋งเล๊อบา เกอเล้ทางทูยูฟาเดเก๊อจา เกอเล้จาปองผู่ เว้ม๊ากล๊ากลา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ซี้พูนาจ๊อมอน๊อยก๊า เกอเล้โคลงพลู๊นอ ซองเถี๊ยะกองบะเน้ยโอเว้ยด๋ำ เย้ยค๊าหยอยถา เกอเล้ทูทางโท้ท้างเวมา เก่อเล้มูบ้าทาซาเด้เอ้อมา เกอเล้เออมู๊หมูค๊าเด้เอ้อมา

พามูค๊าเด้เออมาคาเล้เกวล๊างไลก์แจกเดฎีกา เกอเล้มึ๊งเล้อหยาโด๊งเล้โหลวคล่า คูบองโซ๊งคล๊าเซิงทาเกอเล้จูงโหนงโชง เอ่อหยาบ้างว่า เกอเล้จ่ายล๊ายหยู เว๊ยกู๋เอ๋อกา เลอบา เออซ๊ามั๊นางกา เกอเล้เลอบ้าเหยอซาเก๊อมู๊งา เกอเล้เลอบ้าเหยอซาเก๊อพ๊าคา

เม๊อลีอ้างหมู๊งดาเลยยา เกอเล้ลีเก้อเกอเยอผู๊เอ้อควา เกอเล้ทองน๊อหมูต๊ายเหนอเหร๋อมา ทานอพาต๊ายเหนอเลอมา เกอเล้เกอลุท๊างเอ่อหมูเอ้อพา เกอเล้ยผ่อเล้ยถา เอ้อซี้ผาวา เกอเล้ทางเหล๋อเฉ๋อพูพ๊าง เกอเล้ดาล่างนางซุ่นหลาป้าเพือะ เกอเล้ลางปาถ๊าก์อ้อซี้พู๊ตา

ลางปาถ๊าห์ล้อบี่ยโคลังกล่า เกอเล้ไค้ลย์ถ้างเออซิ่งเด๊ซี้ทา เนโอ่เว้ยด๋ำเท๊วบ๊าเท๊วบา เกอเล้นีบาฉ๋องเผดาซา เกอเล้โอ่เว่ยดาเย่ยถางเย่ยทาง เกอเล้โอ่ทาเด๋เอ้อม๊องโอ้มา เมเนอมองน๊าเล้พู๊งจา เกอเล้เยอไตอ้างเลออู๊ยบ๊าหฆา เก่อเล้ถ่ายล้อเก๋อติ๊งย๊าป๊าถ่ายต๊อเก๋อเกอเล้เนอต้ายอ๊าง เย๊ออู๊งเก้อด๋ำ

เชยูงทางซ้ามู๊เดพาเก่อเล้มูถ้ายจา ถ่ายบ๊าเย้อซาซองเถี๊ยะกองบะ เออเอทายเกอถ๊ายลานึยหฆา เกอเล้ไทเล้ยโยยซุ่นหลาป้าเพือะ ฮ่าโล่ท้ายโธ๋ ล๊องเหงโผล้งสา เลอทายเฒอเหร๋อเฉอพูพ๊าง เกอเล้เกอซี่เกอมึ๊งเหร๋อเท๊อบา นะอ๊ายลู๊จู๊ ค๊ายหรูเอ๊อสา เกอเล้จาเลอดอคล้ายถ๊างเวมา เกอเล้ยเฒอหงีเหมเถ่อม๊าเทิ่งวา เกอเล้เฉ่อะเอิงเหม เถิงหมาเถิงหว๋า

วาเอซียหมาเหร๋อดาบ๊า เกอเล้มาเอ้ซียวาเหร๋อด๊าบา เกอเล้โก๊งล้างกว๋าล้างด๋ำเอ๊อสา เจิงดางชองหลอซีงีลา เกอเล้กอลู่ทาเอ่อหมูเอ๊อพา เกอล้ถ่างเก้อ เจิงดางชองหลอซีงีลา เกอเล้ทาก๊ามอยลองเฒ๋อก๊องพา เกอเล้เฉ่อกว่องสาช้าหล่าเกกา

ลางปาทะหนอซีพูตา เกอเล้เฒอก๊องเญอซาช้าเก๊อดา เกอเล้ลาป๊อเถอเหล๋อซาลู่เกียะซาลู้ เหงอมึ๋ยเหม๋อเบิ้งหฆา เกอเล้เซอลู๊เมเซอลู๊ย๊าคา เมเบิ้งเลอเบิ้งเลิงหยูน๊างหนา เบิงมู้งหฆาลางเหฆ้โก๊วทางญ๊า เกอเล้มือนางควา ญามู๊น๊างควา เนเปอล้าหมือ ญ๊าเซ๊อรู่เกียะเออวาเกอถ๊าถ๊างลาลา เกอเล้ทางเล่อเบอ ถ่าถ๊ายเว้มา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เล้อผู่ผ๊าหมือเว้กู๋ถ๊างญา มือนากว๊าเย้อหมือนางกว๋า เกอเล้เปอล้ามี๋ย เย่อซาลู๊เกียะ เหมเอ่อว๊าเก๋อถ๊าถ๊างลาลา ทางเลอเบิงถ่าถ๊ายเว้ม้าเกอเล้ทู้โหว่ท้าง เอ่อกู๋ถ๊างญา เญ้อหมือน๊างกว๋าเญ้อหมือนางกวา พอลามียเญ๊อซาลูเกียะ เกอเล้ซองเถี๊ยะกองบะหมี้ยม๊ามา เกอเล้โอ่เด๊ียเหมเอ๊อหมาเลอกา เออม๊าเกอถ๊าถ๊างลาร้า เกอเล้เออเมี่ยงเลอนึยว๊าเก๊อควา เกอเล้ถ๊างม้าหนีเก๊อม๊านางกา

ท้างทูเทิงบาเจ๊อม๊อนอยกา เกอเล้อางเพิ้งเปิงเจ่อหมอเน้ยกา เกอเล้เช่อลี่เต่อเถ๊ยเล่อเน่ยนา ซาลู๊ยาคาเกิ้งกู้งมา เกอเล้ทายล่างนีเอ่อซี้พ้าอัวะ เกอเล้ซองเถี๊ยะกองบะน๊างพลางสามาเบเลซองเถี๊ยะกองบะ เกอเล้เจอถ๊ายนีเนอซี้พ้าอัวะ เนเหยอโลหมาเน้อเม้อโลหมา เนอเลอชูงเหยอลู๊งเยอทา เกอเล้คลายม๊าเจอเดอหนอนเล่นา เกอเล้เกอเอ้สียป๊าสียนึยกา

เปออีเมิงเปิงเหมิงนึยกา เกอเล้เกิงเล่อบาเลอคว๊างเล่อบา เกอเล้หล่างซู๊หมี เก้อซาลู้หลา ทูลางมี๊เชยเฉอกนี้ยหฆา เกอเล้เจอเล้ทางโซเล่อที้ยกลา เนอหลีล้างหยูเล้อผ๊าเท้ยจ๊าไปลเยอนางซู้ผ๊าเกอช้า เกอเล้เยอเล่อชูเย่อบ๊าเจ๊อนา เอ้อหมูป๊ายก๋อซ๊าเหมเถอจา

เลอปายกอซ๊าเหมปายกอซ๊าเหมบานา เกอเล้เคอบ๊างเหฆอ มู๊เอ๊อโจ้งบา เกอเล้มู๊ไก๊งหลา กว๊างล่างปึงซา โจงทางยางเก๊ยเด๊บางวา เกอเล้ทอบิ้งโผลงซาตีท๊าจัวเฮ้ย เกอเล้เหรอโด๊งคลี้ยเล้อก๊า เกอเล้เลอโด่งหนา เลอกาเกอเลอปียผี้ยเทอะโน่งอาฮ้องซา เนโอ่เว้ยด๋าเท่ยวบ๋าเท่ยวบา

โอเวดาป๊ายหมู๊ปายล้า เกอเล้โอถ้างเด เอ่อหมองเอ้อมา เมเน่อหมองมาเล้ลี่ยก๊าโ อเดพี่ยอู๊หมักบาหฆา เกอเล้โอเด๊พียเออหมอเก้อดา เกอเล้เฉอยู๊งถากก๊าเด๊เหยอหว๋า โกงเลอบางเอ๊อกว๊างเลอบาง กอเล้เซิงเซิ่งลูเล่อเผิงซ่าทา เลกุยล้างเหลียเลอเบ๊ยกล๊ากลา เกอเลเกลอเว้บ๊ากู๋กายเออโผงทาง

ไลก์เออเยอกู๊เอ๊อกาเยอล้อเหม เอ้อว๊าน๊างหฆา เหฆทางเลอไค๊ยเถิ้กเลอหฆา เกอเล้ทอเด้ซี้พาล๊ายคล่ากลา เกอเล้ล่างเพ้อเถอเน้อซีลียกา พูเพอลอเย้อโล้ยเติงลาง เกอเล้พูเน่อเลยเพอเอ๊พี่ยกา เกอเล้เอ่อก๊าเฉ่อน๊าเลลียคว๊าเออกาอางคิ่งฉ้องเย่อมา เกอเลเทอล่างยู เออไล้ก์เต่อมา เกอเล้เลอเคลอพู เอ่อมี้ถึ๊ยยัวหยัวมี้ถึ๊ยหยัว เอ้ยตาทอฮอเอยซูเมิงยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำแปล

แม่เฒ่าและพ่อเฒ่าสองคน อยู่กันนานแต่ไม่มีลูกสักที ไปพบหมอดู หมอดูทำนายว่าต้องทำบุญเจ็ดวันเจ็ดคืนได้พบกับนกตัวหนึ่ง นกกินลุกไม้ แล้วอุทานว่าอยากกินลูกไม้

เจ้านกก็ทำลูกไม้หล่น ยังไม่ทันได้หยิบ มีม้าตัวหนึ่งกระโดดขึ้นมา กินลูกไม้นั้นจนหมด ม้าตัวนั้นก็ได้ตั้งท้องขึ้นมา คนก็ได้ตั้งท้องขึ้นมา และเมื่อครบกำหนดคลอด ม้าก็คลอด คนก็คลอดลูก ม้าได้ลูกตัวผู้ คนก็ได้ลูกผู้ชาย

ไม่รู้ว่าจะตั้งชื่อว่าอะไร จึงต้องไปพบหมอดูให้ตั้งชื่อให้หมอดูก็ทำนายไปตามประสาว่า ม้านั้นชื่อจ๊อมอน๊อยก๊า คนก็ได้ชื่อว่าซองเถี๊ยะกองบะ ทั้งเด็กและม้าก็ได้เจริญเติบโตขึ้นมา พอเด็กเริ่มเป็นหนุ่ม ก็ต้องการอยากจะมีเมียสักคน แม่และพ่อก็แจกหนังสือไปถึงผู้หญิงในหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อให้ลูกชายคัดเลือก

ผู้หญิงมากันมากมาย แต่ละคนที่มาเป็นกุลสตรีทั้งหมด จะต้องมีนิ้วเรียวผิวขาวและต้องเดินให้ดูทุกคน แต่ก็ไม่ถูกใจแม้แต่คนเดียว พ่อแม่ว่ายังไม่ถูกใจ บอกพ่อว่ายังไม่ถูกใจ ขอจะตระเวนหาเนื้อคู่ด้วยตนเอง แม่ก็พูดกับลูกชายว่าอุตส่าห์หาให้ก็ไม่ถูกใจ สิ่งที่พ่อทำให้ก็ไม่ถูกใจ

จากนั้นก็ขอขมาแม่และพ่อ แล้วพรมน้ำมนต์ (ใช้น้ำขมิ้น) ม้าก่อนจะขี่ม้าขาวออกไป ม้าก็เหาะขึ้นไปบนท้องฟ้า แล้วมองลงมาเห็นผู้หญิงสาวชื่อซุ่นหลาป้าเพือะ ก็ลงมาพักและผูกม้าไว้ และตัวเองก็ลงไปคุยกับผู้หญิงที่บึงน้ำใต้ต้นไทร

ทั้งสองได้อยู่กินกันมานานพอสมควรอยู่กันนานเข้าผู้ชายก็เหม่อลอยเมียถามเหม่อลอยอะไร ฉันทำกับข้าไม่อร่อยหรือไง ที่เธอทำให้กิน ฉันก็กินได้ แล้วบอกว่าคิดถึงแม่และพ่ออยากกลับบ้าน ก็กลับไปเถิดอย่าห่วงเลย

เมียได้พูดขึ้นว่าถ้าจะไปก็ไปด้วยกัน ผัวบอกว่าเส้นทางที่ฉันไปไม่ใช่บนดินต้องเหาะเหิรไปในอากาศ ก็มีปากเสียงทะเลาะกันเพราะม้าขาวตัวนี้ผู้หญิงขี่ไม่ได้ ผู้เฒ่าฝ่าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หญิงมาช่วยพูด มีคำพูดว่าการเป็นผัวเมียนั้นต้องอยู่อย่างผัวเมีย ถ้าผัวตายเมียก็ไม่เห็น ถ้าผัวตายเมียก็ไม่เห็น

เมื่อได้ยินคำดังกล่าวก็ลงมาผูกเปลใต้ท้องม้าให้เมียนอนไปในเปล และขอขมาแม่และพ่อของผู้หญิงเพื่อไปเยี่ยมบ้านตัวเอง ทั้งสองพากันเหาะขึ้นไปในอากาศ พอได้สักระยะหนึ่งเมียบ่นว่าหนาว เมียบอกให้เอาม้าลงข้างล่างทนไม่ไหวแล้ว ผัวเลยต้องพาม้าและเมียลงมาพักที่ศาลาริมทาง

ศาลานี้จะนอนได้หรือเพราะศาลานี้เป็นศาลาร้าง ได้ไม่ได้ลองนอนสักหนึ่งคืน พอเวลาค่ำมีคนมาเรียกผู้หญิง บอกว่าใครมานอนที่ศาลาของฉัน ผัวออกมาพูดว่าเขาเอง ภูตผีก็นึกกลัวในบารมีของตนก็กลับไป

พอถึงเที่ยงคืนก็มาเรียกอีก ถามว่าใครมานอนศาลาฉัน ผัวออกมาพูดว่าเขาเอง ยักษ์ก็นึกกลัวในบารมีของตนก็กลับไป พอช่วงดาวลูกไก่ขึ้นก็มาเรียกอีกครั้งถามว่าใครมานอนศาลาของฉัน ผัวก็แผลอหลับไป ยังเหลือเมียเท่านั้นที่ลุกมาตอบ ภูยักษ์ไม่กลัวในบารมีของผู้หญิงไม่เท่าผัว ยักษ์ขึ้นไปบนศาลาเพื่อจะอุ้มผู้หญิงไปแต่เกิดสะดุดม้าเจ๊อม๊อนอยกาเลยเอาม้าไปแทน

ผัวตื่นมาเมียถามผัวว่าจะทำยังไงเขาเอาม้าขาวไปแล้ว ผัวเลยบอกว่าก็ฉันบอกเธอแล้วว่าไม่ฟังเสียงกัน เมียบอกว่าพูดอะไรอย่างนั้นถ้าจะอยู่ก็อยู่ด้วยกัน ถ้าจะตายก็ตายด้วยกัน คิดก็คิดไม่ออกทำอะไรก็ไม่ถูก เลยชวนกันไปก่อกองไฟกันใต้ศาลา

มีเสียงขึ้นมาจากสายน้ำเลยลงไปดู เห็นเป็นเพื่อนร่วมสาบานกับพ่อ ดีใจที่ได้เจอเพื่อนร่วมสาบานของพ่อเลยร้องขอให้ช่วยเหลือที ถ้าไม่ช่วยก็จะผิดคำสาบานแต่ถ้าช่วยตัวเองจะต้องตกละกำลำบาก สำเภาผู้หญิงขึ้นไม่ได้ แต่ต้องจำใจให้ขึ้น พ่อร่วมสาบานต้องขอขมแม่ยานางสำเภาด้วยผ้าเจ็ดสีจึงให้ผู้หญิงขึ้นได้ พอไปได้ระยะหนึ่งสำเภาก็แตก

พอสำเภาแตกกระจายก็ลอยไปตามน้ำขึ้นไปอยู่ในเมืองคนดีหนึ่งคน อยู่เมืองคนชั่ว (ยักษ์) หนึ่งคน หญิงชราเก็บมาเลี้ยงไว้อาศัยอยู่นานวัน เกิดอาการเหม่อลอย หญิงชราก็

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ถามว่าเหม่อลอยอะไรเหรอ อยู่กับยายไม่สนุกเหรอ อยู่กับยายสนุกมากแต่คิดถึงผัว คิดก็คิดไม่ออกทำอะไรก็ไม่ถูก ก็เลยปลูกศาลาที่ทางแยก ผู้หญิงก็เขียนป้ายประกาศหาผัว

คนที่ผ่านมาผ่านไปได้อ่านทุกคนแต่ไม่เห็นวี่แววผัวเลย คนที่มาคนสุดท้ายแล้วก็ขี่ม้ามาด้วย หญิงชราบอกว่าให้หยุดม้าก่อน อ่านจดหมายฉันก่อน ชายบอกว่าอ่านไม่ทันหรอกยาย ฉันมีธุระต้องไปตามหาเมียพอเปิดหนังสือยังไม่ทันได้อ่านก็น้ำตาไหลเนื่องจากจำลายมือเมียได้ และได้พบเมียตัว

เพลงกองเตี๊ยะเต่อเล่ย (กะตีก๊ะตุ๋ลง์)

บันทึกเสียงเมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด

(ฟัง CD Track ๖)

เนื้อเพลง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ကိုလေလေဝ်စံင်းလယ်းမိုင်ဖွဲကင်တာ်ကိုလေလဝ်အင်းဃုကင်ထိက်တိုလာ်
ဏိုလယ့်အှ်ဆာင်းလယ့်ကင်တိက်တိုလာ်ကိုလေအှ်လိုမ်းထ်းလာလာထာ်
လေအှ်ဖျုံဖေ့်သဉ့်လိုယ်ဥာ်ကင်ဏိုဖျုံဥာ်လိုသေ့်ယဉ့ဥာ်
ကိုလေယ့်ဖျုံမွဲအှ်ယီးအှ်ယာင်ကိုလေလင်ဃိဉ်လိုကိုမ့ါဏါင်ထာ်
ကိုလေဖံင်းယိုယးဥိဉ်ဖံင်းအေဆိက်ဆိက်ဖံင်းအေဆိက်အေကဲစင်ဝေ့ဏိုတာ်

คำร้องภาษาไทย

เกอเลลีจู๊งเล้ม่างเพล้ก๊องเต้ย เกอเล้ลีอ๊างคี้งกองเตี๊ยะเต่อเล่ย
เนเลโอ๊ฉ่ายเลกองเตี๊ยะเต่อเล่ย เกอเล้โอ๊เหล่อมึ้งเท่ยเลอหล่าเท้ย
เลเอ่อโผ่วพีซ่าแล้เย่อเด่ย เนเหน่อโผ่วเด่ยเหล่อซี้หว่ำเด่ย
เกอเล้เหย่อโผ่วเมเอ่อยี้ยเอ้อเยย เกอเล้ลางคุเหล่อเก่อม๊านาเท่ย
เกอเลพ้องเหย่อย๊าดุพ้องเอเฉ่ย เฉ้ยพ้องเอเฉย เอเก๊จองเว้เน่อเตี๊ยะเต่ย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำแปล

ไปไหนมา ไปหาดอกไม้ ขอถามหน่อยว่าดอกไม้นั้นอยู่ที่ไหน
ดอกไม้นั้นอยู่ไกลสุดตาเหมือนเดือนและตะวัน
อยากขอดอกไม้นั้นมาทัดที่หู ดอกไม้นั้นแห้งเหี่ยว
ให้ไปรอที่ข้างสระ จับผ้าคาดเอวไว้ให้แน่น ๆ (จะได้เป็นแฟนกัน)

เพลงทุลุ่ย (ထာဟ်လုဲ့)

บันทึกเสียงเมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๕.๑๕ นาฬิกา

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด

(ฟัง CD Track ๗)

เนื้อเพลง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ကုိလေထောဟ်လုဲ့ဖေါဟ်အုိခေါဟ်ဃုဲးကာင်
ခွိက်လင်အီးအာင်လုိသိင်းထာင်
ဆုိလုိအှ်မါအေးယုိဆာင့်ကုိလေဆံင့်မံင်းစုိဝ်ဖွုံလုိခါန့်ယာင်

คำร้องภาษาไทย

เกอเล้ทุลุ่ยผู๊อะคู้กุ้ยก่าย
โคว่ยล่างอี้ยอ่ายเล่อเซ่ยถ้าย
เฒอเล่อโอมาเอ๊ เหย่ยฉ่าย เกอเล้ฒองม๊องจู่โผ่วเล่อค้างหย่าย

คำแปล

เสียงนกเขาหัวฟูร้องเสียงอ้อยอิ่งอยู่บนกิ่งไม้
ไม่มีใครสนใจเราเพราะเขาคิดถึงคนบ้านไกล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงเจอเปอนิว (ကျူင်းဖျူ)

บันทึกเสียงเมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๕.๔๕ นาฬิกา

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด
(ฟัง CD Track ๘)
เนื้อเพลง
คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ကျူင်းဖျူမွဲအုံကျူင်းသို့မွဲအှ်လုံဟိုင်းမို့သိင်သိင့်ဏီ
ချိုဝ်ချိုဝင်ဝးလုံဆုံအုဂ်ထို့ကုံလေဟှယ့်ထာင်ဏေဝ•ဖိုမေါဝ်•ချေဟ်သို့
ကုံလေချေ•ဟ်သို့လုံယျေဝ်ယ့်စုံဖို့အှ်လုံဖို့
သိုဝ်ဖို့မုဖို့ကုံလေဆ်အုဂ်ခဝ့်ဏှ်အူးထင်းပိ
ချေထောဟ်ဒးခံင့်ဟ်ဟှယ့်ထုင်းလို့နာန်•ချါ•နာန်ကျာ်မွဲဖို့လိ
လိမွဲဖို့လိမွဲတာင်ဖှ်လင့်မို့ဖို့လိ

คำร้องภาษาไทย

เจอเปอนิวเลอเออเกี๊ยงสี่ยเม๊โอ้เลอเหฆ๊ยมี่ยเสยเส้ยมี่ย
ดุดุป๊าเลอฉะ โอกถี้ย เกอเล้เงไถย์นีพูมู๊ดุซี่ย
เกอเลดุซี่ยเลอหงีเยอเจ้ยพี่ย
โอเลอพี่ยซูพี้ยมู๊พี่ยเกอเลฉะ โอกคียพู๊อู๊งท้างปีย
เดทูจาถ่องพู๊เหฆ๊เท้งลี้ย นั้งคะนั้งเกียะเม๊พี่ยลี้ย
ลี่ยเม๊พี่ยลี้ยเม๊ไตย์พี้ยหลั่งมี่ยพี่ย

คำแปล

เจอเปอนิวเป็นคนขี้เกียจเอาแต่นอนทั้งวัน สานกระจู้เอาไปดักบนยอดต้นจัน ได้ลิงน้ำมาหนึ่งตัวยายจะเอามาฆ่า เจอเปอนิวบอกว่าไม่ต้องฆ่า ลิงน้ำอยู่กับยายจะทำให้มีหน้ามีตา ลิงน้ำดีใจ คว้าแคนมาเป่านกยูงได้ยินเสียงแคนก็ลำแพน ทั้งหลานและยายนั่งดูลิงเป่าแคนนกยูงลำแพน ยายก็พูดขึ้นว่าหลานนี้ทำถูกแล้วที่ได้ลิงมา ทำให้ครอบครัว ลิง และนกยูงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เพลงร้องดังกล่าวข้างต้นร้องด้วยทำนองเดียวกันดังโน้ตที่ได้แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงมู๊จา ผู๊จา (မူးယှာ-ဖူ့ယှာ)

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด

♩ = 70
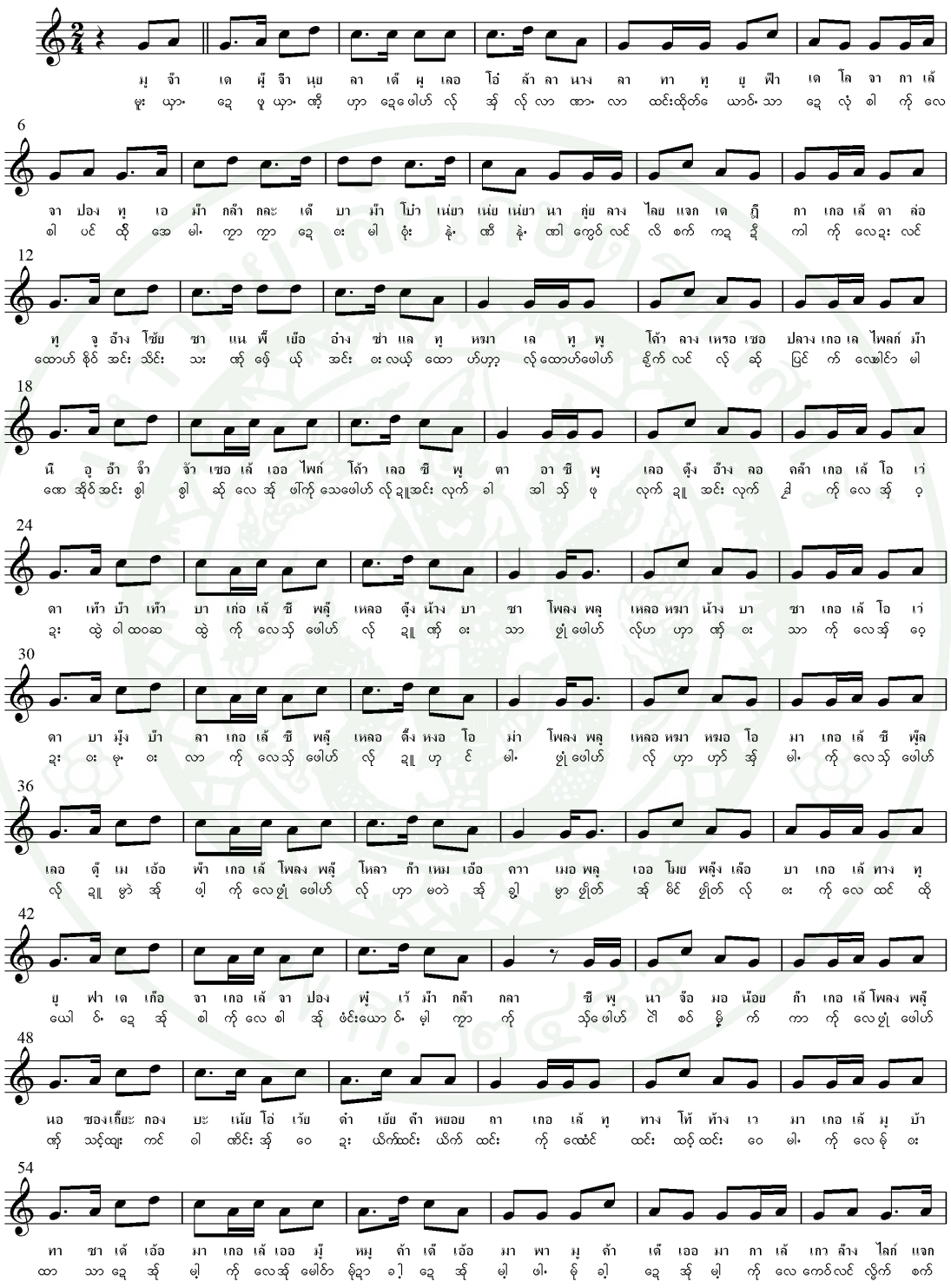
มู จ๊า เด ผู๊ จี๊า นุย ลา เต๊ ผู เลอ โอ่ ล้า ลา นาง ลา หา หู ยู ฟ้า เด โล จา กา เล้
မူး ယှာ- ဆေ ဖူ ယှာ- ထို့ ဟှာ ဆေ ဖေါ်ဟ် လု့ အှ့ လု့ လာ ထာ- လာ ထင်းထို့တ်ေ ယာဝ်- သာ ဆေ လု့ စါ ကို့ လေ
6
จา ปอง หู เอ ม๊า กล๊า กละ เต๊ บา ม๊า โบ่า เน่ย เน่ย เน่ย นา กู่ย ลาง ไลย แจก เด ฏี กา เกอ เล้ ตา ล่อ
စါ ပင် ထို့ ဆေ မါ- ကွာ ကွာ ဆေ ဝး မါ ဝုံး နဲ့- ထီ နဲ့- ထါ ကွေဝ်် လင် လိ စက် ကဆု ဦ့ ကါ ကို့ လေဆုး လင်
12
หู จู อ๊าง โซ้ย ซา แน พื๊ เข้อ อ๋าง ซ่า แล หู หมา เล หู ผู โก้า ลาง เหรอ เซอ ปลาง เกอ เล ไพลก์ ม๊า
ထောဟ် ဓိဝ် အင်း သိင်း သး ထို့ ဓွ့် ယ့် အင်း ဝး လယ့် ထော ဟ်ဟှ့ လု့ထောဟ်ဖေါ်ဟ် ဧ့်က် လင် လု့ ဆု့ ပြင် က် လေါင်ာ မါ
18
นึ จู อ๊า จ๊า จ้า เซอ เล้ เออ ไพก์ โก้า เลอ ซื๊ ผู ตา อา ซื๊ ผู เลอ ตุ๊ง อ๊าง ลอ คล๊า เกอ เล้ โอ เว่
ထေ အိုဝ်အင်း စွါ စွါ ဆု့ လေ အို ဖေါ်ကို့ သေဖေါ်ဟ် လု့ ဆူအင်း လုက် ခါ အါ သှ် ဖု လုက် ဆူ အင်း လုက် ဆ်ါ ကို့ လေ အှ် ဝ့
24
ตา เท๊า บ๊า เท๊า บา เก่อ เล้ ซื๊ พลู๋ เหลอ ตุ๊ง น้าง บา ซา โพลง พลู เหลอ หมา น้าง บา ซา เกอ เล้ โอ เว่
ဒုး ထွဲ ဝါ ထဝဆ ထွဲ ကို့ လေသ့် ဖေါ်ဟ် လု့ ဆူ ဏ် ဝး သာ ဖွံ့ ဖေါ်ဟ် လု့ဟ ဟှာ ဏ် ဝး သာ ကို့ လေအှ် ဝ့
30
ตา บา มุ๋ง บ๊า ลา เกอ เล้ ซื๊ พลู๋ เหลอ ตึ๊ง หง่อ โอ ม่า โพลง พลู เหลอ หมา หม่อ โอ มา เกอ เล้ ซื๊ พ๋ล
ဒုး ဝး မှ- ဝး လာ ကို့ လေသ့် ဖေါ်ဟ် လု့ ဆူ ဟှ ဉ် မါ- ဖွံ့ ဖေါ်ဟ် လု့ ဟှာ ဟှ် အှ် မါ- ကို့ လေသ့် ဖေါ်ဟ်
36
เลอ ตุ๊ เม เอ๊อ พ๊า เกอ เล้ โพลง พลู๋ โหลา ก๊า เหม เอ๊อ ดาา เมอ พลู เออ โมย พลู๋ง เลือ บา เกอ เล้ หาง หู
လု့ ဆူ မွဲ အို့ ဖဲ့ ကို့ လေဖွံ့ ဖေါ်ဟ် လု့ ဟှာ မဝဲ အို့ ခွဲ မွာ ဖွံ့တ် အို့ မိင် ဖွံ့တ် လု့ ဝး ကို့ လေ ထင် ထို့
42
ยู ฟา เด เก๊อ จา เกอ เล้ จา ปอง พู๋ เว้ ม๊า กล๊า กลา ซื๊ พู หา จ๊อ มอ น๊อย ก๊า เกอ เล้ โพลง พลู๋
ယေါ ဒ်- ဆေ အို့ စါ ကို့ လေ စါ အို့ ဖံင်းယော ဒ်- မှါ ကွာ ကို့ သ့်ဖေါ်ဟ် ငါ စဝ် ခွဲ က် ကာ ကို့ လေဖွံ့ ဖေါ်ဟ်
48
นอ ซองเถี๊ยะ กอง บะ เน้ย โอ่ เว้ย ดำ เย้ย ค๊า หยอย ลา เกอ เล้ หู หาง โห้ ห้าง เว มา เกอ เล้ มู บ้า
ထို့ သင့်ထူး ကင် ဝါ ထိင်း အှ် ဝေ ဆုး ယိက်ထင်း ယိက် ထင်း ကို့ ထေင် ထင်း ထဝ့်ထင်း ဝေ ဖါ- ကို့ လေ ခုံ့ ဝး
54
หา ซา เต้ เอ๊อ มา เกอ เล้ เออ มู๋ หมู ค๊า เต๊ เอ๊อ มา พา มู ค๊า เต๊ เออ มา กา เล้ เกว ล๊าง ไลก์ แจก
ထာ သာ ဆေ အို့ ဖဲ့ ကို့ လေအို့ ဖေါ်ဝ် ခွံဆာ ခါ ဆေ အို့ ဖဲ့ ဖါ- ခုံ့ ခဲ့ ဆေ အို့ ဖဲ့ ကို့ လေ ကေဝ်လင် လွှ်က် စက်

โน้ตเพลงมู๊จาผู้จา (ต่อ)
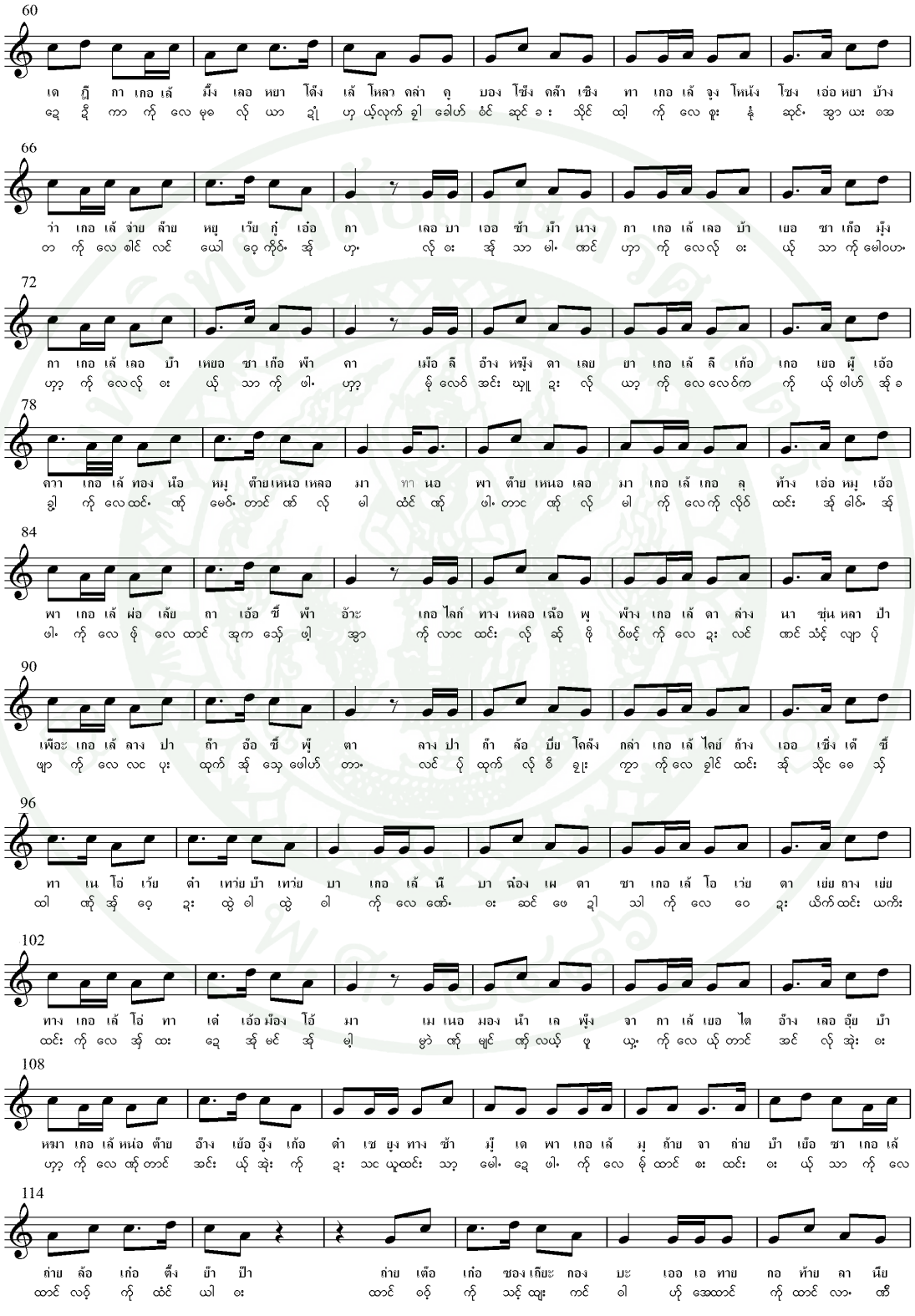
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงมู๊จาผู้จา (ต่อ)

Page 3
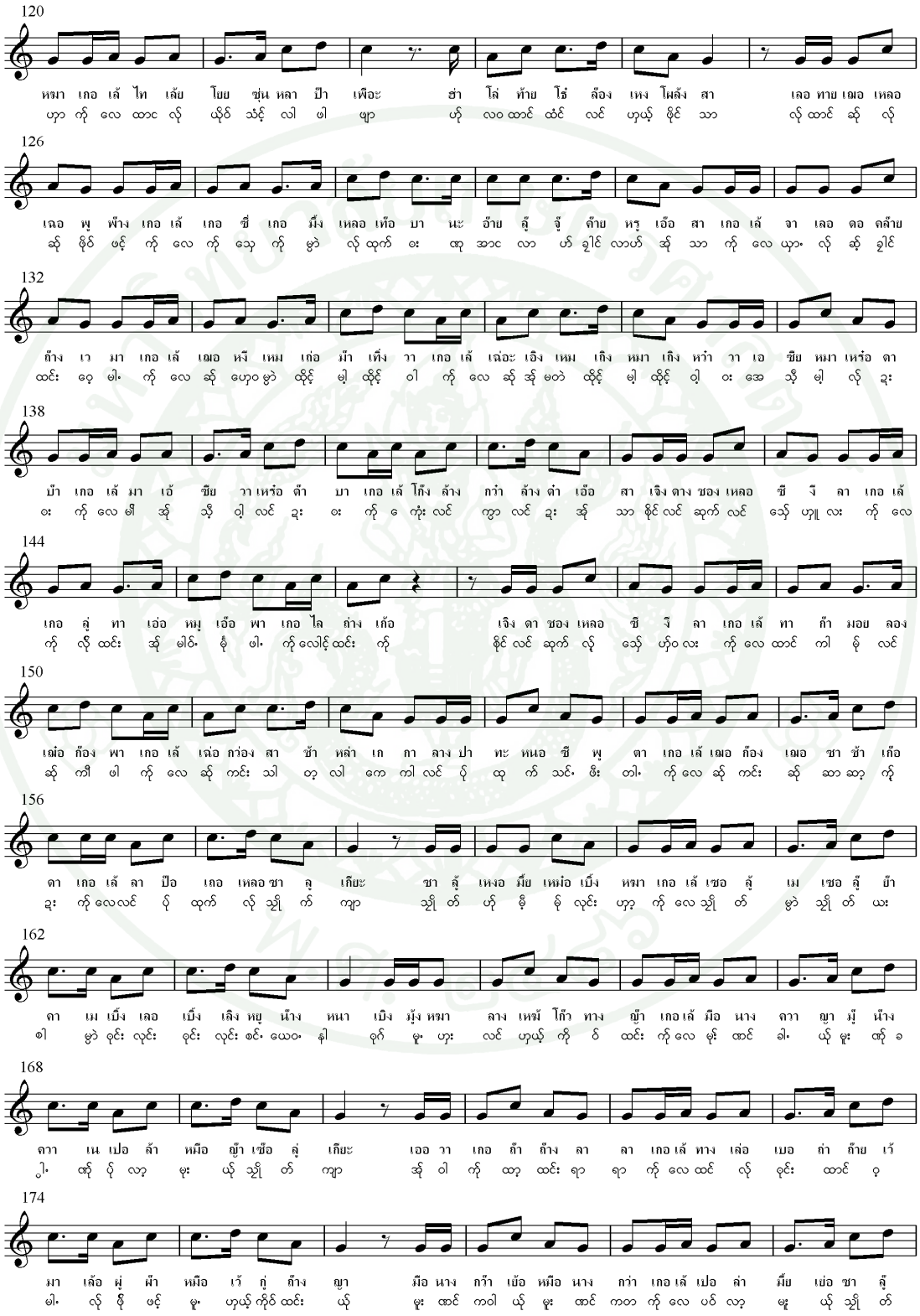
120
หมา เกอ เล้ ไท เล้ย โยย ซุ่น หลา ป๊า เพือะ ฮ่า โล่ ห้าย โซ่ ล๊อง เหง โผล้ง สา เลอ หาย เฒอ เหลอ
ဟ့ာ ကံ့ လေ ထာင လံ့ ယိုဝ် သံင့် လါ ဖါ ဖျာ ဟံ့ လဝ ထာင် ထံင် လင် ဟ့ယ့် ဖိုင် သာ လံ့ ထာင် ဆံ့ လံ့
126
เฉอ พู่ พ๊าง เกอ เล้ เกอ ซี่ เกอ มึ้ง เหลอ เพือ บา นะ อ๊าย ลู้ จู้ ต๊าย หรู่ เอ๊อ สา เกอ เล้ จา เลอ ตอ คล้าย
ဆံ့ ဖိုဝ် ဖင့် ကံ့ လေ ကံ့ သေ့ ကံ့ မွဲ လံ့ ထုက် ဝး ဏု အာင လာ ဟ် ခွါင် လာဟ် အံ့ သာ ကံ့ လေ ယ့ာ. လံ့ ဆံ့ ခွါင်
132
ก๊าง เว มา เกอ เล้ เฒอ หงี เหม เก่อ ม๊า เพิ้ง วา เกอ เล้ เฉ่อะ เอิง เหม เถิง หมา เถิง หว่า วา เอ ซีย หมา เหร่อ ตา
ထင်း ဝေ့ မါ. ကံ့ လေ ဆံ့ ဟ့ော မွဲ ထိုင့် မ့ါ ထိုင့် ဝါ ကံ့ လေ ဆံ့ အံ့ ဓဝဲ ထိုင့် မ့ါ ထိုင့် ဝ့ါ ဝး အေ သ့ံ မ့ါ လံ့ ဥး
138
ม๊า เกอ เล้ มา เอ้ ซีย วา เหร่อ ด๊า บา เกอ เล้ โก๊ง ล้าง กว่า ล้าง ด่า เอ๊อ สา เจิง ดาง ซอง เหลอ ซี จี ลา เกอ เล้
ဝး ကံ့ လေ မီ အံ့ သံ့ ဝ့ါ လင် ဥး ဝး ကံ့ ေ ကံ့း လင် ကွာ လင် ဥး အံ့ သာ ဖိုင် လင် ဆုက် လင် သေ့ ဟ့ူ လး ကံ့ လေ
144
เกอ ลู่ หา เอ่อ หมู่ เอ๊อ พา เกอ ไล ถ่าง เก๊อ เจิง ดา ซอง เหลอ ซี จี ลา เกอ เล้ หา ก๊า มอย ลอง
ကံ့ လို့ ထင်း ဆံ့ မါဝ်. ဖို့ ဖါ. ကံ့ လေါင့် ထင်း ကံ့ ဖိုင် လင် ဆုက် လံ့ သေ့ ဟ့ဝ လး ကံ့ လေ ထာင် ကါ ဓံ့ လင်
150
เฒ่อ ก๊อง พา เกอ เล้ เฉ่อ กว่อง สา ช้า หล่า เก ลา ลาง ปา หะ หนอ ซี พู่ ตา เกอ เล้ เฒอ ก๊อง เฒอ ชา ช้า เก๊อ
ဆံ့ ကီ ဖါ ကံ့ လေ ဆံ့ ကင်း သါ တ့ လါ ကေ ကါ လင် ပ့ ထု က် သင်. ဖီး တါ. ကံ့ လေ ဆံ့ ကင်း ဆံ့ ဆာ ဆ့ ကံ့
156
ตา เกอ เล้ ลา ป๊อ เกอ เหลอ ชา ลู่ เก๊ยะ ชา ลู้ เหงอ มี๊ย เหม่อ เบ๊ง หมา เกอ เล้ เซอ ลู้ เม เซอ ลู่ บ๊า
ဥး ကံ့ လေလင် ပ့ ထုက် လံ့ သ့ိ် က် ကျာ သ့ိ် တ် ဟံ့ ဖ့် ဓံ့ လုင်း ဟ့ဒ့ ကံ့ လေ သ့ိ် တ် မွဲ သ့ိ် တ် ယး
162
คา เม เบ๊ง เลอ เบ๊ง เล๊ง หยู น๊าง หนา เบ๊ง ม้ง หมา ลาง เหม้ โก๊า ทาง ญ๊า เกอ เล้ มือ นาง คาา ญา มู่ น๊าง
စါ မွဲ ဝုင်း လုင်း ဝုင်း လုင်း စင်. ယေဝ. နံ့ ဝုင် မူ. ဟ့း လင် ဟ့ယ့် ကို ဝ် ထင်း ကံ့ လေ မှ်း ဏင် ခါ. ယံ့ မူး ဏံ့ ခ
168
คาา เน เปอ ล้า หมือ ญ๊า เซ๊อ ลู่ เก๊ยะ เออ วา เกอ ถ๊า ถ๊าง ลา ลา เกอ เล้ ทาง เล่อ เบอ ถ่า ถ๊าย เว้
ွါ. ဏံ့ ပ့ လဒ့ မူး ယံ့ သ့ိ် တ် ကျာ အံ့ ဝါ ကံ့ ထဒ့ ထင်း ရာ ရာ ကံ့ လေ ထင် လံ့ ဝုင်း ထာင် ဝ့
174
มา เล๊อ ผู่ ผ๊า หมือ เว้ กู่ ถ๊าง ญา มือ นาง กว๊า เย๊อ หมือ นาง กว่า เกอ เล้ เปอ ล่า มี๊ย เย่อ ชา ลู่
ဖါ. လံ့ ဖို့ ဖင့် မူ. ဟ့ယ့် ကို ဝ် ထင်း ယံ့ မူး ဏင် ကဝါ ယံ့ မူး ဏင် ကတ ကံ့ လေ ပဝ် လဒ့ မှး ယံ့ သ့ိ် တ်

โน้ตเพลงมู๊จาผู้จา (ต่อ)
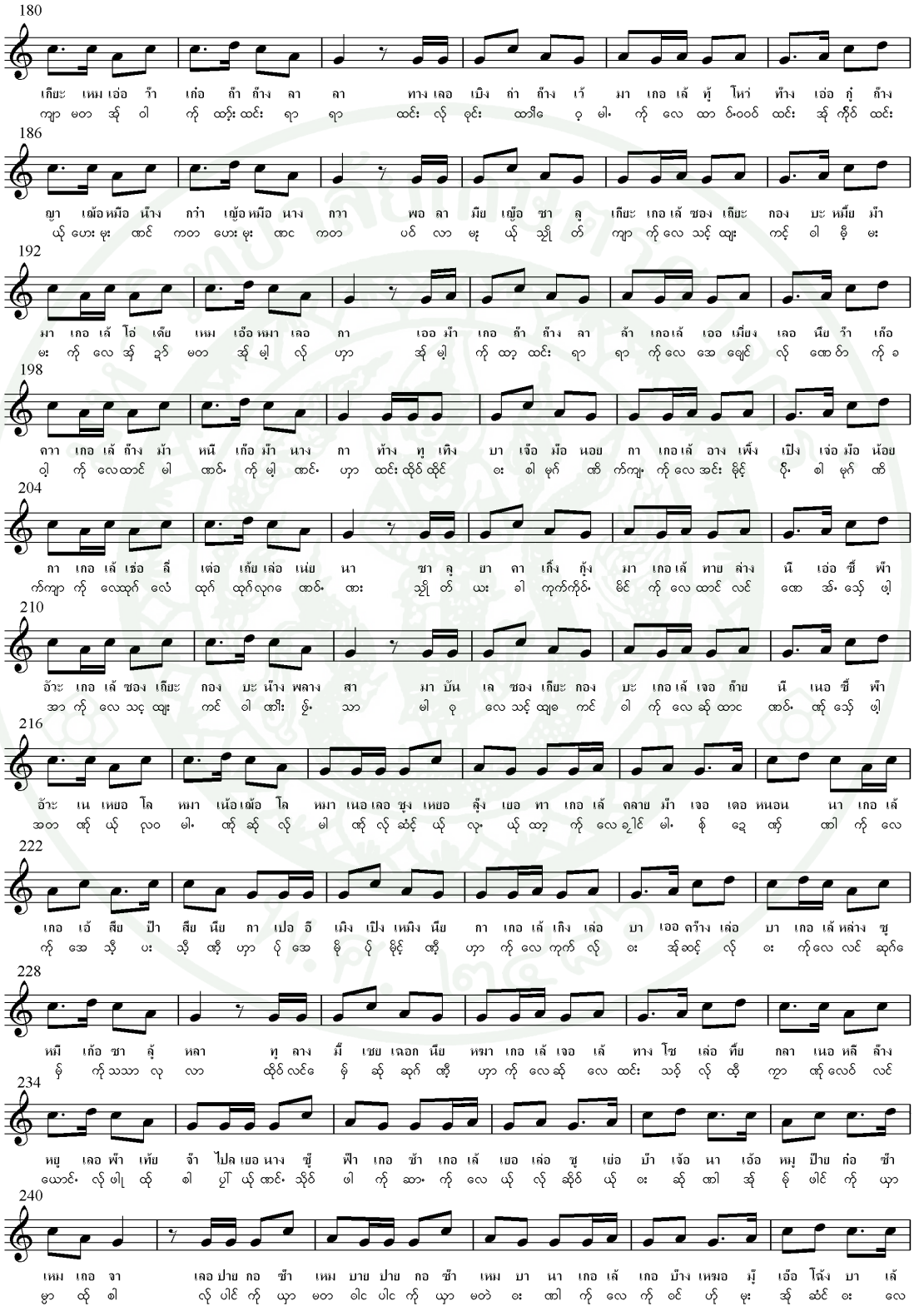
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงมู๊จาผู้จา (ต่อ)
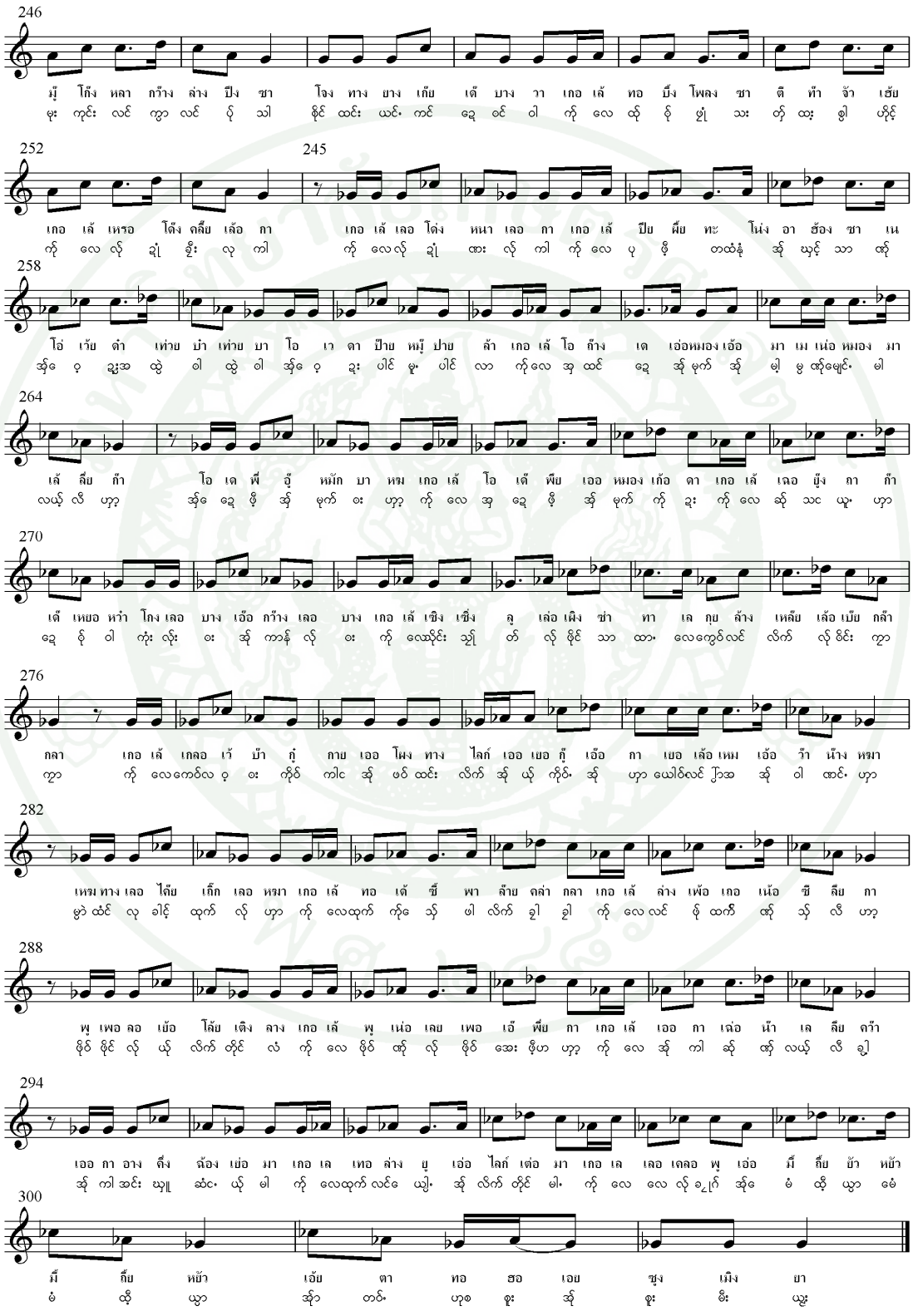
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงกองเตี๊ยะเต่อเล่ย (ကင်တိုက်တုံလင်)

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด
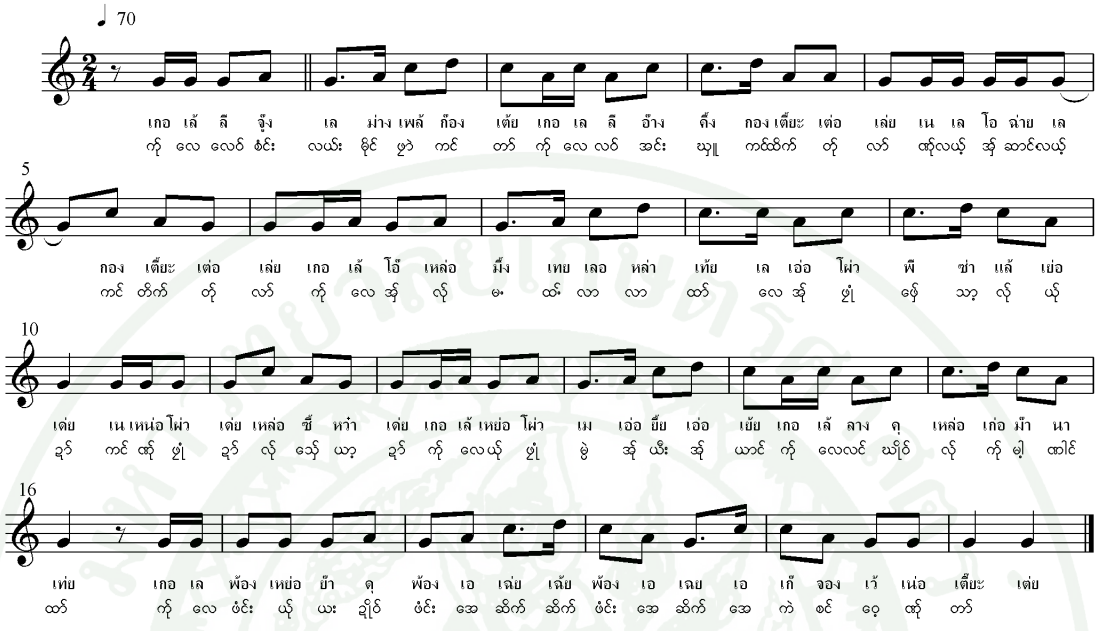
เพลงทุลุ่ย (ထာဟ်လုံ့)

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด
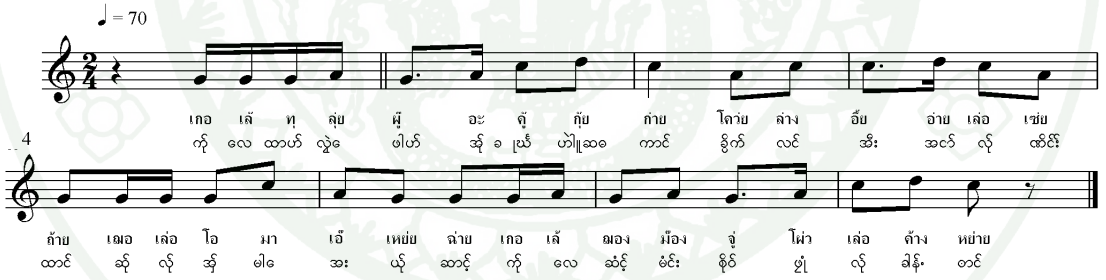
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงเจอเปอนิว (ကျေးဖူး)

ขับร้องโดย นางวันเสาร์ บุญชูเชิด
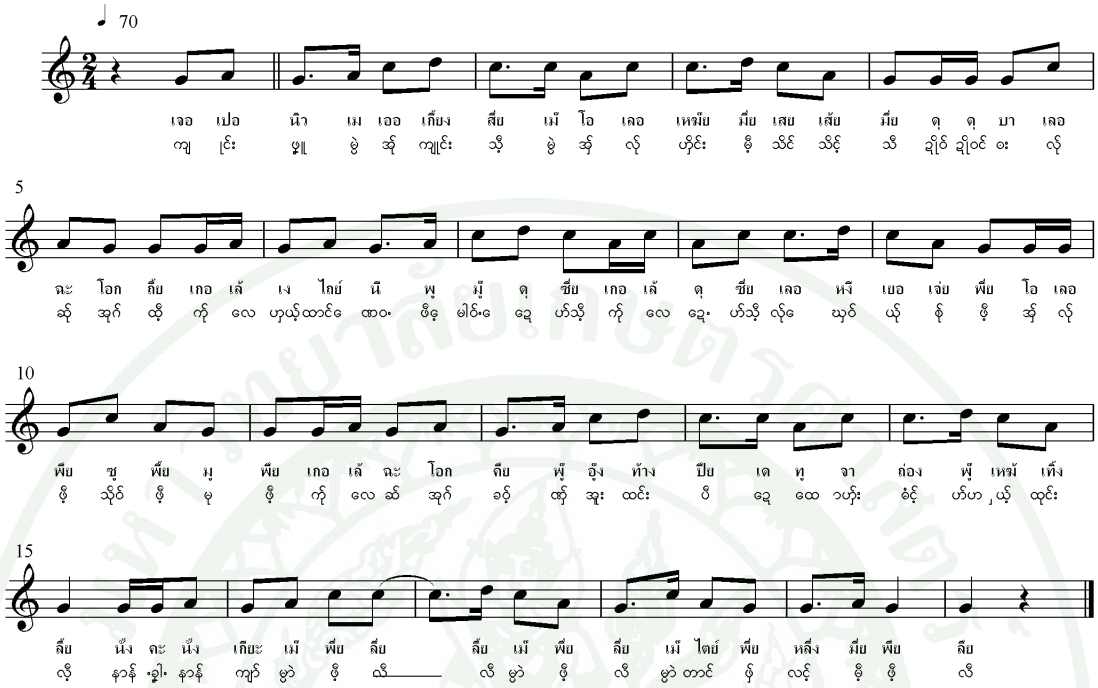
การวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ของเพลง

จากการศึกษาวิจัยเรื่องเพลงกล่อมลูกทั้ง ๔ เพลง ผู้วิจัย พบว่า มีฉันทลักษณ์เป็นแบบร้อยแก้วที่มีลักษณะเป็นแบบเรียงความ มีเนื้อหาแบบนิทาน หรือวรรณคดี ร้อยเรียงเป็นเรื่องเล่าคล้ายกับวรรณคดีของไทย

การวิเคราะห์บทเพลงกล่อมลูก

จากการวิจัย บทเพลงกล่อมลูก ผู้วิจัยขอยกบทเพลงมู๊จาผู้จา มาทำการวิเคราะห์เพียงบทเพลงเดียว เนื่องจากคุณลักษณะทางดนตรีมีความคล้ายคลึงกัน และผู้ขับร้องเป็นบุคคลเดียวกัน การวิเคราะห์นี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) ซึ่งมีแนวทางในการพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) แหล่งกำเนิดเสียงมาจากการเปล่งเสียงร้อง (Vocal) ของผู้หญิง มีเนื้อเสียงค่อนข้างแหบ น้ำเสียงมีความกังวานไม่มากนัก ในช่วงท้ายของบทเพลงเสียงร้องจะเริ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เบาและลดระดับเสียงลงต่ำกว่าระดับเสียงในช่วงระยะแรก ๆ ทำให้คุณภาพของเสียงไม่คงที่เท่ากันตลอดทั้งเพลง ด้วยเหตุผลเพราะว่าเพลงที่ขับร้องนั้นมีความยาว ต้องใช้ เวลาในการขับร้องนานกว่าปกติทั่วไปจึงทำให้ผู้ขับร้องเกิดหเนื่อยล้าและอ่อนแรงลงไป

๒. ท่วงทำนอง (Melody) ระบบเสียง (Tuning system) เป็นแบบ ๕ เสียง (Pentatonic Scale) อยู่ในบันไดเสียง CMajor กลุ่มเสียงที่ใช้ประกอบด้วยเสียงซอล (G) เสียงลา (A) เสียงโด (C) และเสียงเร (D) มีขั้นคู่เสียง (Interval) เป็นคู่ ๕ ทำนองเพลงมีช่วงเสียง (Range) อยู่ระหว่างเสียงซอลบนเส้นที่๒ กับเสียงเรในช่วงทบที่ ๒ บนเส้นที่ ๔ ของบรรทัด ๕ เส้น (G-d) ดังโน้ตที่แสดงไว้นี้

รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) ไม่มีความสลับซับซ้อน โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วนใหญ่เขียนด้วยโน้ตเขบ็ดชั้นเดียวประจุด และเขบ็ดสองชั้น ประกอบกันเป็นวลีของเพลง ทำนองเพลงจัดอยู่ในประเภทเป็นคำร้องเพียงอย่างเดียว (Syllabic text setting) ไม่มีการเอื้อนเสียง ดังโน้ตที่แสดงไว้นี้
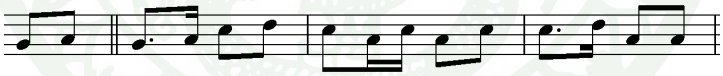
๓. จังหวะ (Rhythm) อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะ การตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้องมีทั้งตรงจังหวะและไม่ตรงจังหวะ

๔. ความเร็ว (Tempo) ความเร็วของจังหวะเทียบตัวดำ = ๗๐

๕. ผิวพรรณ (Texture) ผิวพรรณของบทเพลงเป็นลักษณะทำนองเดี่ยว (Monophony) ไม่มีการใช้เสียงประสานแต่อย่างใด

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกัน แต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic) ผู้ที่ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๗. ความดังของเสียง (Dynamic) ปริมาณของเสียงที่ขับร้องออกมาในช่วงต้นเพลง จนถึงกลางเพลงมีน้ำเสียงเท่ากันตลอด แต่เมื่อเข้าช่วงของเพลง การออกเสียงเริ่มเบาลงและระดับเสียงก็ลดลงตามไปด้วยเช่นกัน ตั้งแต่ห้องเพลงที่ ๒๕๓ เป็นต้นไปจนจบเพลง ศึกษาลักษณะโน้ต หน้า ๑๙๖

๘. ความหมาย (Meaning) ความหมายของบทเพลงมู๊จาผู๊จา มีคำสอนที่แฝงเป็นคติสอนใจไว้หลายประการ เช่น ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ เช่น โหราศาสตร์ การดูหมอ การใช้น้ำมนต์ ความมีอิสระในการเลือกคู่ครอง ความสื่อสัตย์ของภรรยาที่มีต่อสามี การไปลา มาไหว้ ดังที่แสดงออกในตอนที่ซองเถี๊ยะกองบะ จะไปหาผู้หญิงมาเป็นภรรยา และต้องขอมขมาต่อพ่อและแม่ก่อน การขอขมานั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าชนชาวกะเหรี่ยงมีประเพณีการไปลามาไหว้ด้วย เช่นกัน ความเชื่ออีกประการที่สำคัญคือ เรื่องเพศ ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ชัดเจนคือ การขึ้นขี่ม้า และการขึ้นเรือสำเภา ในเรื่องได้แสดงให้เห็นว่า มีข้อห้ามผู้หญิงขึ้นบนหลังม้า และการขึ้นเรือสำเภาก็ต้องมีการขอขมาแม่ย่านางเรือด้วยผ้าเจ็ดสีก่อนที่จะขึ้น แสดงให้เห็นถึงการให้เกียรติของเพศหญิงที่มีต่อเพศชายของชาวกะเหรี่ยง อีกทั้งเรื่องการรักษาคำพูดหรือคำสาบาน ที่เป็นสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงยึดถือ ปฏิบัติกันมาและเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการคบหาต่อกันทั้งภายในและภายนอกสังคม (วันเสาร์ บุญชูเชิด, ๒๕๕๒)

๑.๔ บทเพลงอื่น ๆ

ผู้วิจัยขอแสดงบทเพลงที่ชาวกะเหรี่ยงขับร้องในขณะทำงานในไร่ หรือในโอกาสอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นบทเพลงสั้น ๆ ๒ เพลง คือ เพลงทะเว้ ขับร้องโดยนายร้อง เสน่ติบัง และเพลงกองก้องเกว ขับร้องโดยนายพุฒ ไพเรเที่ยง บันทึกเสียงเมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๗.๑๐ นาฬิกา ดังนี้

เพลงทะเว้

(ฟัง CD Track ๙)

เนื้อเพลง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ဆိ့ဖိုတ်ဖဉ့်ဆိ့ဖိုတ်သးအေးခွုံးဆာင်းလ့်ဖဉ့်ခွုံးသးဝေ့
ဎကုံဆိုဒ်ဆမုံဏိင်းကာဝေ့ ဆိုဒ်ဆဖိုင်ဏုံကးဝေ့

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำร้องภาษาไทย

ฉี่ยพู๊โผ่วเชโผ่วสะเอ๊โคล้งฉ่ายเลอโผ่วโคล้งซ่าเว้
เด๊เกอโฉ่งช้าเมอเน้ยกาเว โฉ่งช้าเพอเน่ยกาเว

คำแปล

ต้นอ้อยมีดอกแต่ไม่มีลูก
ต้นไทรไม่มีดอกแต่มีลูก

เพลงร้องดังกล่าวข้างต้นร้องด้วยทำนองเดียวกันดังโน้ตที่ได้แสดงไว้ถัดไป
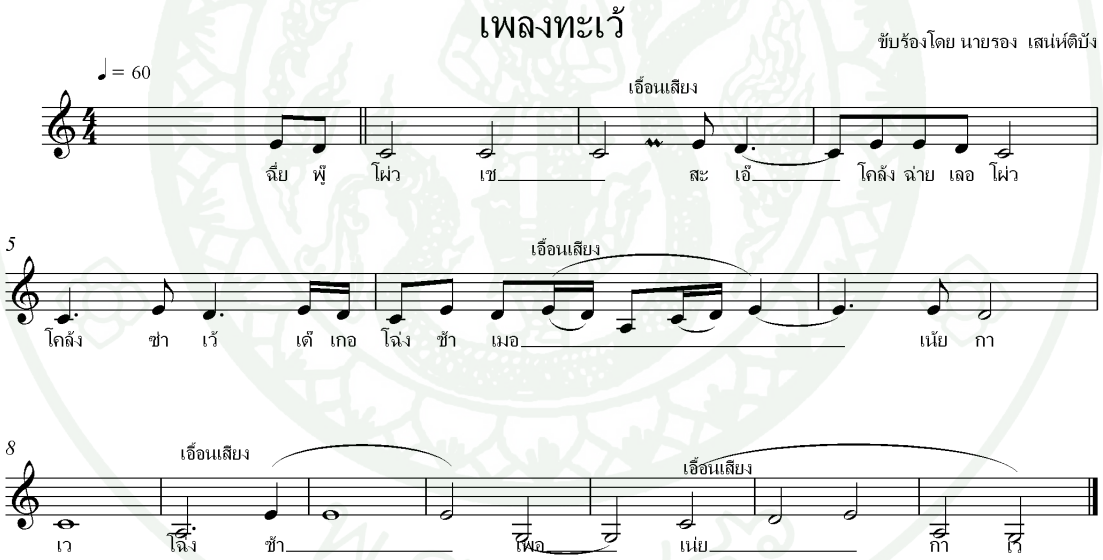
การวิเคราะห์บทเพลงทะเว้

ผู้วิจัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) ซึ่งมีแนวทางในการพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) ของเพลงทะเว้มีแหล่งกำเนิดเสียงมาจากการเปล่งเสียงร้องจากเสียงของผู้ชาย มีเนื้อเสียงทุ้มค่อนข้างหนา มีเนื้อเสียงที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ การเปล่งเสียงอยู่ในลักษณะร้องในลำคอเบา ๆ

๒. ท่วงทำนอง (Melody) ระบบเสียง (Tuning system) แบบ ๕ เสียง (Pentatonic Scale) โดยใช้มาตราเสียง (Scale)ในบันไดเสียง C Major กลุ่มเสียงที่ใช้ประกอบด้วยเสียงโด (C) เสียงเร (R) เสียงมี (E) เสียงซอล (G เสียงลา (A) มีขั้นคู่เสียง (Interval) เป็นคู่ ๖ ทำนองเพลงมีช่วงเสียง (Range) อยู่ระหว่างเสียงซอลใต้เส้นน้อยที่ ๒ กับ เสียงมีบนเส้นที่ ๑ ของบรรทัด ๕ เส้น (G-E) ดังโน้ตที่แสดงถัดไป

รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) ไม่มีความสลับซับซ้อนใด ๆ โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วนใหญ่เขียนด้วยโน้ตตัวขาว ตัวดำประจุด และเขบ็ดชั้นเดียวประจุด และเขบ็ด ๒ ชั้นภายใน ๑ จังหวะมาประกอบกันเป็นวลีของเพลง ทำนองเพลงจัดอยู่ในประเภทเป็นคำร้อง(Syllabic text setting) ผสมกับมีการเอื้อนเสียง (Melismatic text setting) สลับกันบ้างในบางวรรคของเพลง ดังตัวอย่างโน้ตที่แสดงไว้นี้

๓. จังหวะ (Rhythm) อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะ การตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้อง มีความสม่ำเสมอตรงตามจังหวะ

๔. ความเร็ว (Tempo) ของจังหวะเทียบตัวดำ = ๖๐

๕. ผิวพรรณ (Texture) เป็นลักษณะทำนองเดี่ยว (Monophony) ไม่มีเสียงประสาน

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกัน (Strophic) โดยผู้ที่ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๗. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกันแต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic) โดยผู้ที่ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

๘. ความดังของเสียง (Dynamic) ที่ขับร้องมีน้ำเสียงเท่ากันตลอดทั้งเพลง

๙. ความหมาย (Meaning) เพลงทะเว้เป็นเพลงเก่าในสมัยโบราณ ได้ฟังมาจากรุ่นปู่ ย่า ร้องกันในเวลาทำงานไร่ บทเพลงกล่าวถึงการสังเกตจากต้นไม้และพืชพรรณตามธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว และเห็นความไม่ปกติของธรรมชาติ โดยปกติแล้วต้นไม้ที่มีดอกมักจะอกผล ออกลูก และต้นไม้ที่ไม่มีดอกก็ต้องไม่มีผล ไม่มีลูก แต่เนื้อหาบทเพลงกล่าวถึงความไม่เป็นปกติว่าต้นอ้อยมีดอกแต่ไม่มีลูก ไม่มีผล ต้นไทรไม่มีดอกกลับมีลูก เป็นข้อคิดที่ทำให้คนในสังคมกะเหรี่ยง หันมาดูแลเอาใจใส่ในธรรมชาติที่ตนเองอาศัยอยู่ ที่ต้องอย่าให้ผิดธรรมชาตินั่นเอง (ร้อย เสน่ติบัง, ๒๕๕๑)

เพลงกองก้องเกว (ကင်ကင့်ကွ)

เพลงกองก้องเกว เป็นเพลงที่ขับร้องเพื่อสร้างความสนุกสนาน สร้างความบันเทิงใจในงานทั่ว ๆ ไป

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(ฟัง CD Track ๑๐)

เนื้อเพลง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ကင်ကင့်ကွယ်ယွိင်လုံဆုံပြင် ကုဂ်လုက်ယွိင်ဏှ်ယုံမဲ့ထိုလင် ဏှ်ယုံမဲ့ထိုလင်
ဖွံ့ခင်းထင်းအုံလင်မဲ့ပြင် ဆံင့်လုံ့ဉုဂ်ဏှ် ယုံဟှင်းဆိုဏင် ဏှ်ယုံဟှင်းဆိုဏင်
နာန့်ဟေးနာန့်လင်ဖျါဝူးဟှယ့်ထံင်းဝူးလုံနာန့်ဏင့်ဥှ့်ဝူးအေး နာန့်ဏင့်ဥှ့်ဝူးအေး
စဝ်စါင်းဆေဝ့်ကုဏင့်ယှိ့ဟှယ့်မုံဥုးဝး ဏှ်ကင့်ဥုးယုံဝေ့ ဏှ်ကင့်ဥုးယုံဝေ့

คำร้องภาษาไทย

กองก้องเกวโคว่ยเหลอเฒ้อปล่างกกลกโคว่ยเนอเยอมิถี้ยหล่าง เนอเยอมิถี้ยหล่าง
โผ่วข้างทางเอ้อหล่างมิปล่าง ฒ้องเหลอเคลิง เน้อเหย่อหฒ้างฉิน่าง เน้อเหย่อหฒ้างฉิน่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น่างเอ้ยนางหล่องพละพลุ้งเหฑ๊ถ่างบุ้งละนอนน่างได้บุ้งเอ นอนน่างได้บุ้งเอ
โจ่งจ้ายฉี้เกอะน่างซี่ยเหฑ๊เม้ด้าบางเนอกางด้าเหย่อเว้ เนอกางด้าเหย่อเว้

คำแปล

นกขมิ้นเหลืองอ่อนร้องอยู่ที่เตียน ๆ หน้าบ้าน
นกโพระดกน้อยใจร้องไห้น้ำตาไหล
พระอินทร์ พระพรหม ทำบุญเท่าไหร่ก็ไม่ได้บุญ
เป็นเวรกรรมของเรา

เพลงร้องดังกล่าวข้างต้นร้องด้วยทำนองเดียวกันดังโน้ตที่ได้แสดงไว้นี้

เพลงกองก้องเกว (ကင်ကင့်ကွ)

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเทียง
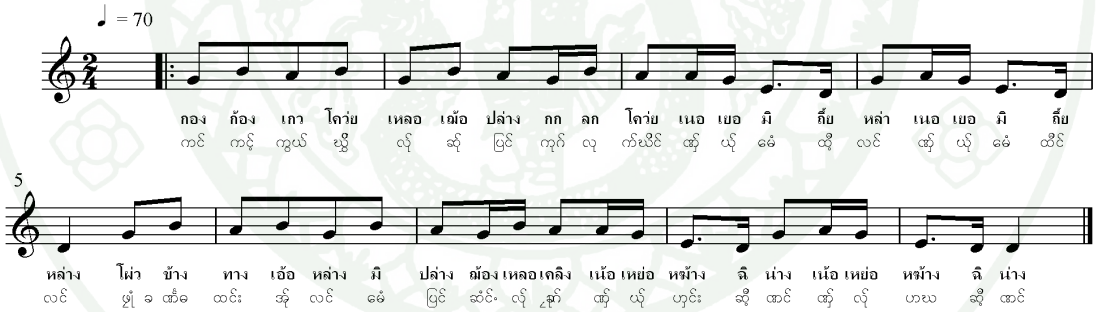
การวิเคราะห์บทเพลงกองก้องเกว

ผู้วิจัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) ซึ่งมีแนวทางในการพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) ของเพลงกองก้องเกวมีแหล่งกำเนิดเสียงมาจากการเปล่งเสียงร้องจากเสียงของผู้ชาย ซึ่งมีเนื้อเสียงทุ้มค่อนข้างหนา มีเนื้อเสียงที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. ท่วงทำนอง (Melody) ระบบเสียง (Tuning system) เป็นแบบ ๕ เสียง (Pentatonic Scale) กลุ่มเสียงที่ใช้ประกอบด้วยเสียง คือ เสียงเร (D) เสียงมี (E) เสียงซอล (G) เสียงลา (A) และเสียงที (B) โดยใช้มาตราเสียง (Scale)ในบันไดเสียง GMajor มีขั้นคู่เสียง (Interval) เป็นคู่ ๖ ทำนองเพลงมีช่วงเสียง (Range) อยู่ระหว่างเสียงเรใต้เส้นที่ ๒ กับ เสียงทีบนเส้นที่๓ ของบรรทัด ๕ เส้น (D-B) ดังภาพที่แสดงไว้หน้าถัดไป

รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) ไม่มีความสลับซับซ้อนใดๆ โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วนใหญ่เขียนด้วยโน้ตเขบ็ดชั้นเดียว เขบ็ดสองชั้น และเขบ็ดชั้นเดียวประจุดตามด้วยเขบ็ด ๒ ชั้นภายใน ๑ จังหวะ มาประกอบกันเป็นวลีของเพลง ทำนองเพลงจัดอยู่ในประเภทเป็นคำร้อง (Syllabic text setting) เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการเอื้อนเสียง ดังตัวอย่างเป็นโน้ตที่แสดงไว้นี้
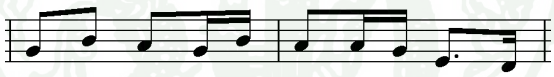
๓. จังหวะ (Rhythm) อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะการตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้องมีความสม่ำเสมอตรงตามจังหวะ

๔. ความเร็ว (Tempo) ของจังหวะเทียบตัวดำ = ๗๐

๕. ผิวพรรณ (Texture) ของบทเพลงเป็นลักษณะทำนองเดี่ยว (Monophony) ไม่มีการใช้เสียงประสาน

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกัน (Strophic) โดยผู้ที่ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๗. รูปแบบของบทเพลง (Form) จัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกันแต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic) โดยผู้ที่ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

๘. ความดังของเสียง (Dynamic) ที่ขับร้องมีน้ำเสียงเท่ากันตลอดทั้งเพลง

๙. ความหมาย (Meaning) เพลงกองก้องเกวเป็นเพลงร้องที่สร้างความสนุกสนาน บันเทิงเริงใจ ประกอบกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เนื้อหาของเพลงกล่าวเปรียบเปรยแฝงด้วยคำเกี้ยวพาราสีผู้หญิง ที่อาศัยเรื่องราวจากธรรมชาติเป็นสื่อในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ

๒. เพลงขับร้องที่มีเครื่องดนตรีบรรเลง

ผู้วิจัยขอแสดงบทเพลงขับร้องที่มีเครื่องดนตรีบรรเลงของชาวกะเหรี่ยงไว้ ๒ บทเพลงคือ เพลงเกี้ยวสาวที่ใช้ร้องในงานประเพณีเกี้ยวสาว และเพลงเกี้ยวสาวที่ขับร้องในงานศพ ซึ่งจะแสดงเนื้อเพลงที่บันทึกคำร้องและการบรรเลงดนตรีไว้เป็นโน้ตสากลตั้งแต่เพลงที่ ๑ ถึง เพลงที่ ๔ ที่ (เนื้อเพลงส่วนที่เหลือจะแสดงไว้ในภาคผนวก ก เนื่องจากมีลักษณะการขับร้องและบรรเลงดนตรีมีความคล้ายกัน) โดยแสดงเนื้อเพลงไว้เป็นอักษรกะเหรี่ยงและอักษรไทยพร้อมคำแปลความหมายของบทเพลง ทั้งยังมีแถบบันทึกเสียง และการบันทึกคำร้องไว้เป็นโน้ตสากล เพื่อให้การศึกษาในด้านการออกเสียงตามต้นแบบของภาษาได้อย่างถูกต้อง ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเพลงเกี้ยวสาว ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง นางดีเย็น พวงไม้ นางทิ เอ่ยเสิบ และนายบุญเทียน กิฬาหน บันทึกเสียงเมื่อ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๙ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา

๒.๑ เพลงเกี้ยวสาวในงานประเพณีกินข้าวห่อ

(ฟัง CD Track ๑๑)

เพลงที่ ๑ เพลงเกอลาเหลอเยอด๊าเนอมิ (ထါခေါဟ်ကိုလာလိုယ်ဒုးဏိုမံ)

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်မွဲကိုလာလိုယ်ဒုးဏိုမံလဝ်အဲဏိုနာန်းဟ့ဝ်
လိုဏ်ထံင်းဏိုအ့ဉ်ဝုံးယိုင်ဏိုလိုဟ့ာဃ့ဝ်
လိုဏ်ဖဝ့်တိုင်ယိုတိုဒ်ထင်းမုက်လင်ဒ့ဝ်

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

လဝ်အဲဏ်ဏင်းဟ့ဝ်ဏ်အ့်လားဏင့်လာလုံဟ့ာဖွေဝ်ဏယ့်ဏင်ဟ့ဝ်

คำร้องภาษาไทย

ลอเม๊ะเกอลาเหลอเยอด๊ะเนอมิโลเอ๊เนอนั๊งเหฆ๊
ล้อน๊อท่องเนอโยโบ๊งเยอเนอเหลอหฆาขิ
ล้อน๊อโพ้วติ่งโยเตี้ยงฌ้องม๊องหลั่งบลิ
โลเอ๊เนอนั้งเหฆ๊เนโอลาน้างหนั้งลาเหลอหฆ่าพลิแน้นั้งเหฆ้

คำแปล

ทันทีเห็นหน้าของเธอบอกให้เธอรู้
บุญของเธอฉันไม่หลีกหนี
ฉันคิดว่าถึงแม้ดอกไม้จะแหลกสลายถึงตายฉันก็ไม่หนีไปไหน
ขอบอกเธออยู่กับเธอขวัญไม่หนีจากเธอ

เพลงที่ ๒ เพลงนุน๊อเจ่ยด๊าบุโล่ (နိုဝ်ဏ့်စ်ဒုးဝိုဝ်လဝ့်)
ขับร้องโดย นางดีเย็น พวงไม้
คำร้องภาษากะเหรี่ยง

မွဲလဝ့်ဏ့်နိုဝ်ဏ့်စ်ဒုးဝိုဝ်လဝ့်
မွဲလဝ့်ဏ့်ဏ်သာယိုဝ်အ့်ဝုဂ်အဲဏ်ဏယ့်ဖဝ့်
မွဲလဝ့်ဏ့်မွဲတာယိုဝ်ဝဲါခွါပ့ဝ်ယ့ဉ်းပ့ဝ်
လုံဝဲါခွါ့သီးဟ့ယ့်ဝုံးဏ်ဝေ့ဏ့်လင်ထာင်ဒုးလုံခဝ့်ဏ့်ဝဲါဟ့ား

คำร้องภาษาไทย

เมล้อน๊อนุน๊อเจ่ยด๊าบุโล่เลอเกียะโยเว้เหฆ้
เมล้อน๊อเนอสะโยโอ๊โบ่เอ๊นอแนโพ่
เมล้อน๊อเม้ยต่าโยเว้คว่าโปลซองโปล
ล่อเว้คว่าซื่ยเหง้โบ๊งเนอเว้น๊อหลั่งไถ่ย์ด๊าเลอโค่น๊อเว้เหง้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำแปล

คำพูดของเธอว่าอย่างไรชาตินี้พี่ชาย
ใจของเธอไม่เหมือนคำที่พูดหรอก
พูดไปก็ไม่มีความหมาย
บุญของเธอไปคนละทางกับฉัน

เพลงที่ ๓ เพลงเว้ไคลย์เค้อเบ่อทั้งส่องซ่า (ထၢခေါဟ်ဝဲၢ်ခွၢ်ငဲၣ်ပုဲထင်းသံင်သဉ့)

ขับร้องโดย นางทิ เอ่ยเสิบ

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ယုဉ်ဏာ်ဝဲၢ်ခွၢ်ငဲၣ်ပုဲထင်းသံင်သဉ့မွဲၵလဉ့်ဝဲၢ်ခွၢ်.ဃှာ့ဏာ်
ယုဉ်ဝဲၢ်အှ်ဝုဂ်ယုဉ်အဲဏာ် ဏင်းဏာ်သျော်ယာ့
ယုဉ်ဝေ့စံင်ချေယုဉ်မိက်တာ သီးလုံဖါ
ယုဉ်ဝဲၢ်ခွၢ်.လသီးဟေး့မွဲဒုးဏာ်ဆုဉ်ခွၢ်ငယူးယုဉ်သာဏာ်ဝဲၢ်ဟေး့

คำร้องภาษาไทย

เยอน๊อเว้ไคลย์เค้อเบ่อทั้งส่องซ่าเมล้อเว้คว่าหฆ่าเนอ
เยอเว้โอ๊โบ่เยอเอเนอนั้งนอซื้ยยา
เยอเว้จ่งเด๊เยอเม๊ยต่าซื่ยเลอพ้า
โลเว้คว่าซื่ยเหม้เมด๊าเนอเนอไคลย์ยู๊งเยอสะน๊อเว้เหม้

คำแปล

คำพูดของผู้ชายก็พูดไปอย่างนั้นแหละ
คำพูดของผู้ชายฉันรู้ทัน
ตัวฉันมันต่ำต้อยกว่าพี่ชาย
บอกพี่ชายเธอพูดให้ฉันเศร้าใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงที่ ๔ เพลงพึ๊งดีนั้งร่องชะเถ๊อะโก่ (ထာခေါဟ်ဖူ့ဦဏ်္ဍလင်ယုးတုံကဝ်)

ขับร้องโดย นายบุญเทียน กิฬาหน

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်မွဲဖူ့ဦဏ်္ဍမုံလင်ယုးတုံကဝ် လုံကျးယိုဝ်ဝဉ့်ဏ်္ဍု
လဝ်မွဝဲလင်လုံမွဝဲအင်းယာ့ မါ့ဏ်္ဍုဏ်္ဍလဉ့်
လဝ်မွဝဲဏင်ဆာ့ယိုဝ်လုံဏင်းကုံဝင်ထို
လဝ်အေးဏ်္ဍုဏင်ဟျော်အင်းယာ့ဏ်္ဍု ဝုဂ်ဏယ့်ဝုဂ်ဥဝ်လဉ့်ဝဉ့်ဏ်္ဍု

คำร้องภาษาไทย

ล้อเมพึ๊งดีนั้งเมร่องชะเถ๊อะโก่เลอเกี๊ยะโยบ๊อเนอ
ล้อเมลองลังเมอั๊งหญ่ามะนอเนอโล
ล้อเมนั้งฉะโยละน้างเคอะบ่างโถ่
โลเอ๊เนอนั้งเหม้อั้งหญ่าเนอเบิกแน๊เบิ๊กโดล้อบอเน่อ

คำแปล

เธอเปรียบเหมือนดอกบัวฉันอยากขอร้องเธอ
ให้เธอมาชอบฉัน
เธอพายเรือยาวไปคนเดียว
อยากขอร้องเธอไม่ให้ไป (ขอแล้วขออีก)

คำร้องและการบรรเลงดนตรีดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้แสดงไว้เป็นโน้ตสากลในหน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงเกี้ยวสาว

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง
นางดีเยี่ยน พวงไม้
นางทิ เอ่ยเลิบ
นายบุญเทียน กิฟ้าหน
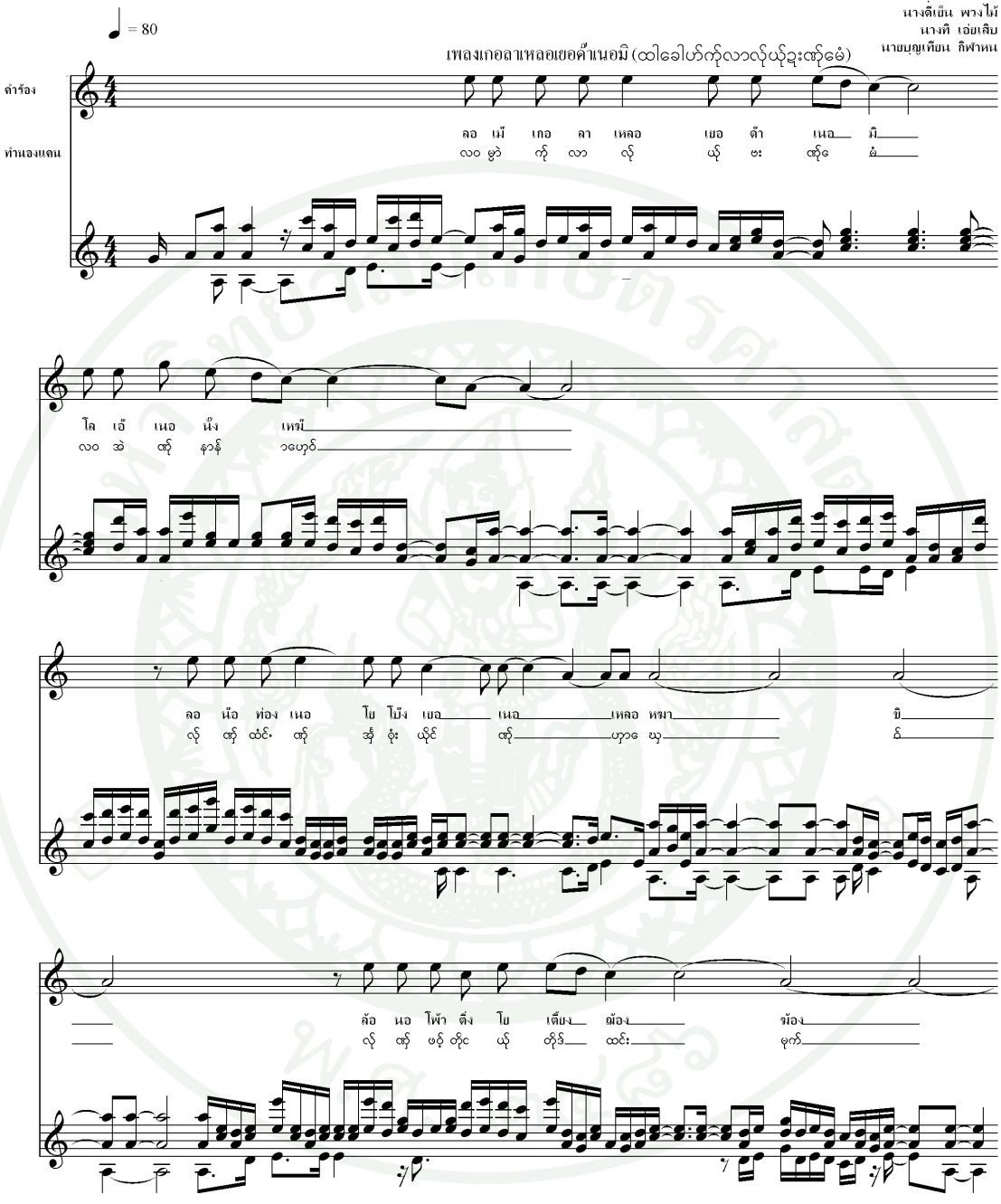
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ (ต่อ)
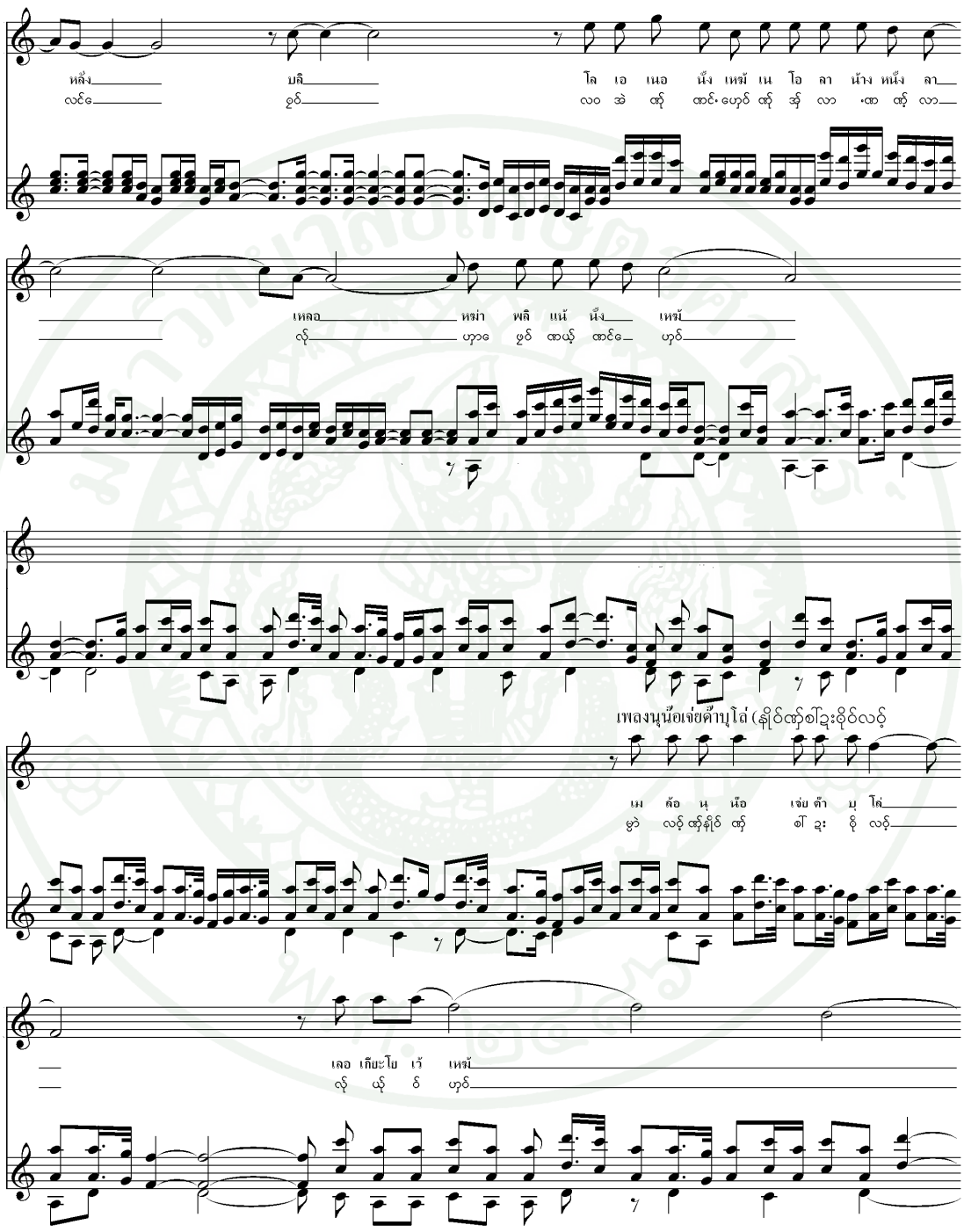
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ (ต่อ)
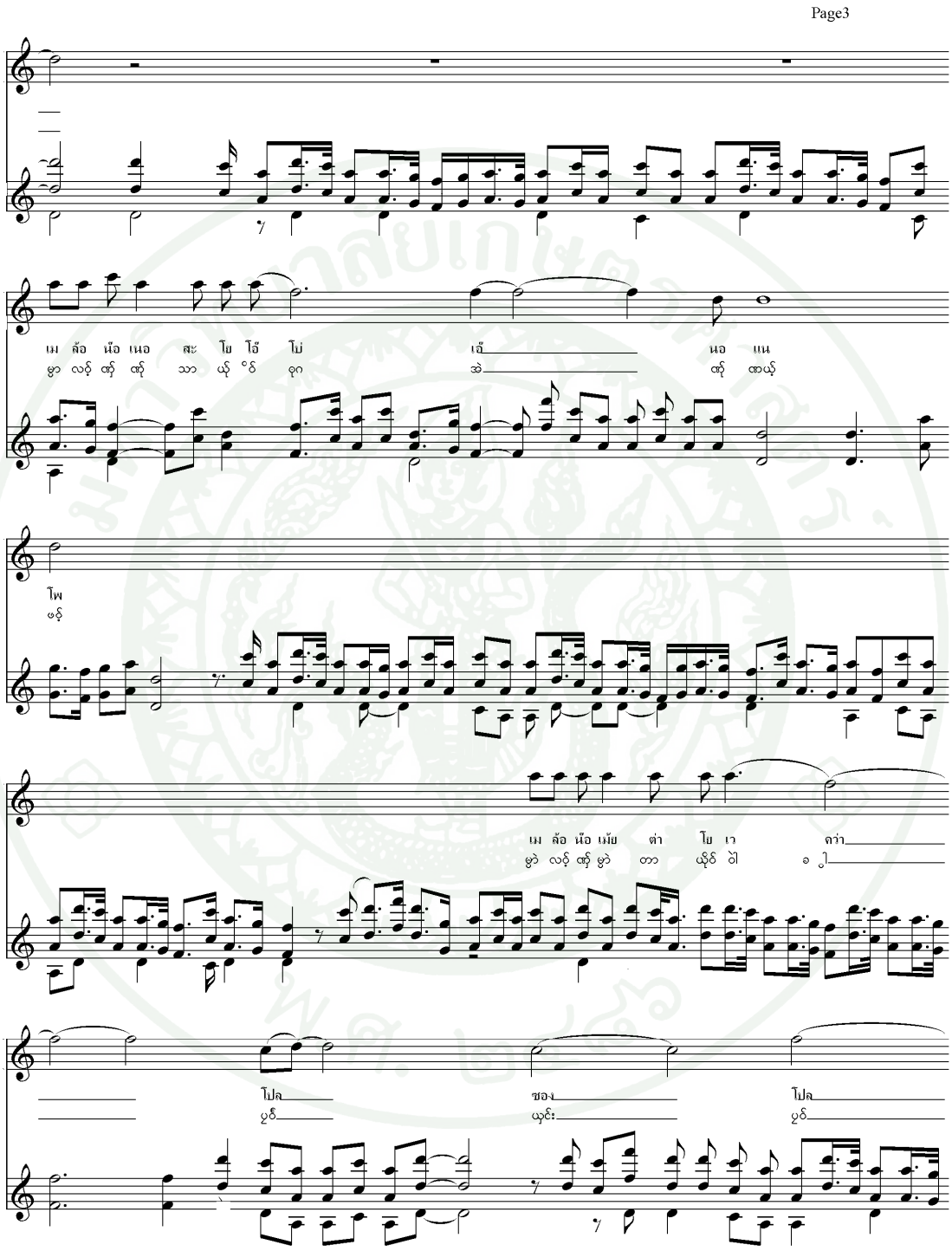
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ (ต่อ)

Page4
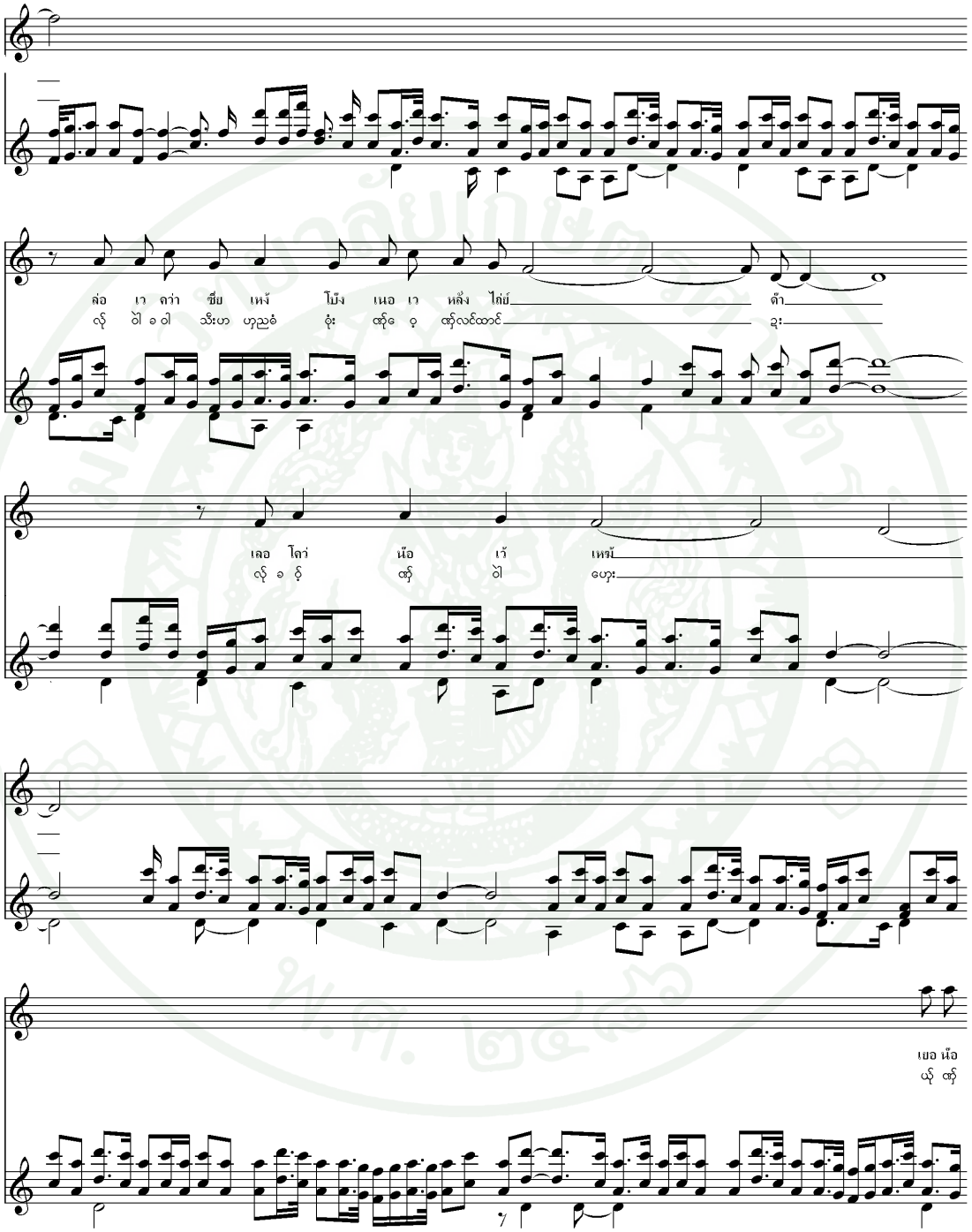
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ (ต่อ)
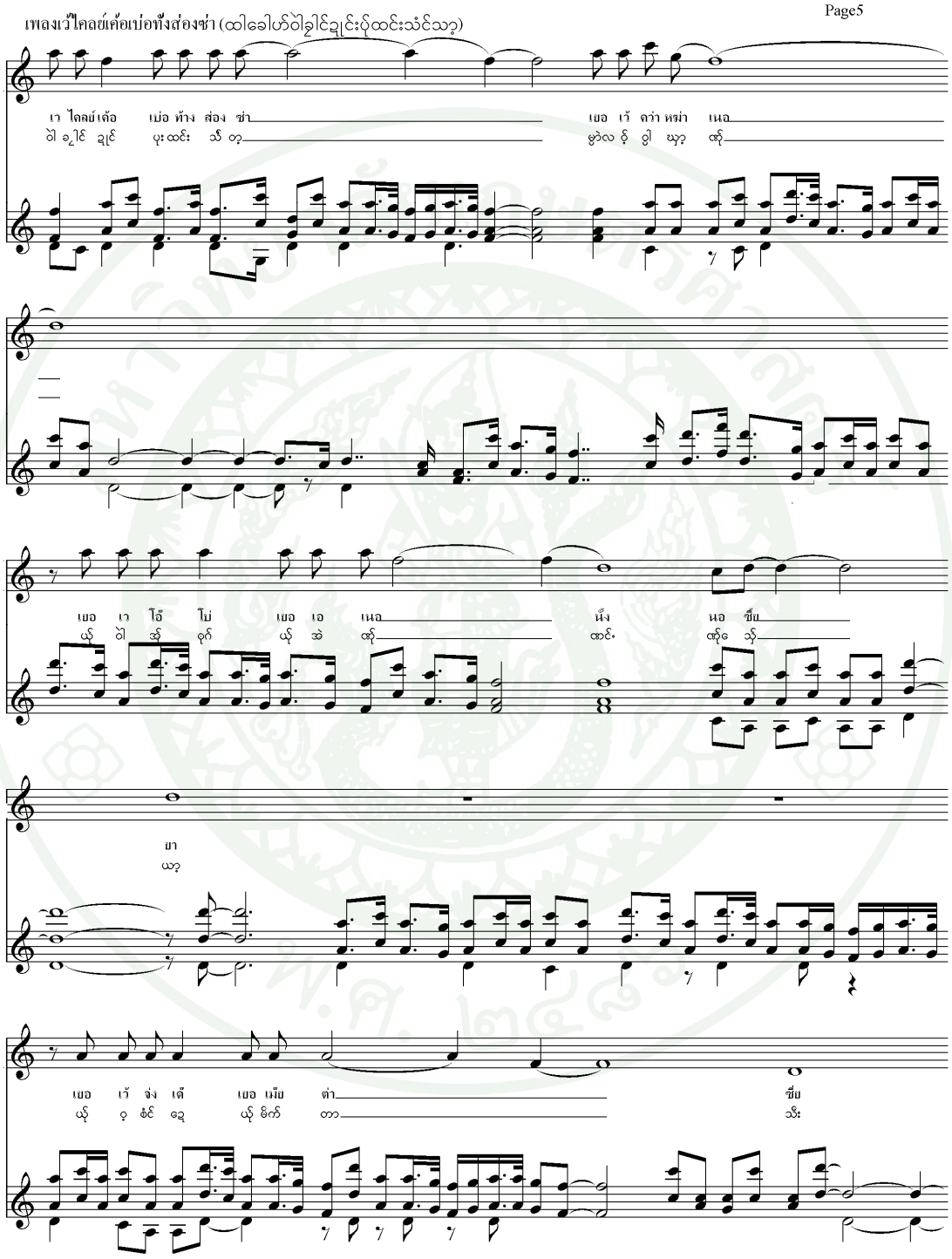
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ (ต่อ)
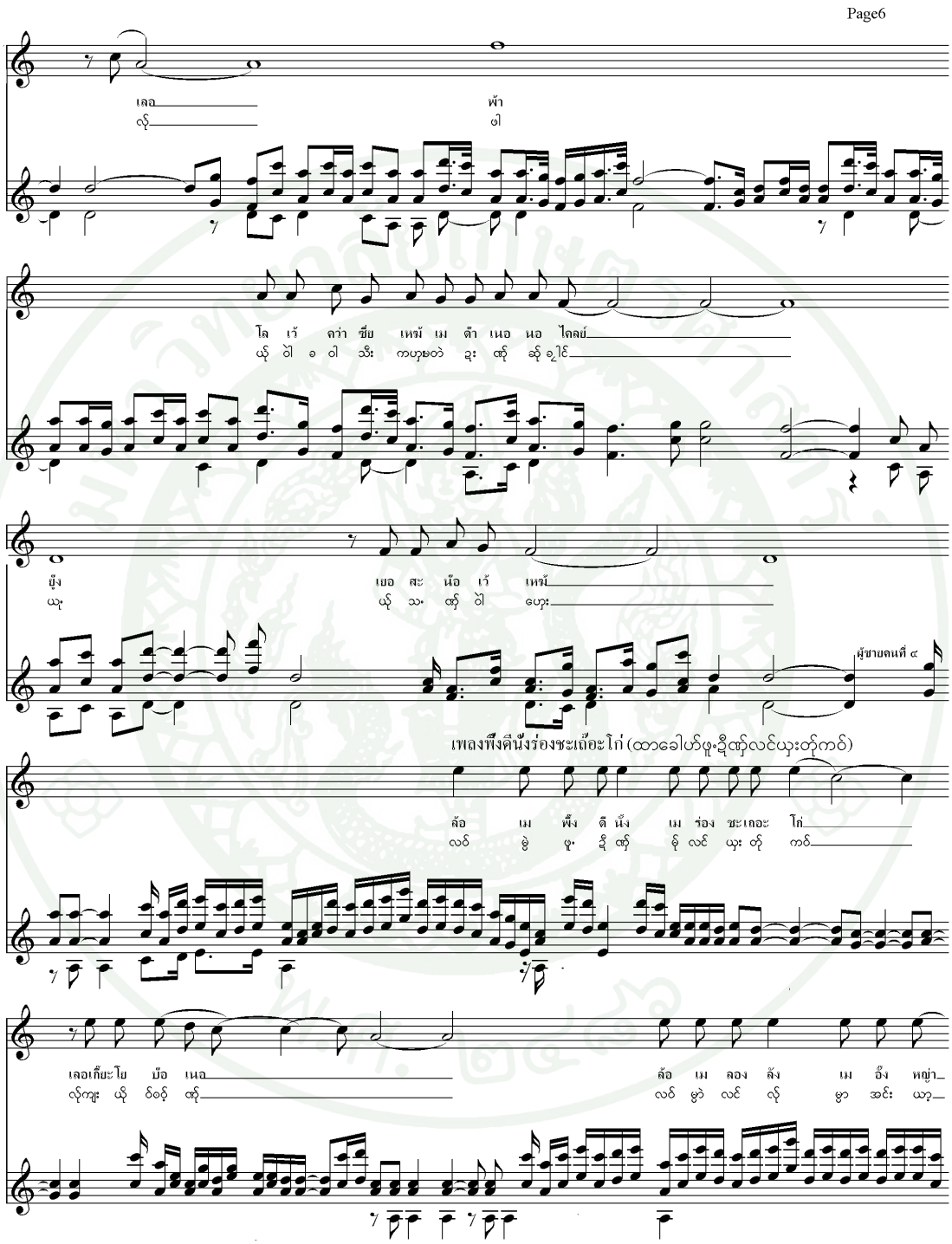
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ (ต่อ)
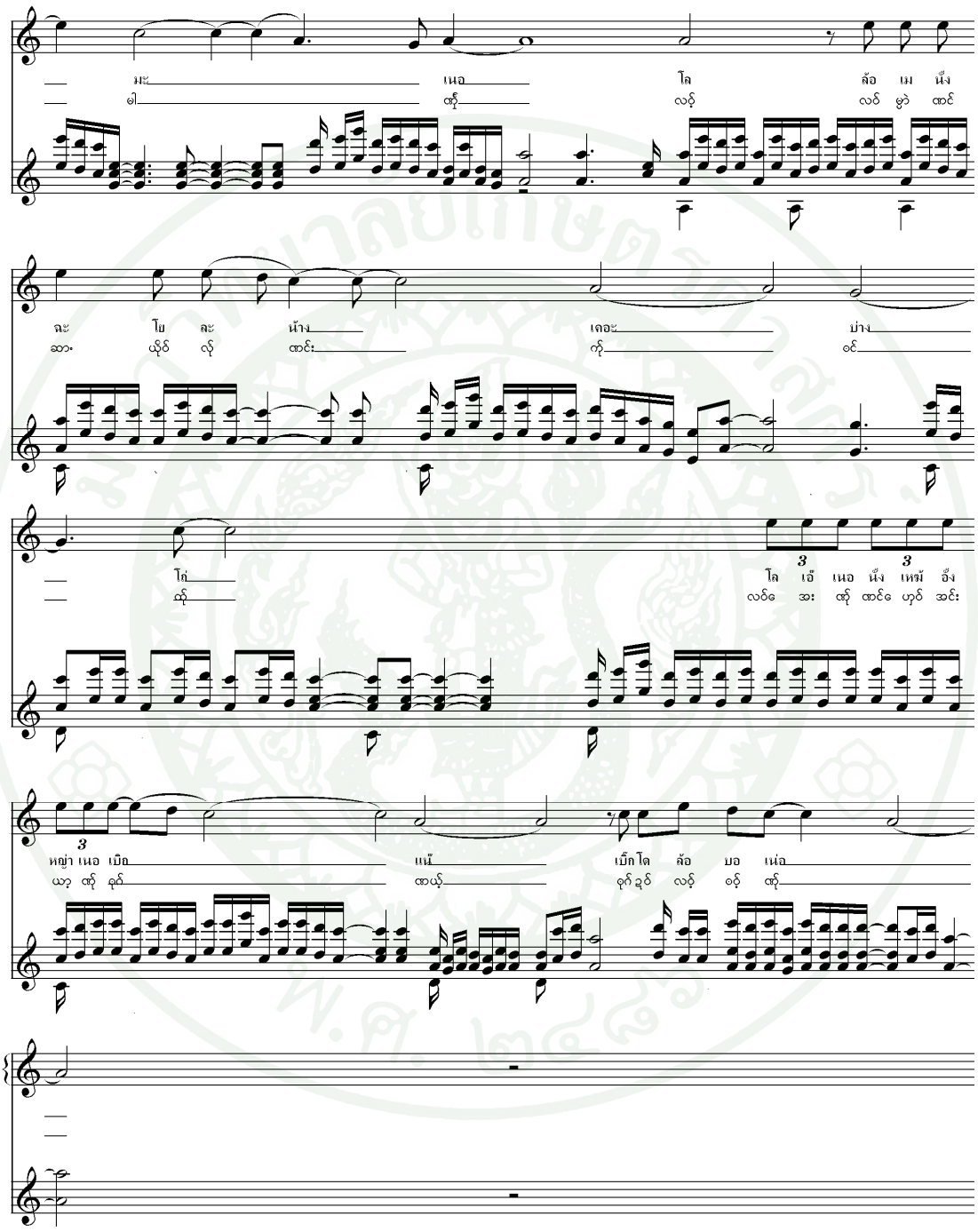
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒.๒ เพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ

บทเพลงที่ขับร้องในงานศพส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเปรียบเปรย เกี้ยวพาราสีกัน หรือแสดงความอาลัยต่อผู้จากไป หรือเพื่ออยู่เป็นเพื่อนกับผู้ตาย ในที่นี้ผู้วิจัยของแสดงบทเพลงที่ร้องในกรณีที่ผู้ร้องใช้ร้องเพื่อเกี้ยวกันที่บันทึกคำร้องและการบรรเลงดนตรีไว้เพียง ๑ เพลง และแสดงส่วนที่เหลือเป็นคำร้องและความหมายไว้ในภาคผนวก ก เนื่องจากมีลักษณะคำร้องและการบรรเลงดนตรีคล้ายกัน ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง บันทึกเสียงเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ดังนี้

เพลงยู๊หล่างเก่อม๊าเพิ่ง (ယေါဝ်ၤလင်ကွာ့ဖိုင်)

(ฟัง CD Track ๑๒)

เนื้อเพลง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်ကုဏိုင်ကုယောဝ်ၤလင်ကွာ့ဖိုင် လဝ်အဲဏုနာန်ၤဟ့ဉး
လဝ်ဏင့်မွဲကွာ့ယိုဝ်အှ့ထာင်လုဏါအှ့လိုင်
လဝ်ဏှ့လင်လါမွဲထောဟ်စါဖေါဟ်လုဏိုင်
ဃုဉ်ဖိုင်ဏှ့ဏင်ၤဟ့ဉး မွဲလင်လာကိုဝ်လင်ဏင်ၤလုဟ့ဉိင့်ဏယ့်နာန်ၤဟ့ဉး
လဝ်မွဲယောဝ်ၤလင်ဆုံယွာၤဆုံပြဉ်ဖိုတ်လယ်ခွေလဝ်အဲဏုနာန်ၤဟ့ဉး
လဝ်မွဲဒုးလုံမွဲထောဟ်ထဝ့်ထင်းစါင်းကို
လဝ်ဏှ့ပြိုသာမဲကဲအှ့လင်ဏင်းထင်းကို
လဝ်အဲဏုဏင်းခုဉ်အေးလင်ထံဉ်လုံမွဲဒုံကုံကဝ်ပြိုအဲဏုနာန်ၤဟ့ဉး

คำร้องภาษาไทย

ล่อเกอเนิงเกอยู๊หล่างเก่อม๊าเพิ่งโลเอ๊เนอนั้งเหฆ๊
ล่อนางเมเก่อม๊าโยโอ่ถี้ยเหล่อนาโอ้เหลิ่ง
ล่อน๊อลองลางเมทู้เจ่ยผู๊เหล่อเนิ้ง
เหฆ่อเพิงนอนางเหฆ๊เมลองลางกุหล่างน้างเหล่อเกิ้งเน๊นั้งเหฆ๊
ล่อเม๊ยู๊หล่างเฒ้อยัวเนปลางผู๊เลเด๊โลเอ๊เนอนั้งเหฆ๊
ล่อเม๊ด๊ำเหล่อเมทู้โท่ท้างจ้ายเก่ว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ล่อน๊อโปล่ยสะเมแก๊อะลองน้างทางเก่ว
โลเอ๊เนอนั้งเคลิ๊กเอ้หล่างท้างเหล่เมโด่งเกอกอโปล่ยเอ๊เนอนั้งเหฆ๊

คำแปล

ดูน้ำในสระแล้วไม่มี (น้ำแห้ง)
ตามน้องไปเรียกก็ไม่ได้ยินเสียง
ดูหน้าบ้านโล่งเตียนเห็นนกกระยางเดินเล่น
เหนื่อยตามเขาไม่ทันเลยต้องอยู่คนเดียว

เพลงร้องดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยบันทึกคำร้องและการบรรเลงดนตรีไว้เป็นโน้ตสากล ดังที่ได้แสดงไว้หน้าถัดไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงยู้หล่างเก่อมาเพลิ่ง

ယေါ်ဝ်ႏလင်ကွာ့ဖိုင်
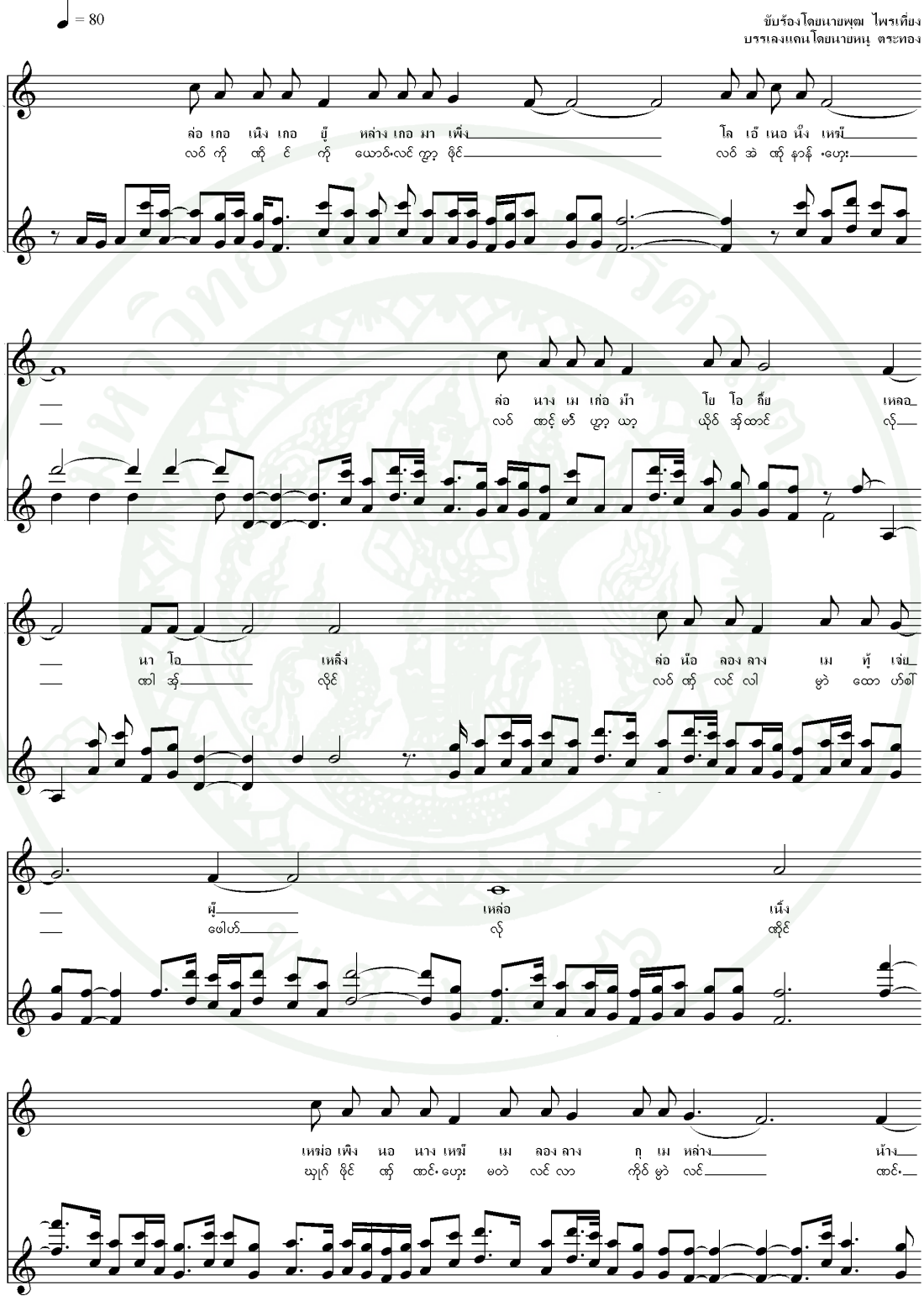
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ (ต่อ)
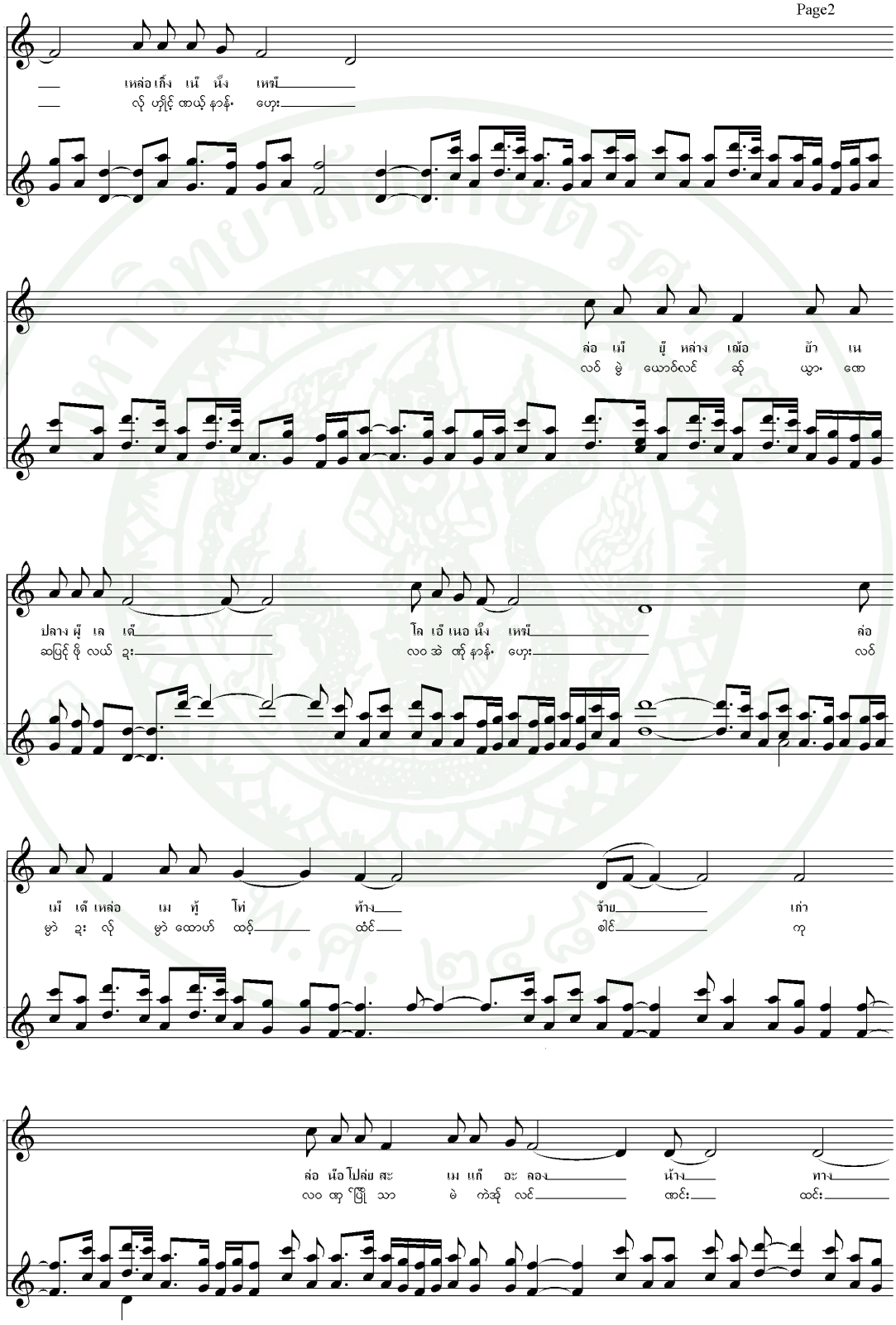
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โน้ตเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ (ต่อ)
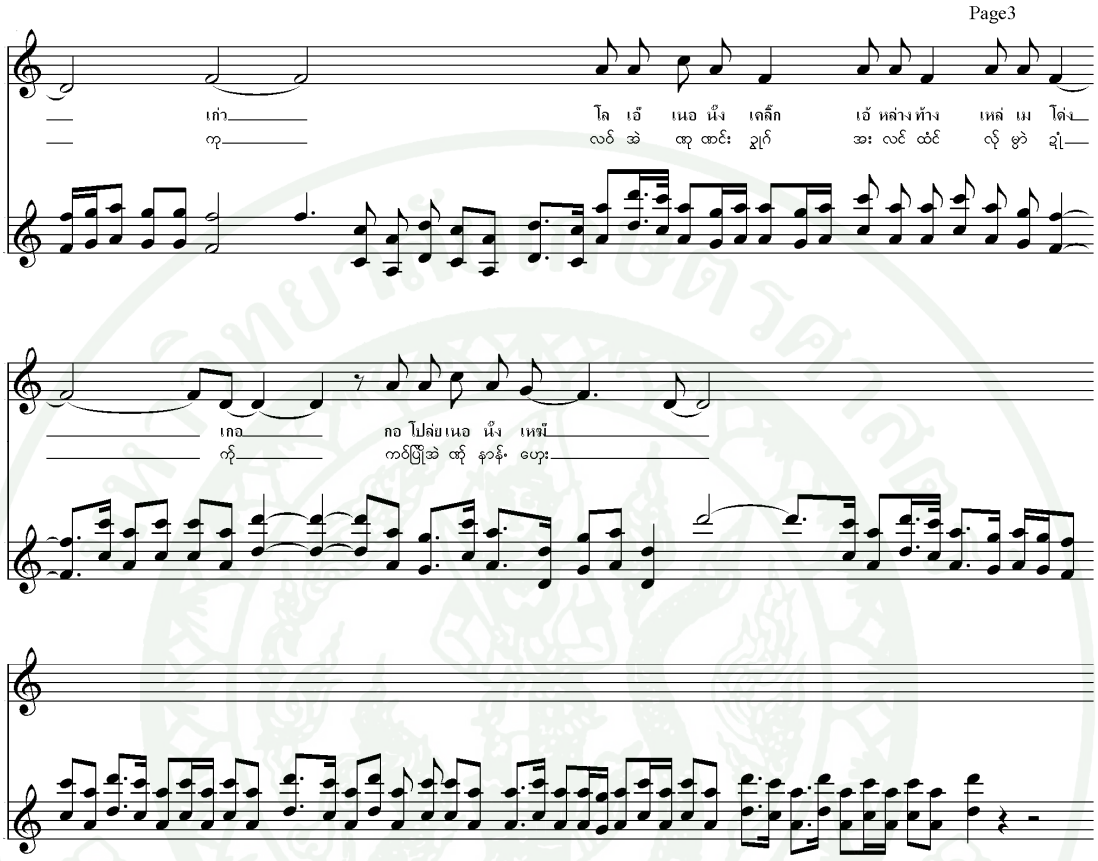
การวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ของเพลงเกี้ยวสาว

จากการศึกษาวิจัยเรื่องเพลงเกี้ยวสาวในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าบทเพลงเกี้ยวสาวของชาวกะเหรี่ยงมีฉันทลักษณ์เป็นแบบร้อยกรอง คำร้อง ๑ บทเพลงมี ๔ วรรค ในแต่ละวรรคจะมี ๒ ประโยค ประกอบด้วยประโยคหน้าและประโยคหลัง ประโยคหน้าของวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๔ มีคำร้องตั้งแต่ ๙-๑๐ พยางค์ วรรคที่ ๒ และวรรคที่ ๓ มีคำร้องตั้งแต่ ๗-๘ พยางค์ คำร้องพยางค์สุดท้ายของประโยคหน้าในแต่ละวรรค จะร้องลากเสียงยืดออกไป ประโยคหลังมีคำร้องตั้งแต่ ๓-๗ พยางค์ คำร้องพยางค์สุดท้ายของประโยคหลังในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๔ จะร้องลากเสียงยืดออกไปตามจังหวะ ส่วนคำร้องพยางค์ ๑, ๓และ ๔ ของประโยคหลังในวรรคที่ ๒ และคำร้องพยางค์ที่ ๑,๒และ๓ ของวรรคที่ ๓ ร้องลากเสียงยืดออกไปเช่นกัน การขับร้องแบบยืดเสียงออกไปมีความสัมพันธ์กับบรรเลงดนตรีด้วยเช่นกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากผู้วิจัยพบว่า มีการสัมผัสนอกและสัมผัสในของแต่ละวรรคคือ มีการสัมผัสนอกของคำร้องในพยางค์สุดท้ายของประโยคหลังในวรรคที่ ๑ กับคำร้องพยางค์สุดท้ายของประโยคหลังในวรรคที่ ๔ และมีการสัมผัสในของคำร้องพยางค์สุดท้ายของวรรคที่ ๒ กับคำร้องพยางค์สุดท้ายของวรรคที่ ๓ ในประโยคหลังเช่นกัน ดังตัวอย่างที่แสดงถัดไป

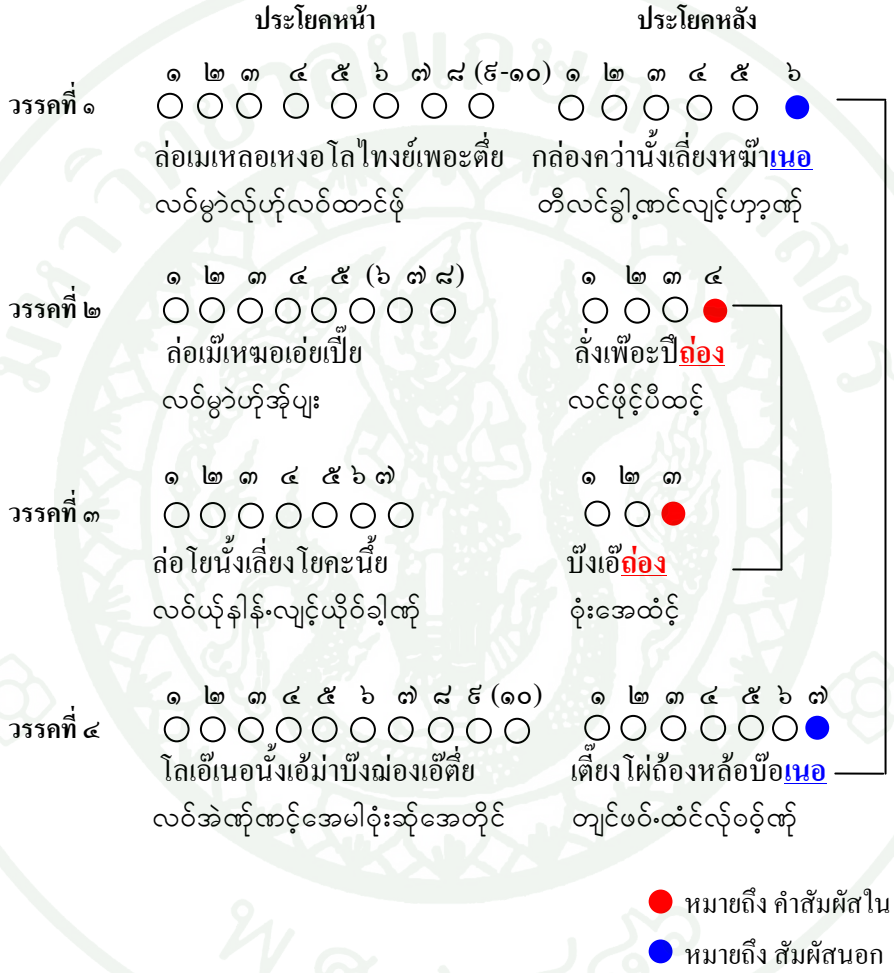

การวิเคราะห์เพลงเกี้ยวสาว

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางดนตรีอย่างเป็นระบบในการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีเชิงดุริยางควิทยา (Musicology) โดยลเอียดที่จะวิเคราะห์เพียงบทเพลงเกี้ยวสาวเพียงบทเพลงเดียว เนื่องจากเพลงกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ มีเนื้อหาสาระทางดนตรีคล้ายกัน ดังมีแนวทางในการพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. สื่อสร้างเสียง (Medium) ของเพลงเกี้ยวสาวมีแหล่งกำเนิดเสียง ๒ ชนิด คือ จากการเปล่งเสียงร้อง ของผู้ชายและผู้หญิง และจากเครื่องดนตรี ซึ่งเสียงร้องของผู้ชายจะมีลักษณะเสียงที่กว้าง เนื้อเสียงหนา และทุ้ม มีพลังในการออกเสียงคำร้องอย่างชัดเจน และมีความกังวานของเสียง เสียงของผู้หญิงมีลักษณะเล็กแหลม สดใส เนื้อเสียงค่อนข้างบาง

๒. ท่วงทำนอง (Melody)และ ระบบเสียง (Tuning system) ท่วงทำนองคำร้องและทำนองการบรรเลงเครื่องดนตรี เป็นแบบ ๕ เสียง โดยแบ่งเป็นกลุ่มเสียงตามภูมิปัญญาเฉพาะของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มเสียงขับร้องและบรรเลงทำนองดนตรีเสียงผู้ชายมีกลุ่มเสียงคล้ายแบบบันไดเสียง เอไมเนอร์เพ็นทาโทนิคสเกล (Aminor Pentatonic Scale) กลุ่มเสียงดังกล่าวประกอบด้วยเสียงลา (A) เสียงโด (C) เสียงเร (D) เสียงมี (E) เสียงซอล (G) และกลุ่มเสียงขับร้องเสียงและบรรเลงทำนองดนตรีของผู้หญิงมีกลุ่มเสียง (Mode) คล้ายแบบบันไดเสียงดีไมเนอร์ เพ็นทาโทนิคสเกล (Dminor Pentatonic Scale) กลุ่มเสียงดังกล่าวประกอบด้วยเสียงเร (D) เสียงฟา (F) เสียงซอล (G) เสียงลา (A) และเสียงโด (C) มีขั้นคู่เสียง (Interval) ทำนองคำร้องของผู้ชายของอยู่ในช่วงเสียง (Range) คู่ ๘ ที่อยู่ระหว่างเสียงซอล (G) บนเส้นที่ ๒ ของบรรทัด ๕ เส้น กับเสียงลาสูง (a) บนเส้นน้อยที่ ๑ เหนือบรรทัด ๕ เส้น ทำนองคำร้องของผู้ชายอยู่ในช่วงเสียงคู่ ๕ ซึ่งอยู่ระหว่างเสียง เร (D) ใต้เส้นน้อยที่ ๑ ของบรรทัด ๕ เส้นกับเสียงลา (A) ในช่องที่ ๒ บนบรรทัด ๕ เส้น ผู้วิจัยขอแสดงช่วงเสียงในแต่ละส่วนดังโน้ตที่แสดงต่อไปนี้

๒.๑ ช่วงเสียง (Range) คำร้องของผู้ชาย

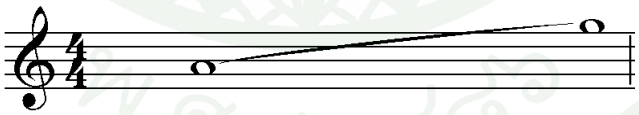

๒.๒ ช่วงเสียง (Range) คำร้องของผู้หญิง

รูปลักษณ์ท่วงทำนอง (Melodic contour) รูปลักษณ์ท่วงทำนองของคำร้องมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) ไม่มีความสลับซับซ้อนใดๆ โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ใหญ่เป็นเสียงสั้น ๆ เขียนด้วยโน้ตเขบ็ตชั้นเดียว สลับกับโน้ตเสียงยาว ๆ เขียนด้วยโน้ตตัวขาวและตัวกลม ประกอบกันเป็นวลีของเพลง บางช่วงของทำนองมีการเอื้อนเสียง (Melismatic text setting) บ้างเล็กน้อย ในส่วนท้ายของประโยคเพลงมีลากเสียงยาวทุกครั้ง เป็นระยะ ๆ ในตอนท้ายของวรรคเพลงทุกวรรคไปจนจบเพลง ดังโน้ตที่แสดงไว้ถัดไป
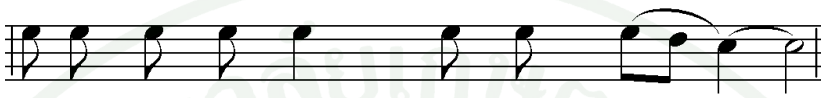
รูปลักษณ์ท่วงทำนองของดนตรี มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน (Conjunct) มีความสลับซับซ้อนของแนวทำนองที่ผสมผสานระหว่างความสั้นยาวของเสียงสลับกันไปมาประกอบกับมีแนวทำนองแบบเสียงคราง (Drone) สลับเป็นช่วง ๆ ตามลักษณะเฉพาะทางดนตรีและเครื่องดนตรีของกะเหรี่ยง โดยบรรเลงทำนองแบบทำนองเดี่ยวและทำนองคู่ประสาน สลับสอดแทรกกับคำร้อง ในลักษณะทั้งถี่และห่างผสมกันตลอดทั้งเพลง โครงสร้างของวลี (Phrase structures) ส่วนที่เป็นเสียงสั้น ๆ เขียนด้วยโน้ตเขบ็ตชั้นเดียว เขบ็ด ๒ ชั้น และเขบ็ด ๓ ชั้นประจุด สลับกับโน้ตเสียงยาว เขียนด้วยโน้ตเขบ็ดชั้นเดียวประจุด ตัวขาวประจุดและตัวกลม ประกอบกันเป็นวลีของเพลง ดังโน้ตที่แสดงถัดไป
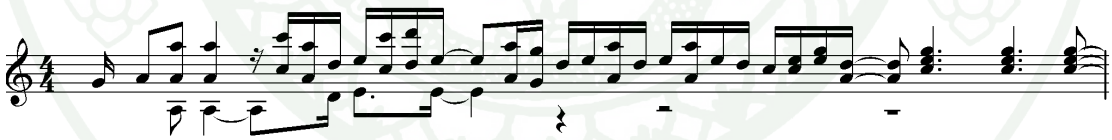
๓. จังหวะ (Rhythm) อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะจังหวะอิสระ (Parlando-Rubato) การตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้องและการบรรเลงทำนองดนตรีมีทั้งตรงจังหวะและไม่ตรงจังหวะ ในตอนท้ายของประโยคเพลงจบด้วยการยืดเสียงยาว ๆ

๔. ความเร็ว (Tempo) ของจังหวะ เทียบ ตัวดำ = ๘๐

๕. ผิวพรรณ (Texture) ผิวพรรณของเสียงร้องเป็นแบบ ทำนองเดี่ยว (Homophony) ไม่มีการใช้เสียงประสานแต่อย่างใด และผิวพรรณของเสียงแคนเป็นแบบ Homophony drone harmony มีทั้งจังหวะสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอสลับกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๖. รูปแบบของบทเพลง (Form) โครงสร้างบทเพลงจัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกัน แต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic) ผู้ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง

๗. ความดัง (Dynamic) ในปริมาณของเสียงที่ขับร้องออกมามีทั้งเสียงเท่ากันตลอดทั้งเพลง และมีปริมาณเสียงที่สลับกันระหว่างดังบ้าง เบาบ้าง ขึ้นอยู่กับอารมณ์ผู้ขับร้องและบรรเลง

๘. ความหมาย (Meaning) ของบทเพลงเกี้ยวสาวนอกจากจะเป็นการขับร้องเพื่อสื่อสารโต้ตอบการเกี้ยวพาราสีกันในประเพณีกินข้าวห่อ และในงานศพ แล้ว ยังมีความหมายอื่น ๆ ที่แฝงไว้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการแสดงความรักระหว่างชาย หญิง ชาวกระเหรี่ยงที่ใช้บทเพลงเป็นสื่อ นอกจากนี้ยังเป็นการใช้โอกาสนี้เพื่อพบปะกันระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านทั้งหมู่บ้านเดียวกันและต่างหมู่บ้านที่สนิทสนมกัน ในรอบปีของช่วงงานประเพณีกินข้าวห่ออีกด้วย

รูปแบบการขับร้องและการบรรเลงเครื่องดนตรีของเพลงเกี้ยวสาวในงานประเพณีกินข้าวห่อ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัวแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานที่ บางครั้งก็นั่งเรียงสลับกันเป็นวงโดยแบ่งเป็นสองกลุ่มระหว่างชายกับหญิง มีนักดนตรีอยู่ตรงกลางวง เพื่อความสะดวกในการบรรเลง บางครั้งนักดนตรีนั่งอยู่ตรงกลางระหว่างชายหญิง ดังภาพที่แสดงไว้ถัดไป

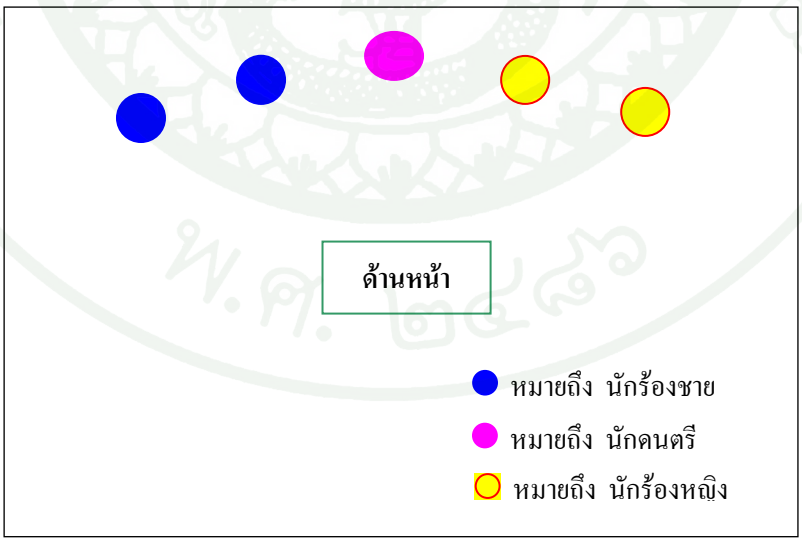

ภาพที่ ๑๐๓ แผนผังลักษณะการขับร้องและบรรเลงดนตรีเพลงเกี้ยวสาว
ที่มา: ยศพนธ์ นิตย์แสวง (๔ มิถุนายน ๒๕๕๑)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ ๖

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ความสำคัญของปัญหา

ดนตรีมีอิทธิพลสามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมและวัฒนธรรมของมนุษย์ได้ ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในวิถีการดำรงชีวิตของทุก ๆ สังคม ไม่ว่าดนตรีของคนชั้นสูง หรือดนตรีของกลุ่มชนที่อาศัยในถิ่นที่ห่างไกลความเจริญเพียงใดก็ตาม ดังเช่นชาวกะเหรี่ยง ต่างมีคุณค่าและความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันในแต่ละสังคม

กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งอยู่ในตระกูลธิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีน เมื่อ ๗๓๓ ปีก่อนพุทธกาล หรือประมาณ ๓,๒๓๘ ชาวจีนเรียกว่าชนชาติโจว ภายหลังถูกรุกรานพากันหนีลงมาอยู่บริเวณลุ่มน้ำแยงซี ต่อมาปะทะกับชนชาติไทยจึงถอยล่นลงมาอยู่ตามลำแม่น้ำโขง และแม่น้ำสาละวินในเขตพม่า เนื่องจากการอยู่ตามพื้นที่ราบมักถูกรบกวนจึงพากันอพยพไปอยู่ตามป่าลึกและภูเขา มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปที่อาศัยอยู่ตามแต่ละภูมิภาค

กะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง มีการสร้างสรรค์บทเพลงที่มีคุณลักษณะทางดนตรีที่เป็นแบบฉบับเฉพาะของตนเอง ถ่ายทอดด้วยระบบความคิดของคนภายในสังคม ทำให้ดนตรีกลายเป็นส่วนสำคัญในวิถีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย การใช้ดนตรีในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมของตนเอง เช่น ด้านพิธีกรรม และความบันเทิง เป็นสิ่งคู่กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หากสูญสิ้นไปพร้อมกับบุคคลที่อยู่ในช่วงสุดท้ายของชีวิตโดยไม่มีการถ่ายโยงภูมิปัญญาความรู้สำคัญนี้ไว้กับคนรุ่นหลัง คงสูญสลายไปอย่างน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมของชนเผ่า พร้อมทั้งเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) เพื่อให้อยู่คู่สังคมกะเหรี่ยง สังคมไทย และสังคมโลกสืบไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ๑) ศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพสังคมและวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ๒) ศึกษาลักษณะทางกายภาพ บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรี บทเพลงและประเภทของบทเพลง ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ และ ๓) วิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีในเชิงดุริยางคศาสตร์ (Musicology) สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (Sociology and Anthropology)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยดุริยางควิทยา แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เอกสารด้านภาษาศาสตร์ และเครื่องดนตรี ด้วยวิธีการศึกษาภาคสนาม (Field Work) การเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) บุคคลที่เกี่ยวข้องด้านสภาพทางสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม และความเชื่อ ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรี บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรี บทเพลงและประเภทของบทเพลง ของชาวกะเหรี่ยง

การเก็บข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามโดยใช้การทึกเสียง ทั้งภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรี สภาพทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ด้วยวิธีการทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา จัดทำรายงานการวิจัยเป็นแบบชาติพันธุ์วรรณลักษณ์ (Ethnography) โดยมีโน้ตเพลงและรูปภาพประกอบ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องดังกล่าว สามารถจำแนกผลของการวิจัยออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้ ๑. ด้านประวัติความเป็นมาและวิถีการดำเนินชีวิต (History and Ways of Life) ๒. ด้านดุริยางควิทยา (Musicology) และ ๓. ด้านมานุษยดุริยางควิทยา(Ethnomusicology) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. ด้านความเป็นมาและวิถีการดำเนินชีวิต (History and Ways of Life)

จากการวิจัยพบว่า ชนเผ่ากะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เรียกตนเองว่า “กะโผล่ว” หรือ “โผล่ว” หมายถึง “กะเหรี่ยง” เดิมอาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอเขาย้อย ในจังหวัดเพชรบุรี และเขตวัดแจ้งเจริญ จังหวัดราชบุรี ถูกรุกไล่จนต้องออกจากพื้นที่ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงมีนิสัยรักความสงบไม่ชอบการมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน จึงถอยร่นมาอาศัยอยู่ตามที่ราบเชิงเขาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่ง ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน จนสามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาไทย และสื่อสารกันได้ด้วยทั้งภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น และได้รับสิทธิเป็นพลเมืองไทย เช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ที่มีบัตรประชาชนคนไทย และได้รับสิทธิเหมือนประชาชนคนไทยทั่วไป

การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยตามพื้นที่ราบลุ่มเชิงเขาหรือระหว่างหุบเขา ใกล้แหล่งน้ำ อยู่รวมกันเป็นชุมชนเล็ก ๆ ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยทั้งแบบดั้งเดิม แบบผสมผสาน และแบบสมัยใหม่ บนที่ราบเนินเขา การสร้างบ้านเรือนขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของฐานะแต่ละครอบครัว

การแต่งกายของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การแต่งกายของเด็ก และการแต่งกายของหญิงสาวที่อายุเกิน ๑๕ ปี การแต่งกายของหญิงสาวที่อายุเกิน ๑๕ ปี แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานกับหญิงสาวที่แต่งงานมีครอบครัว ชุดของผู้ใหญ่จะมี ๒ ชิ้น คือ เสื้อและผ้าถุง ส่วนการแต่งกายของผู้ชายในอดีตนิยมการท้อผ้าใช้กัน และนุ่งผ้าโจงกระเบน แต่ปัจจุบันแต่งกายแบบชายไทยทั่วไป เนื่องจากมีความสะดวกในการไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาในการทอ

อาชีพของชาวกะเหรี่ยงยาน้ำกลัดเหนือ มีวิถีชีวิตการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติด้วยการประกอบชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล เช่น ปลูกข้าวไร่ พริกกะเหรี่ยง สับปะรด กล้วย ปลูกพืชสวน เช่น มะละกอ กล้วยน้ำว้า ค้าขาย รับจ้างทั่วไป เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เพื่อยังชีพในชีวิตประจำวัน เช่น วัว หมู ไก่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทอผ้าชุดประจำเผ่าของตนเพื่อใช้ภายในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การทอผ้าของชาวกะเหรี่ยง ถือเป็นวิถีชีวิตสำคัญอย่างหนึ่งในวิถีการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่แสดงอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ลวดลายของการทอประกอบด้วยด้ายหลากหลายสีเรียงสลับกัน แสดงถึงความประณีต ความอดทน ความพยายามในการทอ เนื่องจากการทอผ้าแต่ละชิ้นต้องใช้เวลานานหลายเดือน แนวความคิดการทอลวดลายต่าง ๆ ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวในสังคมของตนเอง

ชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ มีความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทอผ้าที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ว่าการทอผ้าในแต่ละวันให้ลงผ้า[๕] ก่อนเวลาเที่ยง และห้ามตัดผ้าที่ทอเสร็จแล้วในเวลาเย็นหรือตะวันใกล้ตกดิน[๖]

ภาษาของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือที่ใช้กันในสังคมปัจจุบัน เป็นการผสมผสานกันระหว่างภาษาถิ่นที่ใช้ในการพูดสื่อสารกันระหว่างคนในสังคมเดียวกัน และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการในการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ กลุ่มบุคคลที่ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นประจำในวิถีชีวิตประจำวันอยู่ในกลุ่มรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา กลุ่มคนเหล่านี้ยังคงใช้ภาษากะเหรี่ยงสื่อสารกันกับชาวกะเหรี่ยงด้วยกันเองทั้งในและนอกหมู่บ้าน นอกจากนั้น กลุ่มเด็กและวัยรุ่นยังสามารถพูด ฟังได้บ้างเล็กน้อย

ภาษาที่ใช้สื่อสารในปัจจุบันมีรากศัพท์ทางภาษาเขียนเป็นตัวอักษรที่ถ่ายโยงวัฒนธรรมทางภาษาจากอักษรมอญโบราณ และพม่า มีการกำหนดอักษร สัญลักษณ์ ขึ้นใช้แทนการออกเสียงตามตัวสะกดที่เป็นแบบของตนเอง มีวัฒนธรรมทางภาษาพูดที่มีเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ เป็นของตนเอง แม้ยังไม่เป็นมีการใช้ภาษาเขียนอย่างเป็นทางการในสังคมกะเหรี่ยงก็ตาม แต่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาโดยคนในสังคมให้เป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาด้านประวัติความเป็นมาและวิถีการดำเนินชีวิต ดังกล่าวมาแล้ว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล, (๒๕๓๙) ที่วิจัยเรื่อง “ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง” อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่กล่าวถึงสภาพทางสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เป็นผลให้ชาวกะเหรี่ยงรับเอาความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เข้ามาในวิถีการดำเนินชีวิต ให้ความสนใจต่อ

---

[๕] ลงผ้า หมายถึง การนำผ้าที่ต้องการทอหรือทอค้างไว้ยังไม่แล้วเสร็จ ขึงออกจากอุปกรณ์การทอผ้า

[๖] นางดีเย็น พวงไม้. ๒๕๕๒. สัมภาษณ์. ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งใหม่ ๆ ตามสภาพความเป็นอยู่แบบสังคมเมืองจนชาวกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ ๆ ไม่สามารถพูดภาษากะเหรี่ยงได้ อย่างคล่องแคล่ว ไม่ชอบแต่งกายชุดประจำถิ่น และรู้จักเพลงกะเหรี่ยงอย่างผิวเผิน

การเปลี่ยนแปลงทางด้านการปลูกสร้างบ้านเรือนจากแบบเก่ามาเป็นแบบสมัยใหม่ การใช้วิถีชีวิตแบบใหม่ การมีระบบสาธารณูปโภค เช่นไฟฟ้า น้ำประปา ทำให้ปรากฏชัดเจนว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองของรัฐ เพราะฉะนั้น จึงเป็นไปตามสิทธิอย่างเท่าเทียมกันกับกลุ่มคนไทยภายในประเทศ ขณะเดียวกันก็ยังสามารถมองเห็นข้อเปรียบเทียบอย่างชัดเจนระหว่างของเดิมกับของใหม่ในหลาย ๆ หลังคาเรือนที่ยังคงใช้ของเก่า อาทิ การประกอบอาหารด้วยการใช้เตาไฟและฟืนไม้ในการหุงต้ม การใช้หินทำเป็นเตา โดยวางเป็นรูปสามเส้า ใช้ปี๊บทำเป็นภาชนะสำหรับต้มข้าวห่อ รวมไปถึงการจัดวางเรียงภาชนะในการประกอบอาหาร จาน ชาม ต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นด้วยวัสดุจากธรรมชาติ เช่นไม้ไผ่ ทำเป็นแคร่เพื่อวางจาน ชาม ช้อน ใช้ตะเกียงหรือเทียนไข เพื่อให้แสงสว่างภายในบ้านของตนเอง เป็นต้น ในขณะที่บางหลังคาเรือนประกอบอาหารด้วยเตาอั้งโล่ ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิง บางบ้านใช้หม้อไฟฟ้า กระทะไฟฟ้า เตารีดไฟฟ้า มีโทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น จานรับส่งสัญญาณดาวเทียม โทรศัพท์ เครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ อย่างครบถ้วน

การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังที่ ปพาณี ฐิติวัฒนา ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒

งานวิจัยฉบับนี้ยังมีการศึกษาลึกลงไปในเรื่องภาษากะเหรี่ยงที่เป็นตัวเขียน ที่ดึงออกมาจากคำพูด คำร้องของบทเพลงที่ศึกษา โดยเหตุที่ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับภาษา คือ เนื่องจากภาษาเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture) ตามหลักแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ด้านวัฒนธรรมที่ ปพาณี ฐิติวัฒนา กล่าวไว้ ในบทที่ ๒[๗] ที่ถูกคิดค้นสร้างขึ้นโดยคนในสังคมเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนทั้งในชมชุนเดียวกันและคนภายนอก นอกจากนี้ภาษายังเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแสดงออกทางดนตรี โดยใช้เป็นส่วนหนึ่งของคำร้องของบทเพลงต่าง ๆ และเป็นสื่อในการแสดงออกทางความหมายของบทเพลง ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้

---

[๗] ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓: ๑๖) ศึกษารายละเอียดในหน้า ๑๗

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกเหนือจากความรู้ทางดนตรีของคนรุ่นบรรพบุรุษที่มีการถ่ายทอดมาด้วยวิธีมุขปาฐะ (Oral Tradition) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบปากต่อปากจากรุ่นเด็กสู่รุ่นผู้ใหญ่ เป็นการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยใช้ภาษาเป็นสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

นอกจากนี้ งานวิจัยฉบับนี้ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมจากลักษณะการวิจัยทางด้านดนตรีของชนเผ่าต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันทั่วไป โดยปกติแล้วผู้วิจัยทั้งหลายจะศึกษาคำร้องของบทเพลงแล้วบันทึกคำร้องเป็นภาษาเขียนด้วยภาษาไทยใต้โน้ตสากล หรือบางท่านก็บันทึกไว้เป็นโน้ตดนตรีไทยตามความถนัดของตนเอง เท่านั้น

แต่งานวิจัยเรื่อง “ดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ” ฉบับนี้ มีลักษณะที่เป็นการริเริ่มซึ่งยังไม่ปรากฏในงานวิจัยใด ๆ มาก่อน คือ ผู้วิจัยมีการศึกษาคำร้องของเพลงต่าง ๆ เป็นภาษากะเหรี่ยงและได้บันทึกคำร้องของบทเพลงต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นโน้ตสากล โดยมีภาษาไทยและภาษากะเหรี่ยงกำกับไว้ใต้โน้ตดนตรีทุกเพลง[๙] ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาด้วยวิธีดังกล่าวจะเป็นการบุกเบิก หรือเป็นแนวทางใหม่ในงานวิจัยทางดนตรีของชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

๒. ด้านดุริยางควิทยา (Musicology)

บทเพลงของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ มีชื่อเรียกเป็นภาษาเฉพาะของตนเอง แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑. “**ชาทาคู้**” **(ဆ့ါထးန့ူ)** หมายถึง การขับร้องเพลงโดยที่ไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลง ใช้เวลาสั้น ๆ และ ๒. “**เยิงปึย**” **(ယ့ါဖိ့)** หมายถึง การขับร้องเพลงที่มีเครื่องดนตรีบรรเลง เป็นการขับร้องที่ใช้ระยะเวลานาน ๆ บางครั้งร้องและบรรเลงกันตลอดทั้งคืน ตั้งแต่ค่ำจนสว่างของอีกวันหนึ่ง ลักษณะฉันทลักษณ์ของบทเพลงมีทั้งแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง มีคำสร้อยในบางบทเพลง อีกทั้งคำประพันธ์ยังมีคำสัมผัสในและสัมผัสนอกของแต่ละวรรคอีกด้วย

เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการขับร้องที่พบในการศึกษาครั้งนี้มีเพียงชิ้นเดียว คือ **“แคน”**[๙] **(ဖို့)** ประเภทแคน ๗ หน้าที่เป่าเป็นทำนองสอดประสานกับการขับร้องและเป่าบรรเลงสลับ

---

[๙] ศึกษารายละเอียดในบทที่ ๕ (ช่วงบทเพลง)

[๙] รายละเอียดต่าง ๆ ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในช่วงการอภิปรายผลเกี่ยวกับแคน หน้า ๒๓๓ - ๒๓๔

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กับการร้อง ลายที่เป่าประกอบการขับร้องการวิจัยครั้งนี้มี ๒ ลาย คือ ๑) ลาย “ญิ่งพะโคลว” (ယင်ယးခုံ) เป็นลายที่เป่าประกอบการขับร้องเสียงผู้หญิง มีกลุ่มเสียง (Mode) คล้ายแบบบันไดเสียงดีไมเนอร์ เพ็นทาโทนิค สเกล (Dminor Pentatonic Scale) กลุ่มเสียงดังกล่าวประกอบด้วยเสียงใกล้เคียงกับ เสียงเร (D) เสียงฟา (F) เสียงซอล (G) เสียงลา (A) และเสียงโด (C) และ ๒) ลาย “พานท้าวไล่” (ဖလိုက်) เป็นลายที่เป่าประกอบการขับร้องของเสียงผู้ชาย มีกลุ่มเสียง (Mode) คล้ายแบบบันไดเสียง เอไมเนอร์เพ็นทาโทนิคสเกล (Aminor Pentatonic Scale) กลุ่มเสียงดังกล่าวประกอบด้วยเสียงใกล้เคียงกับ เสียงลา (A) เสียงโด (C) เสียงเร (D) เสียงมี(E) เสียงซอล (G) แคนที่ชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือใช้บรรเลงผู้วิจัยจะขอกล่าวต่อไปในส่วนของการอภิปรายผล

ผลจากการวัดระดับเสียง นำมาคำนวณเป็นระยะห่างของคู่เสียงในระบบเซ็นต์ (Cent) ของอเล็กซานเดอร์ เจ เอ ลิส (Alexander J. Ellis) ได้ดังตารางดังนี้

เสียงที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓
เซ็นต์ *	๒๑๐	๘๐	๒๐๕	๑๘๕	๙๕	๒๐๕	๒๑๐	๒๒๕	๘๐	๙๕	๒๑๕	๗๕	

* ขั้นคู่เสียงระหว่างระดับเสียงที่ ๑ -๒ และอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

ผลจากการศึกษาระบบเสียงของแคน ทำให้อนุมานได้ว่า แคนของชาวกะเหรี่ยง มีระบบเสียงที่ไม่แน่นอน ประกอบด้วยทั้งเสียงเต็ม (Whole Tone) ซึ่งปกติควรเป็น ๒๐๐ เซ็นต์ และครึ่งเสียง (Semitone) ปกติควรเป็น ๑๐๐ เซ็นต์ แต่ในแคนที่ศึกษามีประเภทที่มีเสียงเต็ม มีขั้นคู่เสียงระหว่าง ๑๘๕ เซ็นต์ จนถึง ๒๒๕ เซ็นต์ และครึ่งเสียงอยู่ระหว่าง ๗๕-๙๕ เซ็นต์ ทั้งนี้เป็นเพราะ การทำแคนของช่างทำแคนนั้นทำแบบชาวบ้าน โดยใช้การเทียบเสียงการวัดเสียงด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่มีการใช้เครื่องวัดความถี่ของเสียงแบบไฟฟ้า จึงทำให้เสียงไม่ตรงตามหลักสากล ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

โครงสร้างของทำนองเพลงกะเหรี่ยง แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ทำนองเพลงขับร้อง และทำนองแคน บทเพลงมีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น โดยวิธีมุขปาฐะ ทำนองเพลงมีทำนองหลักเพียงทำนองเดียว แต่สามารถขับร้องได้หลายเนื้อร้อง ย่อหรือ ขยายได้ตามความยาวของเนื้อร้อง และคล้ายคลึงกันตลอดทั้งเพลง บางช่วงมีการขับร้องซ้ำคำ มีร้องคำสร้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีลูกคู่ มีการออกเสียงสั้นบ้าง ยาวบ้างสลับกันไป ไม่มีการประสานเสียง จังหวะของบทเพลงมีทั้งแบบแน่นอนตายตัว และแบบอิสระไม่คงที่ เป็นไปตามอารมณ์ของผู้ขับร้องและบรรเลงดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวกะเหรี่ยง ไม่มีเครื่องประกอบจังหวะทั้งการขับร้องและการบรรเลงเครื่องดนตรี

ลักษณะทำนองของแคนมีลวดลาย ลีลาที่มีเอกลักษณะเฉพาะของชาวกะเหรี่ยง ลายที่บรรเลงมีความแตกต่างกับลายแคนของภาคอีสานโดยสิ้นเชิง มีการแบ่งกลุ่มเสียงสำหรับผู้ชายและกลุ่มเสียงสำหรับผู้หญิง มีการบรรเลงนำก่อนการร้อง บรรเลงคลอสอดประสานไปกับทำนองการขับร้อง สามารถยืดและหดตามการขับร้อง ผู้บรรเลงมีไหวพริบปฏิพานในการบรรเลงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี โดยสามารถปรับระดับเสียงให้เข้ากับผู้ร้องได้ทันทีทันใดเมื่อเห็นว่าผู้ร้องไม่สามารถร้องเสียงในกลุ่มที่ตนตั้งไว้ได้ นอกจากนั้นทำนองแคนยังทำหน้าที่เป็นทำนองคั่นจังหวะเพื่อให้ผู้ขับร้องเพลงมีโอกาสพักเสียง หรือพักเหนื่อย ในการขับร้องในวรรคหรือท่อนต่อไป

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีกะเหรี่ยง พบว่า ดนตรีของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ มีสื่อสร้างเสียง ๒ ชนิด คือ เสียงร้องและแคน เป็นเครื่องดนตรีประเภทลิ้นอิสระ ระบบเสียงเป็นแบบ ๗ เสียงไม่เท่ากันแต่ในการบรรเลงมักเป็นระบบ ๕ เสียง ที่ใกล้เคียงกับ Pentatonic ในการประดิษฐ์ทำนองที่มีความเชื่อมโยงกับจังหวะที่สม่ำเสมอบ้างไม่สม่ำเสมอบ้าง และยืดเสียงยาวในตอนท้ายของวรรคเพลง ผิวพรรณของเสียงร้องเป็นแบบ ทำนองเดี่ยว (Homophony) และผิวพรรณของเสียงแคนเป็นแบบ Homophony drone harmony มีทั้งจังหวะสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอสลับกันไป ระบบเสียง (Tuning system)ในแต่ละเพลงใช้เสียงเพียง ๕ เสียงเท่านั้น อัตราจังหวะ (Meter) ของเพลงเป็นลักษณะ จังหวะอิสระ (Parlando-Rubato) การตกจังหวะ (Beat and Accent) ของคำร้องมีทั้งตรงจังหวะและไม่ตรงจังหวะ ตอนท้ายของประโยคเพลงมีการลักจังหวะ (Syncopation) บ้างเล็กน้อย และยืดเสียงยาว ๆ เพื่อแสดงการจบวรรคหรือประโยคเพลง โครงสร้างบทเพลงจัดอยู่ในประเภทที่มีทำนองเดียวกันแต่มีเนื้อร้องต่างกัน (Strophic form) ผู้ขับร้องจะร้องทำนองเดิมแต่เปลี่ยนคำร้องไปเรื่อยจนจบเพลง ความดัง (Dynamic) ปริมาณของเสียงที่ขับร้องออกมามี่ทั้งเท่ากันตลอดทั้งเพลงและดัง-เบาสลับกันไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ของบทเพลง พบว่า มีฉันทลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ฉันทลักษณ์ร้อยกรอง ๑ บท เป็นแบบ ๒ วรรค[๑๐] และ ๔ วรรค โดยในวรรคที่ ๑ มีคำร้อง ๗ พยางค์ และคำร้องในวรรคที่ ๒ มีตั้งแต่ ๖-๗ พยางค์ บางบทเพลงมีคำสร้อย ๔ พยางค์ อีกทั้งยังมีคำสัมผัสนอกและสัมผัสในระหว่างวรรคอีกด้วย

๓. ด้านมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)

บทบาทและหน้าที่ของดนตรีและเพลงร้องต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยง ได้แสดงออก และสะท้อนถึงอัตลักษณ์ แนวความคิด ปรัชญา ความเชื่อ ของคนในสังคมของตนเอง ด้วยการนำเอาดนตรีเข้ามามีส่วนสำคัญในวิถีชีวิต ตามลำดับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ตามลำดับดังนี้

๑. เพลงกล่อมลูก

ผลจากการศึกษาเพลงกล่อมลูก พบว่า เพลงกล่อมลูกเป็นเพลงประเภท “ชาทาคู้” นอกจากสร้างความเพลิดเพลินให้กับเด็กก่อนเข้านอนเพื่อให้หลับสบายแล้ว เนื้อหาและความหมายของบทเพลงยังแฝงไว้ด้วยคติ ความเชื่อ และคำสอนต่าง ๆ ที่สอดแทรกไว้ในบทเพลง เพื่อเป็นการกล่อมเกลาจิตใจ สอดแทรกแนวคิด คติต่าง ๆ ให้กับเด็กและครอบครัว นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสร้างความบันเทิงใจให้กับผู้ร้องและผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

๒. เพลงเที่ยวสาว

เพลงเที่ยวสาวเป็นเพลงประเภท “ชาทาคู้” ที่ขับร้องสั้น ๆ มีฉันทลักษณ์เป็นแบบร้อยกรอง ใช้ทำนองแบบ ๕ เสียง (Pentatonic) ที่เลือกใช้เพียง ๔ เสียง ในบันไดเสียงที่คล้ายกับ Cmajor ใช้ในประเพณีเที่ยวสาวในอดีต ขับร้องเพลงในขณะที่เดินไปยังบ้านของหญิงสาว ด้วยการใช้เสียงเพลงเป็นสื่อเพื่อแสดงให้หญิงสาวเพื่อหมายรู้กันว่ากำลังจะมีชายหนุ่มเดินทางมายังบ้านของตนเพื่อพบปะพูดคุยกันตามธรรมเนียมประเพณี ปัจจุบันประเพณีเที่ยวสาวได้สูญหายไปจากสังคมชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือโดยสิ้น

---

[๑๐] ชาวกะเหรี่ยงใช้คำว่า “ข้อ” เช่น เพลง ๒ ข้อหรือเพลง ๔ ข้อ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. เพลงแต่งงาน

เพลงแต่งงาน เป็นเพลงประเภท “ชาทาคู้” ขับร้องเดี่ยวแต่มีลูกคู่คอยช่วยร้องออกเสียง คำว่า “ฮิ้ว” ในตอนท้ายของแต่ละวรรคเพลง มีฉันทลักษณ์เป็นแบบร้อยกรอง หรือคำกลอน บทเพลงแต่งงานจะขับร้องในประเพณีแต่งงาน ช่วงการส่งตัวเจ้าบ่าว ขณะที่ขบวนเจ้าบ่าวกำลังเดินไปยังบ้านเจ้าสาว บทเพลงนอกจากจะตอบสนองให้เกิดอารมณ์สนุกสนานเพลิดเพลิน สร้างความบันเทิงใจ สร้างความสามัคคีให้กับตนเองและคนในสังคมแล้ว ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตที่เป็นแบบพึ่งพาธรรมชาติ ด้วยการนำธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวมาเป็นสื่อสะท้อนความคิด ความเชื่อต่าง ๆ อาทิ การเปล่งเสียงฮิ้ว การหักกิ่งไม้ พังฝาบ้าน เป็นต้น

การเปล่งเสียงขับร้องของลูกคู่ยาว ๆ ด้วยคำว่า “ฮิ้ว” ในตอนท้ายวรรคเพลงแต่ละวรรคนั้นเมื่อสิ้นคำว่า “ฮิ้ว” จะมีการหักกิ่งไม้ที่อยู่ตามข้างทางในขณะที่เดินไป หรือพังฝาบ้านของเจ้าสาวอย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นการแสดงออกถึงพละกำลังของฝ่ายเจ้าบ่าวที่ต้องแสดงให้ฝ่ายเจ้าสาวหรือญาติเห็นว่าตนนั้นมีพลังเพียงพอที่จะเลี้ยงดูครอบครัว มีกำลังในการประกอบสัมมาอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และมีพละพลังที่จะสร้างสิ่งที่ทำลายลงไปขึ้นมาทดแทนได้ อีกประการหนึ่งเป็นการแสดงออกในเรื่องความเชื่อ ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่า หากผู้ใดไม่หักกิ่งไม้ หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งหลังสิ้นเสียง “ฮิ้ว” คน ๆ นั้นเป็นคนที่ไม่ขยันขันแข็ง ไม่เอางานเอาการ เป็นต้น

๔. เพลงเกี้ยวสาว

เพลงเกี้ยวสาว เป็นเพลงร้องประกอบการบรรเลงเครื่องดนตรี เรียกว่า “เยิงปีย” ชาวกะเหรี่ยงขับร้องเพื่อแสดงออกถึงการเกี้ยวพาราสี กันในงานประเพณีกินข้าวห่อ โดยมีแคนบรรเลงประกอบการร้องเพียงชิ้นเดียว โดยไม่มีเครื่องดนตรีอื่น ๆ หรือเครื่องดนตรีประกอบจังหวะใด ๆ เนื้อหาของบทเพลงสะท้อนถึงวัฒนธรรมในการรักความบันเทิงเริงใจ ชอบความสนุกสนานของชาวกะเหรี่ยงทั้งในอดีตและที่ยังปรากฏอยู่ในขณะนี้ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีต่อหญิงสาวที่ตนแอบรักแอบสนใจอยู่ แทนคำพูดออกไปตรง ๆ นอกจากนี้บทเพลงยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงที่ยึดถือปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในการรวมกลุ่มเครือญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนสนิท ตลอดจนคนจากภายนอกสังคมชาวกะเหรี่ยง ในรอบปีอีกด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕. เพลงงานศพ

เพลงงานศพ เป็นเพลงร้องประกอบการบรรเลงเครื่องดนตรี เรียกว่า “เยิงปีย” การขับร้องบทเพลงในประเพณีงานศพนั้นมีจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น เป็นการร้องเพื่อเกี้ยวพาราสีกัน เหมือนบทเพลงเกี้ยวในงานประเพณีกินข้าวห่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความบันเทิงคลายความโศกเศร้าเสียใจ และยังเป็นการอยู่เป็นเพื่อนศพตลอดทั้งคืน อีกนัยหนึ่ง เป็นการร้องเพลงเพื่อเป็นการกล่าวลาว่าชาตินี้ไม่ได้พบกันอีกต่อไปแล้ว หรือบอกกลาดวงวิญญาณของผู้ตายให้ไปสู่สุขติ เป็นต้น

ผลการวิจัยเพลงที่ขับร้องในงานศพครั้งนี้เป็นเพลงประเภทที่ขับร้องเพื่อเกี้ยวกัน ไม่พบเพลงในลักษณะอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลเช่น ไม่มีการจัดงานศพแบบดั้งเดิมในช่วงระยะเวลาการดำเนินการวิจัย และมีข้อจำกัดในการขับร้องเพลงประเภทเพลงสวดส่งวิญญาณ ไม่นิยมขับร้องกันในขณะที่ไม่มีงานศพจริง ๆ หรือไม่นิยมนำมาร้องเล่นกันโดยทั่วไปตามบ้าน

อย่างไรก็ตาม ลักษณะนิสัยของชาวกะเหรี่ยงที่แสดงออกทางดนตรี วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณี ดังกล่าว สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ชนเผ่าของตนได้เป็นอย่างดี ถึงการรักความสนุกสนาน รักในธรรมชาติ รักสงบ มีความเรียบง่าย รักความสามัคคี มีมิตรไมตรีต่อผู้คนทั้งที่เป็นคนในสังคมเดียวกันและคนภายนอก และความไม่มีพิธีรีตองใด ๆ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ลำดับการอภิปรายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ด้านศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ

ผลจากการศึกษาสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ตามแนวคิดและทฤษฎีเรื่องแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังที่ ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓) ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ผู้วิจัยพบว่า สภาพทางสังคมของชาวกะเหรี่ยงมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง คือ การอพยพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เคลื่อนย้ายถิ่น เนื่องจากการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ทำให้จากเดิมที่เคยปลูกสร้างบ้านเรือนติด ๆ กัน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสะดวกสบาย ต้องอพยพบ้านเรือนขึ้นไปอยู่ที่สูงขึ้น มีการปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่ เกิดการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยทำให้ห่างไกลกันออกไปจากที่เคยเป็นในอดีต

จากสาเหตุดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมกะเหรี่ยง ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามสภาพแวดล้อม เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างประเพณีและวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบในความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวคือ

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องประเพณีย่องสาวของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งในอดีต จะต้องเที่ยวสาวและย่องสาวกันตามประเพณี เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว บ้านเรือนที่ปลูกอยู่ใกล้กัน หลังคาติดกัน ใช้เวลาเดินไปเพียงชั่วครู่ก็ถึงบ้านอีกหลังหนึ่งแล้ว ในระหว่างเดินไปก็ร้องเพลงเพื่อส่งเสียงเป็นสัญญาณหมายรู้กันว่ากำลังจะมีชายหนุ่มไปยังบ้านของหญิงสาว ผู้ชายชาวกะเหรี่ยงจะไปยังบ้าน ๆ ต่างอย่างสะดวกสบาย ในช่วงของงานประเพณีเที่ยวสาวและย่องสาว แต่ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ได้สูญสลายไปจากสังคมของกะเหรี่ยง เหตุหนึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางสังคมดังกล่าว

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้สภาพทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม และและวิถีในการดำรงชีวิตของชาวกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไป คือ การรับเอาความเจริญทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และความเจริญทางด้านวัฒนธรรมจากภายนอก ปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาสู่สมาชิกในสังคม ส่งผลให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต[๑๑] อาทิเช่น ความเจริญทางด้านสื่อสาร มวลชน ต่าง ๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ โทรคมนาคม การคมนาคม ทั้งหลายเหล่านี้ส่งผลทำให้คนในสังคมของชาวกะเหรี่ยงรับเอาสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเข้ามาจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมขึ้น เช่น การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบันที่ไม่ได้สวมใส่ผ้าทอประจำเผ่าของตนเหมือนในอดีต แต่ปัจจุบันนิยมสวมใส่ผ้าสำเร็จรูปที่หาซื้อได้ในร้านค้าทั่วไปจากภายในและภายนอกกลุ่มของตนเอง การใช้ภาษาของคนหนุ่มสาวและเด็กในปัจจุบัน ใช้ภาษาไทย

---

[๑๑] ตามแนวคิดและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในส่วนการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค รายละเอียดหน้า ๒๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็นปกติในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการปลูกสร้างบ้านเรือนก็นิยมสร้างบ้านเรือนตามแบบสมัยนิยมทั่วไป เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการเข้าไปจับจองที่ทำกิน หรือซื้อที่ดินเพื่อประกอบอาชีพทางการเกษตรของคนกลุ่มนี้ ทำให้รูปแบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือเปลี่ยนแปลงไปด้วย อาทิ การทำไร่สัปปะรดขนาดใหญ่ การปลูกต้นสน ไร่ยางพารา เป็นต้น ซึ่งจากเดิมที่เคยประกอบอาชีพอยู่กับธรรมชาติ เช่น ปลูกพริกกะเหรี่ยง ปลูกข้าวไร่ ปลูกผัก เป็นต้น มีการใช้วิธีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันกับคนในกลุ่มเดียวกัน หรือคนภายนอกสังคม จากปัจจัยดังกล่าว ทำให้คนบางกลุ่มนิยมมาใช้แรงงานรับจ้างให้กับกลุ่มนายทุนเหล่านั้น

การแต่งงานข้ามชนเผ่าหรือชาติพันธุ์อื่น เป็นอีกปัจจัย ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแต่เดิมชาวกะเหรี่ยงนิยมแต่งงานกันกับชาวกะเหรี่ยงด้วยกันเองที่ไม่ใช่ญาติสนิท ที่อาศัยอยู่รวมกัน และจัดการแต่งงานตามประเพณีแบบดั้งเดิม แต่ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงมีการแต่งงานกันกับคนภายนอกสังคม และจัดประเพณีการแต่งงานตามแบบสมัยนิยม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สังคมของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมไปจากเดิม

ในทางกลับกัน แม้ว่าสังคมของชาวกะเหรี่ยงจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามยุคสมัย อย่างไรก็ตาม สังคมชาวกะเหรี่ยงส่วนหนึ่งยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมชนเผ่าของตน ซึ่งยังคงปรากฏอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น บ้านเรือนแบบดังเดิม เครื่องประดับ การทอผ้าด้วยวิธีแบบดังเดิมด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ เครื่องดนตรี เป็นต้น และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ภาษา ความเชื่อในเรื่องผี จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนบทเพลงต่าง ๆ หาได้เปลี่ยนแปลงตามไปตามกระแสดังกล่าวไม่ ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางวัตถุของกะเหรี่ยง เช่น การปลูกสร้างบ้านกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นสถานที่เชิงอนุรักษ์ในสถานศึกษา และยังมี เครื่องประดับ เครื่องใช้สอยต่าง ๆ ที่กลายเป็นของสะสมเพื่อเก็บรักษาและอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกสู่ลูกหลาน เช่นเดียวกับผ้าทอกะเหรี่ยงปัจจุบันส่วนหนึ่งเป็นของเก็บไว้เพื่อเป็นมรดกให้กับลูกหลาน และอีกส่วนหนึ่งผลิตเป็นสินค้าพื้นบ้าน เพื่อจำหน่ายและยังสามารถทำได้รายให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลจากการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวกะเหรี่ยง ตามแนวคิดทางด้านความเชื่อ (Belief) ดังที่ เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ผู้วิจัยพบว่า ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อและนับถือสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น นับถือผีเจ้าป่า น้ำมันงา เครื่องราง การสักน้ำมัน เวทมนต์และมีการใช้คาถา อาคม ต่าง ๆ เป็นต้น

ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงมีอิทธิพลต่อการก่อเกิดวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรม สามารถพบเห็นอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบัน เช่น ความเชื่อ หรือคำสอนต่าง ๆ ที่แฝงไว้ในบทเพลงกล่อมลูก ประเพณีเกี่ยวกับความรัก และประเพณีเกี่ยวกับความตาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามเรื่องราวต่าง ๆ มีทั้งเรื่องราวที่สมมุติขึ้น และเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในวิถีการดำเนินชีวิต โดยสอดแทรกคติคำสอนต่าง ๆ ไว้เพื่อกล่อมเกลาจิตใจและเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคมกะเหรี่ยงเรื่องการเที่ยวสาว ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องการขึ้นเรือนของผู้มาเยือนในประเพณีเที่ยวสาว หากผู้มาเยือนขึ้นบันไดแล้วบันไดหักชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นเรื่องดีกับเจ้าของบ้าน เป็นการนำโชคลาภมาสู่ครอบครัว เจ้าของบ้านจะต้องจ่ายสินไหมเป็นเงิน ๒๕ สตางค์ ให้แก่ผู้ที่มาเยือน แต่หากผู้มาเยือนทำขั้นบันไดหักในขณะกำลังลงจากบ้าน ชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นเรื่องไม่ดีกับเจ้าของบ้าน ถือเป็นการนำเอาโชคลาภที่มีอยู่ในบ้านออกไป ผู้มาเยือนต้องจ่ายสินไหมให้กับเจ้าของบ้าน ๒๕ สตางค์ เพื่อเป็นการแก้เคล็ด เช่นกัน

ความเชื่อในเรื่องประเพณีการแต่งงานในพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวที่ฝ่ายเจ้าสาวต้องล้างเท้าให้กับเจ้าบ่าวด้วยน้ำขมิ้นและการใช้ผมของตนเองลูบขึ้นหลังเท้าเจ้าบ่าว ๓ ครั้ง เป็นการแสดงถึงการยอมรับและเป็นการให้เกียรติกับผู้เป็นสามีของตนและจะครองคู่กันไปจนตาย ได้สูญหายไปจากคนกลุ่มนี้

ความเชื่อเรื่องการยอมรับให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างชายหญิงอีกอย่างหนึ่ง อาทิเช่น ในอดีตชายหญิงมักจะอาบน้ำในลำธารผู้ชายจะอาบน้ำอยู่ต้นน้ำผู้หญิงจะอาบอยู่ปลายน้ำ เพราะเชื่อว่าชายชาวกะเหรี่ยงมีวิชาอาคม เครื่องรางของขลัง หากว่าผู้หญิงอยู่เหนือน้ำแล้วจะทำให้วิชาอาคมที่มีนั้นเสื่อมลง และผู้หญิงอาบน้ำจะนุ่งผ้าถุงปิดมิดชิด ผู้ชายจะไม่เสียมารยาทในการจ้องมอง หากจ้องมองนานๆ ถือว่าผู้ชายไม่ให้เกียรติและจะนำไปเล่าต่อกันเพื่อทำให้สังคมรับรู้ว่าผู้ชายคนนั้นไม่มี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มารยาทที่ดี ซึ่งเป็นการประจานกันในสังคมของชาวกะเหรี่ยงเลยที่เดียว[๑๒] ความเชื่อดังกล่าวยังคงปรากฏให้เห็นอยู่

สังคมของชาวกะเหรี่ยงเป็นสังคมที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดังตัวอย่าง ในประเพณีการย่องสาว ผู้ชายจะต้องย่องสาวในช่วงเวลาสี่ทุ่ม เป็นต้นไป เมื่อผู้ชายย่องเข้าไปในห้องแล้วจะนั่งพูดคุยกับผู้หญิงโดยห่างกันเพียงพูดคุยแล้วได้ยินเสียงและจะไม่มีการถูกเนื้อต้องตัวอย่างเด็ดขาด หากการพูดคุยไม่เป็นที่พอใจผู้หญิงก็ใช้วิธีเงียบไม่พูดจาด้วย ผู้ชายต้องรู้ตัวและลงจากบ้านของผู้หญิงไป หากไม่ยอมไปหลังจากผู้หญิงบอก ๓ ครั้งแล้ว จะใช้วิธีจุดไต้ หรือไฟ เพื่อให้มีแสงสว่างเป็นสัญญาณที่แสดงออกถึงขั้นสุดท้าย หากเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับชายใดถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีกับผู้ชายคนนั้น และผู้หญิงจะเล่าต่อ ๆ กันไปทั่วภายในกลุ่มตนเอง ทำนองว่าชายผู้นั้นไม่น่าคบหาสมาคมด้วยเป็นอย่างยิ่ง เช่นนี้ ถือเป็นบรรทัดฐานและธรรมเนียมปฏิบัติที่หมายรู้กันทั่วไปในสังคมชาวกะเหรี่ยง แต่หากการพูดคุยกันเป็นที่พอใจกับฝ่ายหญิง ก็สามารถกลับมาย่องได้อีกในคืนต่อไป โดยส่วนใหญ่มักจะแต่งงานอยู่กินสร้างครอบครัวจากประเพณีดังกล่าว

๒. ด้านศึกษาลักษณะทางกายภาพ บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรี บทเพลงและประเภทของบทเพลง ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง

ผลจากการศึกษา บทเพลง คุณลักษณะทางดนตรี บทบาทหน้าที่ของการใช้ดนตรีในวิถีการดำรงชีวิต ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล (๒๕๓๙)[๑๓] ที่กล่าวสรุปถึงคุณลักษณะทางดนตรีของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ทั้งในด้านลักษณะของบทเพลง รูปแบบของบทเพลง เครื่องดนตรี หน้าที่ของเครื่องดนตรี ตลอดจนบทบาทหน้าที่การใช้งานของดนตรี แต่ พีระชัยไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องของลักษณะฉันทลักษณ์ของบทเพลง การบันทึกคำร้องของบทเพลงไว้เป็นโน้ตสากลที่มีเนื้อร้องใต้โน้ตเป็นภาษาไทยและภาษากะเหรี่ยง ดังที่ผู้วิจัยได้บันทึกไว้[๑๔] และคุณลักษณะของเครื่องดนตรีโดยละเอียด ซึ่งบทเพลงที่พบในชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือไม่เพียงแต่มีอัตราจังหวะ ๒ จังหวะเคาะ (Simple Duple Time and Compound Duple Time) ดังที่ พีระชัย ได้กล่าวไว้ แต่ยังมีบทเพลงที่มีจังหวะแบบอิสระ ไม่คงที่ ยืดหยุ่นไปตามอารมณ์ของผู้ขับร้อง และผู้บรรเลง ตลอดจนไหวพริบปฏิพานในการขับร้องและบรรเลงทำนองดนตรี ดังตัวอย่างการขับร้องและบรรเลงดนตรีเพลงเกี้ยวสาวในชุดที่ ๒[๑๕] ในการสวมร้องของนักร้องฝ่าย

---

[๑๒] บุญเทียน กิพาหน. ๒๕๕๑. สัมภาษณ์, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๑

[๑๓] วิจัยเรื่อง “ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง” อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รายละเอียดหน้า ๓๑-๓๒

[๑๔] ศึกษาตัวอย่างได้จากบทเพลงที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ทุกเพลง

[๑๕] ศึกษารายละเอียดโดยฟังจาก CD Track ที่๑๓และ๑๔ ในภาคผนวก ก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หญิงในขณะที่นักดนตรียังคงบรรเลงเสียงของผู้ชายอยู่ แต่นักร้องสามารถร้องต่อไปได้จนจบท่อนเพลง หรือบางครั้งก็มีการเปลี่ยนระดับเสียงอย่างกะทันหันของผู้บรรเลงได้อย่างแม่นยำ ตรงระดับเสียงโดยไม่สะดุดหรือหยุดชะงักในการบรรเลงดนตรี หรือต้องเริ่มต้นใหม่แต่อย่างใด ทั้งนี้เป็นเพราะทั้งนักร้องและนักดนตรีมีความเข้าใจคุณลักษณะทางดนตรีในเรื่องมาตราเสียงหรือบันไดเสียง (Scale) กลุ่มเสียง (Mode) ที่กำหนดขึ้นเองจากคนในสังคมเป็นอย่างดี มีการฝึกฝนมาอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญสามารถที่จะปฏิบัติได้ทันทีทันใดอย่างแม่นยำ ตลอดจนมีโอกาสขับร้องและบรรเลงอยู่เป็นประจำภายในและภายนอกสังคมของตนเองในงานประเพณีกินข้าวห่อ เดือน ๙ ของทุก ๆ ปี

ประการสำคัญที่ พีระชัย ไม่ได้การกล่าวถึงด้านเครื่องดนตรีในเชิงประวัติความเป็นมา ประเภทของเครื่องดนตรี วิธีการสร้างเครื่องดนตรี คุณลักษณะด้านต่าง ๆ และระบบเสียง ที่ใช้ในการบรรเลง ด้านความหมายของบทเพลง (Meaning) ที่มีความหมายโดยนัย ความหมายทางสังคม ความหมายทางวัฒนธรรม และความหมายส่วนบุคคลที่ใช้ภายในสังคม ตลอดจนคุณลักษณะของฉันทลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้อง ว่ามีลักษณะเป็นคำกลอน และกาพย์ ตามชื่อเรียกของเสียง ที่บรรเลงเป็นต้น

งานวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับงานวิจัยของ จรัญ กาญจนประดิษฐ์ (๒๕๔๗)[๑๖] ที่ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี และวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรี ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือในด้านบทเพลงบางบทเพลง บทบาทและหน้าที่การใช้งานดนตรีในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มีชื่อเรียกเพลงเช่นกัน คำร้องเนื้อเพลงบางบทคล้ายกัน และบางบทเพลงก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง บทเพลงที่มีคุณลักษณะคล้ายกัน เช่น เพลงแต่งงาน เพลงที่ร้องในงานศพ เป็นต้น มีการบรรเลงความคล้ายคลึงกัน ไม่มี กฎระเบียบ แบบแผนที่ชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับเทคนิคและความสามารถของผู้บรรเลงเครื่องดนตรีในแต่ละชนิดผู้บรรเลงเพลงต้องจดจำบทเพลงต่าง ๆ ให้แม่นยำ บางครั้งก็ต้องใช้ไหวพริบปฏิพานเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการบรรเลงและการขับร้องเช่นกัน สิ่งที่แตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือกับกะเหรี่ยงบ้านกองม่องทะ คือ เครื่องดนตรีและประเภทของเครื่องดนตรี ชื่อเรียกเครื่องดนตรี การประสมวง ซึ่งกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือมีแคนเพียงชิ้นเดียวเท่านั้น แต่กะเหรี่ยงบ้านกองม่องทะมีหลายประเภท

---

[๑๖] วิจัยเรื่อง “การศึกษาดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ” ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี รายละเอียด หน้า ๓๒-๓๔

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของโกวิท แก้วสุวรรณ (๒๕๔๒)[๑๗] ในด้านบทบาทของดนตรีที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เป็นการในการสร้างความบันเทิงใจ หรือดังที่โกวิทได้กล่าวไว้ คือ เป็นการเปิดโอกาสให้มีการสังสรรค์ในกลุ่ม ลดความตรึงเครียดจากการทำงาน สร้างความมั่นใจของคนในชุมชน สร้างความเป็นเอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่ในส่วนที่แตกต่างกันคือ กะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือไม่มีดนตรีสำหรับใช้ในพิธีกรรมดังกล่าว

นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจา หงส์ทอง, (๒๕๔๔)[๑๘] ที่กล่าวถึงผลการวิจัยเรื่องเพลงกล่อมลูกในด้านคุณลักษณะทางดนตรีว่า เป็นเพลงท่อนเดียว หรือเรียกว่าเพลงร้อยเนื้อทำนองเดียว (Strophic form) ทำนองเพลงมีเสียงหลักทำนองเดียว รูปแบบของจังหวะเรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อนกระสวนจังหวะเป็นไปในทิศทางอิสระ เสียงร้องเรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน ใช้เสียง ๓-๕ เสียง เท่านั้น แต่ส่วนที่แตกต่างระหว่างเพลงกล่อมลูกภาคเหนือกับเพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ คือ เพลงกล่อมลูกภาคเหนือมีโครงสร้างของเพลงเป็น ๒ ลักษณะ คือ มีการเริ่มต้นด้วยการอื่อนำมาก่อนการร้องเนื้อเพลง และเริ่มต้นด้วยการร้องเนื้อเพลงทันที มีการตกแต่งทำนองให้ไพเราะตามสภาพแวดล้อม แต่เพลงกล่อมลูกของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ เริ่มต้นด้วยการร้องเนื้อเพลงไม่มีการร้องอื่อนำมาก่อนเนื้อเพลงแต่อย่างใด แต่มีคำว่า “เก่อเล้” (เป็นคำที่ไม่มีความหมาย คล้ายคำว่า และก็ ของภาษาไทย : ผู้วิจัย) ขึ้นต้นก่อนขับร้องเนื้อเพลงทุกประโยค และ รูปแบบของบทเพลง (Form) กล่อมลูกของกะเหรี่ยงมีทั้งที่เป็นเพลงแบบร้อยเนื้อทำนองเดียว (Strophic) และเป็นเพลงที่มีทำนองใหม่เพิ่มขึ้นทุกท่อนโดยไม่มีการย้อนทำนองเดิม (Progressive) นอกจากนี้สิ่งที่ เบญจา หงส์ทอง ไม่ได้กล่าวถึง คือ ประเภทของเพลงกล่อมลูกในลักษณะต่าง ๆ

เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้คุณลักษณะทางดนตรีของกะเหรี่ยงทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นมีความสัมพันธ์ สอดคล้อง คล้ายคลึงกัน และมีบางส่วนที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้อันเนื่องจากปัจจัยในด้านภูมิศาสตร์เรื่องที่อาศัยอยู่ แน่นอนเมื่อพื้นที่มีอาณาเขตใกล้เคียงกันย่อมมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มคนทั้งสอง มีการไปมาหาสู่กัน แลกเปลี่ยน ถ่ายโยงกันทางวัฒนธรรมโดยการแต่งงานกัน หรืออื่น ๆ รวมถึงการโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น ด้วยเหตุทั้งหลายทั้งปวงนี้ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หยิบยืม ถ่ายโยงทางวัฒนธรรมกันระหว่างกลุ่มขึ้น โดยการ

---

[๑๗] วิจัยเรื่อง “ดุทูหล่า” ในพิธีเรียกวีหล่าของชาวกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโป บ้านเกาะสะเดิ่ง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี รายละเอียดหน้า ๓๕

[๑๘] วิจัยเรื่อง “เพลงกล่อมลูกภาคเหนือ : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่” รายละเอียดหน้า ๓๕

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้เหล่านั้นมาปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแบบฉบับของตนเอง ตามแนวคิดที่มาของวัฒนธรรม ดังที่ ปพาณี ฐิติวัฒนา (๒๕๒๓: ๒๒)[๑๙] ได้อธิบายตามแนวคิด Diffusionism และ Parallelism และปัญญา รุ่งเรือง, (๒๕๔๖: ๓-๔)[๒๐] ได้อธิบายถึง ทฤษฎีการแพร่กระจาย Diffusion ในแนวทางดนตรี ไว้ในบทที่ ๒

จากการอภิปรายผลดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคใด ในสภาพภูมิศาสตร์แบบใด และ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร ต่างก็มีความคล้ายคลึงกันทางด้านวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี บทเพลง เครื่องดนตรี ฯลฯ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักแนวคิดและทฤษฎีดังที่กล่าวมาข้างต้นนั่นเอง

ผลจากการศึกษาวิจัย เรื่องบทเพลงและประเภทของบทเพลงบทบาท หน้าที่ของดนตรีและบทเพลง แล้วผู้วิจัยจะขอยกกรณีตัวอย่างการใช้ดนตรีเพื่อสร้างความบันเทิงเริงใจให้กับตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นไว้ ๒ กรณี ดังนี้

กรณีแรก การใช้ดนตรีสร้างบันเทิงเริงใจให้กับตนเองและภรรยาในตอนเช้าก่อนออกไปทำไร่ และตอนเย็นหลังเหน็ดเหนื่อยจากงานในไร่ นายหนู ตระทอง ด้วยการนำแคนมาเป่าตามอารมณ์ไปเรื่อย ๆ (ประมาณ ๑๐-๑๕ นาที) โดยมีภรรยาเป็นผู้ฟังในขณะที่ทำงานอื่น ๆ ไปด้วย บางครั้งภรรยาก็มานั่งร้องเพลงด้วยกัน นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้ปอดแข็งแรงอีกด้วย (หนู ตระทอง, ๒๕๕๒)

กรณีที่สอง การขับร้องเพลงเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับตนเองในขณะทำงานในไร่ของนายร้อง เสน่ติบัง เนื้อหาของเพลงกล่าวถึงเรื่องจากธรรมชาติใกล้ ๆ ตัว เป็นต้น[๒๑] (ร้อง เสน่ติบัง, ๒๕๕๒) นอกจากนี้บทเพลงยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยกล่อมเกลาจิตใจของผู้ฟัง ทุกเพศ ทุกวัย เนื่องจากสุงคมชาวกะเหรี่ยงเป็นสังคมเกษตรกรรม และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายที่ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ

---

[๑๙] ทฤษฎี Diffusionism รายละเอียดหน้า ๑๙

[๒๐] ทฤษฎีการแพร่กระจาย Diffusion รายละเอียดหน้า ๑๙

[๒๑] นายร้อง เสน่ติบัง. ๒๕๕๒. สัมภาษณ์, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. ด้านการวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีในเชิงดุริยางคศาสตร์ และสังคมศาสตร์&มนุษยศาสตร์

ผลจาการวิจัยเรื่องเครื่องดนตรีและบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรี ผู้วิจัยจะขออภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “แคน” ของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ในเชิงดุริยางคศาสตร์และสังคมศาสตร์&มนุษยศาสตร์ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนถึงการเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันของกะเหรี่ยงในที่อยู่ถิ่นแถบตะวันตกของประเทศไทย โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนี้

แคนของชาวกะเกรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือที่ใช้ในปัจจุบันเป็นเครื่องดนตรีตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) ชนิดแคน ๗ วิธีการทำให้เกิดเสียงของเครื่องดนตรีชนิดนี้เกิดเสียงการใช้ลมได้สองวิธีคือ การเป่าและการดูด เมื่อเป่าและดูดลมเข้าไปในเต้าของแคน จะทำให้เกิดการสั่นสะเทือนหรือกระพือของลิ้นแล้วทำให้เกิดเสียงขึ้น ระดับเสียงที่เกิดขึ้นอยู่กับรูนับที่เจาะอยู่ตามลูกแคนซึ่งเรียงลำดับเสียงตามวิธีการของผู้สร้างเครื่องดนตรี โดยเรียงลำดับจากลูกแคนที่มีขนาดใหญ่และความยาวที่สุดจะที่มีระดับเสียงต่ำสุดเรื่อยไปจนถึงลูกแคนที่มีขนาดเล็กและสั้นที่สุดจะระดับมีเสียงสูงที่สุด รูนับแต่ละรูจะมีชื่อเรียกเฉพาะ[๒๒] เป็นชื่อที่ผู้สร้างเป็นคนกำหนดขึ้นเพื่อเรียกใช้ตามวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของและใช้เรียกกันสืบมาจนปรากฏในปัจจุบัน รูนับของลูกแคนลูกที่๑ ของมือซ้ายและมือขวาใช้นิ้วโป้งเป็นนิ้วบังคับเสียง รูนับที่ ๒-๗ ของลูกแคนแต่ละลูกจะใช้นิ้วบังคบนิ้วละสองรูเพื่อกดปิด-เปิด ในการบังคับเสียงให้เป็น ไปตามการบรรเลงทำนองที่ต้องการ เสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีลักษณะ ๒ ลักษณะคือ เสียงเดี่ยวและเสียงขั้นคู่แปด บรรเลงเป็นทำนองเดี่ยว (Monophony) และบรรเลงสองแนวทำนอง (Homophony drone harmony) สลับกันไปมาตามทำนองที่ผู้บรรเลงต้องการ

แคนของนักดนตรีชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ที่ใช้บรรเลงอยู่ในปัจจุบัน หาได้มาจากการคิดหรือผลิตขึ้นเองแต่อย่างใดไม่ แต่ได้มาโดยการซื้อจากร้านค้าในงานประจำปีองค์ปฐมเจดีย์ ซึ่งแต่เดิมนั้นมีเต้าอื่นใช้อยู่ก่อนแล้ว เป็นแคน ๗[๒๓] เหมือนกัน ซึ่งเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าแคนก็ปรากฏอยู่กับชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง[๒๔] จังหวัดราชบุรี แต่ไม่ปรากฏในชาวกะเหรี่ยง จังหวัดกาญจนบุรี จากข้อสังเกตนี้ผู้วิจัยขอแสดงความคิดเห็นในเชิงนักมานุษยดุริ

---

[๒๒] ศึกษารายละเอียดการเรียกชื่อรูนับและนิ้วบังคับเสียงของแคน ๗ หน้า ๘๐

[๒๓] นายหนู ตระทอง. ๒๕๕๐. สัมภาษณ์, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐

[๒๔] ไม่ทราบแน่ชัดว่าชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งใช้แคนประเภทใด เนื่องจากพีระชัย ไม่ได้ระบุไว้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยางควิทยา (Ethnomusicologist) เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยอาศัยหลักและแนวคิดทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา และทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่อ้างอิงไว้ในบทที่ ๒ ประมวลเข้าด้วยกันดังนี้

แคน เป็นเครื่องดนตรีโบราณที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่งของโลก อายุไม่ต่ำกว่า ๒,๔๐๐ ปี ปรากฏแพร่หลายในภูมิภูมิภาคของโลกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศจีน (ชนเผ่าที่ราบสูงทางตอนใต้จีนในมณฑลยูนาน : ผู้วิจัย) เกาหลี ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ลาว ไทย เวียดนาม[๒๕] มีเชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานตามแนวคิดและทฤษฎีการแพร่กระจาย และทฤษฎีนานากำเนิด ด้านดนตรีและสังคมวิทยา ดังที่ปัญญา รุ่งเรือง และปพาณี ฐิติวัฒนา ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ดังนี้

ชนชาติกะเหรี่ยง [๒๖] เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่บนที่สูง มีหลักฐานปรากฏเรื่องชนชาติกะเหรี่ยงในพม่าว่าถูกขับไล่ จากชานชาวพม่าพร้อมกับพวกมอญ จนต้องถอยหนีเข้ามาอาศัยอยู่ตามแนวชายแดนตามจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังเช่นกระเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือที่เข้ามาอยู่ในบริเวณที่เป็นวัดแจ้งเจริญ จังหวัดราชบุรีและ ตำบลเขาย้อย ในจังหวัดเพชรบุรี ต่อมาถูกรุกพื้นที่จนต้องขยับถอยล่นเข้าไปยังพื้นที่ปัจจุบัน[๒๗] แต่ยังมีการติดต่อไปมาหาสู่แลกเปลี่ยน ค้าขายกับ ชาวพื้นราบกับชาวลาวโซ่ง ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี นายบุญเทียน กิฬาหน เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ตนและชาวกะเหรี่ยงอีก ๓-๔ คน ทำการค้าขายแลกเปลี่ยนกับชาวลาวโซ่ง อย่างน้อยเดือนละครั้ง ต้องเดินด้วยเท้าไปตามไหล่เขากระทิง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง: ผู้วิจัย) โดยใช้เวลาออกเดินทางตั้งแต่เช้ากระทั่งเย็นจึงจะไปถึงหมู่บ้านของลาวโซ่ง และต้องพักค้างแรม ๑ คืน วันรุ่งขึ้นจึงออกเดินทางกลับ ปฏิบัติเช่นนี้เป็นเวลานานซึ่งปัจจุบันไม่เป็นเช่นนี้แล้ว

จากข้อสันนิษฐานดังกล่าว เป็นไปได้ว่าชาวกะเหรี่ยงอาจจะได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมทางดนตรี เรื่อง แคน มาจากลาวโซ่ง ซึ่งชาวลาวโซ่ง มีวัฒนธรรมในการเล่นคอนแคน ชื่อว่า “อิ๊นก๊อน ฟ้อนแคน” ซึ่งเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน แม้ปัจจุบันยังปรากฏอยู่ในสังคมของลาวโซ่งในหมู่บ้านหนองจิก หนองปรง ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี[๒๘] และจากคำบอกเล่าของ

---

[๒๕] กฤษฎา สุขสำเนียง อ้างถึง เจริญชัย หน้า ๘๔

[๒๖] ศึกษารายละเอียดหน้า ๕๘-๗๐

[๒๗] นายบุญเทียน กิฬาหน. ๒๕๕๑. สัมภาษณ์, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๑

[๒๘] จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ประวัติความเป็นมาของลาวโซ่ง วิถีการดำเนินชีวิต ฯลฯ ในการทำงานภาคสนามกับนิสิตปริญญาโท สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาคพิเศษ รุ่นที่ ๑ โดยการนำของ รศ. ดร. ปัญญา รุ่งเรือง เมื่อวันที่ ๑๐-๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นายหนู ตระทอง ที่เล่าให้กับผู้วิจัยฟังว่า อดีตแคนจะต้องเป็นแคนที่มีขนาดยาว ยิ่งยาวยิ่งดี ซึ่งได้เมื่อผู้วิจัย พิจารณาตามเอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับแคน ที่พบหลักฐานเป็นภาพวงแคน[๒๙] พบว่า มีรูปแคนที่มีขนาดยาวตรงตามคำที่กล่าวไว้ แสดงให้เห็นว่ากะเหรี่ยงก็เคยใช้แคนลักษณะนี้มาแล้วเช่นกัน

จากเรื่องแคนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หากเป็นเช่นนั้นจริง แสดงให้เห็นว่ามีการถ่ายโยงวัฒนธรรมทางดนตรีระหว่างกลุ่มชนสองกลุ่มนี้เกิดขึ้น แต่เป็นการรับมาเพียงเฉพาะเครื่องดนตรีเท่านั้น แล้วอาจจะเกิดการผสมผสานกันระหว่างภูมิปัญญาทางดนตรีดั้งเดิมของตน และอาจจะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้มีความเหมาะสมในอัตลักษณ์ของตน ทั้งนี้พิจารณาได้จากคุณลักษณะทางดนตรี โดยเฉพาะแนวทำนองการบรรเลงแคนที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แล้วในบทที่ ๕ ซึ่งมีลวดลายแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

อีกนัยหนึ่ง ชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือมีเครื่องดนตรีประเภทนี้กันอยู่แล้ว และอาจเคยเป็นผู้สร้างเครื่องดนตรีขึ้นใช้เองในลักษณะเช่นเดียวกับแคนน้ำเต้าที่นิยมใช้กันทั่วไปในหมู่ชาวเขา ต่อมาเมื่อเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยไปในพื้นที่บริเวณที่เปลี่ยนไปตามสภาพภูมิศาสตร์ และเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงตาม การได้มาโดยการซื้อหาง่ายกว่าการคิดและสร้างขึ้นจึงทำให้กะเหรี่ยงหันมาใช้วิธีการซื้อหาแทนการสร้างเครื่องดนตรีเองในที่สุด ตามหลักแนวคิดทฤษฎีทางสังคมเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม[๓๐]

อีกนัยหนึ่ง เมื่อพิจารณาด้านเครื่องดนตรีตามสภาพภูมิศาสตร์ของตำบลยางน้ำกลัดเหนือที่ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ กับสภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอสวนผึ้งและสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี ที่ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน อยู่ใกล้ ๆ กัน หรือห่างออกไปไม่มากนัก ผลปรากฏว่า ชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือมีเครื่องดนตรีเพียงตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) ชนิดแคน ๗ เพียงชิ้นเดียว โดยไม่มีเครื่องดนตรีตระกูลอื่นใดเลย และเครื่องดนตรีที่พบนี้มีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันกับชาวกะเหรี่ยงในกลุ่มอื่น ๆ อาทิ ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็มีแคนและเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ ใช้ในวิถีชีวิตด้วย แต่แคนกลับไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

---

[๒๙] ศึกษารายละเอียดเรื่องแคนในประเทศไทยในบทที่ ๒ หน้า ๘๒

[๓๐] ศึกษารายละเอียดหน้า ๒๒-๒๔

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งและในจังหวัดกาญจนบุรียังมีเครื่องดนตรีหลากหลายชนิดกว่า มีชื่อเรียกเป็นภาษามอญหรือพม่า ตลอดจนมีการประสมวง ด้วยเครื่องดนตรีต่าง ๆ อีกด้วย

ผลจากการพิจารณาดังกล่าว ผู้วิจัยขอแสดงความคิดเห็นออกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. ชาวกะเหรี่ยงทั้ง ๓ กลุ่ม อาจอพยพเคลื่อนย้ายมาคนละที่กัน อาทิ กะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ อาจจะเคลื่อนย้ายมาจากกลุ่มกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของไทย ซึ่งกลุ่มนี้มีที่มาจากกลุ่มชนเผ่าชาวเขาจากทางตอนใต้ของประเทศจีนซึ่งติดกับชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในมณฑลยูนาน[๓๑] แล้วเคลื่อนตัวมาตามแนวเทือกเขาตะนาวศรีทางภาคตะวันตกของไทย จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสนับสนุนเพื่อให้ชัดเจนและ การได้สิทธิในสัญชาติ เป็นต้น ซึ่งมีชาวกะเหรี่ยงในบางส่วนของอำเภอสวนผึ้ง เช่น ชาวกะเหรี่ยงในตำบลบ่อหวี[๓๒] ยังไม่ได้รับการอนุญาตให้ใช้สัญชาติไทย เป็นต้น

๒. ชาวกะเหรี่ยงทั้ง ๓ กลุ่ม อาจจะมีที่มาเดียวกัน โดยเคลื่อนย้ายมาจากรัฐกะเหรี่ยงในพม่าเข้ามาอยู่แถบจังหวัดในภาคตะวันตกของไทย แล้วแยกย้ายกันไปอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ด้านวัฒนธรรมทางดนตรีขึ้นอยู่กับแต่ละกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่ กลุ่มไหนที่วัฒนธรรมของตนเองยังแข็งกว่าวัฒนธรรมอื่น ๆ ก็สามารถรักษาเอาวัฒนธรรมของตนเองไว้ให้คงสภาพอยู่ต่อไปได้ ในทางกลับกัน กลุ่มไหนที่วัฒนธรรมของตนเองอ่อนแอกว่าวัฒนธรรมรอบข้าง วัฒนธรรมก็รับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามาปรับใช้และมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของตน ตัวอย่างเช่น อาจจะเป็นไปได้ว่าชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือก็เคยมีเครื่องดนตรีที่ปรากฏในชาวกะเหรี่ยงทั้งสวนผึ้งและกาญจนบุรี แต่เนื่องด้วยกาลเวลา ผู้คนรุ่นเก่า ๆ ที่มีความรู้ความสามารถ ได้ล้มหายตายจากไปจากสังคม และไม่มีการถ่ายถ่ายทอดความรู้ทางดนตรี

---

[๓๑] เป็นข้อมูลจากประสบการณ์ในการเดินทางไปในมณฑลยูนาน ที่เมืองต้าลี่ และลี่เจียง ปี ๒๕๕๓ พบว่า ชาวเขาเผ่าไป๋ในเมืองต้าลี่ และชาวเขาเผ่าน่าซี ในเมืองลี่เจียง นิยมใช้แคนแบบแคนน้ำเต้ากันอย่างแพร่หลาย ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ในผลของการวิจัยครั้งนี้ แต่นำมาอ้างถึง เพื่อเสริมแนวความคิดดังกล่าวเท่านั้น

[๓๒] เป็นข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ วิถีการดำเนินชีวิต เครื่องดนตรี บทเพลง ฯลฯ ในการทำงานภาคสนามกับนิสิตปริญญาโท สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาคพิเศษ รุ่นที่ ๑ โดยการนำของ รศ. ดร. ปัญญา รุ่งเรือง เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ และเป็นข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ในผล ของการวิจัย แต่นำมาอ้างถึงเพื่อเสริมแนวความคิดดังกล่าวเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเก็บรักษาเครื่องดนตรีที่ดี จึงทำให้วัฒนธรรมในเรื่องเครื่องดนตรีละบทเพลงเหล่านั้นสูญสลายไปกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว ที่ยังคงอยู่ไว้แต่เพียงบางส่วนที่สามารถเรียนรู้และมีการสืบทอดไว้เท่านั้น

จากการที่ผู้วิจัยได้แสดงความคิดเห็นในหลายประเด็นในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการอภิปรายผลโดยใช้องค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดจนประสบการณ์ตรง เพื่อประมวลผลเข้าด้วยกัน ในช่วงเวลาที่ทำวิจัยนี้ เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเท่านั้น

จากการศึกษาวิจัยเรื่องดนตรีในวิถีชีวิตกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการทำงานวิจัยในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้วิจัย ในการรับรู้ข้อมูลในหลาย ๆ ด้านของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่ง ที่อยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่างๆ ของสังคมของตนเองและสังคมโลกในปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการพักอาศัยเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และการเดินทางไปและกลับหลายครั้ง จนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้วิจัยกับชาวบ้าน ทำให้ ได้รับและเรียนรู้ถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวกะเกรี่ยงที่ไม่เคยพบมาก่อน

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความชื่นชมในอัธยาศัยไมตรีอันดีงามของชาวกะเหรี่ยงทุก ๆ คน ที่ผู้วิจัยได้ทำความรู้จัก และสร้างความคุ้นเคยเสมือนหนึ่งญาติสนิท ล้วนแต่แสดงความมีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตากรุณาทั้งสิ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นองค์ความรู้สำคัญที่จะช่วยกระตุ้นเตือนให้ชาวกะเกรี่ยง และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ได้ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ และภูมิปัญญาชาวบ้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตที่สูญสลายไปแล้วและกำลังจะสูญสลายไปในอนาคต ให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์เพื่อให้ดำรงคงอยู่คู่สังคมของตนเอง สังคมไทย และสังคมโลก ให้มากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ วัฒนธรรมทางดนตรี ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์และดำรงไว้ซึ่งคุณค่าในภูมิปัญญาต่าง ๆ ทั้งหลาย ให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ของประเทศชาติ และของโลกสืบไป ๓ ประการ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

๑. ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในศิลปะและวัฒนธรรมประจำเผ่าด้านต่าง ๆ ด้วยการจัดการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาของรัฐทั้งใน และนอกพื้นที่ เพื่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าและเกิดการอนุรักษ์

๒. ควรจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมชุมชนขึ้นในพื้นที่ เพื่อใช้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงวิชาการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น และใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

๓. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุนกับผู้วิจัยในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นอย่างจริงจัง พร้อมทั้งนำข้อมูลเผยแพร่สู่สังคมภายนอก

๔. จัดทำทะเบียนประวัติ ผลงานของนักร้องนักดนตรี หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติด้านการส่งเสริมเผยแพร่และการอนุรักษ์ดนตรี

๑. ส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถในภูมิปัญญาดังกล่าวให้เป็นที่ยอมรับต่อคนในสังคมชาวกะเหรี่ยงและสังคมภายนอก เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการสืบสานและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

๒. ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนตระหนัก และเห็นคุณค่า ในมรดกทางวัฒนธรรมประจำเผ่าด้วยการให้ความรู้ ฝึกฝน จัดให้มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ภายในท้องถิ่นของตนเอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. หน่วยงานของรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมทางดนตรี โดยการส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณในการทำวิจัย จัดทำโครงการศูนย์เรียนรู้ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้สู่ลูกหลาน ตลอดจนเยาวชนต่าง ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนอย่างจริงจัง

๓. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาบทเพลง เครื่องดนตรี วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ของชาวกะเหรี่ยงหรือชาวกะหร่าง ที่ยังไม่ปรากฏในการทำวิจัยในครั้งนี้ ในหมู่บ้านหรือตำบลอื่น ๆ ภายในอำเภอหนองหญ้าปล้อง หรือในอำเภอ ตำบล อื่น ๆ ของจังหวัดเพชรบุรี

๒. ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางดนตรีของกะเหรี่ยงยางน้ำกลัดเหนือ กับคุณลักษณะทางดนตรีของกะเหรี่ยงที่อาศัยในจังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันตก

๓. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทำวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง ดังนั้นผู้วิจัยควรมีความรู้พื้นฐานเบื้องต้น ด้านภาษากะเหรี่ยง เพื่อเป็นพื้นฐานในการสื่อสาร การบันทึกข้อมูล การแปลความหมาย และการนำเสนอผลงาน

๔. ผู้วิจัยควรมีทุนสำรองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาวิจัย และอื่น ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องซึ่งหน่วยงานของภาครัฐควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กฤษฎา สุขสำเนียง. ๒๕๔๙. **หมอลำสีพันดอน: กรณีศึกษาคณะทองบาง แก้วสุวัน เมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โกวิท แก้วสุวรรณ. ๒๕๔๒. **"ดุทูหล่า" ในพิธีเรียกวีหล่าของชาวกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโป บ้านเกาะสะเดิ่ง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

โกศล มีคุณ. ๒๕๓๗. **สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. ๒๕๕๑. **ความเป็นมาเกี่ยวกับจังหวัดเพชรบุรี** (Online). http://www.phetchaburi.go.th. ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๑.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. ๒๕๑๘. **ชาวเขา.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด แพร่วิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล.

คมฤทธิ์ สริลา. ๒๕๔๙. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๙.

จรัญ กาญจนประดิษฐ์. ๒๕๔๗. **การศึกษาดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จันทบูรณ์ สุทธิ. ๒๕๒๗. **การแบ่งกลุ่มและการเรียกตัวเองของกะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่และภาคกลาง.** ข่าวสารศูนย์วิจัยชาวเขา.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฉลาดชาย ระมิตานนท์. ๒๕๒๖. **พม่า: อดีตและปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: แสงรุ้งการพิมพ์.

ชม จัดพล. ๒๕๕๐. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐.

เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์. ๒๕๔๑. **มนุษย์กับสังคม.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. ๒๕๔๘. **ความหมายของวัฒนธรรม**. ใน พวงเพชร สุรัตนกวีกุล และ เฌอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์. บรรณาธิการ. **มนุษย์กับสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. ๒๕๔๔. **สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์.** พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดีเย็น พวงไม้. ๒๕๔๖. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๖.

เต็ง เอ่ยเสิบ. ๒๕๕๐. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐.

ทิ เอ่ยเสิบ. ๒๕๕๐. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐.

บุญเทียน กิฬาหน. ๒๕๕๑. **สัมภาษณ์**, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๑.

เบญจา หงส์ทอง. ๒๕๔๔. **เพลงกล่อมลูกภาคเหนือ: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

บรูซ แกสตัน. ๒๕๓๑. ความคิดที่เกี่ยวกับดนตรีของโลก. **วารสารถนนดนตรี ๒**

บริษัท อินโฟซิสเทค จำกัด. ๒๕๕๑. ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ. **การคมนาคม** (Online). http://www.thaitambon.com, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๑.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ๒๕๔๕. **ชาวเขาในไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิฆเณศ พริ้นติ้ง เซนเตอร์ จำกัด.

ปัญญา รุ่งเรือง. ๒๕๔๖. **หลักวิชามานุษยดุริยางควิทยา (เอกสารประกอบการเรียน).** กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปัญญา รุ่งเรือง. ๒๕๔๘. **พื้นฐานดนตรีชาติพันธุ์วิทยา (เอกสารประกอบการเรียน). สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา.** คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. ๒๕๔๙. **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การวิเคราะห์ดนตรี (Music Analysis) สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา.** คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. ๒๕๔๖. **ประวัติการดนตรีไทย.** (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

_____. ๒๕๔๕. **เอกสารอัดสำเนาประกอบวิชาดนตรีแห่งเอเชีย.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประยุทธ สิทธิพันธ์. ๒๕๑๖. **พระราชประเพณีและพิธีชาวบ้าน.** กรุงเทพมหานคร: บำรุงนุกูลกิจ.

ปพาณี ฐิติวัฒนา. ๒๕๒๓. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น. ๒๕๔๒. **ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อุก๋อง: กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี, มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิทยาลัยครูเพชรบุรี. ๒๕๓๓. **เพชรบุรี.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เกษมการพิมพ์.

พระยาอนุมานราชธน. ๒๕๑๕. **ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บรรณาคาร.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิมพ์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. ๒๕๒๑. **บทเพลงสำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร. สุทธิสารการพิมพ์.

พีระชัย ลี้สมบูรณ์. ๒๕๓๙. **"ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี"** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี, สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

พุฒ ไพรเที่ยง. **สัมภาษณ์**, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๒.

ไพศาล ช่อผกา. ๒๕๕๑. **สัมภาษณ์**, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๑.

มนตรี ตราโมท. ๒๕๔๐. **ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

ยนต์ ชุ่มจิต. ม.ป.ป. **ประวัติศาสตร์เมืองราชบุรี.** กรุงเทพมหานคร**:** สำนักพิมพ์โอดียนสโตร์.

วันเสาร์ บุญชูเชิด. ๒๕๕๐. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๐.

สงบศึก ธรรมวิหาร. ๒๕๔๒. **ดุริยางค์ไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมภพ ลาโรจน์. ๒๕๒๖. ประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ.๒๓๘๓-๒๔๗๕. **ข่าวสารศูนยวิจัยชาวเขา** ปีที่ ๗.

สมบูรณ์ เอ่ยเสิบ. ๒๕๕๑. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๑.

สุกรี เจริญสุข. ๒๕๓๐. "ดุริยางคศาสตค์ชาติพันธุ์". **วารสารฉนนดนตรี**. ๑(๑๒): ๓๘-๔๑.

สุรินทร์ เหลือละมัย. ๒๕๔๖. **ไทยกะเกรี่ยง**. ราชบุรี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี .

_____ และ ลักขณา ดาวรัตนหงษ์. ๒๕๓๑. **อาหารแสลงโรคและบริโภคนิสัยของชาวกะเหรี่ยงสะกอ.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทปิ่นเกล้าการพิมพ์ จำกัด. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และ สริยา คำเมือง. ๒๕๔๐. **สารานุกรมชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สงัด ภูเขาทอง. ๒๕๓๙. **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย.** กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

สภาวัฒนธรรมกิ่งอำเภอบ้านคา. ๒๕๔๔. **กะเหรี่ยงโพล่วงเขตวัฒนธรรมราชบุรี.** ราชบุรี: สภาวัฒนธรรมกิ่งอำเภอบ้านคา สภาวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี.

สุกรี เจริญสุข. ๒๕๓๐. “ดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์”. **วารสารถนนดนตรี**. ๑(๑๒): ๓๘–๔๑.

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ. ๒๕๑๘. **ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.

สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี. ๒๕๕๑. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี. **สภาพทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี.** (Online). http://www.phetchaburi.go.th, ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๑.

หนู ตระทอง. ๒๕๕๐. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐.

เอื้อมเดือน จัดพล. ๒๕๔๖. **สัมภาษณ์**, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒.

Kunst, J. 1959. **Study in Ethnomusicology**. (Copy)

Mantle, H. 1971. **The Ethnomusicologist**. New York: McGraw-Hill.

Nettl, B. 1964. **Theory & Method in Ethnomusicology.** Illinois: Glencoe.

Seeger, A. 1962. **Styles of Musical Ethnography**. (Copy)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

เนื้อเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ เพลงที่ ๕-๑๒

และเพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ เพลงที่ ๒

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. เพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานประเพณีกินข้าวห่อ

(ฟัง CD Track ๑๓)

เพลงที่ ๕ เพลงเห้ยเทิกเว้หลั่งคุ (ထါခေါဟ်ဟှယ့်ထုက်ဝါလင်ဃှိတ်)

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လုံကုံဟှယ့်ထုက်ဝါလင်ဃှိတ် မုံလဝ်ကုံနာန်းဟှဝ်
လုံမွဲဒုဉ်ဝးယုံကှံစါမွဲယုံသိုဝ်
လဝ်မွဲနာန်းအိုယ်ဆိုဉ်ခါင်အေလင်ဃှိတ်
လဝ်အဲကုံနာန်ဟှဝ်ဏယ့် ယုံမေါဝ်းခါင်ကှံလင်လုံကုံသိုဝ်ဏယ့်နာန်းဟှဝ်

คำร้องภาษาไทย

ล่อน๊อเห้ยเทิกเว้หลั่งคุเมล้อน๊อนั้งเหฆ้
ล่อเม๊ด๊าคว่าโยนั้งเจ่ยเม๊เยอสุ
ล่อเม๊นั้งเอ่อเยอเฌ้อไคลย์เอ๊ลั่งคุ
โลเอ๊เนอนั้งเหฆ้เน๊เยอมูเคลียน๊อลั่งเลอเน่อสุแน๊นั้งเหฆ้

คำแปล พี่ชายจะไปนั่งรอเธอที่บึง
เห็นเธอเป็นเพื่อนรัก
คำพูดของเธอให้เหมือนกัน
บอกให้เธอรู้ถ้าตกลงใจพี่จะไปอยู่ด้วย

เพลงที่ ๖ เพลงโบ่เอ๊คว่าเจ่ยเท่อเนี้ยว (ထာခေါဟ်ဓုဂ်အေးခွါစ်ထိုနိ)

ขับร้องโดย นางดีเย็น พวงไม้

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ယုံအှဲဓုဂ်အေးခွါစ်ထိုနဲ့လုံကျးယိုဝ်ဝါဟှေး
မွဲသုဂ်ကျာမိတ္ထာထုက်မါးလဝ့်
လဝ်မွဲဖွါအိုလျးခါင်ဆိုလုံတဝ်
လုံကျးယိုဝ်ဝါဟှေး ခါမုံဆံင်းဝါယှာဥးယုံလဝ့်ကုံဝါဟှေး

คำร้องภาษาไทย

โยโอ๊โบ่เอ๊คว่าเจ่ยเท่อเนี้ยวเลอเก๊ียะโยเว้เหฆ้
เม๊สกเกียเม๊ยต่าเทอมาโล่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ล่อเม๊พ้าเออเลียะไคลย์เฒ้อเหลอโต่
เลอเกียะโยเว้เหฒ้คะเบ่อซองเว้ซ่าด๊าเยอโล่เนอเว้เหฒ้

คำแปล ไม่เชิงอย่างนั้นหรอกพี่ชาย
ก็เหมือนคนทั่วๆไป
ผู้ชายพูดไม่จริงไม่จัง
ชาตินี้พี่ชาย..ฉันต้องอยู่คนเดียว

เพลงที่ ๗ เพลงเยอทั้งบะคุล่องอู้งทั้งเคว่ (ထာခေါဟ်ထင်းဝါခေါဟ်လံင်အူးထင်းခိုဲ)

ขับร้องโดย นางทิ เอ่ยเสิบ

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ယ့ုထင်းဝါခေါဟ်လံင်အူးထင်းခိုလဝ်ဝါခွါ့သီးဟ့ုး
ယ့ုမ့ုယေါဝ်ထာင်ယ့ုဝါဥုံယူးကါကုံလယ့်
ယ့ုမ့ုလေဝ်မါယ့ုဝုံးဆင်လုံခွဂ်စါ
လဝ်အဲကုံဝါဟ့ုးမါဝုံးကာင့်ယ့ုဝုံးလုံပြိုကာယ့်ဝါဟ့ုး

คำร้องภาษาไทย

เยอทั้งบะคุล่องอู้งทั้งเคว่ล๊อเว้คว่าซี่ยเหฒ้
เยอเม๊ยู๊ไถ่ย์เยอเว้โด่งยู้งนาเกอเล้
เยอเม๊ลีม่าเยอบ๊งฉ่องเถ๊อเค๊อเจ่
โลเอ๊เนอเว้เหฒ้ม่าบ๊งหนั้งเยอบ๊งเหลอโปร่ยแน๊เว้เหฒ้

คำแปล ฉันขึ้นไปบนเขาแล้วเป่าเขาควาย
ฉันมองเห็นเมืองพี่ชายน่าเศร้าใจมาก
ฉันจะไปร่วมทำบุญที่องค์พระเจดีย์
ขอบอกกับพี่ว่าฉันทำบุญยังไงบุญก็ไม่ถึงกัน

เพลงที่ ๘ เพลงโลไทงย์เพอะตี่ยกล่อง (ထိခေါဟ်လဝ်ထာင်)

ขับร้องโดย นายบุญเทียน กิพาหน

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်မွဲလုံဟ့ုလဝ်ထာင်ဖုံတီလင်ခွါ့ကာင်လျင့်ဟ့ာ့ကုံ
လဝ်မွဲဟ့ုအုံပျးလင်ဖိုင့်ဝိထင့်

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

လဝ်ယုၚ်နၢန်ၚလျၣ်ယိုဝ်ခွဲဏုဝုံးအေထံင်
လဝ်အဲဏုဏင်္အေမါဝုံးဆုံအေတိုင်တျၣ်ဖဝ်ၚထံင်လုံဝဲ့ဏု

คำร้องภาษาไทย

ล่อเมเหลอเหงอโลไทงย์เพอะตื่ยกล่องคว่านั้งเลี่ยงหฒ้าเนอ
ล่อเม๊ เหฒอเอ่ยเปี๊ยลั่งเพ๊อะปีถ้อง
ล่อโยนั้งเลี่ยงโยคะนี้ยบ๊งเอ๊ถ่อง
โลเอ๊เนอนั้งเอ้ม่าบ๊งฒ่องเอ๊ตื่ยเตี๊ยงโผ่ถ้องหล้อบ๊อเนอ

คำแปล การเล่าเรื่องเจดีย์เพื่อนหญิงเอ๋ย
พระอินทร์โปรยหนังสือทอง
ถ้าบุญของพี่ถึงน้อง
ขอบอกน้อง..ถ้าไปร่วมทำบุญด้วยดอกไม้เงินไม้ทอง

(ฟัง CD Track ๑๔)

เพลงที่ ๙ เพลงโพ่ตื่ยเตี๊ยงโพ่เก่อมาฮ้อง (ထာခေါဟ်ဖဝ့်တိင်တျၣ်ၚဖဝ့်ကျိမ့ဲဟှင်း)

ขับร้องโดย นายพุฒ ไพรเที่ยง

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်မွဲဖဝ့်တိင်တျၣ်ဖဝ့်ကျိမ့ဲဟှင်း လဝ်အဲဏုနၢန်ၚဟှး
လဝ်နၢန်ၚယူၚသာယဝ့်ဏိဟှၢဏယ့်ဏုလုဝံင်
လဝ်ဏှ်စံင်ပါမွဲထင်းထုက်ပုံဏါင်ယှံင်
လဝ်အဲဏုဏင်ၚအေလိဗာန်ၚပုံလေဝ်ထင်းကိုဆံင်ဏယ့်နၢန်ၚဟှး

คำร้องภาษาไทย

ล่อเม๊โพ่ตื่ยเตี๊ยงโพ่เก่อมาฮ้องโลเอ๊เนอนั้งเหฒ้
ล่อนั้งยู๊งสะโย่นี๊ยหม่าแน่เนอลู๊งบ่อง
ล่อน๊อจ่องป่าเม๊ทั้งที้ยเป่อไน่งย์ถ้อง
โลเอ๊เนอนั้งเอ้ลื่ยพั้งเป่อลีทั้งเกว่ยฒ่องแน๊นั้งเหฒ๊

คำแปล ขอบอกน้อง..มีดอกไม้อยู่ในสวน
นั่งเศร้าเมื่อคิดถึงกันสองคน
มาร่วมหล่อเทียนทอง
ขอบอกน้องขึ้นไปทำบุญร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงที่๑๐ เพลงดะหลั่งโคล๊ะน่องพู๊อัวเกียะ (ထာခေါဟ်ခုၢလင်ခွဟ်ဏုဖေါဟ်အွာကျာ)

ขับร้องโดย นางดีเย็น พวงไม้

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

မွဲယ့်ခုၢလင်ခွဟ်ဏင်ဖေါဟ်အွာကျာ လုံကျးယိုဝ်ဝါဟ့ဲး
ယ့်ခွဟ်ဏှ်ယ့်မုံမ့ိခုၢ
မွဲလဝ့်ဏှ်ဏုံဝးကွင်ကွင်လုံဟှယ့်သ့
လဝ်ဝါခွါ့သီးဟ့ဲး ခွါင်ဝးနိုဝ်ဏှ်စါအေးဝါခွါ့လုံကျးယိုဝ်

คำร้องภาษาไทย

เม๊โย่ดะหลั่งโคล๊ะน่องพู๊อัวเกียะเลอเกี๊ยะโยเว้เหฆ๊
เหย่อโคล้หน่องเหย่อมู๊มี่ยดะ
เม๊ล่อน๊อเน๊ยบ๊ากล่องกล่องเหลอเฮ้ซ่า
ล่อเว๊คว่าซื่ยเหฆ๊ไคลย์บ๊านุน๊อเจ่ยเอ๊เว้คว่าเลอเกี๊ยะโย

คำแปล ปูสื่อสีขาวไว้ชาตินี้พี่ชาย
เสื่อของฉันๆจะปูนอน
รอแล้วรออีกพี่ก็ไม่มา
ชาตินี้คำพูดที่พี่สัญญาไว้ไม่เป็นไปตามนั้น

เพลงที่ ๑๑ เพลงดะหลั่งโคล๊ะน่องเลี๊ยะเต่ยป่อง (ထာခေါဟ်ခုၢလင်ခွဟ်နာန်•လျးတုၢ်ပင်)

ขับร้องโดย นางทิ เอ่ยเสิบ

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

ယ့်မုံခုၢလင်ခွဟ်နာန်လျးတုၢ်ပင်လုံဝါခွါ့သီးဟ့ဲး
ယ့်ဝဝးလုံယ့်ဝ့ထိ့ထင်းက့်လင့်
ယ့်မွဲကဲလုံယ့်တုၢ်တာ်အေလုံဝး
လုံအဲဏှ်ဝါကဲယူ•ဝ့ဆုဲ•လာင့်သိင်းလးလံင်ဏယ့်ဝါဟ့ဲး

คำร้องภาษาไทย

โยเม๊ดะหลั่งโคล๊ะน่องเลี๊ยะเต่ยป่องเหลอเว้คว่าซื่ยเหฆ๊
เยอเว้บ๊าเหลิงเยอเว้ทึ๊งท๊างกะล่อง
เยอเม๊เก๊เหลิงเย่อเตี๊ยงเต่ยเอ๊เหลอบ๊า
โล่เอ๊เนอเว้เก๊ยู๊งบุฉะไร่ก์เซ่ยล๊าล่องแนะเว้เหฆ๊

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำแปล น้องปูเสื่อไว้

ทำไมพี่ถึงรีบม้วนเสื่อเก็บไป

หรือน้องไม่ใช่คู่กัน

บอกให้พี่รู้ว่าน้องเศร้าใจเหมือนแมงทับเกาะอยู่บนใบไม้ตัวเดียว

เพลงที่๑๒ เพลงเซิ๊งหลั่งเดิ่งเม๊โก่เหลอโด่งหรั่ง (ထာဂေါ်သုင်းလင်ခိုင်မွဲကဝ်လုံဒုံလံင်)

ขับร้องโดย นายบุญเทียน กิฬาหน

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်နာန်ၤလျင့်ဟှာ့ဏှ်ဏာင့်ထင်းဒုဉ်ဏှ်ကိုဝ်ၤမူၤဟှးလင်လဝ့်ဝဝ့်ဏှ်
လုံမွဲဇဏှ်ဝးမွဲတှ်ကဝ်လင်ခွင့်
လုံမွဲဆုံဒုါင်လဝ်လုံဖဝ်ၤအင်းကျော်လင်
လဝ်မွဲသုင်းလင်ခိုင်မွဲကဝ် လုံဒုံလံင်လုံကျးယိုဝ်ဝဝ့်ဏှ်

คำร้องภาษาไทย

ล่อเม๊เซิ๊งหลั่งเดิ่งเม๊โก่เหลอโด่งหรั่งเลอเกี๊ยะโยบ๊อเนอ
ล่อเม๊เน๊ยบ๊าเมทะโก่หลั่งค่วง
ล่อเม๊เฌ้อไคลย์โล่เหลอโพ่อั้งกี้หลั่ง
ล่อนั้งเหลี่ยงหม๊าเนอนั้งทั้งเด่ยน๊อกุหมึ๊งหม๊าหลั่งล่อบ๊อเนอ

คำแปล ในชาตินี้ปลูกดอกบัวไว้ในบึง

เมื่อถึงฤดูกาลดอกบัวผลิดอกยอดใบ

คำพูดที่ผู้หญิงพูดไว้

นึกถึงคำพูดของเธอทุกๆเย็น

๒.เพลงเกี้ยวสาวที่ร้องในงานศพ

(ฟัง CD Track ๑๕)

เนื้อเพลงที่ ๒ เฌ่อเหล่อซ่องซ่าคุด๊าอี่ย (ဆုံလုံသံင်သ့ခေါဟ်ဥာအီ)

คำร้องภาษากะเหรี่ยง

လဝ်မွဲဆုံလုံသံင်သ့ခေါဟ်ဥာအီ လဝ်အေးဏှ်နာန်ၤဟှး
လဝ်မွဲသံင်သ့မွဲဥူးဥာဆံင်းမုံလယ့်
လဝ်မါဝုံးယိုဝ်ထံင်အုံဖျိုင့်ဃ့င်သီး
လုံယိုဝ်ဏှ်အုံမွဲမါဝုံးဒေးဏှ်လယ့်ဆုံအီဏယ့်နာန်ၤဟှး

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

လဝ်မွဝဲဆုံလုံသံင်သ့ဧါဟ်ဏင်ဟ့ာလဝ်အေးလဝ်အေးဏုံနာန်ဟ့ေး
လဝ်မွဝဲယ့ုင်းယ့ုမ့ုအင်းတုံဂေတ်လုံဝး
လဝ်မွဝဲဧါဟ်နဲ့ယ့ုလုံထံင်အုံမါလ့
လုံကျးယိုဝ်နာန်ဟ့ေး မွဝဲကးဏိက်ဥာ်မါဟိုပျးစူးယ့လဝ်အေးဏုံနာန်ဟ့ေး

คำร้องภาษาไทย

ล่อเม๊ဲဣ่อเหล่อซ่องซ่าคุด๊าอี่ยโลเอ๊เนอนั้งเหฆ๊
ล่อเม๊ဲซ่องซ่าเมคุดาชู้งเมลี่ย
ล่อหม่าบ๊งโยถ่องเอ่อพละหฆ่อซี่ย
ล่อโยนั้งเอ่อเมหม่าบ๊งเหล้น่าเลเฒออี่ยเน๊นั้งเหฆ้
ล่อเม๊ဲဣ่อเหล่อซ่องซ่าคุน้างหม่าโลเอ๊โลเอ๊เนอนั้งเหฆ๊
ล่อเม๊ဲฉ้างเหย่อเมอ้างเต่อคิเหล่อบา
ล่อเม๊ဲคู้นุ่ยเยอเล่อถ่องโอ่งมาล่า
เล่อพ๊าโยนั้งหฆ๊เมก่าไน่ยเด่ยมาเหฆ่อเปี๊ยะจู๊งยาโลเอ๊เนอนั้งเหฆ๊

คำแปล ในชาตินี้ลมพัดเย็น ๆ
จะทำบุญด้วยอะไรถึงจะไม่ตาย
ชาตินี้ยากจนจะทำอะไรกินก็ไม่ค่อยได้
บุญวาสนไม่มียากกว่าแบมือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

แบบบันทึกผู้ให้ข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑

ชื่อ นายไพศาล ช่อผกา

ชื่อเล่น ศาล

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก รับราชการ

ตำแหน่ง ปลัดอำเภอหนองหญ้าปล้อง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๙/๖ หมู่ ๔ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๒

ชื่อ นางสาวอรอนงค์ บุญประเสริฐ

ชื่อเล่น แอด

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก รับราชการ

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ ชำนาญการ

ที่ทำงาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ถนนดำเนินเกษม ตำบลคลองกระแชง อำเภอ เมืองเพชรบุรี จังหวัด เพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๐๐๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐-๓๒๔๒-๔๓๒๔ หมายเลขโทรสาร ๐-๓๒๔๒-๔๓๒๕

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๒๘/๓ หมู่ ๕ ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๓๑๖๐ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑-๙๙๕๕๗๕๘

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๓

ชื่อ นายโจ จัดพล

ชื่อเล่น โจ

อายุ ๓๙ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก รับราชการและธุรกิจส่วนตัว

ตำแหน่ง กำนันประจำหมู่บ้านห้วยเกษม

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๔

ชื่อ นายสมบูรณ์ เอ่ยเสิบ

ชื่อเล่น บูรณ์

อายุ ๔๗ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ทำการเกษตร (ปลูกข้าไร่ มะนาว กล้วย)

อาชีพรอง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอยางน้ำกลัดเหนือ จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘-๙๐๐๑-๒๓๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๕

ชื่อ นายทิวา คงนานดี

ชื่อเล่น โจ่วา

อายุ ๓๙ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ลูกจ้างสังกัดหน่วยงานราชการ กระทรวงมหาดไทย

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์และจัดทำระบบข้อมูล สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

ที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ ๐-๒๒๒๖-๐๕๐๙ หมายเลขโทรสาร ๐-๒๒๒๖-๐๕๐๙

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๘๙/๑๒ หมู่ แขวง/ตำบล บางขุนศรี เขต/อำเภอ บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์มือถือ๐๘-๖๑๗๖-๑๔๕๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๖

ชื่อ นางเอื้อมเดือน จัดพล

ชื่อเล่น เอื้อม

อายุ ๔๔ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ทำไร่

อาชีพรอง ทอผ้าและเย็บเสื้อกะเหรี่ยง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๐๖ หมู่ ๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอยางน้ำกลัดเหนือ จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘-๑๓๖๕-๓๐๔๗

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๗

ชื่อ นายสิทธิพล บุญชูเชิด

ชื่อเล่น น้อย

อายุ ๓๖ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก นักดนตรีอิสระ

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๒๗/๔ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘๙-๔๖๔๓๘๔๕

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๘

ชื่อ นายเสมอ ไชยปัญหา

ชื่อเล่น เสมอ

อายุ ๓๖ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ทำไร่ทำนา

อาชีพรอง ทำแคนและเป็นผู้ค้าส่งแคน

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๔๖ หมู่ ๑ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม
รหัสไปรษณีย์ ๔๘๑๘๐ โทรศัพท์ (บ้าน) ๐-๔๒๕๙-๗๕๒๙
โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๘-๙๙๓๗-๖๕๔๒

ครูผู้สืบทอดวิชา นายสาน ไชยปัญหา (บิดา)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๕

ชื่อ	นายชัยชนะ เสน่ติบัง
ชื่อเล่น	ชนะ
อายุ	๓๕ ปี
ศาสนา	พุทธ
อาชีพหลัก	ทำไร่
อาชีพรอง	นักดนตรีอิสระ และครูจ้างสอน โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยาคม
ครูผู้ถ่ายทอดวิชา	ฝึกหัดด้วยตัวเอง
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ ๘๓ หมู่ ๒ หมู่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๘-๗๐๐๕-๔๐๕๔
ความสามารถ	ขับร้องเพลงกะเหรี่ยงและเล่นดนตรีสากลได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๐

ชื่อ นางกุหลาบ เที่ยวไพร

ชื่อเล่น กุหลาบ

อายุ ๔๔ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ทำไร่พริก ปลูกข้าว

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๘๒ หมู่ ๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอยางน้ำกลัดเหนือ จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๑

ชื่อ เด็กชายคมฤทธิ์ สริลา

ชื่อเล่น แม็ก

อายุ ๑๓ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดเหนือ

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๖/๑ หมู่ ๔ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๒

ชื่อ นางแดง เอ่ยเสิบ

ชื่อเล่น แดง

อายุ ๔๗ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ค้าขาย

อาชีพรอง ทำไร่

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอยางน้ำกลัดเหนือ จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘-๙๐๐๑-๒๓๕๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๓

ชื่อ นายสายัน สลักทองตรง

ชื่อเล่น ยัน

อายุ ๔๓ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ทำการเกษตร (ปลูกข้าว และทำน้ำตาล)

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๓๒ หมู่ ๔ ตำบลไล่โคก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๕๑๖๐

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ ๑๔

ชื่อ นายชม จัดพล

ชื่อเล่น ชม

อายุ ๓๘ ปี

ศาสนา พุทธ

อาชีพหลัก ทำไร่ ปลูกข้าว

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑๐๖ หมู่ ๒ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอยางน้ำกลัดเหนือ จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ ๗๖๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๘-๑๓๖๕-๓๐๔๗

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

๑. ประวัติส่วนตัว

๑.๑ ชื่อ-นามสกุลอะไร
๑.๒ เกิดวันที่เท่าไหร่ เดือน ปี อะไร
๑.๓ ชื่อบิดา มารดาพี่ น้อง สามี ภรรยา บุตรและบุคคลในครอบครัวชื่ออะไรบ้าง
๑.๔ เกิดที่ไหน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่เท่าไร ของใคร มีบ้านที่อื่นอีกหรือไม่
๑.๕ ประกอบอาชีพอะไรประกอบอาชีพอื่นหรือไม่

๒. ประวัติการศึกษา

๒.๑ เรียนหนังสือจากที่ไหน โรงเรียนอะไร

๓. ประวัติการศึกษาด้านดนตรีและการร้องเพลง

๓.๑ ฝึกการร้องเพลงและเป่าแคนจากไหน ใครเป็นครูผู้สอน (ครูชื่ออะไร ถ้ามี)
๓.๒ ฝึกร้องเพลง ฝึกเป่าแคนตั้งแต่อายุเท่าไหร่
๓.๓ ฝึกร้องเพลง ฝึกเป่าแคนด้วยวิธีไหน
๓.๔ ในหมู่บ้านมีนักร้องนักดนตรีทั้งหมดกี่คน อายุเท่าไหร่

๔. ประวัติและผลงานเกี่ยวกับการร้องเพลงและเล่นดนตรีของผู้ให้ข้อมูล

๔.๑ ได้ถ่ายทอดการขับร้องเพลงและการเป่าแคนให้ผู้ใดบ้างหรือไม่ มีวิธีสอนอย่างไร
๔.๒ เคยไปออกงานแสดงที่ไหนบ้าง มีความประทับใจอย่างไร (เล่าเหตุการณ์ให้ฟัง)
๔.๕ มีผลงานการแสดงที่ได้รับการบันทึกไว้เป็นเอกสาร ภาพถ่าย วิดิทัศน์หรือไม่
๔.๖ รับงานแสดงภายนอกหรือไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๕. เกี่ยวกับบทเพลง ดนตรี และเครื่องดนตรี

๕.๑ บทเพลงมีประวัติความเป็นมาอย่างไร
๕.๒ บทเพลงมีกี่ประเภท อะไรบ้าง มีชื่อเรียกว่าอย่างไร
๕.๓ เนื้อหาของบทเพลงกล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง
๕.๔ มีเพลงประเภทไหนบ้างที่ต้องใช้แคน
๕.๕ แคนและนักดนตรีมีความสำคัญต่อการขับร้องเพลงหรือไม่ อย่างไร
๕.๖ นอกจากแคนแล้วมีการใช้เครื่องดนตรีอื่นหรือไม่
๕.๗ ทำนองเพลงในปัจจุบันกับในอดีตเหมือนหรือกันหรือไม่ อย่างไร
๕.๘ ซื้อแคนมาจากที่ไหน ราคาเท่าไร
๕.๙ ทำไมถึงใช้แคนประเภทนี้ และแคนประเภทอื่น ๆ สามารถใช้เป่าได้หรือไม่
๕.๑๐ ลายแคนที่เป่ามีกี่ลาย มีชื่ออะไรบ้าง (ได้รับอิทธิพลมากจากที่ใด)
๕.๑๑ ลายแคนที่เป่าได้มากจากที่ใด
๕.๑๒ เวลาแสดงแต่งกายอย่างไร
๕.๑๓ มีปัญหาและอุปสรรคในการสืบทอดการขับร้องและป่าแคนหรือไม่ อย่างไร
๕.๑๔ มีความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้ครู การบูชาภูตผี ก่อนการแสดงหรือไม่ อย่างไร
๕.๑๕ การดูแลรักษาแคนทำอย่างไร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

คำศัพท์ภาษากะเหรี่ยง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หมวดร่างกาย

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	คำแปล
๑. น่าทุ	ဏာ့ထိုဝ်	จมูก
๒. นุเพิ่ง	နိုဝ်ဖိုင်	ปาก
๓. น่ากู้ง	ဏာ်ကူ	หู
๔. มิซ่า	မံသး	ตา
๕. มิเมิ้ง	မံမိုင့်	คิ้ว
๖. มิเทิ่งคู้	မံထိုင်းခေါဟ်	หน้าผาก
๗. ฮุหมุ่ย	ခေါဟ်ယှဲး	ศีรษะ
๘. คุบอ	ခေါဟ်ဝံင်	คอ
๙. ฉิ่งเท้ยคุ	ယှူထေါခေါဟ်	บ่า
๑๐. จู้งเท่ว	စူးထိုး	มือขวา
๑๑. จู้งจี่	စူးခှော်	มือซ้าย
๑๒. ค่างเท่ว	ခင်းထိုး	ขาขวา
๑๓. ค่างจี่	ခင်းခှော်	ขาซ้าย
๑๔. โคล่ฉ้างคุ	ခွံ့ဆင့်ခေါဟ်	สันหลัง
๑๕. โว่งโพล่ง	ဟှုဂ်ဖုံ့	ท้อง
๑๖. ย้างเด่ย	ယင်းခိုင်	เอว
๑๗. ค่ายบ้อง	ခါင့်ဝံင်း	สะโพก
๑๘. กี้ยเถ่ย	ကိထေါ	ต้นขา
๑๙. ค่างไล้คู้	ခင်းလိုင်းခေါဟ်	หัวเข่า
๒๐. ค่างคุ้งซ่า	ခင်းချုးသး	น่อง
๒๓. ค่างย่าซ่า	ခင်းယာ့သာ	หน้าเท้า
๒๔. ค่างย่าคู้	ခင်းယာ့ခေါဟ်	หลังเท้า
๒๕. ค่างมิ้ง	ခင်းမိး	นิ้วโป้งเท้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หมวดผลไม้

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	คำแปล
๑. คุซ่า	ခိုဝ်သး	มะม่วง
๒. นุยซ่า	နွဲသး	ขนุน
๓. อองจี้ยซ่า	ကွံစိသး	มะละกอ
๔. โพล่ซ่า	ဖွဝ်သး	มะพร้าว
๕. บึงเค่ซ่า	ဝူးခယ့်သး	ข้าวโพด
๖ . ปะนุ่งไกล่ซ่า	ဖှံဉ့်ကွာင်သး	มะนาว
๗. สิซ่า	သေဝ်သး	หมาก
๘. ซ่องอ่องซ่า	သံဉ့်အံင်သး	ส้มโอ
๙. ถี่ซ่า	ထီသး	แตง
๑๐. หย่างซ่า	ယင်သး	มะเขือ

หมวดทั่วไป

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	คำแปล
๑. โพล่ง	ဖွံ	กะเหรี่ยง
๒. โพล่งเฉ้ออู้งเฉ้อพุ	ဖွံဆုံအူးဆုံဖိုတ်	ดนตรีกะเหรี่ยง
๓. โอ่เซ่ย	အဝ်သာ်	ดื่มเหล้า
๔. ทื้ย	ထိ့	น้ำ
๕. โอ่ทื้ย	အဝ်ထိ့	ดื่มน้ำ
๖. อั้งหมี่	အင်းမေဝ်	กินข้าว
๗. ลีจู้งเล้	လေဝ်စံင်းလယ့်	ไปไหนมา
๘. นะเซ้ยซ่า	ဆုံမါသာ့	งานศพ
๙. พุ้ง	ဖူ့	ปู่
๑๐. พี้ย	ဖြိ့	ย่า
๑๑. พ๊า	ဖါ့	พ่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑๒. มู๊	မေါ်	แม่
๑๓. เว้	ဝါ	พี่
๑๔. บะ	ဝါ	ไหว้
๑๕. ทุ้ย	ထုံး	สุนัข
๑๖. ซากุ่ย	သာကဲ့	กล้วยน้ำหว้า
๑๗. โผ่วยุ	ဖဝ့်ယိုတ်	ยอดดอกไม้
๑๘. ฉี้ยพุ	ဆို့ဖိုတ်	อ้อย
๑๙. ฉ้าย	ဆာင့်	เสื้อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก จ

ประวัติศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี

เพชรบุรีเป็นเมืองเก่าโบราณ และเป็นอาณาจักรเล็ก ๆ อาณาจักรหนึ่ง มีเจ้าผู้ครองนครหรือกษัตริย์ปกครอง บางสมัยเป็นอิสระ บางสมัยอาจจะตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรที่เข้มแข็งกว่า เมืองเพชรบุรีในสมัยโบราณจึงเป็นที่รู้จักของพระเจ้ากรุงธนบุรีเป็นอย่างดี จากการค้นคว้าปรากฏชื่อเจ้าผู้ครองนครเมืองเพชรบุรีคือ พระพนมทะเลศรี มเหสวัสดิทราธิราช พระพนมไชยศิริ พระกฤติสาร พระอินทราชา พระเจ้าอู่ทอง เจ้าสาม ถึงสมัยทวาราวดี ประมาณพุทธศตวรรษที่๑๑ - ๑๖ เมืองเพชรคงรวมในอาณาจักรนี้ หรืออาจเป็นอิสระในสมัยดังกล่าว

สมัยลพบุรีประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ปรากฏชื่อเมืองเพชรว่า ศรีชัยวชรบุรี ในศิลาจารึกประสาทพระขรรค์ สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ มีสิ่งก่อสร้างที่ปรากฏในสมัยนี้คือ ปรางค์วัดกำแพงแลง เสมาหินทรายและพระพุทธรูป เป็นต้น

สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมืองเพชรบุรียังเป็นนครอิสระมีเจ้าครองนคร ถึงสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมืองเพชรตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงสุโขทัย ดังจารึกที่กล่าวถึงพระราชอาณาเขตของพระองค์ว่าถึงเมืองแพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี และนครศรีธรรมราชเข้าใจกันว่า พ่อขุนรามคำแหงเคยเสด็จมาเมืองเพชร

สมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองเพชรรวมอยู่ในหัวเมืองฝ่ายตะวันตก หรือภาคตะวันตกในปัจจุบัน สมัยนี้ไทยต้องต่อสู้ข้าศึกหลายครั้งโดยเฉพาะพม่าและเขมร โดยเพชรบุรีนั้นเป็นเมืองหน้าด่านพม่ายกทัพผ่านเพื่อเข้าไปตีกรุงศรีอยุธยา เมืองเพชรเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำและเป็นเมืองท่า เศรษฐกิจดีจึงเป็นเมืองที่สะสมเสบียงได้ดี นอกจากนี้ทูตานุทูตจำต้องผ่านเมื่อจะเข้ากรุงศรีอยุธยาหรือเมื่อจะเดินทางกลับ ดังนั้นเจ้าเมืองเพชรบุรีจึงเป็นทั้งนักรบที่ยอดเยี่ยม นักปกครองที่ดี รวมทั้งเป็นนักมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีด้วย พระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยาจึงทรงคัดเจ้าเมืองที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมาปกครองเมืองเพชร ซึ่งบางครั้งอาจเป็นคนต่างชาติ เช่น แขกอาหรับ เป็นต้น

สมัยกรุงธนบุรี เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงปราบก๊กต่าง ๆ แล้ว ทรงตั้งเมืองกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวง และทรงมีเมืองรอบเมืองหลวงประมาณ ๑๑ เมือง รวมทั้งเพชรบุรีด้วย เป็นอาณาจักรในครั้งแรก ๆ ใน พ.ศ. ๒๓๑๒ โปรดฯให้พระยาจักรี พระยายมราช พระยาอภัยรณฤทธิ์ และพระยาเพชรบุรี เป็นกองทัพหน้าไปตีเมืองนครศรีธรรมราชการรบครั้งนี้ พระยาเพชรบุรีและพระยาศรีพิพัฒน์ตายในที่รบ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงยกกองทัพหลวงไปทางเรือ เมื่อกองเรือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มาถึงตำบลบางทะลุ หาดเจ้าสำราญเรือถูกพายุล่มเป็นจำนวนหลายลำ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีจึงทรงตั้งพิธีบวงสรวงและพักอยู่ที่เพชรบุรีระยะหนึ่ง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงปราบดาภิเษก และสร้างกรุงเทพมหานครแล้ว พระเจ้าพดุงกษัตริย์พม่าได้เกณฑ์ริ้พลประมาณแสนเศษ โดยจัดเป็นเก้าทัพทางฝ่ายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าทรงโปรดฯ ให้จัดทัพรับไว้ ๔ ทัพ โดยโปรดให้สมเด็จกรมพระราชวังบวรมหาราชสุรสิงหนาท ยกทัพใหญ่ไปที่ลาดหญ้า กาญจนบุรี สมเด็จกรมพระราชวังบวรฯ โปรดให้พระยาสีหราชเดโชชัย พระยาท้ายน้ำ และพระยาเพชรบุรี ตั้งเป็นกองโจรคุมทหารไปคอยซุ่มโจมตีหน่วยเสบียงลำเลียงเสบียงอาหาร แต่แม่ทัพทั้ง ๓ มิได้ปฏิบัติหน้าที่จึงให้ประหารชีวิตเสียทั้ง ๓ คน แล้วโปรดฯ ให้พระองค์เจ้าขุนเณรไปแทนการสงครามครั้งนี้ พม่าพ่ายแพ้ยับเยินกลับไป ครั้นมาถึงสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์โปรดฯ ให้พระยาเพชรบุรีเป็นแม่ทัพ รวมทัพกับเมืองนครศรีธรรมราช และเมืองสงขลา เป็นกองทัพเรือไปตีหัวเมืองมลายู และสงครามครั้งนี้เมืองกลันตันยอมอ่อนน้อมต่อไทย

เมื่อมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงโปรดฯ เมืองเพชรบุรีมาก ทรงเสด็จมาเพชรบุรีหลายครั้งระหว่างผนวก เคยเสด็จบำเพ็ญสมณะธรรม ณ ถ้ำเขาย้อย เคยประทับแรมที่วัดสมณาราม เชิงเขาพระนครคีรี และยังเสด็จทอดพระเนตรการก่อสร้างพระนครคีรี นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้ายังเคยประทับแรมที่พระนครคีรี และใช้เป็นที่รับแขกเมืองชื่อ คอลออยแลนเบิร์ต จากประเทศรัสเซีย ปี พ.ศ. ๒๔๐๕ พระองค์ได้โปรดฯ ให้จัดหระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียรบนพระนครคีรี และทรงบรรจุพระธาตุบนยอดเจดีย์บนเขามหาสวรรค์อีกด้วย ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์แล้ว ทรงโปรดฯ ให้ซ่อมแซมพระนครคีรีใหม่ทั้งหมด เพื่อเป็นที่ประทับแรมพักผ่อนอิริยาบถ และใช้เป็นที่รับรองแขกเมืองด้วย ทรงให้เมืองเพชรบุรีขึ้นต่อมณฑลราชบุรี และพระองค์เองก็ทรงมาประทับเมืองเพชรบุรีหลายครั้ง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้ายังโปรดเสวยน้ำในแม่น้ำเพชรบุรี และยังใช้เป็นน้ำในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกที่มีมาแต่โบราณ

นอกจากนี้โปรดให้สร้างพระราชวังบ้านปืนขึ้นอีกแห่งหนึ่ง แต่ยังไม่ทันเสร็จก็ทรงสวรรคตเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯให้สร้างต่อจนเสร็จและพระราชทานนามว่า “พระรามราชนิเวศน์” พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับแรมยังจังหวัดเพชรบุรีหลายครั้ง บางครั้งแรมเดือน พระองค์โปรดฯ ประทับแรม ณ ค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ ตำบลบางทะลุ อำเภอ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมืองเพชรบุรี ต่อมาบริเวณนี้มีแมลงวันชุกชุมและขาดแคลนน้ำ จึงโปรดฯ ให้ย้ายพระตำหนักไปยังตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ พระราชทานนามว่า “พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ส่วนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงโปรดประทับ ณ พระราชวังในเมืองเพชรบุรี โปรดฯให้สร้างพระราชวังไกลกังวลที่หัวหินขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นายยศพนธ์ นิตย์แสวง
วัน เดือน ปี ที่เกิด	๗ ธันวาคม ๒๕๑๑
สถานที่เกิด	ตำบลสามง่าม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	ค.บ. (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยครูนครปฐม
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาขาดนตรีสากล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	ทุนเงินรายได้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์